

Molnár Judit – Nyilas Anna – Pribula László –
Zákány Judit

Polgári eljárásjogi ismeretek

igazságügyi igazgatás szakos hallgatók számára

Debreceni Egyetemi Kiadó
Debrecen University Press
2017

Szerzők:

Dr. Molnár Judit egyetemi adjunktus, PhD

Polgári eljárásjog 3.: 4., 6., 8., 9.

Dr. Nyilas Anna egyetemi adjunktus, PhD

Polgári eljárásjog 1.: 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11.

Polgári eljárásjog 2.: 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10.

Polgári eljárásjog 3.: 1., 2., 3., 7., 10.

Dr. Pribula László habilitált egyetemi docens, PhD

Polgári eljárásjog 2.: 2., 11.;

Polgári eljárásjog 3.: 5.

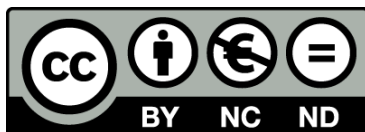
Dr. Zákány Judit óraadó, PhD

Polgári eljárásjog 1.: 3., 12.

Lektorálta:

Drexlerné dr. Karcub Edit

ISBN 978-963-318-628-2

Kiadta a Debreceni Egyetemi Kiadó Debrecen University Press

Felelős kiadó: Karácsony Gyöngyi

Polgári eljárásjogi ismeretek – tankönyv igazságügyi igazgatás szakos hallgatók számára

A tankönyv az igazságügyi igazgatás szakos hallgatók polgári eljárásjogi tanulmányainak három féléves tematikájára épül. Emellett a jogi felsőoktatási szakképzésben is használható.

Az első félév anyaga a Polgári perrendtartás általános részével ismerteti meg a hallgatókat, az elsőfokú eljárással bezárólag.

Ezt követi a második félév feldolgozása, mely a rendes és rendkívüli perorvoslatokat tartalmazza, valamint a különleges pereket.

Végül a polgári perjogi tanulmányokat a harmadik félév zárja, amelynek tárgya a bírói, közjegyzői és egyéb nemperes eljárások, valamint az európai polgári igazságügyi együttműködés eddig elért eredményeként született Uniói jogszabályok.

A tankönyv célja, hogy rövid, tömör feldolgozását adja a számonkérés tárgyát képező joganyagnak, illetve segítséget nyújtson a hallgatóknak a jogszabályok értelmezéséhez, és ezáltal a vizsgákra való felkészüléshez. Az egyes félévek végén kollokvium keretében, míg a tanulmányok végén záróvizsga tárgyként is szerepelnek egyes témakörök.

A témák bemutatása illeszkedik az előadások rendjéhez, valamint a szemináriumi munkában is felhasználható. Ehhez nyújt kiindulópontot a valamennyi fejezet végén megtalálható gyakorlati jellegű feladat.

Az egyes témák iránt mélyebben érdeklődők számára a tankönyv végén található szakirodalmi jegyzék nyújt segítséget a további kutatómunkához, szakdolgozat illetve szemináriumi dolgozat készítéséhez.

A szerzők a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Eljárásjogi Tanszékének munkatársai, akik mindannyian tevékenyen részt vállaltak a tankönyvben szereplő tárgykörök oktatásában.

Lezárás időpontja: 2015. 12. 30.

Tartalom

Polgári eljárásjog 1. – Általános rész, az elsőfokú eljárás.....	6
1. A polgári eljárásjog elhelyezése a jogrendszerben	7
2. A polgári eljárásjog alapelvei.....	10
3. A polgári perekben eljáró bíróságok	14
4. A polgári bíróságok hatásköre és illetékessége.....	19
5. A felek és más perbeli személyek, a képviselő	23
6. A perköltség fogalma, számítása és viselése (Pp. VI. Fejezet).....	30
7. A határidők és a mulasztás	35
8. A perindítás, a keresetlevél tartalmi elemei, a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása	38
9. A tárgyalás az elsőfokú polgári perben (Pp. IX. Fejezet).....	45
10. A bizonyítási eljárás általános szabályai (Pp. X. Fejezet).....	57
11. Az egyes bizonyítási eszközök.....	61
12. A határozatok típusai, az ítélet tartalmi elemei, a jogerő.....	72
 Polgári eljárásjog 2. – A perorvoslatok és a különleges perek.....	81
1. A perorvoslatok fogalma, osztályozása. Kijavítás, kiegészítés	82
2. A fellebbezés (Pp. XII. Fejezet).....	84
3. A perújítás (Pp. XIII. Fejezet)	89
4. A felülvizsgálati eljárás (Pp. XIV. Fejezet).....	94
5. A személyállapoti perek közös szabályai. A házassági perek	98
6. Az apaság és származás megállapítása iránti perek.....	106
7. A szülői felügyelettel és a gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos perek	109
8. A közigazgatási perek (Pp. XX. Fejezet).....	113
9. A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránti per (Pp. XX/A. Fejezet)	118

10. A kisértékű perek és a kiemelt jelentőségű perek	120
11. Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek	127
 Polgári eljárásjog 3. – Nemperes és európai polgári eljárások.....	137
1. A nemperes eljárások fogalma, osztályozása	138
2. Bírósági hatáskörbe tartozó nemperes eljárások.....	139
3. A bírósági végrehajtás	144
4. A közjegyző jogállása, egyes közjegyzői nemperes eljárások.....	162
5. A fizetési meghagyásos eljárás.....	170
6. Joghatósági szabályok az Európai Unióban	176
7. A határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása az Európai Unióban.....	182
8. A kézbesítésről és a bizonyítás-felvételről szóló rendeletek	192
9. Az európai fizetési meghagyásos eljárás.....	200
10. Az európai kis értékű követelések eljárása (861/2007/EK rendelet)	204
 Ajánlott szakirodalom	210

Polgári eljárásjog 1. – Általános rész, az elsőfokú eljárás

1. A polgári eljárásjog elhelyezése a jogrendszerben

A polgári eljárásjogi szabályok a magánjogi igények bíróság előtti érvényesítésének rendjét határozzák meg. A polgári peres eljárások fő jogforrása a Polgári perrendtartás, az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp).

A polgári peres eljárást a legfontosabb ismérvei alapján úgy határozhatjuk meg, mint olyan *kérelemre induló*, törvényben *szabályozott* eljárást, amelyben a bíróság és az ellenérdekű felek tevékenysége a polgári ügyek körében felmerült jogvita *végleges* eldöntésére irányul. A polgári per tartalmilag eljárási cselekmények láncolatából és eljárási jogviszonyok összességéből áll.

A polgári per tárgya a polgári jogvita, amely a bírósági útra tartozó polgári ügyekben keletkezik. A polgári ügy fogalma nemcsak a szűkebb értelemben vett polgári jogi jogvitákra terjed ki, hanem a családjogi, munkaügyi, szövetkezeti jogi, valamint egyes közjogi jogvitákra is, sőt ide sorolhatjuk a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatát is.

Nemperes eljárásnak nevezzük mindazokat az eljárásokat, amelyek nem a polgári per szabályai szerint bonyolódnak le. Elhatárolásuk legegyszerűbben a polgári per fő ismérvei alapján lehetséges. Ha ezek bármelyike hiányzik, nemperes eljárásról beszélünk. A nemperes eljárásoknak nincs egységes kódexe, azokat külön törvényekben vagy alacsonyabb szintű jogforrásban találjuk.

	Peres eljárás	Nemperes eljárások
Résztvevők	Bíróság és a peres felek	Bíróság, felek, közjegyző, bírósági végrehajtó
Megindítása	Keresetlevél	Kérelemre, hivatalból (bejelentés vagy más beadvány alapján)
Felek	Ellenérdekűek	Általában nem ellenérdekűek, vagy csak egy fél van
Jelleg	Kontradiktórius (kétoldalú meghallgatás)	Nem érvényesül a kétoldalú meghallgatás
Tárgya	Polgári jogvita	Más polgári ügy
Eljárási mód	Tárgyalás, bizonyítás	Nincs mindig tárgyalás, bizonyításfelvétel
Célja	Jogvita eldöntése	Jogosultság igazolása, nyilvántartása, végrehajtása, stb.
Formája	Pp. szabályai szerint	Külön jogszabályok szerint, a Pp. háttérjogszabály
Döntés	Érdemi döntés: ítélettel, mely eredménye res iudicata	Végzés vagy más határozat, de nem ítélet, és nem eredményez res iudicatát

A polgári eljárásjog jogforrásai

Alaptörvény

Tartalmazza a polgári eljárásra is irányadó alapvető jogokat, mint a bírósághoz fordulás joga, a tisztességes eljárás és ésszerű időben való befejezés, a nyilvános tárgyalás, a jogorvoslathoz való jog.

Emellett a bíróságokra vonatkozó alapvető rendelkezéseket is tartalmaz.

Törvények

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról

2010. évi XXXVIII. törvény a hagyatéki eljárásról

1991. évi XLI. törvény a közjegyzőkről

2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
stb.

Törvényerejű rendeletek

1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról

Miniszteri rendeletek

14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól

32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről

27/2003. (VII. 2.) IM rendelet a bíróságon kezelt letétekről

1/1960. (IV. 13.) IM rendelet a holtnak nyilvánítási, valamint a halál tényének megállapításával kapcsolatos eljárásról
stb.

Európai Unió jogforrások

Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

A polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvétel tekintetében a tagállamok közötti együttműködésről szóló 1206/2001/EK tanácsi rendelet

A határon átnyúló vonatkozású jogviták esetén az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében az ilyen ügyekben alkalmazandó költségmentességre vonatkozó közös minimumszabályok megállapításáról szóló 2003/8/EK tanácsi irányelv

A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló 2008/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv

A tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkézbesítés) és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról

Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

2. A polgári eljárásjog alapelvei

2.1. Szerepük

- megjelennek a tételes jogban, a Pp-ben külön is, I. fejezet „Alapvető elvek” cím alatt
- kötelezőek minden perbeli résztvevőre, megsértésükre lehet hivatkozni, ahhoz jogkövetkezmények fűződnek
- segítik a jogalkalmazást, jogértelmezést.

2.2. Csoportosítás

A) az Alaptörvényben is nevesített elvek

- Törvény által felállított, független és pártatlan bíróság;
- Tisztességes és nyilvános tárgyalás, ésszerű határidőn belüli döntés;
- Jogorvoslathoz való jog.

B) az igazságszolgáltatás minden területére érvényes elvek

- Anyanyelv használatához való jog **(Pp. 6. §)**
- Képviselethez való jog
- Közvetlenség elve

Az eljáró bíróság az ismereteit közvetlenül szerzi be, a per anyagát közvetlenül kell, hogy észlelje, neki kell felvenni a bizonyítást. A perbíró hallgatja meg a feleket, tanúkat, a szakértőt, folytatja le a szemlét.

- Tisztességes eljárás elve és az ésszerű időn belüli befejezés **(Pp. 2. §)**

A tisztességes eljárás komplex követelmény. Jelenti a jogszabályoknak megfelelő eljárást, a kétoldali meghallgatás biztosítását, és annak a biztosítását, hogy a felek eljárási jogaikat gyakorolni tudják.

A per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódásához maga is hozzájárult.

Az ésszerű időben befejezés megsértésének jogkövetkezményei:

- kifogás az eljárás elhúzódása miatt;
- elmulasztása személyiségi jogsértés, a fél sérelemdíjra tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható;
- mivel az alapelvet az Emberi Jogok Európai Egyezménye is védelemben részesíti, az annak érvényesülését biztosító Emberi Jogok Európai Bíróságához fordulhat a fél, amennyiben a rendelkezésre álló hazai jogorvoslatokat kimerítette.

- Nyilvánosság elve (**Pp. 5. §**)

A bíróság – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el.

A bíróság a nyilvánosságot indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárhatja, a törvényben meghatározott okokból. A bíróság a tárgyalás során hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki.

C) kifejezetten a polgári peres eljárásra érvényes elvek

- Rendelkezési elv

A felek rendelkeznek a perbe vitt anyagi jog felett, így annak sorsa az ő cselekményeiktől függ. Főszabály szerint a bíróság nem tesz semmit hivatalból, csak a felek kérelmére járhat el.

A felek dönthetnek arról is, hogy már nem folytatják a peres eljárást: közösen kérhetik a per megszüntetését, vagy a felperes elállhat a keresettől, végül egyezséget is köthetnek a per tárgyában.

- Kérelemhez kötöttség (**Pp. 3. §**)

A bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el. Ilyen kérelmet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő. A bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A bíróság a kereseti kérelemről és alperesi ellenkérelemről illetve viszontkeresetről döntenie köteles, azonban azon túl nem terjeszkedhet.

A bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve. A bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen.

- Tárgyalási elv (**Pp. 3. §**)

A döntéshez szükséges tényeket, bizonyítékokat a perben a felek feladata összegyűjteni és a bíróság elé tárni. A bíróság csak azon tényekről dönthet, amelyeket a felek előadtak.

- Jogérvényesítés segítése (**Pp. 7. §**)

A bíróság – jogszabályban előírt esetekben – kérelemre segítséget nyújt ahhoz, hogy a fél jogai, illetve törvényes érdekei védelmében bírósághoz fordulhasson. A bíróság köteles a felet – ha nincs jogi képviselője – perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselőt engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátni. A beadványok tartalmi elbírálása is ide tartozik. A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

- Szabad bizonyítás és a bizonyítékok szabad mérlegelése (**Pp. 3. §, 4. §**)

A szabad bizonyítás alapján bármilyen bizonyítási eszköz felhasználható a perben, ami alkalmas arra, hogy a bíró meggyőződjön a tények fennállásáról vagy fenn nem állásáról.

A bizonyítékok szabad mérlegelése azt jelenti, hogy a bíró a bizonyítékok értékelésénél nincs kötve alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához. Más hatóság döntése, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti.

A bizonyítékokat és a felek előadását a bíróság a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el – azonban döntését és a mérlegelése eredményét minden esetben az ítéletben indokolnia kell.

- **Jóhiszemű pervitel (Pp. 8. §)**

A felek kötelesek a perben a jogaikat rendeltetésszerűen gyakorolni és perbeli kötelezettségeiknek eleget tenni – ennek biztosítása a bíróság feladata. A bíróság figyelmeztetni köteles a feleket a jóhiszemű pervitelre, és a megsértése szankcióira.

Rosszhiszemű pervitelnek tekinthető az aktív vagy passzív perbeli hazugság (a fél valótlan tényt állít/valós tényt tagad/jelentős tényt elhallgat), ha a fél alaptalanul hivatkozik bizonyítéokra, mindezt szándékosan vagy nagyfokú gondatlanságból. Szintén ide tartozik az indokolatlan késedelmeskedés, illetve a másik félnek felesleges költségek okozása.

A rosszhiszemű pervitel szankciói:

- pénzbírság – végzéssel kell kiszabni; fellebbezhető, de a bíróság maga is megváltoztathatja;
- a fél nyilatkozatát a bíróság nem várja be – akár ítéletet is hoz;
- a költségek megtérítésére kötelezés, pernyertességre tekintet nélkül.

- **Félegyenlőség (Pp. 3. §)**

A bíróságnak biztosítania kell, hogy a peres felek egymás kérelmeit, jognyilatkozatait, és benyújtott okiratokat megismerhessék, és azokra határidőn belül nyilatkozthassanak. Ide tartozik az esélyegyenlőség biztosítása a bírósághoz fordulásban, a hátrányos anyagi helyzetű felet költségkedvezményekkel kell segíteni. Végül ennek része a kétoldalú meghallgatás biztosítása, mindkét félnek azonos eljárási jogok biztosítása és a felek egyenlő elbánásban részesítése.

Feladat:

Felperes kártérítési pert indított alperessel szemben a bíróságon. Keresetében 15 millió forint kárának megtérítésére kérte kötelezni alperest. Az eljáró bíróság a felek kérelmére több szakértőt is kirendelt, s összesen több, mint két és fél évig tartott a szakértői vélemények beszerzése.

Sérült-e valamelyik polgári eljárásjogi alapelv? Mit mérlegelünk ennek eldöntésekor? Mit tehet a sérelmet szenvedett fél? Ennek milyen korlátai vannak?

DUPress e-jegyzetek

3. A polgári perekben eljáró bíróságok

3.1. A magyar bírósági szervezetrendszer

Az 1997-ben végrehajtott szervezeti változtatások nyomán jelenleg hazánkban négyszintű bírósági rendszerben valósul meg az ítélezés. Ekkor született döntés az ítélőtáblák visszaállításáról, melynek célja az egyes bírósági szintek munkaterheinek kiegyenlítése, a (korábbi) helyi bíróságok munkaterheinek csökkentése és a (korábbi) Legfelsőbb Bíróság mentesítése a másodfokú ítélezés alól.

1. Az első bírósági szint:

– járásbíróságok (beleértve a kerületi bíróságokat is), országosan összesen 111, melyek a korábbi helyi bíróságok jogutódai. Mindig első fokon járnak el, az elnök vezeti őket, és nem jogi személyek. Meghatározott jellegű ügyek intézésére csoportok létesíthetők ezen bíróságokon.

– a közigazgatási és munkaügyi bíróságok, országosan összesen 20, melyek a korábbi munkaügyi bíróságok jogutódai. Mindig első fokon járnak el, vezetőjük az elnök, és nem jogi személyek.

2. A második bírósági szint:

– törvényszékek, országosan összesen 20, melyek a korábbi megyei bíróságok jogutódai. Első- és másodfokon is eljárnak, az elnök vezeti a törvényszékeket, melyek jogi személyek. Csoportok, tanácsok, illetve büntető, polgári, gazdasági, valamint közigazgatási- és munkaügyi kollégiumok működnek ezen bíróságokon.

3. A harmadik bírósági szint:

– ítélőtáblák, országosan 5, és kizárólag fellebbviteli fórumként szolgálnak. Az ítélőtábla jogi személy és az elnök vezeti. Tanácsok, valamint polgári és büntető kollégiumok működnek ezen bíróságokon.

4. A negyedik, legfelsőbb bírósági szint:

– Kúria, mely a legmagasabb szintű bírói fórum hazánkban. A Kúria egyrészt fellebbviteli fórumként jár el (másodfokú és rendkívüli perorvoslat keretében), másrészt pedig az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében jogegységi határozatokat hoz, elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági dönté-

seket tesz közzé, illetve joggyakorlat elemzést folytat jogerősen befejezett ügyekben.

3.2. A bíróságok összetétele

1. Az első fokon eljáró bíróság:

- főszabályként egy hivatásos bíróból áll (egyesbíró);
- munkaügyi perekben egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló háromtagú tanács ítélkezik;
- közigazgatási perekben kivételesen van arra lehetőség, hogy három hivatásos bíróból álló tanács hozzon döntést első fokon, amennyiben az ügy különös bonyolultsága indokolja;
- a Fővárosi Törvényszék jogszabályban meghatározott iparjogvédelmi perekben három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, annyiban speciális a tanács összetétele, hogy két tag felsőfokú műszaki vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel rendelkezik.

2. A másodfokon eljáró bíróság:

- 3 hivatásos bíróból álló tanácsban ítélkezik.

3. A felülvizsgálat során eljáró bíróság:

- a Kúria felülvizsgálati ügyekben 3 hivatásos bíróból álló tanácsban ítélkezik, de ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, elrendelheti az 5 hivatásos bíróból álló tanácsban történő eljárást is.

A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző

A bírósági titkár:

- az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
- tárgyaláson kívül,
- önálló aláírási joggal,
- meghozhatja mindazokat a határozatokat, megteheti mindazokat az intézkedéseket, melyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal.
- Ítéletet azonban nem hozhat, valamint ideiglenes intézkedésről sem határozhat.

A bírósági ügyintéző:

- felsőfokú végzettséggel rendelkező bírósági tisztviselő, aki
- jogszabályban meghatározott esetekben (56/2008. (III. 26.) Korm. rendelet),
- tárgyaláson kívül,
- bíró irányítása, felügyelete mellett eljárhat.

3.3. A bírák kizárása

A kizárási okok rendszere

1. Általános okok

Abszolút kizárási okok **[Pp. 13. § (1)]**:

Az ügy elintézéséből ki van zárva, és abban, mint bíró nem vehet részt:

- a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira vagy kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet;
- b) az a) pont alá eső személy képviselője, támogatója vagy olyan volt képviselője, volt támogatója, aki az ügyben eljár;
- c) az a) vagy a b) pont alá eső személyeknek a hozzátartozója vagy volt házastársa;
- d) az, akit a perben tanúként vagy szakértőként kihallgattak, vagy akinek tanúként vagy szakértőként való kihallgatását a bíróság elrendelte.

Relatív kizárási ok **[Pp. 13. § (1)]**:

Az ügy elintézéséből ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

- e) az, akitől az ügy tárgyiagos megítélése egyéb okból nem várható el (elfogultság).

Ez utóbbi azért tekinthető relatív kizárási oknak, mert nem objektív körülmény, melynek fennállása esetén feltétlenül kizártnak kell tekinteni a bírót, hanem mérlegelés tárgya az, hogy valóban elfogultnak kell-e tekinteni.

2. Különös okok

Ez esetben a kizárás nem egy bíróra, hanem egy egész bíróságra vonatkozik:

- a perben nem járhat el az a járásbíróság, törvényszék, ítélőtábla, melynek a vezetője a 13. § (1) a), b), c) pontja alapján ki van zárva.

3. Kizárás a perorvoslatok elbírálásából

- A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró, aki a per elsőfokú elintézésében részt vett. (Azaz itt nemcsak a határozat meghozatalában való részvétel eredményez kizárást, hanem az eljárásban való részvétel, bármilyen percselekmény, a döntés előkészítése is.)

- A felülvizsgálati kérelem elbírálásában nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.
- A perújítás során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.
- A per másodfokú elintézéséből és a felülvizsgálati kérelem elbírálásából is kizárt az a bíró, aki az eljárás elhúzódása miatt előterjesztett kifogás elbírálásában részt vett.
- + nem kizárási ok, de a Pp. által megfogalmazott követelmény, hogy a másodfokú bíróság által elrendelt bizonyítást lehetőleg olyan bíró folytassa le, aki nem vett részt az elsőfokú ítélet meghozatalában.

A bírák kizárásának folyamata

Hivatalból kell ügyelnie a bíróságnak arra, hogy kizárt bíró vagy bíróság ne vegyen részt az eljárásban.

A kizárási okot:

- észlelheti hivatalból a *bíróság elnöke*, aki hivatalból kezdeményezi a kizárást,
- bejelentheti az *eljáró bíró* (az eljárás folyamán bármikor, és ahogy észleli, haladéktalanul köteles bejelenteni a kizárási okot; mulasztás esetén fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik),
- bejelentheti a *fél*, szintén az eljárás folyamán bármikor. Kivétel: az e) pontos elfogultsági kifogást főszabályként a tárgyalás megkezdése előtt kell bejelentenie. Ha a tárgyalás megkezdése után jelenti be, csak akkor lehet sikeres a kizárási kérelme, ha nyomban valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást.

A kizárás elintézése:

A) Igazgatási ügykörben:

- feltétele: a kizárási okot a bíró maga jelentette be, vagy hozzájárult a mellőzéséhez,
- a bíróság vezetője jelöl ki más bírót vagy tanácsot,
- alakszerű határozat nem születik.

B) Kizárási eljárás során:

- feltétele: ha a kizárás igazgatási ügykörben történő elintézésének feltételei nem állnak fenn,

- a) ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa hoz határozatot a kizárás tárgykörében,
- b) ha ugyanannak a bíróságnak nincsen olyan tanácsa, melyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy az egész bíróság kizárt, akkor a másodfokú bíróság; a törvényszéket, mint másodfokú bíróságot érintő kizárási ok esetén az ítélet-tábla; a közigazgatási és munkaügyi bíróságot érintő ok esetében az ítélet-tábla (!); az ítélet-táblát, mint másodfokú bíróságot érintő ok esetében a Kúria.
- az eljárás soron kívüli, rendszerint tárgyaláson kívül bírálják el,
 - alakszerű határozat születik, mely ellen korlátozottak a fellebbezési lehetőségek: ha kizárást kimondó a határozat, akkor nincs helye fellebbezésnek, ha kizárást megtagadó, akkor sincs helye önálló fellebbezésnek, de az ügy érdemében hozott határozat elleni fellebbezésben támadható.

Részt vehet-e a bíró a kizárással kapcsolatos döntés meghozataláig az eljárásban?

- A) Ha maga jelentette be a kizárási okot, a bejelentés elintézéséig nem járhat el a perben.
- B) Egyéb esetekben attól függ a jogköre a bejelentés elintézéséig, hogy milyen okra alapozzák a kérelmet:
- ha a)–d) pontos ok: eljárhat, amíg tart a bejelentés elintézése, de az érdemi határozat meghozatalában nem vehet részt. Ha ugyanaz a fél ugyanabban a perben a kizárás megtagadása után tesz újabb bejelentést a bíró ellen, nem érvényesül a korlátozás.
 - ha e) pontos, elfogultsági ok: korlátozás nélkül eljárhat.

Fontos szabály, hogy amennyiben a fél nyilvánvalóan alaptalanul hivatkozik a bíró kizárására, vagy ugyanabban az eljárásban ismételt alaptalan bejelentést tesz, pénzbírsággal sújtható.

Feladat:

Ki kell-e zárni a bírót az alábbi esetekben? Milyen kizárási ok alapján?

A bíró az alperes kezeze.

A bíró docensi állásban dolgozik az alperesnél.

A bíró beltag egy betéti társaságban, melynek beltagjával szemben indították a pert.

A bíró a felperes szomszédja.

A bíró a felperes jogi képviselőjének házastársa.

A bíró az alperes kezesének a testvére.

A bíró az alperesi kezes testvérének az élettársa.

4. A polgári bíróságok hatásköre és illetékessége

4.1. Hatáskör: az ügyek vertikális megosztása az egyes bírósági szintek között

1. járásbíróság

Általános elsőfokú bíróság. Hatáskörébe tartozik minden olyan ügy, ami nem tartozik a törvényszék vagy a közigazgatási- és munkaügyi bíróság elsőfokú hatáskörébe.

2. Törvényszék

Elsőfokon elbírálja a Pp. 23. § (1) bekezdésében meghatározott ügyeket.

A törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartoznak:

- a) azok a vagyoni jogi perek, amelyek tárgyának értéke a harmincmillió forintot meghaladja;
 - b) azok a perek, amelyeket a közhatalom gyakorlásával okozott károk megtérítése iránt indítanak;
 - c) a szerzői és a szomszédos jogi perek, az iparjogvédelmi perek;
 - d) a nemzetközi áru fuvarozási vagy szállítmányozási szerződéssel kapcsolatos perek;
 - e) a cégekkel kapcsolatos perek közül:
 - ea) cégbírósági bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perek,
 - eb) a cég létesítő okirata érvénytelenségének megállapítása iránti perek,
 - ec) a cég szervei határozatának bírósági felülvizsgálata iránt indított perek,
 - ed) a cégek és tagjaik (volt tagjaik) közötti perek,
 - f) a törvényszék által nyilvántartásba vett, cégnek nem minősülő szervezetekkel kapcsolatos perek;
 - g) a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos perek közül:
 - ga) azok a perek, amelyekben objektív szankciók alkalmazását kérik, ideértve azokat a pereket is, amelyekben a objektív szankció mellett – e jogok megsértése miatt – sérelemdíj, illetve kártérítés iránti igényt is érvényesítenek,
 - j) a sajtó-helyreigazítási perek (XXI. fejezet);
 - k) a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított perek;
 - l) azok a megállapításra irányuló (123. §) perek, amelyek esetében a per tárgyának értéke – ha a marasztalás kérhető lenne – meghaladná a 30 millió Ft-t;
 - m) az ésszerű idő elvének megsértése miatti perek.
- A törvényszék ezen kívül másodfokon elbírálja a járásbíróság határozata elleni fellebbezést.

3. Ítéltábla

Jogorvoslati fórumként elbírálja a törvényszék elsőfokú határozata elleni fellebbezést. Dönt az egyéb kérdésekben (bíró kizárása, eljáró bíróság kijelölése).

4. Kúria

Jogorvoslati fórumként elbírálja a felülvizsgálati kérelmet, emellett a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz, joggyakorlat-elemzést folytat, elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé, illetve eljár a hatáskörébe tartozó egyéb ügyekben.

Az eljáró bíróság kijelölése (Pp. 45. §)

Hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetében, az eljáró bíróságot soron kívül ki kell jelölni. A kijelölés kérdésében:

- a) a törvényszék határoz, ha az összeütközés a területén levő járásbíróságok között merült fel,
- b) az ítéltábla határoz, ha az összeütközés a területén levő járásbíróságok, törvényszékek, illetve közigazgatási és munkaügyi bíróságok között merült fel,
- c) az a) és b) pont alá nem tartozó esetekben a Kúria dönt.

A hatáskör vizsgálata (Pp. 27.)

A bíróság hatáskörére a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. A kereseti követelés felemelése esetében a hatáskört a felemelt érték alapján kell megállapítani, annak leszállítása ellenben a bíróság hatáskörét nem érinti. Ha a hatáskör a pertárgyértéktől függ, az alperes érdemi ellenkérelmének előadása után a hatáskör hiánya figyelembe nem vehető.

4.2. Illetékesség: az ügyek horizontális megosztása az azonos szinten elhelyezkedő bíróságok között.

A) Általános illetékesség (Pp. 29. §)

Az alperes lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, jogi személy esetén székhelye szerinti bíróság.

Ezek hiányában a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye szerinti bíróság.

Azonban, ha a per folyamán az alperes lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretessé válik, az alperesnek legkésőbb az első tárgyaláson előterjesztett kérelmére a pert a lakóhely (tartózkodási hely) szerint illetékes bírósághoz kell áttenni.

B) Vagylagos illetékesség (Pp. 31. §)

A vagylagos illetékesség esetén a felperes választása szerint az általános illetékességgel rendelkező bíróság helyett ezen másik bíróság előtt indíthatja

meg a pert. Nincs helye kizárólagos illetékesség fennállása és illetékességi kikötés esetén. Néhány vagylagos illetékességi ok:

- ha alperesnek belföldön sem lakóhelye, sem tartózkodási helye nincs, vagyoni jogi pert az előtt a bíróság előtt is lehet indítani, amelynek területén a per tárgya van, vagy amelynek területén az alperesnek lefoglalható vagyona található;
- tartás iránti perek a tartásra jogosult lakóhelye szerint;
- szülői felügyelet gyakorlásának rendezése a gyermek lakóhelye szerint;
- ingatlan tulajdonára, birtokára vagy ingatlant terhelő jogra vonatkozó perek az ingatlan fekvése szerint;
- kártérítési perek a károkozás helye vagy a kár bekövetkezésének helye szerint.

C) Kikötött (alávetéses) illetékesség (Pp. 41. §)

Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére – törvény eltérő rendelkezése hiányában – kiköthetik valamely bíróság illetékességét (alávetés). Ilyen kikötéssel a felek élhetnek:

- a) írásban; vagy
- b) szóban, írásbeli megerősítéssel; vagy
- c) olyan formában, amely megfelel a felek között kialakult üzleti szokásoknak; vagy
- d) nemzetközi kereskedelemben olyan formában, amely megfelel az olyan kereskedelmi szokásoknak, amelyet a felek ismertek vagy ismerniük kellett, és amelyet az ilyen típusú szerződést kötő felek a szóban forgó üzletágban általánosan ismernek és rendszeresen figyelembe vesznek.

A kikötött bíróság – ellenkező megállapodás hiányában – a felek között kizárólagosan illetékes.

D) Kizárólagos illetékesség

Amennyiben egy bíróság kizárólagosan illetékes, ez minden más illetékességi okot megelőz. A per egész tartama alatt, hivatalból figyelembe kell venni. Többnyire a Pp. Különleges részében találhatóak. Például:

- közigazgatási perben ha a közigazgatási szerv országos illetékességű, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes;
- munkaügyi perre kizárólag a munkáltató székhelye szerinti, vagy azon telephelye szerinti közigazgatási és munkaügyi bíróság illetékes, ahol a munkavállaló munkát végez vagy végzett;
- a végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtási eljárást elrendelte;
- a szülői felügyelet visszaállítására kizárólag az a bíróság illetékes, amelyik a szülői felügyeletet megszüntette.

Az illetékesség vizsgálata (Pp. 42. §)

A bíróság illetékességére a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. A bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha az illetékesség nem kizárólagos, az alperes érdemi ellenkérelmének előadása után az illetékesség hiánya figyelembe nem vehető.

Feladat:

A bíróság átteszi a keresetlevelet hatáskör hiánya miatt, majd az utóbbi bíróság is megállapítja hatásköre hiányát. Mit kell tennie?

A 35 millió forint pertárgyértékű per a törvényszéken indult. Később a felperes leszállítja a követelését 20 millió forintra. Át kell-e tenni az ügyet a járásbíróságra?

Vagyonjogi perben az alperesnek nincs ismert lakóhelye és tartózkodási helye. Melyik bíróság lesz illetékes?

A bíróság a per során észleli, hogy egy másik bíróság kizárólagosan illetékes. Mit kell tennie?

5. A felek és más perbeli személyek, a képviselő

5.1. A fél fogalma

A fél fogalmát meghatározhatjuk egyrészt processzuális, másrészt materiális értelemben.

Processzuális értelemben fél az, aki a pert indítja (a felperes), és akivel szemben az eljárás indul (alperes) – függetlenül attól, hogy ki az anyagi jogi jogosult.

Materiális értelemben fél az, akit megillet a keresettel érvényesített jog (a felperes), és akit kötelez a keresettel érvényesített jog (az alperes).

Ha a processzuális és a materiális felperes/alperes nem esik egybe – *perbeli legitimáció hiányát* eredményezi. Ennek vagylagosan két következménye lehet:

1. ha eljárási szabályok határozzák meg a felperes illetve alperes személyét, és a pert nem a meghatározott személy indítja illetve nem meghatározott személlyel indítják – ez eljárásjogi kérdés, a legitimáció hiánya a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításához vezet

2. ha anyagi jogszabályok határozzák meg, hogy a perbe vitt jog kit illet meg illetve kötelez – ez anyagi jogi kérdés, erről ítéletben kell határoznia a bíróságnak.

5.2. A perképeség (Pp. 48. §)

A perképeség két összetevőből áll: 1. perbeli jogképeség 2. perbeli cselekvőképesség

Perbeli jogképeség: a perben az lehet fél, aki perbeli jogképeséggel rendelkezik

Főszabály: perbeli jogképeséggel az rendelkezik, aki a polgári anyagi jog szabályai szerint is jogképes (ember, jogi személyek – állam, önkormányzat, gazdálkodó szervezetek).

Kivételesen azonban a perben fél lehet olyan szerv is (tehát perbeli jogképeséggel rendelkezik), amelynek a polgári anyagi jog szabályai szerint nincs jogképesége – de csak ha eljárási szabály így rendelkezik! (így: közigazgatási perben a közigazgatási szerv, sajtó-helyreigazítási perben a szerkesztőség, munkaügyi perben a szakszervezet/üzemi tanács is fél lehet)

Perbeli cselekvőképesség: a perben az járhat el személyesen vagy meghatalmazott útján, aki perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

A perben a természetes személy *vagy* cselekvőképes *vagy* cselekvőképtelen, és – az anyagi joggal szemben – nincs korlátozott cselekvőképesség!

Kinek van perbeli cselekvőképessége?

1./ Aki a polgári anyagi jogszabályok szerint cselekvőképes – *mindig!*

2./ Aki a polgári anyagi jog szerint korlátozottan cselekvőképes – *csak akkor*, ha a per tárgyával *szabadon rendelkezik* (pl. a per tárgya a munkával szerzett keresménye, személyiségi joga), vagy *külön eljárási szabály* a perben *cselekvőképesnek nyilvánítja* (pl. személyállapoti perekben a korlátozottan cselekvőképes fél a perben cselekvőképességgel rendelkezik).

3./ Aki a polgári anyagi jog szerint cselekvőképtelen – *csak akkor*, ha *külön eljárási szabály* a perben *cselekvőképesnek nyilvánítja* (gondnokság alá helyezéssel összefüggő perben az a fél, akinek a cselekvőképessége a per tárgya).

Vizsgálata, hiányának következménye (Pp. 50. §)

A felek perbeli jog- és cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja.

Ha a félnek a perindításkor nincs perbeli jogképessége – a bíróság a *keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja*, illetve a perindítás hatályának beállta után a *pert megszünteti*.

Ha a félnek a perindítás után szűnik meg a perbeli jogképessége (pl. meghal) – az eljárás *félbeszakad*, vagy ha a keresettel érvényesített jog tekintetében nincs helye jogutódlásnak, a *pert meg kell szüntetni*.

Ha a félnek a perindításkor nincs perbeli cselekvőképessége – a fél perbeli nyilatkozata *hatálytalan*, helyette csak törvényes képviselője járhat el.

Ha a félnek a perindítás után szűnik meg a perbeli cselekvőképessége (pl. gondnokság alá helyezik) – ha nem volt meghatalmazottja, a törvényes képviselő belépéséig az eljárás *félbeszakad*.

5.3. Pertársaság (Pp. 51. §)

Pertársaságról akkor beszélünk, ha akár a felperesi, akár az alperesi oldalon több személy lép fel (jelölések: I. rendű, II. rendű, III. rendű, stb.).

A törvény a pertársaság két típusát különbözteti meg:

Egységes pertársaság = ha a per tárgya olyan közös jog vagy kötelezettség, amely csak egységesen bírálható el, vagy a perben hozott döntés kiterjedne a pertársra a perben való részvétele nélkül is. (Pl. közös tulajdon megszüntetése esetén valamennyi tulajdonostársnak perben kell állnia.)

Egyszerű pertársaság = a perbe vitt jogok, kötelezettségek külön-külön is elbírálhatók, de azok alapja vagy ugyanaz a jogviszony, vagy hasonló ténybeli és jogi alap, feltéve utóbbi esetben, hogy a bíróság illetékessége megállapítható mindegyikükkel szemben. (Pl. közös károkozás esetén ha a károsult a károkozókkal szemben egy perben érvényesíti követelését, egyetemleges kötelezettség folytán egyszerű alperesi pertársaság keletkezik.)

Jogállásuk a perben

Egységes pertársak: *függőség elve* = bármelyik pertárs perbeli cselekményei – az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve – arra a pertársra is kihatnak, aki valamely határidőt, határnapot vagy cselekményt elmulasztott, feltéve, hogy mulasztását utóbb nem pótolta. Ha a pertársak cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

Egyszerű pertársak: *függetlenség elve* = egyik pertárs cselekménye vagy mulasztása sem szolgálhat a többi pertárs előnyére vagy hátrányára. A határnapra szóló idézést, valamint az érdemi határozatot az abban közvetlenül nem érdekelt pertárssal is közölni kell; a tárgyalás elkülönítése esetén (149. §) azonban a közvetlenül nem érdekelt pertársak idézése mellőzhető.

5.4. Beavatkozás a perbe (Pp. 54. §)

Beavatkozó az a feleken kívüli, a perben fellépő személy, akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a per miként dől el.

Beavatkozásra két módon kerülhet sor:

1./ Perbelépés

A beavatkozást az első fokú eljárásban bármikor írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni, s a beavatkozónak meg kell jelölnie, hogy melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik. A bejelentést a felekkel közölni kell. Ezt követően a bíróság végzéssel határoz a beavatkozás megengedéséről.

2./ Perbehívás

Ha a fél pervesztessége esetén harmadik személlyel szemben kíván követelést érvényesíteni/ harmadik személy követelésétől tart, e harmadik személyt perbe hívhatja. Ennek az alperes részéről legkésőbb a keresetlevél kézhezvételétől számított 30 napon belül, a felperes részéről az érdemi ellenkérelem vele való közlésétől számított 30 napon belül van helye. Ha a harmadik személy ezt elfogadja, ahhoz a félhez beavatkozóként csatlakozik, aki perbe hívta.

A beavatkozó két típusa:

- *Nem önálló (függő) beavatkozó*

Ha a perben hozott ítélet jogereje jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára *nem terjed ki*. A beavatkozó – az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve – minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetőleg amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel *nem állnak ellentétben*.

- **Önálló beavatkozó**

Ha a perben hozott ítélet jogereje jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is *kiterjed*. A beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel *ellentétben állnak*; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

5.5. Változások a felek személyében (Pp. 61. §)

Anyagi jogutódlás

Alperesi jogutód	Felperesi jogutód
Önként beléphet – mindkét fél hozzájárulásával	Önként beléphet – felperes hozzájárulásával
Nem kell hozzájárulás: jogelőd halála vagy jogutódlással megszűnése esetén	
Az ellenfél perbe vonhatja	Az ellenfél perbe vonhatja, de csak jogelőd halála vagy jogutódlással megszűnése esetén

A jogutód perbelépése, illetőleg perbevonása esetén – ha ez nem a jogelőd halála miatt történt – a jogelődöt kérelmére az ellenfél hozzájárulásával a perből el kell bocsátani. A jogutód perbelépését, illetőleg perbevonását írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni; a bejelentést közölni kell a felekkel, illetőleg a perbevont jogutóddal is. A jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép; a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak. Ha a jogelődöt a perből nem bocsátják el, a jogutód a perben a jogelőd pertársaként vesz részt.

Perjogi jogutódlás (Pp. 63. §)

A) *Pertárgyigénylés harmadik személy részéről*: ha a per tárgyát harmadik személy egészen vagy részben a maga részére igényli, az alperes az igénylőt perbe hívhatja. Ha az igénylő a perbe belép, és az alperes a per tárgyát a visszavétel jogáról való lemondás mellett bírói letétbe helyezi, az alperest a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az igénylő, mint új alperes között kell tovább folytatni.

B) *Elődmegnevezés*: az az alperes, aki ellen olyan jog iránt indítanak pert, amelyet ő harmadik személy nevében gyakorol, ezt a harmadik személyt perbe

hívhatja. Ha a harmadik személy elismeri, hogy a vitás jogot az alperes az ő nevében gyakorolja, és a perbe belép, az alperest – kérelmére – a felperes beleegyezésével a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az alperes helyébe lépő harmadik személy között kell tovább folytatni.

C) *Téves alperes-nevezés*: Ha a felperes a pert nem az ellen indította meg, akivel szemben az igény érvényesíthető, a bíróság a felperesnek az első fokú eljárás során előterjesztett kérelmére a felperes által megjelölt személyt alperesként a kereset közlésével megidézi, és a korábbi alperest a perből elbocsátja, feltéve, hogy a perre az új alperessel szemben hatásköre és illetékessége van.

D) *Perbelépés a pertárs jogán*: Az, akinek igénye érvényesítése céljából az ügyész, illetve a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet pert indított, a perben félként vesz részt. A más által indított perbe az, aki a per megindítására külön jogszabály alapján, illetve az 51. § a), b) pontjai alapján maga is jogosult lett volna, a felperes pertársaként az első fokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig perbe léphet.

5.6. Képviselet a perben (Pp. V. Fejezet)

Képviselő jogállása: közvetlen, a fél helyett és nevében jár el, neki szerez jogokat és vállal kötelezettségeket a perben, az ő nevében tesz nyilatkozatot.

A) Törvényes képviselet = cselekvőképtelen vagy jogi személy esetén

- Szülő, gyám, gondnok
- Jogi személyeknél, akit a törvény feljogosít (vezető tisztségviselők)

A bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja azt, hogy a törvényes képviselőnek a per viteléhez vagy az egyes perbeli cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van-e.

B) Ügygondnoki képviselet = ha a cselekvőképtelen vagy jogi személy félnek nincs törvényes képviselője/ az ismeretlen helyen tartózkodó félnek nincs meghatalmazottja – részére a bíróság kérelemre ügygondnokot rendel ki. Jogállása megegyezik a meghatalmazottal, kivéve két korlát: peres pénz vagy dolog átvétele CSAK bíróság engedélyével; egyezségkötés, jog elismerése, jogról való lemondás CSAK ha nyilvánvaló károsodástól óvja meg a felet.

C) Meghatalmazotti képviselet = meghatalmazást csak cselekvőképes személy adhat egyoldalú jognyilatkozattal, a törvényben felsorolt személyeknek.

Meghatalmazott nem lehet bárki, csak akit a törvény erre felhatalmaz. A polgári perben így meghatalmazott lehet, többek között **(Pp. 67. §)**:

- a fél hozzátartozója;
- a fél *pertársa*, továbbá pertársának törvényes képviselője vagy meghatalmazottja;
- az *ügyvéd* és az ügyvédi iroda;
- közigazgatási szerv, egyéb költségvetési szerv *vezetője* vagy *alkalmazottja*;
- az önkormányzatokat érintő egyes perekben – a törvényben részletesen meghatározott feltételekkel – a helyi önkormányzat *képviselő-testületének a tagja, a polgármester, a jegyző és a polgármesteri hivatal alkalmazottja*;
- a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet *alkalmazottja* munkáltatójának gazdasági tevékenységével kapcsolatos pereiben, *jogtanácsosa* pedig azokban a perekben is, amelyekben külön jogszabály a képviselőre feljogosítja;
- stb.

Alaki kellékek: A meghatalmazást írásba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Írásbeli meghatalmazás esetében a meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolás végett a bíróságnak bemutatni **(Pp. 69. §)**.

Az írásbeli meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt a fél saját kezűleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges. A külföldön kiállított meghatalmazást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni. Az ilyen meghatalmazás felülhitelesítéssel érvényes.

Terjedelme: A meghatalmazás akár a per vitelére, akár egyes perbeli cselekményekre szólhat. A per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a végrehajtási eljárást, valamint annak során indított kereseteket, a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételét is. A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik **(Pp. 70. §)**.

Vizsgálata: A meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a bírósági iratokat a fél helyett a meghatalmazottnak kell kézbesíteni **(Pp. 72. §)**.

Általános meghatalmazás (Pp. 73. §)

Természetes és jogi személy a képviselője részére olyan meghatalmazást is adhat, amely őt perek vitelére *általánosságban* jogosítja fel. Az általános meghatalmazást nyilvántartásba vétel végett a bíróságnál be kell jelenteni. A nyilvántartásba vett általános meghatalmazás a nyilvántartást vezető bíróságnál pótolja az egyes perekre szóló külön meghatalmazást. Az általános meghatalmazás visszavonását vagy felmondását a bírósághoz szintén be kell jelenteni.

Kötelező jogi képviselet (Pp. 73/A. §)

- Kúria előtt: fellebbezést (csatlakozó fellebbezést) és felülvizsgálati kérelmet (csatlakozó felülvizsgálati kérelmet) *előterjesztő fél számára*;
- Ítéltábla előtt: fellebbezést (csatlakozó fellebbezést) *előterjesztő fél számára*;

• Törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartozó egyes perekben (nem kötelező: 30 millió Ft alatt, 23. § (1) bekezdés b), e) pontjának ec) alpontjában, f), g), j), m) és o) pontjában meghatározott perek, pl. a közhatalom gyakorlásával okozott károk, személyiségi jogok megsértése, sajtó-helyreigazítási per) mind az első-, mind a másodfokú eljárásban mindkét fél számára,

Hiányának következménye: hatálytalan a fél eljárási cselekménye. A bíróság köteles a felet tájékoztatni, hogy kötelező a jogi képviselet. Jogi képviselő hiányában a felek először fel kell hívni a hiány pótlására, ennek elmulasztása esetén a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani; jogorvoslat esetén a jogorvoslati kérelmet hivatalból el kell utasítani; ha pedig a felperes a megszűnt jogi képviseletének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a bíróság a pert megszünteti.

Feladat:

A tényállás szerint az elsőfokú bíróság végzésével megállapította, hogy az eljárás a X. r. felperes halála miatt 2001. február 10. napján félbeszakadt, a félbeszakadás a X. r. felperes jogutódjának perbelépéséig, illetve perbevonásáig tart. Az I. r. felperes 2003. február 24. napján kérelmezte a X. r. felperes jogutódainak perbevonását. Az elsőfokú bíróság az I. r. felperes kérelmét a Pp 62. §-ának (2) bekezdése alapján elutasította.

Ki kérheti a felperesi jogutód perbevonását?

Ez alapján miért utasította el a bíróság az I. r. felperes kérelmét?

6. A perköltség fogalma, számítása és viselése (Pp. VI. Fejezet)

Alkalmazandó jogszabályok:

Pp. 75. § –92. §,
6/1986 (VI.26) IM rendelet,
1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

Fogalma: mindaz a költség, ami a felek célszerű és jóhiszemű pervitelével kapcsolatban akár a bíróság előtt, akár a bíróságon kívül merült fel.

Ide tartozik:

- előzetes tudakozódás és levelezés költsége,
- eljárási illeték
 - első fokú eljárás illetéke a pertárgy értékének 6%-a,
(de legalább 15 000 Ft, legfeljebb 1 500 000 Ft)
 - másodfokú eljárás illetéke a támadott értéknek 8%-a,
(de legalább 15 000 Ft, legfeljebb 2 500 000 Ft)
 - felülvizsgálati eljárás illetéke a támadott értéknek 10%-a,
(de legalább 50 000 Ft, legfeljebb 3 500 000 Ft)
 - végrehajtási eljárás illetéke a végrehajtási értéknek 1%-a,
(de legalább 5000 Ft. Legfeljebb 350 000 Ft)
- tanú- és szakértői díj,
- ügygondnoki és tolmácsdíj,
- helyszíni tárgyalás és szemle költsége,
- a felet képviselő ügyvéd, jogtanácsos készkiadásai és munkadíja.
- ha a fél személyesen jár el, igényt tarthat az útiköltség és a keresetkiesés megtérítésére.

Nem tartozik ide: feleslegesen okozott költségek, a fél rosszhiszemű magatartásával okozott költségek.

6.1. A költségek előlegezése

Előlegezés: a költségek ideiglenes megfizetése azok felmerülésekor

Általános szabály: a költségeket annak a félnek kell előlegeznie, akinél felmerülnek.

A bizonyítási eljárással járó költségeket (a tanú-, szakértői és tolmácsdíjat, a helyszíni tárgyalás és szemle költségét, stb.) a bizonyító fél köteles előlegezni, a bíróság azonban – ha ezt méltányosnak tartja – kivételesen a bizonyító fél ellenfelét is kötelezheti a bizonyítási eljárással felmerülő költségek előlegezésére **(Pp. 76. §)**.

Szakértő kirendelése esetében a bíróság a szakértői díj fedezésére előreláthatólag szükséges összeg letétbe helyezését köteles elrendelni.

A perben kirendelt ügygondnok készkiadásának és díjának előlegezésére azt a felet kell kötelezni, aki az *ügygondnok* kirendelését kérte, illetőleg akinek perbeli cselekménye folytán a kirendelés szükségessé vált.

6.2. A perköltség viselése

Viselés: a költségek végleges megfizetése a per befejezésekor

Általában a bíróság a perköltség viselése felől az ítéletben dönt. Főszabály szerint a pernyertes fél költségeinek megfizetésére a *pervesztes felet kell kötelezni*.

Kivételesen nem érvényesül a „vesztes mindent fizet” szabálya, pl.:

Részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincsen számottevő különbség, a bíróság akként is rendelkezhet, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét **[Pp. 81. § (1)]**.

Ok nélküli pereskedés: Ha az alperes a perre okot nem adott, és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri, az alperes költségében a felperest kell elmarasztalni **[Pp. 80. § (1)]**.

Sikertelen percselekmények vagy indokolatlan késlekedés: Az a fél, aki egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, vagy egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, avagy valamely határnapot vagy határidőt mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, az ebből származó költségeinek megtérítését pernyertessége esetén sem igényelheti, illetőleg az ellenfél ebből eredő költségeinek megtérítésére a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető **[Pp. 80. § (2)]**.

Bíróság érdekkörében felmerült költségek: az állam viseli **[Pp. 78. § (5)]**.

Kötelező közvetítés: Kötelező közvetítői eljárás esetén a fél a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető az ellenfél perköltségének megtérítésére, ha az ellenfél igazolja, hogy közvetítő felkérését kezdeményezte vagy az első közvetítői megbeszélésen megjelent, és a közvetítő felkérése vagy a közvetítői eljárás megindítása a fél önhibából eredő mulasztása miatt hiúsult meg. **[Pp. 80. § (3)]**.

6.3. Költségkedvezmények (Pp. 84. §)

A felek jövedelmi-vagyoni viszonyaira vagy az eljárás tárgyára tekintettel a bíróság vagy a jogszabály által biztosított egyes kedvezmények mentesítik a feleket a költségek (azok egy része, egyes költségek) előlegezése és/vagy viselése alól.

Lehet *személyi*, azaz a fél számára biztosított; vagy *tárgyi*, azaz az adott eljárásban – mindegyik félre kihatóan – biztosított kedvezmény.

A személyi kedvezmény a kérelem előterjesztésétől kezdve, a tárgyi kedvezmény kezdő időpont nélkül a per (eljárás) egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed (kivéve a végrehajtás során meg nem fizetett illeték).

Típusai:

○ **Illetékfeljegyzési jog:**

Jelentése: mentesség az illeték előlegezése alól

Személyi: Ha az illeték előzetes megfizetése a félnek jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló megterhelést jelentene, mentesíteni lehet az illeték előzetes megfizetése alól.

Tárgyi:

- a személy életében, testi épségében vagy egészségében okozott, illetve a vagyonában bekövetkezett kár megtérítése iránti per;
- a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránti per;
- a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti eljárás;
- egyes munkaügyi perek;
- stb.

○ **Költségmentesség:**

Jelentése: mentesség a költségek előlegezése és viselése alól

Személyes: a természetes személy félnek, aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget fedezni nem tudja, kérelmére költségmentesség engedélyezhető.

Feltétel: jövedelme nem haladja meg a törvény alapján megállapított öregségi nyugdíj legkisebb összegét, és nincs vagyona; *vagy* ő illetve együtt élő hozzátartozója aktív korúak ellátásában részesül; *vagy* létfenntartása veszélyeztetett.

Ha szülővel, vagy házastársával él együtt, csak akkor kaphatja meg, ha az alapfeltételek rájuk nézve is fennállnak.

Ekkor sem részesíthető azonban költségmentességben a fél, ha perlekedése rosszhiszeműnek vagy már előre teljesen eredménytelennek látszik.

Terjedelme szerint lehet *teljes* – csak kivételesen –, tehát valamennyi költségre kiterjedő, vagy *részleges* – tételesen vagy százalékosan + költségfeljegyzési jog illeti meg a többi költségre

Tárgyi:

- gondnokság alá helyezés/megszüntetésére irányuló perek

○ **Költségfeljegyzési jog:**

Jelentése: mentesség a költségek előlegezése alól

Személyes: önmagában nincs!

Tárgyi: törvényben meghatározott perekben

- apasági és egyéb származási perek;
- szülői felügyelet megszüntetésére/visszaállítására irányuló perek;

- gyermek elhelyezésével/átadásával kapcsolatos perek;
- törvényen alapuló tartással kapcsolatos perek;
- a személy életében, egészségében, testi épségében bűncselekménnyel okozott károk megtérítése iránti perek.

○ **Illetékmentesség:**

Jelentése: mentesség az illeték előlegezése és viselése alól

Személyes: illetékmentességben részesül

- a) a Magyar Állam,
- b) a helyi önkormányzat,
- c) a költségvetési szerv,
- d) az egyesület, a köztestület,
- e) az egyházi jogi személy,
- f) az alapítvány,
- stb.

Tárgyi:

- a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása elleni fellebbezés;
- a határozat kijavítása, illetve kiegészítése iránti kérelem;
- áttételt elrendelő végzés elleni fellebbezés;
- stb.

○ **Mérsékelt illeték**

Az illeték a peres eljárási illeték 10 %-a:

- ha a felperes keresetétől legkésőbb az első tárgyaláson eláll;
- ha az első tárgyaláson az eljárás szünetelésére kerül sor, és a per ennek folytán megszűnik;
- ha az alperes a követelést az első tárgyaláson elismeri, vagy a követelést az első tárgyalás előtt teljesíti;
- ha a felek az első tárgyaláson egyezséget kötöttek;
- ha a per megszüntetését a felek az első tárgyaláson közösen kérik;
- ha a bíróság az eljárást megindító beadványt idézés kibocsátása nélkül, hivatalból elutasítja, vagy a pert a Pp. 157. §-a a) pontja alapján megszünteti.

Az illeték a peres eljárási illeték 30 %-a:

- ha az első tárgyalás után az eljárás szüneteléssel szűnik meg;
- ha a felperes az első tárgyalást követően keresetétől eláll;
- ha a felek az első tárgyalás után kérik a per megszüntetését.

Az illeték a peres eljárási illeték 50 %-a:

- ha az egyezséget az első tárgyalást követően kötik meg.

Feladat:

A felperes javára az ingatlan egy részének közút létesítésére történő igénybevétele miatt a közigazgatási hatóság 2.000.000 Ft kártalanítást állapított meg. A felperes megtámadta a határozatot a bíróságon, és keresetében összesen (a már megállapított 2.000.000 Ft-al együtt) 12.000.000 Ft kártalanítási összeget kért. A bíróság ítéletében az alperest 4.600.000 Ft többlet-kártalanítás és 350.000 Ft perköltség megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Mi a pernyertesség-pervesztesség aránya?

Mely Pp. rendelkezések alapján fog a bíróság rendelkezni a perköltség viseléséről?

7. A határidők és a mulasztás

7.1. Alapfogalmak

Határidő: az az időtartam, amely alatt valamely eljárási cselekményt el lehet vagy el kell végezni.

Határnap: egy adott nap, amelyen a cselekményt el kell végezni.
Jogszabály vagy a bíróság állapíthatja meg.

7.2. Számítása [Pp. 103. § (1)]

A határidőket napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani.

- napokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít bele (amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény esik);
- hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva a kezdőnapnak megfelel; ha ilyen nap nincs, akkor a hó utolsó napján;
- ha a lejárati napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le;
- a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő a hivatali idő végével lejár;
- a bírósághoz intézett beadványt akkor is határidőben előterjesztettnek kell tekinteni, ha a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták.

Meghosszabbítás (Pp. 104. §): A bíróság az általa megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja (maximum 45 napra, kivéve ha a szakértői vélemény elkészítése hosszabb határidőt tesz szükségessé). A törvényben megállapított határidőt csak a törvényben meghatározott esetben lehet meghosszabbítani.

7.3. Törvénykezési szünet (Pp. 104/A. §):

A határidőbe nem számít bele minden évnek a július 15-től augusztus 20-ig terjedő időszaka.

Nem lehet alkalmazni – tehát mégis beszámít a határidőbe a törvénykezési szünet :

- a) soron kívüli eljárás esetében;
- b) az előzetes bizonyításra;
- c) a végrehajtási perekre;
- d) ha a felek ezt közösen kérték; vagy
- e) ha törvény azt kizárja.

7.4. A mulasztás (Pp. 105. §)

Jelentése: a fél az eljárási cselekményt határidőben nem teljesíti, vagy határnapon nem jelenik meg.

Jogkövetkezménye: a fél az elmulasztott perbeli cselekményt többé hatályosan nem teljesítheti.

7.5. Igazolási kérelem (Pp. 106–107. §)

A mulasztás kimentésére alkalmas eszköz – a mulasztás okát kell alátámasztani a kérelemben + egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt.

Az igazolási kérelmet az elmulasztott határnaptól, határidő utolsó napjától számított 15 napon belül lehet előterjeszteni; ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, a határidő onnantól számít. A mulasztástól számított 3 hónap eltelte után nincs helye.

A kérelem elbírálásának eredménye:

- A bíróság *érdemi vizsgálat nélkül elutasítja*: ha az igazolást a törvény kizárja, vagy elkésetten terjesztették elő, vagy a fél az elmulasztott cselekményt egyidejűleg nem pótolta. A végzés ellen fellebbezésnek van helye.
- A bíróság *a kérelemnek helyt ad*: ha a fél a mulasztás vétlenségét sikeresen valószínűsíti.

Következmény: a mulasztó által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt határidőn belül teljesítette volna, a tárgyalást a szükséges keretben meg kell ismételni, az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyaláson hozott határozat hatályban tartása vagy teljes/ részbeni hatályon kívül helyezése szükséges lehet. A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, az ügyet befejező határozat elleni fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság olyan igazolási kérelemnek adott helyt, illetőleg olyan igazolási kérelem alapján rendelte el az eljárás vagy a végrehajtás felfüggesztését, amelyet érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítania.

- A bíróság *a kérelmet érdemben elutasítja*: ha a fél a mulasztás vétlenségét nem tudja valószínűsíteni. A végzés ellen fellebbezésnek van helye.

7.6. Keresetindítási határidő elmulasztása

A keresetlevél késedelmes benyújtása esetén, ha a keresetlevél előterjesztésére megállapított határidő – jogszabály kifejezett rendelkezése folytán – jogvesztő, vagy a mulasztás kimentésére előírt igazolással (Pp. 107–110. §) a fél nem él, illetőleg az alaptalan, a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani (Pp. 130. § (1) bekezdés h) pont), ennek elmaradása esetén a pert meg kell szüntetni (Pp. 157. § a) pont).

Ha a keresetlevél késedelmes benyújtása nem vezet jogvesztésre, és a jogszabály a mulasztás orvoslására nem ír elő igazolást, a mulasztás jogkövetkezményéről az ellenérdekű fél elévülési kifogása alapján az ügy érdemében hozott ítéletben kell dönten.

A keresetlevélnek a határidő utolsó napján a munkaidő végéig a bírósághoz meg kell érkeznie. A keresetindítás határidejét a fél – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – elmulasztja akkor is, ha a keresetlevelet a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adja. (4/2003. számú PJE határozat)

Feladat:

Elfogadható az igazolási kérelem, ha a fél teljesíti az elmulasztott cselekményt, de nem adja elő a mulasztása okát és azon körülményeket, amelyek vétlenségét valószínűvé teszik?

Elfogadható az igazolási kérelem, ha a fél előadja mulasztása okát, de egyidejűleg nem pótolja az elmulasztott cselekményt?

8. A perindítás, a keresetlevél tartalmi elemei, a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása

8.1. A keresetlevél fogalma

A per a keresetlevél benyújtásával indul. A keresetlevél a polgári per útján érvényesíthető alanyi jog bírósági védelmének elsődleges eszköze.

Alanya: a felperes.

Tárgya: a keresettel érvényesített követelés vagy jog, illetve minden olyan jogviszony, amelynek elbírálása polgári perben kérhető.

Címzettje: a kereset szempontjából az alperes, tartalma szempontjából a bíróság.

8.2. Egyéb eszközök az eljárás megindítására

A per általában az írásbeli keresetlevél előterjesztésével kezdődik. A törvény azonban arra is lehetőséget ad, hogy kivételesen a felperes a keresetét szóban is előadhassa.

1. *szóbeli kereset jegyzőkönyvbe mondása (Pp. 94. §):* A keresetet, valamint a per megindítását megelőző kérelmet az ügyvéd által nem képviselt fél bármely járásbíróságnál vagy a perre illetékes törvényszéknél is jegyzőkönyvbe mondhatja. A felet ilyenkor a szükséges útbaigazítással is el kell látni és az esetleges hiányok pótlására (95. §) nyomban fel kell hívni.

2. *szóbeli kereset azonnali tárgyalása [Pp. 127. §(1)]:* Ha a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával a felperessel együtt a bíróság előtt az alperes is megjelenik, a bíróság a felek kérelmére a tárgyalást nyomban megtartja. Ebben az esetben a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell foglalni, és azt a bíróság illetékességének hiánya miatt – a kizárólagos illetékesség esetét kivéve – elutasítani vagy más bírósághoz áttenni nem lehet. Ha a bíróság a perre illetékes, de az alperes a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával nincs jelen, a tárgyalásra határnapot kell kitűzni, s arra a felperest szóval meg kell idézni.

3. *egyezségi kísérletre idézés [Pp. 127. §(2)–(5)]:* Lehetőség van arra, hogy a fél kereseti kérelme előadása nélkül kérje az alperes egyezségi kísérletre idézését. Ha az egyezés létrejött, és az a jogszabályoknak megfelel, azt a bíróság jóváhagyja, és ezzel az eljárás befejeződik. Ha az egyezés nem jött létre, a felperes kívánságára a bíróság a keresetet jegyzőkönyvbe foglalja, és a per az általános szabályok szerint folytatódik.

8.3. A keresetlevél benyújtásának joghatásai

A keresetlevél benyújtása megindítja a pert. A keresetindításnak számos eljárási és anyagi jogi hatálya keletkezik.

– *eljárási joghatások*: a keresetlevél beadásának időpontja irányadó a bíróság hatáskörének, illetékességének, valamint a pertárgy értékének a megállapításánál; beáll a felperesi perfüggőség; perfeljegyzés kérhető; ideiglenes intézkedés kérhető; végrehajtás felfüggeszthető, ha a per tárgya egy megelőző határozat (pl. jegyző, közigazgatási szerv); biztosítási intézkedés kérhető, ha közokirat/teljes bizonyító erejű magánokirat bizonyítja a követelés létrejöttét, összegét, lejártát; stb.

– *anyagi joghatások*: elévülés, elbirtoklás megszakad; jogosulti egyetemlegesség esetén, ha valamelyik pert indít, a többi irányába megtagadható a teljesítés; tartásdíj, életjáradék, baleseti járadék lejárt részletei innentől megelőző 6 hónapra visszamenőleg követelhetők.

8.4. A keresetlevél kötelező tartalma (Pp. 121. §)

A keresetlevélben fel kell tüntetni:

- a) az eljáró bíróságot;
- b) a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c) az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával;
- d) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható;
- e) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem);

A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot, illetve annak másolatát (kivonatát), amelynek tartalmára a felperes bizonyítékként hivatkozik, amely a bíróság hatáskörének és illetékességének megállapításához, valamint, amely a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek az igazolásához szükséges, kivéve, ha az adatokat személyi igazolvánnyal is lehet igazolni (utóbbira a keresetlevélben utalni kell).

Kötelező jogi képviselő esetében a keresetlevélhez csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását, illetve a képviselői jogot igazolni kell. Ha a felek közötti jogvitában közvetítői eljárás volt folyamatban, a keresetlevélben erre utalni kell. Ha a felperes rendelkezik telefonszámmal, faxszámmal, illetve e-mail címmel, azt a keresetlevélben fel kell tüntetnie.

A keresetlevél egyéb lehetséges elemei:

– be lehet jelenteni a tanúk nevét és idézhető címét már a keresetlevélben is;

- ha a fél a perben bizonyítékként az előzetes bizonyítási eljárásban készült szakértői véleményre hivatkozik, köteles azt a keresetlevélben jelezni, és a szakvéleményt a keresetlevélhez csatolni.
- ha fizetési meghagyásos eljárás előzte meg a pert, ahol a közjegyző elutasította a kérelmet, vagy megszüntette az eljárást, a keresetlevélhez mellékelni kell a kérelmet elutasító, illetve az eljárást megszüntető végzést.

A kereseti kérelem

A keresetlevél legfontosabb része a bíróság döntésére irányuló határozott kérelem, melyben magát az az anyagi jogi igényt jelöli meg a felperes. Tartalmilag irányulhat marasztalásra, megállapításra vagy jogalakításra.

A) marasztalás [Pp. 122. § (1)]: lehet tevés, helytállás vagy tűrés.

Marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek csak lejárt követelés érvényesítése végett van helye.

Kivételek:

- Tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perben a marasztalásra irányuló kereseti kérelem a le nem járt szolgáltatásokra is előterjeszthető;
- Lakás, más helyiség vagy egyéb ingatlan visszabocsátása iránt a kereseti kérelem már a visszabocsátási kötelezettség lejárta előtt előterjeszthető, feltéve hogy a visszabocsátásnak határozott időpontban kell történnie;
- Jövőre irányul például az eltiltás, tartózkodás (birtokvédelem vagy személyiségi jogsértés körében).

B) megállapítás (Pp. 123. §): cél egy jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának bírói megállapítása.

Megállapítási keresetben a felperes nem kéri az alperes kötelezését, ezért az mind tartalmában, mind következményeiben szűkebb a marasztalási keresetnél.

Megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való *megóvása végett* szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból *marasztalást nem követelhet*. E két feltétel konjunktív jellegű, vagyis a megállapítási kereset megindításakor – és az ítélet meghozatalakor – mindkettőnek egyidejűleg és együttesen kell fennállnia.

A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia, hogy a megállapítási per feltételei igazoltak-e, illetőleg a megállapítási pert nem pótolja-e más eljárás, és amennyiben a jogszabályi feltételek nem teljesülnek, úgy a keresetet el kell utasítania annak vizsgálata nélkül, hogy a kereset tárgyát képező jogviszony fennáll-e vagy sem.

A megállapító ítélet csoportosítható annak tartalma szerint:

– **pozitív megállapítás:** házasság létezése, szerződés érvényessége, okirat valódisága. Ha a kereseti kérelem számadási kötelezettség megállapítására irányul, a felperes ezzel együtt kérheti az általa előterjesztett számadás helyességének megállapítását is.

– **negatív megállapítás:** házasság érvénytelensége, negatív megállapítási viszontkereset.

A megállapító keresetnek helyt adó ítélet nem szorul végrehajtásra, így ennek alapján nem indulhat végrehajtási eljárás, kivéve az ítéletnek a perköltségre vonatkozó része, ami végrehajtható.

C) jogalakítás: jogviszonyt keletkeztet, módosít, megszüntet (konstitutív jellegű az ítélet).

Mind a kereset, mind a bíróság érdemi döntése itt is a múltban megtörtént tényeken alapszik, azonban a múltbéli tények felhasználásával a jövőre nézve tesz olyan rendelkezést, amely a felek jogviszonyát meghatározza, pl. apaság megállapítása, bírói szerződésmódosítás a Ptk. alapján, házasság felbontása, apaság vélelmének megdöntése, közös tulajdon megszüntetése, házastársi vagyontársaság megszüntetése.

8.5. Kivételek a kérelemhez kötöttség alól

A bíróság általában kötve van a kereseti kérelmekhez, más jogkövetkezményt nem alkalmazhat, mint amit a fél kért [**Pp. 3. § (2) bek.**].

Kivételek: eltérhet a fél kérelmétől amennyiben

- marasztalás helyett megállapításnak van helye;
- pénzbeli marasztalás helyett természetbeni szolgáltatásra vagy dolog helyett a pénzbeli érték megfizetésére kötelezhet;
- végrehajtás megszüntetése helyett azt korlátozhatja.

Nincs továbbá kötve a fél kereseti kérelméhez:

- kártérítés módjának megállapítása;
- birtokháborítás jogkövetkezményeinek kiválasztása;
- személyhez fűződő jogok megsértése jogkövetkezményeinek kiválasztása;
- szerződés érvénytelensége jogkövetkezményének alkalmazása;
- tulajdonközösség megszüntetése módjának meghatározása;
- tartási szerződés megszüntetése vagy életjáradéki szerződéssé alakítása körében.

Hivatalból is döntenie kell a bíróságnak:

- perköltségről, meg nem fizetett illetékről, állam által előlegezett költségről,
- előzetes végrehajthatóságról,
- házassági bontóperben a közös kiskorú gyermek elhelyezéséről és tartásáról, a gyermek másnál történő elhelyezéséről,

- birtokperben a hasznokról, károkról, költségekről akkor is, ha a fél csak a birtoklás kérdésében indított keresetet,
- továbbá a szerződés semmisségét meg kell állapítania annak észlelésekor.

8.6. A keresetlevél alapján a bíróság teendői (Pp. 124. §)

A bíróság a keresetlevelet nyomban, de legkésőbb a bírósághoz érkezésétől számított harminc napon belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nem kell-e azt a félnek hiánypótlásra visszaadni (95. §), nincs-e helye az ügy áttételének (129. §), illetőleg a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának (130. §), és a szükséges intézkedéseket megteszi.

8.7. A keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása (Pp. 130. §)

Ha a keresetlevél érdemi tárgyalásra alkalmatlan, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja.

Esetei:

A./ Szervezeti okok:

- a perre a magyar bíróság joghatósága a törvény vagy nemzetközi egyezmény rendelkezése alapján kizárt;
- a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de áttétel a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható;

B./ Személyi okok:

- a félnek nincs perbeli jogképessége;
- a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt (személyeket) – felhívás ellenére – nem vonta perbe;

C./ Pergátló (eljárási) okok:

- a pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie;
- a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt
- akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt – a per már folyamatban van, vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak;
- a felperes követelése idő előtti, vagy – az elévülés esetét ide nem értve – bírói úton nem érvényesíthető;
- külön jogszabály a keresetindításra határidőt állapít meg, ezt a felperes elmulasztja, és igazolási kérelmet sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja;

D./ Hiányossági okok:

- a jogi képviselő nélkül eljáró felperes a hiánypótlás végett neki visszaadott keresetlevelet a kitűzött határidő alatt nem adta be, vagy újból hiányosan adta be, és emiatt a keresetlevél nem bírálható el;
- a jogi képviselővel eljáró fél keresetlevele nem tartalmazza a kötelező elemeket; vagy a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását; vagy a jogi képviselővel eljáró fél elmulasztotta az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését.

A hiányossági okok tekintetében tehát a jogalkotó *megkülönbözteti* a jogi képviselővel és a jogi képviselő nélkül eljáró felet: előbbi esetében a keresetlevél hiányossága azonnal, hiánypótlási felhívás nélkül; utóbbi esetben csak az előzetes eredménytelen hiánypótlás után vezet a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására.

Az idézés kibocsátása nélküli elutasítás végzéssel történik, ami ellen fellebbezésnek van helye. Nem eredményez ítélt dolgot.

8.8. További előkészítő intézkedések

Ha az előző intézkedések megtételére nincs szükség, illetőleg a fél hiánypótlási kötelezettségének eleget tett, és így a keresetlevél alkalmas a tárgyalás kitűzésére, a bíróság az eljárás gyorsabb lefolytatása érdekében további intézkedéseket tehet a tárgyalás előkészítésére. Ilyen intézkedéseknek a tárgyalás kitűzése előtt, valamint az eljárás során szükség esetén bármikor helye van.

A bíróság intézkedései különösen a következők:

- a) iratok beszerzése más hatóságtól vagy szervezettől;
- b) a gyermek tartása, elhelyezése, illetőleg a szüléssel kapcsolatos követelések iránti, továbbá az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben – az ismeretlen helyen lévő alperes, anya, illetve gyermek tartózkodási helyének megállapítása érdekében – a bíróság elrendelheti az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatását;
- c) előzetes bizonyítást folytathat le;
- d) ideiglenes intézkedést tehet;
- e) elrendelheti a felek tárgyaláson kívüli, egymás jelenlétében történő előzetes meghallgatását.

Ha az intézkedések megtételével egyidejűleg a tárgyalási határnap kitűzésére nem kerül sor, a bíróság – az intézkedés megtételekor – a keresetlevelet kézbesíti az ellenfél számára.

Ha a bíróság észleli, hogy a keresetlevél vagy az ahhoz csatolt okirat minősített adatot tartalmaz, megkeresi a minősítőt a megismerési engedély beszerzése végett. Ha a minősítő megtagadja, az adat nem használható fel a perben.

8.9. A perindítás hatályainak beállása (Pp. 128. §)

A perindítás hatálya a bíróság által szabályszerűnek tekintett keresetlevélnek az ellenféllel való közlésével áll be.

A perindításhoz fűződő joghatások lehetnek:

- *anyagi joghatások*: szerződés megtámadásával egyenértékű; felmondást, elállást pótolja; a jóhiszemű birtokos ettől kezdődően nem szerez tulajdont a dolog termékén, terményén, szaporulatán.
- *eljárási joghatások*: perfüggőség beáll alperesi oldalon; tárgyalási időköz megkezdődik; tárgyalás felfüggesztése lehetséges; innentől nem lehetséges a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása.

8.10. A keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fenntartása (Pp. 132. §)

A keresetlevélnek a 130. § alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen – a már megfelelően becsatolt mellékletek kivételével – újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

Ha a keresetlevél az alperes részére halála miatt vagy más okból nem volt kézbesíthető, a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a kézbesítés sikertelen megkísérlésére vonatkozó értesítés vételétől számított harminc nap alatt a kézbesítéshez szükséges adatokat bejelenti, vagy hirdetményi idézést kér. Ezen határidők elmulasztása esetében igazolásnak helye nincs.

Feladat:

Szerkesszen hiánypótló végzést az alábbi keresetlevél hiányosságai alapján!

„Tisztelt Debreceni Járásbíróság!

Alulírott Kuncz Zoltán, Debrecen, Simonyi utca 23. szám alatti lakos kereseti kérelemmel fordulok a tisztelt bírósághoz, mert a szomszédom, aki a Simonyi utca 25 alatt lakik, ráépített az én telkemre. Az építkezés közben többször szóltam neki, hogy az már az én telkem, de ő ezzel nem foglalkozott, építkezett tovább. Mellékelten csatolom a földhivataltól beszerzett tulajdoni lapokat és hiteles térképmásolatot, valamint az általam készített fényképet. Kérem a tisztelt bíróságot, hogy döntsön a szomszéd és köztem fennálló jogvitákban.

Köszönettel: Kuncz Zoltán”

9. A tárgyalás az elsőfokú polgári perben (Pp. IX. Fejezet)

9.1. A tárgyalás fogalma

A tárgyalás a bíróság nyilvános ülése, amelyen megtörténik a felek által érvényesíteni kívánt jogok meghatározása, az ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapítása, a bizonyítás felvétele. A tárgyaláson valósulnak meg a polgári per jog egyes alapelvei, mint a nyilvánosság, közvetlenség és szóbeliség.

A per *első* tárgyalásának fogalma: amit a bíróság a felek szabályszerű idézését követően első ízben megtartott, vagy megtartott volna – így például a bíró betegsége miatt elhalasztott, vagy a tárgyalási határnap előtt a felek kérelmére elhalasztott tárgyalás nem tekinthető első tárgyalásnak. *Folytatólagos* tárgyalás az első tárgyalást követő minden tárgyalás.

Tárgyalási rendszerek

- *osztott*: a tárgyalás két önálló szakasza (a perfelvétel és az érdemi tárgyalás) percezúrával élesen elkülönül egymástól, szemben az egységes rendszerrel.
- *egységes*: a bíró határozza meg a perelőfeltételek, illetve az érdemi kérdések vizsgálatának a sorrendjét, a tárgyalási folyamat egy összefüggő egységet alkot. Akár az első tárgyaláson érdemi döntés hozható. A magyar per jog jelenleg az egységes tárgyalási rendszert követi.
- *vegyes*: elválik a perfelvételi és az érdemi szakasz, de nem olyan élesen, mint az osztott tárgyalási rendszerben. Az egy tárgyalási napon tartott tárgyalás osztódik két szakaszra, amennyiben a perfelvételi szakaszban az ügy nem nyer befejezést, lehetőség van az érdemi tárgyalás azonnali megkezdésére.

A bírósági tárgyalás részei:

1. megnyitás
2. a számbavétel
3. a szóváltás
4. a bizonyítás
5. a tárgyalás berekesztése
6. a határozathozatal és a határozat kihirdetése

9.2. Rendfenntartás a tárgyaláson (Pp. 134. §)

A tárgyalás menetének zavartalanságát esetleges rendzavarás esetén a rendfenntartás biztosítja, amely a bíró feladata. A rendfenntartás a tárgyalásvezetés része, a rendzavarás esetére előírt szankciók alkalmazása.

Az alkalmazható szankciók:

A szankciók alkalmazásánál a fokozatosságot és a rendzavarással való arányosságot kell szem előtt tartani; egyes szankciók együttesen is alkalmazhatók.

1., rendreutasítás

- jegyzőkönyvbe foglalt figyelmeztetés
- a legenyhébb szankció, alkalmazására kisebb súlyú, illetve az első rendzavarás esetén kerül sor

2., pénzbírság

- ha ismételt rendzavarás történik, vagy ha súlyos rendzavarás fordul elő
- összege: a bírság összegének meghatározásánál tekintettel kell lenni a rendzavarás súlyára, ismételtségére, a megbírságolt személyi körülményeire. A kiszabható pénzbírság legmagasabb összege ötszázezer – a kiskorúval szemben kiszabott pénzbírság legmagasabb összege háromszázezer – forint azzal, hogy az nem haladhatja meg a pertárgy értékét.
- ugyanazzal a személlyel szemben többször is, minden egyes rendzavarás esetén kiszabható.

3., kiutasítás, kivezetetés

- ha a rendzavarás olyan mértékű, hogy a tárgyalás zavartalansága másként nem biztosítható, kiutasítás, illetve kivezetetés elrendelésének van helye;
- a kiutasítás a tárgyalóterem elhagyására történő felszólítás;
- a kivezetetés a kiutasítás kényszer útján történő végrehajtása;
- a kiutasított (kivezetetett) fél vagy képviselő a per további szakaszában azelőtt a bíróság előtt, amely őt kiutasította, tárgyaláson nem vehet részt, tárgyaláson kívül percselekményeket azonban végezhet – ezért a bíróság felhívja, hogy képviselétéről a kitűzött határidő alatt gondoskodjék; ha pedig a fél képviselőjét utasította ki, felhívja a felet, hogy a tárgyaláson személyesen jelenjék meg, vagy új képviselőről gondoskodjék;
- szakértő kiutasításakor helye lehet más szakértő kirendelésének.

4., őrizetbevétel

- ha a rendzavarás olyan súlyos, hogy a rendzavaró magatartás fegyelmi vagy büntetőeljárás alapjául szolgálhat.

5., fegyelmi vagy büntető eljárás megindításának kezdeményezése

A fenti intézkedések ellen – a pénzbírságot kiszabó végzés kivételével – fellebbezésnek nincs helye.

9.3. A tárgyalás menete

A tárgyalás megnyitása (Pp. 135. §)

A tárgyalás megnyitása a peres felek megnevezésével és a per tárgyának megjelölésével történik.

A számbavétel (Pp. 135. §)

A tárgyalás megnyitása után az elnök megállapítja, hogy a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek-e. Ha valamelyik fél a tárgyaláson nem jelent meg, meg kell állapítani, hogy a tárgyalásra szabályszerű idézése megtörtént-e. Ha ez megtörtént, a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni, s a mulasztás esetére megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni; ellenkező esetben a tárgyalást el kell halasztani.

Az idézés megtörténtének és szabályszerűségének különösen akkor van jelentősége, ha valamelyik fél a tárgyaláson nem jelent meg.

Az idézés akkor szabályszerű, ha:

- a tárgyalási időközt megtartották,
- az első tárgyalásra történő idézés esetén a keresetlevelet az alperes részére megküldték,
- az idézés és a keresetlevél kézbesítése a jogszabályoknak megfelelt (az arra jogosult átvette; vagy a tértivevény a bíróságra „nem kereste” vagy „átvételt megtagadta” megjelöléssel érkezett vissza).

Az idézés megtörténtét és szabályszerűségét a bíróság hivatalból vizsgálja. Ha az idézés nem volt szabályszerű, akkor a tárgyalást el kell halasztani.

9.4. A tárgyalás elmulasztása és jogkövetkezményei

A fél elmulasztja a tárgyalást, ha szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg a tárgyaláson, és távolmaradását előzetesen nem mentette ki.

Első tárgyalás – felperes mulasztása – permegszüntetés (Pp. 136. §)

Ha az első tárgyalást a felperes mulasztja el, és megelőzőleg nem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, a bíróság az alperes kérelmére *a pert megszünteti*.

Első tárgyalás – alperes mulasztása – bírósági meghagyás (Pp. 136. §)

Ha az első tárgyalást az alperes mulasztja el, és írásbeli védekezést nem terjesztett elő, a bíróság a felperes kérelmére az alperest az idézéssel közölt kereseti kérelemnek megfelelően *bírósági meghagyással* kötelezi, egyben marasztalja a felperes költségeiben. Nem bocsáthatja ki a bíróság a meghagyást, ha a per megszüntetésének lenne helye.

A bírósági meghagyás kibocsátásának feltételei:

Kibocsátása kötelező, ha:

- 1., az alperes idézése szabályszerű,
- 2., az első tárgyaláson az alperes nem jelent meg,
- 3., az alperes írásbeli érdemi védekezést nem terjesztett elő,
- 4., a felperes kérte a bírósági meghagyás kibocsátását,
- 5., a per megszüntetésének nincs helye.

A fenti feltételek bármelyikének hiánya esetén a bírósági meghagyás nem bocsátható ki.

Így nem lehet kibocsátani, ha:

- az alperes részére a keresetlevelet nem kézbesítették;
- a tárgyalási időközök nem tartották meg;
- az idézés kézbesítése nem volt szabályszerű;
- az alperes a tárgyalás előtt bejelenti, hogy a tárgyaláson nem tud részt venni, és távolmaradását előre kimentti;
- az alperes olyan beadványt terjeszt elő, amely tartalmazza érdemi védekezését, vagy arra utalást, hogy érdemben védekezni kíván;
- a felperes nem terjeszt elő (a tárgyalásról való távolmaradása esetén írásban) határozott kérelmet a bírósági meghagyás kibocsátására;
- a felperes keresetét felemeli, az eredetileg követelt dolog helyett más dolgot, vagy kártérítést kér, megállapítás helyett marasztalást kér, keresetét az eredetileg nem követelt járulékokra vagy egyéb követelésekre kiterjeszti, ha a felperes követelését eredetileg megosztotta az alperesek között majd utóbb egyetemleges marasztalásukat kéri, vagylagos kereseti kérelmét nem vagylagosra változtatja meg (és a keresetváltogatás vagy keresetkiterjesztés az alperessel szabályszerűen közölve nem lett).

A bírósági meghagyást kézbesíteni kell a feleknek. Tartalmaznia kell, hogy a jogerős bírósági meghagyásnak ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek. A bírósági meghagyást a mulasztás tényének megállapításán kívül indokolni nem kell.

Ellentmondás a bírósági meghagyással szemben (Pp. 136/A. §)

Az *ellentmondás* a bírósági meghagyással szemben igénybe vehető rendes, nem fellebbezési perorvoslat. A bírósági meghagyás ellen a kézbesítésétől számított tizenöt napon belül bármelyik fél szóban vagy írásban a meghagyást kibocsátó bíróságnál *ellentmondással* élhet. Nem tekinthető a bírósági meghagyás megtámadásának, ha az alperes a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztást vagy részletben való fizetést, illetőleg csak a bírósági meghagyás kijavítását kéri. A kellő időben benyújtott *ellentmondás* esetében a bírósági meghagyást kibocsátó bíróság a per tárgyalására új határnapot tűz ki.

Az *ellentmondás* tartalmát a törvény nem határozza meg, így *ellentmondásnak* számít minden olyan beadvány, amelynek tartalma a kereseti követelés elutasítását a bírósági meghagyás kibocsátásának sérelmezését tartalmazza.

Az *ellentmondás* tehát:

- megakadályozza a határozat(vagy annak egy része) jogerőre emelkedését;
- visszahelyezi az eljárást a mulasztás előtti állapotába, és az első fokú tárgyalást le kell folytatni;
- az eljárás eredményétől függően az első fokú bíróság a perbevitelt jogvitát bírálja el.

A határidőben előterjesztett ellentmondás következtében, külön bírósági intézkedés nélkül, a bírósági meghagyás elenyészik, ellentmondás előterjesztése esetén tehát a bírósági meghagyás hatályon kívül helyezéséről külön végzést hozni nem kell.

A bírósági meghagyásnak ellentmondással meg nem támadott része jogerőre emelkedik, és az új tárgyalást csak a megtámadott részre vonatkozóan kell kitűzni. Az alperest az elmulasztott első tárgyalás költségében pernyertességétől függetlenül marasztalni kell. Az ellentmondás illetékét a másik félre áthárítani nem lehet.

Első tárgyalás – mindkét fél mulasztása

Szünetel az eljárás, ha a tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollevő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

A folytatólagos tárgyalás és elmulasztásának jogkövetkezményei

A felek bármelyike mulasztja el, a bíróság a tárgyalást a jelenlevő ellenfél, illetőleg a távollevő felperes megelőzőleg előterjesztett kérelmére tartja meg, de új határnapot is kitűzhet. *Szünetel* az eljárás, ha egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollevő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

Szóváltás (Pp. 138. §)

Az első tárgyalás kezdetén a felperes vagy az elnök felolvassa vagy ismerteti a keresetlevelet. Ezután a felperes nyilatkozik arra nézve, hogy a keresetlevélben előadott keresetét változatlanul fenntartja-e, illetőleg, hogy azt miként módosítja vagy változtatja meg.

Ezután az alperes előadja *ellenkérelmét*, amely lehet:

– *alaki ellenkérelem*: a per megszüntetésére irányul

Az alaki védekezés a per tárgyát nem érinti, csak a perindítás feltételeinek meglétét tagadja, illetve az érdemi döntés hozatalának egyéb akadályait tartalmazza. Ha az alperes alaki védekezést terjeszt elő, a bíróságnak mindenekelőtt ebben a kérdésben kell tárgyalni és dönteni.

– *érdemi ellenkérelem*: érdemi védekezés, a kereseti követelés vitatására irányul
Az érdemi védekezés a keresetben érvényesített jog fenn vagy fenn nem állására vonatkozik, célja a kereset egészbeni vagy részbeni elutasítása. Az érdemi védekezéssel az alperes perbe bocsátkozik.

Az alperes perbe bocsátkozása időpontjának eljárásjogi szempontból jelentősége van, mivel az alperes érdemi ellenkérelmének előadása után, ha a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, a hatáskör hiánya többé figyelembe

nem vehető. Az illetékesség hiánya szintén eddig az időpontig vehető figyelembe, kivéve a kizárólagos illetékességet.

Nem kizárt, hogy az alperes az érdemi védekezésén felül maga is követelést terjesszen elő a felperessel szemben: ez lehet beszámítási kifogás vagy viszontkereset.

– *beszámítási kifogás*: az alperes kéri a tartozásának a csökkentését, megszüntetését az azzal egyenmű és lejárt követelésével – tehát az így előadott alperesi követelés nem haladhatja meg a felperesi követelést; elbírálása a kereset elbírálásától függ.

– *viszontkereset*: az alperesnek a felperessel szemben a keresettől függetlenül érvényesített követelés – tehát az így előadott alperesi követelés meghaladhatja a felperesi követelést; elbírálása független a kereset elbírálásától.

A bizonyítás

A bizonyítás a tárgyalás központi szakasza, ezért részletesen külön fejezetben ismertetjük.

A tárgyalás berekesztése (Pp. 145. §)

A per érdemi tárgyalása addig tart, amíg a per, vagy valamely külön eldöntésre alkalmas kérdés határozathozatalra nem érett, amíg az adott kérdésben a bíróság belső meggyőződése ki nem alakul. A tárgyalás berekesztése az érdemi tárgyalás befejezését jelenti. A tárgyalás berekesztése előtt az elnök köteles a feleket erre figyelmeztetni és megkérdezni, hogy kívánnak-e még valamit előadni. A tárgyalás berekesztését a határozathozatal követi. A bíróság a berekesztett tárgyalást azonban a határozat kihirdetése előtt újból megnyithatja, ha valamely kérdés további tárgyalása mutatkozik szükségesnek. Újból meg kell nyitni a tárgyalást, és a 144. §-nak megfelelően kell eljárni, ha a tárgyalás berekesztése és a határozathozatal között a bírák személyében változás állott be.

A határozathozatal (Pp. 214. §) és a határozat kihirdetése (Pp. 218. §)

A bíróság a határozatát – ha tanácsban jár el – zárt tanácskozás után szavazással hozza meg. Egyhangúság hiányában a határozatot szavazattöbbséggel dönti el.

A tárgyalás folyamán hozott végzéseket és az ítéletet a tárgyalás napján ki kell hirdetni. A kihirdetést azonban az ítéletre nézve – legfeljebb tizenöt napra – a bíróság elhalaszthatja azzal, hogy a kihirdetés határnapját nyomban ki kell tűzni, és a határozatot a kihirdetés napjáig írásba is kell foglalni. A határozatok kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából és az indokok rövid ismertetéséből áll; az utóbbi elmarad, ha a határozatot a törvény szerint nem kell megindokolni.

9.5. Akadályok az eljárás menetében

A per során előfordulhatnak olyan körülmények, melyek a per folytatását időlegesen megszakítják.

A) A tárgyalás elhalasztása (Pp. 151. §)

Esetei:

– *tárgyalás előtt*: kötelező a feleknek a kitűzött határnap előtt legkésőbb nyolc nappal előterjesztett, indokolt közös kérelmére.

Am ha a tárgyalás elhalasztása iránti kérelmet csak az egyik fél jelenti be, vagy a közös kérelmet a határnapot megelőző 8 napon belül terjesztik elő, a bíróság *mérlegelésétől* függ, hogy a tárgyalást megtartja vagy elhalasztja.

– *tárgyaláson*: a tárgyaláson a bíróság kérelemre vagy hivatalból is határozhat a tárgyalás elhalasztásáról. A tárgyaláson elterjesztett kérelemre a bíróság csak akkor halaszthatja el a tárgyalást, ha a keresetet az alperessel nem, vagy nem idejében közölték, vagy ha a felperes a keresetét a tárgyaláson megváltoztatta, vagy valamely más kérelmét lényegesen módosította és ezzel összefüggésben az ellenkérelem előterjesztésére az alperesnek megfelelő időt kell biztosítani.

Hivatalból a bíróság csak fontos okból, annak megjelölésével halaszthatja el a tárgyalást. Így a tárgyalás elhalasztásának okául szolgál a fél szabályszerű idézésének mellőzése; a szabályszerű idézés megállapíthatóságának hiánya, a tértivevény vissza nem érkezése; a bizonyítás kiegészítésének szükségessége; stb.

Ha a tárgyalás elhalasztása magán a tárgyaláson történik, és ezen idézésre, tanúk, illetve szakértők is megjelentek, őket még az egyébként elhalasztásra kerülő tárgyaláson ki kell hallgatni.

Ha a bíróság valamelyik fél távollétében tartotta meg a tárgyalást, új határnapot kell kitűzni, ha a tárgyaláson olyan kérelmek, nyilatkozatok, indítványok hangzottak el, amelyeket a távollévő féllel még nem közöltek.

B) Az eljárás félbeszakadása (Pp. 111–112. §)

Olyan objektív, a felek akaratán kívül álló körülmény, ami miatt nem lehet folytatni a pert.

1. *fél halála*:

Felperes halála esetén a jogutódnak érdeke fűződik a per folytatásához, ezért a jogutódnak kell jelentkeznie, és perbe lépnie, aminek következménye a félbeszakadás megszűnése. Alperes halála esetén a felperesnek kell felderíteni és perbe vonni a jogutódot, hacsak a jogutód önként perbe nem lép.

2., *cselekvőképesség elvesztése*:

A félbeszakadás addig tart, amíg a törvényes képviselő személyét be nem jelentik – a törvényes képviselőnek tehát nem kell perbe lépnie, nem kell nyilatkozatot tennie.

3., *törvényes képviseleti jog megszűnése vagy a törvényes képviselő halála*:

Ha a fél továbbra is cselekvőképtelen, az eljárás félbeszakad az új törvényes képviselő bejelentéséig.

4., a bíróság működésének akadályá háború, vagy más elháríthatatlan esemény miatt.

A félbeszakadás a törvény erejénél fogva, külön bírói rendelkezés nélkül áll be. Abban a kérdésben, hogy a félbeszakadás valóban bekövetkezett-e, vita lehetséges, ezért vita esetén végzésben állapítja meg a bíróság. Ha azt állapítja meg, hogy nem szakadt félbe, nincs külön fellebbezés, a megállapítás az ügy érdemében hozott döntés ellen benyújtott fellebbezésben kifogásolható.

Ügygondnok kirendelése:

Ha az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama valamelyik fél méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére akár kérelemre, akár hivatalból ügygondnokot rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik.

Ha a kirendelt szakértő méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére – a szakértő kérelmére ügygondnokot rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása – a szakértői díj megállapítása és a letéttel fedezett díj kiutalása vonatkozásában – megszűnik.

A fél a per megszüntetése érdekében akkor is kérheti az eljárás folytatását, ha a megszűnt félnek nincs jogutódja. A bíróság az ügygondnok költségeinek megelőlegezését követően a fél kérelmére ügygondnokot rendel ki.

A félbeszakadás jogkövetkezményei:

Az eljárás félbeszakadásával minden határidő megszakad; a félbeszakadás megszűnésétől a határidő újra kezdődik. A félbeszakadás tartama alatt tett minden – a per érdemére vonatkozó – bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a félbeszakadással, illetve az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket.

A jogerős végzéssel megállapított tanúdíj, szakértői díj letéttel fedezett részének kiutalásáról a bíróság a félbeszakadás tartama alatt is intézkedik.

C) A tárgyalás felfüggesztése (Pp. 152. §)

Általában akkor kerül rá sor, ha a per eldöntése valamely prejudiciális jellegű (vagyis a perben meghozandó határozat tartalmára kiható), *előzetes kérdés* elbírálásától függ. A felfüggesztés célja a per sorsát befolyásoló előkérdés tisztázásának megvárása.

1./ Kötelező felfüggesztés:

Ha a per eldöntése *házasság létezésétől* vagy *érvényességétől*, illetőleg *gyermek családi jogállásának* bírói megállapításától függ, és ez iránt per van folyamatban, a tárgyalást annak jogerős eldöntéséig fel kell függeszteni.

Az első esetben akkor is fel kell függeszteni, ha az érvénytelenítési per még nincsen folyamatban, de annak megindítására a felek valamelyike jogosult –

ilyenkor a bír határidőt tűz ki az érvénytelenítési per megindítására, de annak sikertelen letelte után folytatja a felfüggesztett tárgyalást.

Ha a bíróság *kötelező közvetítői eljárás* igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

Az *Európai Bíróság* előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. Ekkor a felfüggesztő végzés ellen nincs fellebbezés.

A bíróság az *Alkotmánybíróságnak* a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvényellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását az Alkotmánybíróságról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti.

A bíróság a *Kúriának* az önkormányzati rendelet felülvizsgálatára vonatkozó nemperes eljárását a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti. Szintén nincs helye fellebbezésnek.

2./ Mérlegelhető felfüggesztés:

Ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás *büntetőbírói* vagy *államigazgatási* hatáskörbe tartozik, a bíróság a per tárgyalását ennek az eljárásnak jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a büntetőeljárás megindításáról hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében a bíróság gondoskodik, egyébként pedig az eljárás megindítására megfelelő határidőt tűz ki. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a tárgyalást folytatni kell.

A bíróság a tárgyalást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában *más polgári per* vagy a *bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás* már folyamatban van.

A felfüggesztés joghatásai

A tárgyalás felfüggesztésével minden határidő megszakad; a felfüggesztés megszűnésétől a határidő újra kezdődik. A felfüggesztés tartama alatt tett minden bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a felfüggesztéssel, illetőleg az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket. Felfüggesztést elrendelő bírósági határozat ellen – a fent felsorolt kivételekkel – külön fellebbezésnek van helye; a bíróság az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

D) Az eljárás szünetelése (Pp. 137. §)

Mindig a felek perbeli magatartása, mulasztásuk, kölcsönös megegyezésük, vagy esetleges egyoldalú nyilatkozataik eredményezik.

Az eljárás szünetel, ha

a) a felek erre vonatkozó *kölcsönös megegyezésüket* akár az első tárgyalást megelőzően, akár az első fokú eljárás folyamán bármikor bejelentik, vagy

b) a felek közül bármelyik tárgyaláson *egyik fél sem jelenik meg*, vagy a *megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja*, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollevő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, vagy

c) a *felperes* a megadott lakcímről *nem idézhető*, illetőleg *ismeretlen helyre költözött*, és az alperes hirdetményi idézést nem kér, vagy az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, vagy

d) *hirdetményi idézésnek volna helye*, és a fél ezt nem kéri.

Hathónapi szünetelés után a *per megszűnik*. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs. A szünetelés a törvényi feltételek megvalósulása esetén a törvény erejénél fogva következik be. A szünetelés tényét nem kell határozatilag megállapítani, elég az iratra a szünetelés tényét rávezetni; ez ellen nem lehet fellebbezni – ha a fél a szünetelés tényének feljegyzésével nem ért egyet, azt az eljárás folytatása iránti kérelemnek kell tekinteni.

Joghatások: a szünetelés a felfüggesztéstől és félbeszakadástól nemcsak esetkörében, hanem joghatásaiban is különbözik. Nem érinti a határidők folyását, és nincs hatálytalanságot eredményező joghatása. Azonban a per megszűnéséhez vezethet, amennyiben a felek nem kérik az eljárás folytatását 6 hónapon belül. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

E) A per megszüntetése (Pp. 157. §)

Ez az egyetlen olyan akadály, ami véglegesen befejezi az eljárást. A per megszüntetése végzéssel történik, ami nem jelenti az ügy érdemi eldöntését. Ezért nem is kapcsolódhat hozzá anyagi jogerő, nem eredményez ítélt dolgot. Csupán olyan perakadályokról van itt szó, ami lehetetlenné vagy feleslegessé teszi az eljárás további folytatását. A permegszüntető végzés ellen fellebbezésnek van helye.

Permegszüntetési okok:

a) ha a *keresetlevelet* már – a *hiánypótlási okok kivételével* – idézés kibocsátása nélkül *el kellett volna utasítani*;

Ha az alperes a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, hatáskör hiánya miatt a pert megszüntetni csak akkor lehet, ha a hatáskör nem a per tárgyának értékétől függ, az illetékesség hiánya miatt pedig csak akkor, ha az illetékesség kizárólagos.

b) ha a fél *törvényes képviselőjét mellőzték*, és e hiányt a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig sem pótolták;

c) ha a bíróság az alperes kívánságára a külföldi felperest a perrel felmerülő költségek fedezése végett *biztosítékkadásra kötelezte*, de a felperes a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát

közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig biztosítékot nem adott; – a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni.

d) ha a felperes az első tárgyalást elmulasztotta;

Ha az első tárgyalást a felperes mulasztotta el, a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni. Nincs helye a per megszüntetésének, ha a felperes a bíróságtól kérte, hogy a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

e) ha a felperes keresetétől elállott;

A felperes a per érdemi tárgyalása előtt keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat, az érdemi tárgyalás megkezdése után azonban csak akkor, ha az elálláshoz az alperes hozzájárul. A felperes mindkét esetben köteles alperesnek a keresetindítás folytán felmerült költségeit megtéríteni.

A bíróság a pert tárgyaláson kívül is megszüntetheti, ha az elállást a felperes írásban jelenti be, és ahhoz csatolja az alperesnek arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy igényel-e költséget, és azt mennyiben számítja fel. Ha a per megszüntetéséhez szükség van az alperes hozzájárulására is, az erre vonatkozó nyilatkozatot is csatolni kell. Ha a felperes az alperes írásbeli nyilatkozatát nem csatolta, a bíróság az alperest nyilatkozattételre tárgyaláson kívül is felhívhatja és figyelmeztetheti, hogy ha a felhívásra az abban megjelölt határidő alatt nem nyilatkozik, a felperes kérelmének megfelelően fog dönteni.

f) ha a felek a per megszüntetését közösen kérték;

g) a fél halála vagy megszűnése esetén, ha a jogviszony természete a jogutódlást kizárja;

h) a fél kérelmére, ha a megszünt félnek nincs jogutódja;

i) ha a jogi képviselő közreműködésével eljárni köteles felperes a megszünt jogi képviselőének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik.

A bíróság az *a)*, *b)* vagy *g)* pont esetében a pert az eljárás bármely szakában hivatalból megszüntetni köteles.

Ha a bíróság a pert az *a)*, *b)* vagy *c)* pont alapján szünteti meg, a keresetlevél beadásának és a perindításnak a jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

Feladat:

Mi a bíróság teendője az alábbi esetekben?

- a. A házassági bontóperben vitatottá válik a házasság érvényessége.
- b. Az alperes cég a keresetlevél beadása után, de a tárgyalás kitűzése előtt jogutód nélkül megszűnik.
- c. Az első tárgyalás után meghal az alperes.
- d. Jogi képviselővel eljáró fél nem rótta le a perindítás illetékét.
- e. Egyik fél sem jelenik meg a tárgyaláson, és felperes nem kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását.

10. A bizonyítási eljárás általános szabályai (Pp. X. Fejezet)

Fogalma: a bizonyítás a bíróság és a felek azon perbeli cselekményeinek összessége, amelyeknek célja, hogy a bíróság a múltbéli történésekről bizonyosságot szerezzen, és meggyőződjön a per eldöntése szempontjából jelentős tények fennállásáról vagy fenn nem állásáról.

10.1. A bizonyítás elrendelése (Pp. 163. §)

A bíróság a bizonyítást a felek indítványára rendeli el. A bíróság a bizonyítást végzéssel rendeli el, ami pervezető végzés. A bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve. A bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. A bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztett, vagy egyébként a jóhiszemű pervitellel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik – az ítélet indokolásában erre ki kell térnie.

A bizonyítási eljárás kezdetén a bíróságnak tájékoztatni kell a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási kötelezettségről, és a bizonyítás sikertelenségének következményeiről, illetve, hogy ki viseli a bizonyítási terhet.

Ha törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas.

10.2. A közvetett bizonyítás (Pp. 201. §)

A bizonyítást általában a perbíróság végzi, a közvetlenség elvéből adódóan. Lehet azonban olyan eset, amikor célszerűségi okból egy másik bíróság folytatja le a bizonyítást, megkeresés útján.

A bíróság azt a járásbíróságot keresi meg, amelynek területén a kihallgatandó személyek laknak, illetőleg amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben eszközölhető; azonban a perbíróság székhelyén működő járásbíróságot a bizonyítás lefolytatása végett megkeresni nem lehet.

A megkeresett bírósághoz meg kell küldeni azokat az iratokat, amelyek a megkeresés elintézéséhez szükségesek. Különösen közölni kell az eljárásban részt vevők, továbbá a képviselőik nevét és lakóhelyét, a költségek előlegezésére vonatkozó adatokat, a szükséghez képest az ügy vázlatos leírását

és a bizonyítás útján tisztázandó tényállást, valamint a kihallgatandó személyek nevét, lakóhelyét.

A megkeresett bíróság a megkeresést tizenöt napon belül teljesíti. A bizonyításról készült jegyzőkönyvet az iratokkal együtt 8 napon belül meg kell küldeni a megkereső bíróságnak.

A bizonyítás eredményét a tárgyaláson az elnök ismerteti; az ismertetésre és a bizonyítás eredményére a felek észrevételeket tehetnek.

10.3. Bizonyítás nélkül valónak elfogadható tények (Pp. 163. §)

Egyes tények valóságának megállapítására nem kell bizonyítást lefolytatni. A bíróság azonban ezeket a tényeket is csak akkor fogadhatja el, amennyiben ezek valós volta tekintetében nem merül fel kétsége. A bizonyítás megkönnyítésére alkalmas.

– **beismerés:** a fél olyan ténybeli előadása a peres eljárás során, amelyben az ellenérdekű fél által tett ténybeli előadást megerősíti, igaznak fogadja el. A beismerés olyan tényre vonatkozik, amelyet a másik fél már közölt a bírósággal. A beismerő nyilatkozat a peres eljárás során bármikor visszavonható.

– **felek egyező előadása:** a feleknek egy adott tényre tett egybehangzó nyilatkozata.

– **a félnek az ellenfél által kétségbe nem vont előadása:** feltétel, hogy a bírói felhívás ellenére nem vonja kétségbe, nem nyilatkozik a fél.

– **köztudomású tények:** az emberek egy csoportja által ismert (pl. mértékegység, történelmi tények), de ismertetni kell a felekkel, mert az ellenbizonyítás mindig lehetséges.

– **a bíróság hivatalos tudomása:** feltétel, hogy hivatali működése keretében szerzi a bíróság a tudomást. Ide tartozhat bírósági statisztikai adat, más peres ügy iratai. Hivatalos tudomás felhasználása előtt szintén fel kell hívni a feleket, mivel észrevételt tehetnek. Nem sorolható ide a bíróság magántudomása, azt a perben nem használhatja fel.

– **a vélelmek:** valószínű dolgok valósnak tekintése, ha maga a jogszabály rendelkezik úgy, hogy valamely tény valósága esetén egy másik tényt valónak kell tekinteni, pl. a gyermek apjának azt kell tekinteni, aki a vélelmezett fogantatási időben házastársi kapcsolatban állt a gyermek anyjával.

– **a fikciók:** a jogszabály rendelkezésénél fogva valónak kell elfogadni olyan tényt, ami egyébként nyilvánvalóan nem felel meg a valóságnak, pl. igazolt mulasztás esetén úgy kell tekinteni, mintha időben tette volna meg a fél a cselekményt.

10.4. A bizonyítási kötelezettség

A bizonyítandó tényeket elsősorban a peres feleknek kell bizonyítaniuk, a rendelkezési elvből adódóan. Általában azé a félé a bizonyítási kötelezettség, akinek érdekében áll, hogy az állított tényt a bíróság valóban fogadja el.

Hogy kinek áll érdekében, az eset körülményeiből, valamint az alkalmazandó anyagi jogi jogszabályból lehet megállapítani. Az alkalmazandó anyagi jogszabály dönti el, hogy kit terhel a bizonyítási kötelezettség.

Például, a Ptk. szerint kártérítési perben a felperesnek (károsultnak) kell bizonyítania a károkozás tényét, az okozati összefüggést; az alperes bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

10.5. A bizonyítási teher

Azt határozza meg, hogy kinek a terhére esik, kinek a hátrányára kell értékelni azt, ha a perben valamely lényeges körülmény felderítetlen marad, az elmaradt bizonyítást kinek a terhére vesszük figyelembe.

Általában azé a bizonyítási teher, akinek érdekében áll, hogy az adott tényt a bíróság valóban fogadja el, azaz a bizonyításra kötelezett félé. Általában a bizonyítási teher és a bizonyítási kötelezettség tehát együtt járnak, de nem feltétlenül, mivel esetenként átfordulhatnak a másik félre. Például, ilyen hatással van egy tartozáselismerő nyilatkozat. Ha a kötelezett a tartozását elismeri, a tartozás jogcíme nem változik meg, de a tartozását elismerő kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy tartozása az elismerő jognyilatkozat megtételének időpontjában nem állt fenn, vagy kisebb összegben. A vélelem szintén átfordítja a bizonyítási terhet, mivel az ellenfélnek kell bizonyítania, hogy a vélelmezett tény nem áll fenn.

10.6. A bizonyítási eszközök és a bizonyítékok

A *bizonyítékok* múltbeli tények, amelyekből következtetést lehet levonni a bizonyítandó tények valóságára. Bizonyíték a törvény szerint a tanúvallomás, a szakértői vélemény, a szemletárgy, az okirat tartalma és egyéb tárgyi bizonyíték.

A *bizonyítási eszközök* azok az eszközök, amelyek hordozzák a bizonyító tényeket, mint információkat. Bizonyítási eszköz a tanú, a szakértő, bármely tárgy, vagy okirat.

A polgári perben teljes szabad bizonyítás érvényesül. Nincs megszorítás a bizonyítási eszközök tekintetében, a törvény csak példálózó felsorolást ad, amibe minden bizonyítási eszköz besorolható. Nincs szabály a bizonyítási eszközök bizonyító erejére sem (kivétel pl. a közokirat, melynek bizonyító erejét a törvény meghatározza).

10.7. A bizonyítás eredményének mérlegelése (Pp. 206. §)

A mérlegelés már kizárólag a bíróság cselekménye. A bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

A per adataival egybevetett mérlegelés alapján a bíróság azt is meggyőződése szerint ítéli meg, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak, ha a személyes megjelenésre idézett fél nem jelent meg, vagy a fél vagy képviselője valamely felhívásnak nem tett eleget, a hozzáintézett kérdésre nem felelt, vagy kijelentette, hogy valamely tény valóságáról nincs tudomása, vagy arra nem emlékszik.

Feladat:

Bíróként jár egy szerződésszegés iránt indított perben. A felek a szerződéskötés körülményeiről egyezően nyilatkoznak, de az iratok alapján felmerül, hogy nem úgy történt, ahogy a felek előadják.

El kell-e valónak fogadnia a bíróságnak a felek egyező előadását? Indokolja választát!

11. Az egyes bizonyítási eszközök

11.1. A tanúbizonyítás (Pp. 167. §)

A tanú fogalma: az a felektől különböző személy, aki a múltban történt eseményekről közvetlen vagy közvetett úton szerzett tudomásáról tesz tényelőadást (tanúvallomást) a bíróság előtt.

Amennyiben a tanú valótlan tényeket állít, annak büntetőjogi szankciója is van, hamis tanúzás bűncselekménye. Ezzel szemben ha a fél állít valótlan tényeket, annak csak perjogi szankciói lehetnek (pl. pénzbírság).

Tanúzási képesség

Tanúként csak az hallgatható meg, aki képes arra, hogy megfelelő észleléseket tegyen, és arról a bíróságnak be is számoljon.

– tanúként kihallgatni nem lehet:

- azt, akitől testi vagy szellemi fogyatkozása miatt helyes vallomás nem várható;

Például egy vak személy hallás alapján tanú lehet, de nem lehet szemtanú. A kiskorúság önmagában nem kizáró ok. A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorút azonban csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték másként nem pótolható. A cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképese személy is lehet tanú, adott esetben (ha szellemi állapota a konkrét esetben őt erre alkalmassá teszi).

- diplomáciai és konzuli mentességet élvezőket;
- akinek tanúként való kihallgatása a titoktartási kötelezettségénél fogva kizárt.

A tanú, ha a titoktartás alól felmentést nem kapott, nem hallgatható ki olyan kérdésről, amely minősített adatnak minősül. Minősített adatok esetében a titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad. A bíróságnak a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult szervhez vagy személyhez kell fordulnia.

Az előzőek *abszolút tanúzási akadályok*, ha a bíróság ennek ellenére kihallgatja a személyt tanúként, vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

– tanúvallomás megtagadási okok:

Ezeket *relatív tanúzási akadályoknak* nevezzük, mivel a személynek a konkrét ügghöz vagy valamely félhez való kapcsolódásán alapul. A tanúvallomást megtagadhatja:

- a) a felek bármelyikének a hozzátartozója;

A hozzátartozó vagy egyáltalán nem tesz vallomást, vagy minden kérdésre köteles válaszolni. Egyes kérdésekre nézve nem tagadhatja meg a tanúvallomást.

Ha a tanú több pertárs közül nem valamennyivel áll hozzátartozói viszonyban, a tanúságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha a vallomás nem különíthető el.

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben;

Az előző ponttal ellentétben, erre hivatkozással nem az egész vallomástétel alól mentesül a személy, csak az adott kérdésre vonatkozik.

Az a) és b) pont alapján nem tagadható meg a vallomástétel, ha a kérdés: olyan jogügyletre vonatkozik, amelyben a tanú:

- valamelyik fél képviselőjeként, vagy
- ügyleti tanúként maga is közreműködött, vagy
- ha a jogügyletnél valamelyik fél a tanúnak képviselője volt, vagy
- ha a tanú a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének jogelődje volt.

Szintén nem tagadható meg a tanúskodás, ha a kérdés:

- a tanú családtagjának származására, házasságára, életben létére, halálára,
- a tanú kiskorú családtagját érintő szülői felügyelet gyakorlásának rendezésére, harmadik személynél történő elhelyezésére, kiadására vagy
- családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyre vonatkozik.

c) az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette;

Amennyiben az érdekelt felmentést ad a titoktartás alól, már nem tagadhatja meg a vallomástételt.

d) a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljáró közvetítő, szakértő;

e) az üzleti titok megtartására köteles személy az olyan kérdésben, amely tekintetében a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg;

f) a médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy, ha a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, az azzal kapcsolatos kérdésben.

Tanúzási kötelezettség

A tanúzási kötelezettség három kötelezettséget foglal magában. A tanúzási kötelezettség alapján a tanú köteles:

a) a bíróság előtt megjelenni

A tanú köteles az idéző végzésben megjelölt helyen és időben megjelenni. Az idéző végzés tartalmazza a távolmaradás szankcióit is (pénzbírság, elővezettetés).

A tanú egészségi állapotára hivatkozással kérheti, hogy a lakásán vagy a kórházban hallgassák meg (orvosi igazolás szükséges). Ekkor alkalmazhatnak kiküldött bírót is.

Az idézés tartalmazza azt is, hogy csak a bíróság engedélyével távozzon a tárgyalásról a vallomástétel megtörténte után is.

b) vallomást tenni

Ez alól mentességet csak akkor kaphat, ha tanúvallomás megtagadási okra hivatkozik. A tanút mentességére kihallgatása előtt, illetve amint a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát a jegyzőkönyvbe fel kell venni.

A tanú vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe, ha a tanút a mentességre való alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy nem figyelmeztetik a tanúvallomás megtagadási jogára.

c) a birtokában lévő okiratot felmutatni.

A tanú a kihallgatása alkalmával a birtokában levő okiratot, illetőleg annak a peres ügyre vonatkozó részét köteles a bíróság rendelkezésére megtekintés végett bemutatni, kivéve ha az okirat perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában. Ha a tanú az okirat bemutatását alaptalanul megtagadja, a tanúságtétel megtagadásának következményeit (185. §) kell megfelelően alkalmazni.

A bíróság szükség esetén elrendelheti az okirat másolatának (kivonatának) az iratokhoz való csatolását. Ha a tanú a másolatot (kivonatot) csatolni nem tudja, annak elkészítéséről a bíróság gondoskodik.

Kényszerítő eszközök a tanúval szemben (Pp. 185. §)

– a tanút, aki szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen nem mentette ki, vagy engedély nélkül eltávozott,
– a tanút, aki a vallomástételt, illetve a közreműködést, az ok előadása nélkül vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja,

- a bíróság az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben pénzbírsággal sújtja.

A pénzbírság ismételten is kiszabható (ismételt mulasztás). A pénzbírságot kiszabó végzés ellen külön fellebbezéssel élhet a tanú.

- a bíróság egyúttal elrendelheti a meg nem jelent (eltávozott) tanú elővezetését is.

A tanú elővezetését el kell rendelni, ha a tanú a szabályszerű idézés (kirendelés) ellenére ismételten nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette vagy engedély nélkül eltávozott.

- ha a bíróság szerint a mentességi ok nem illeti meg, végzéssel kötelezi a tanút a vallomástételre. A végzés ellen szintén fellebbezhet a tanú.

A bíróság a szankciót kiszabó végzéséhez nincsen kötve, azt utóbb hatályon kívül helyezheti. Hatályon kívül kell helyezni pl. ha a tanú az elmaradását

(eltávozását) a szankciók alkalmazása után alapos okkal kimenti. Hatályon kívül lehet helyezni pl. ha a megtagadást követően a tanú vallomást tesz.

A szankciókról hozott határozat ellen, továbbá az olyan határozat ellen, amely a határozat hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmet elutasítja, a tanú fellebbezéssel élhet.

Kiskorú tanúkénti kihallgatása (Pp. 167/A. §)

A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorúval szemben a törvényben meghatározott kényszerítő eszközök nem alkalmazhatók. Ha a tanúként idézett tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg vagy engedély nélkül eltávozott, és a törvényes képviselője nem igazolja, hogy vétlen a kiskorú meg nem jelenésében, illetve eltávozásában, a törvényes képviselő pénzbírsággal sújtható, és az okozott költség megtérítésére kötelezhető. A határozat ellen a törvényes képviselő fellebbezéssel élhet.

A kiskorú tanú kihallgatásánál a törvényes képviselője jelen lehet. A kihallgatáskor a figyelmeztetéseket és tájékoztatásokat a kiskorú tanú korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell közölni. A kihallgatásnak megfelelő légkörben, a kiskorú számára érthető módon kell megtörténnie.

A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell, helyette az igazmondás követelményéről kell tájékoztatást adni a tanú korára és érettségére figyelemmel, számára érthető módon. A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú tanú esetében a személyi adatainak zártan kezeléséről, valamint a vallomástétel megtagadásáról a nyilatkozatot a törvényes képviselője teszi meg, valamint a vallomástételre kötelező határozat elleni fellebbezési jogot a törvényes képviselő gyakorolja. Ha a kiskorú tanú és a törvényes képviselője között érdekellentét van, a bíróság megkeresésére a gyámhatóság által kirendelt eseti gyám gyakorolja ezen jogokat.

11.2. A szakértői bizonyítás (Pp. 177. §)

A szakértő fogalma: olyan személy, aki segítséget nyújt a bíróságnak, amennyiben a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik.

A szakértő kirendelése

Általában a szakértő kirendelése is a felek indítványára történik. Ha a felek a szakértő személyében nem állapodnak meg, arról a bíróság dönt. A bíróság pervezető végzéssel határoz, ami csak az eljárást befejező határozat elleni fellebbezéssel együtt kifogásolható. Egyes személyállapoti perekben hivatalból rendeli ki a bíróság.

Szakértőt az igazságügyi szakértők vagy a külön jogszabályban feljogosított intézmények közül kell kirendelni, más szakértőt csak fontos okból lehet alkalmazni. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni. Több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni. A fél – ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik – a perben más szakértő kirendelését is indítványozhatja.

Az igazságügyi szakértők

– névjegyzékbe vétel feltétele:

- a) büntetlen előélet,
- b) a szakterületének megfelelő felsőfokú képesítés és legalább 5 éves szakmai gyakorlat,
- c) igazságügyi szakértői kamara tagja,
- d) a névjegyzékbe vétel iránti kérelem,
- e) eskütétel.

Az igazságügyi szakértői intézmények

Ha a bíróság a szakértői intézményt rendeli ki, ennek vezetője dönt, hogy melyik igazságügyi szakértő dolgozója fogja elkészíteni a szakvéleményt.

A fontosabb intézetek megyénként és a fővárosban:

- orvosszakértői,
- könyv- és árszakértői,
- műszaki szakértői,
- vegyészeti szakértői intézet.

Szakértői testület

A bíróság szakértői testületet akkor rendelhet ki, ha a perben felmerülő szakkérdés két egymástól független szakvélemény előterjesztése után, a kirendelt szakértők személyes meghallgatása során sem tisztázható. A szakértői testület azonban nem kötelezhető a korábbi szakvélemények felülvéleményezésére, szakvéleménye a szakértő szakvéleményével esik egy tekintet alá.

Másik szakértő kirendelése

A bíróság a kirendelt szakértő helyett (akár véleményének előterjesztése előtt, akár az után) más szakértőt rendelhet ki, ha ezt bármely okból szükségesnek tartja. A bíróság a fél kérelmére – ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik – a kirendelt szakértő helyett más szakértőt rendelhet ki. Ha azonban a bíróság a szakértőt a felek egyetértő javaslatára rendelte ki, más szakértő kirendelésének a szakvélemény előterjesztése előtt csak akkor van helye, ha:

- a szakértő a véleményadással késlekedik,

- kizárás okából vagy
- valamely más fontos okból nem járhat el.

Kizárási okok

A szakértővel szembeni kizárási okok lényegével a bíró kizárásával egyeznek meg; nem kizáró ok a perben korábban szakértőként vagy tanúként közreműködés; de kizáró ok, ha a perben korábban bíróként járt el.

A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt szakértő az eljárásban ne vegyen részt. A kizárási okot maga a szakértő, valamint a fél köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni.

Ha a bejelentés a szakértő véleményének előterjesztése után történt, a bíróság a vélemény figyelembevételével dönti el, hogy más szakértő meghallgatása szükséges-e. Azonban, ha a kizárási ok a titoktartási kötelezettség vagy az őt illető mentesség, a szakvéleménye nem vehető figyelembe bizonyítékként.

A bíróság a kizárás tárgyában a felek és a szakértő meghallgatása után pervezető végzéssel határoz. Határozata ellen külön fellebbezésnek helye nincs.

A szakértői kötelezettség

Mindenki köteles szakértőként közreműködni, akit a bíróság erre kijelölő végzéssel kötelezett (ha megvan a szükséges szakértelem).

A szakértő köteles:

- a) bíróság előtt való megjelenésre,
- b) szakértői vizsgálat elvégzésére,
- c) szakvélemény adására.

Felmentés kérhető, ha

- a) mentesség illeti meg a tanúvallomás alól is;
- b) elfoglaltság vagy egyéb fontos ok miatt nem tudja elkészíteni a szakvéleményt;
- c) nem rendelkezik a speciális szakismerettel.

A szakértő jogai

A kirendelő végzésben a bíróság meghatározza a szakértői vélemény tárgyát képező kérdéseket (a felek is indítványozhatják ezeket a kérdéseket) és a szakvélemény írásbeli előterjesztésének határidejét. A szakértőt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás következményeire is.

A szakértővel mindazokat az adatokat közölni kell, amelyekre feladatának teljesítése végett szüksége van.

Évégből a szakértő a kirendelését követően:

- a per iratait megtekintheti;
- a tárgyaláson, ideértve a bizonyítási eljárást is, jelen lehet;
- a felekhez, a tanúkhöz és a többi szakértőhöz közvetlenül kérdéseket intézhet;

- egyéb bizonyítást is indítványozhat, amennyiben ez feladatának teljesítéséhez szükséges;
- a kirendelő végzésben foglalt kérdéseken túl is választ adhat.

A szakvélemény előterjesztése

Ha a bíróság szükségesnek tartja, a szakértőt megidézheti. A bíróság a szakértőt írásbeli véleményének kiegészítése vagy részletesebb kifejtése végett személyes megjelenésre is kötelezheti. A szakértőhöz a véleményre vonatkozólag, annak előterjesztése után kérdéseket lehet intézni.

Ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér (*aggályos szakvélemény*), a szakértő köteles a bíróság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni. A fél erre irányuló indítványa alapján a bíróság más szakértőt rendelhet ki. Ha a bíróság a bizonyítást hivatalból rendelte el [164. § (2) bek.], szükség szerint hivatalból jogosult új szakértő kirendelésére is.

Kényszerítő eszközök

Az eljáró bíróság, azt a szakértőt

- aki szabályszerű kirendelés ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette, vagy engedély nélkül eltávozott,
- aki a véleménynyilvánítást az ok előadása nélkül vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja,
- aki a véleménynyilvánítással alapos ok nélkül késlekedik, illetve a véleménynyilvánításának várható késedelméről a részére nyitva álló határidő lejártát megelőzően a bíróságot nem értesíti,
- az okozott *költségek megtérítésére* kötelezi,
- egyben *pénzbírsággal* sújthatja (maximum 500.000 Ft),
- egyúttal elrendelheti a meg nem jelent (eltávozott) szakértő *elővezetését* is.

Ezen intézkedések hatályon kívül helyezhetőek, ha a szakértő feladatát teljesíti.

- a bíróság annak a szakértőnek a *munkadíját*, aki a véleménynyilvánítással alapos ok nélkül késlekedik és a véleménynyilvánításra nyitva álló határidő alatt a határidő meghosszabbítását nem kéri, illetve a meghosszabbított határidő alatt sem nyilvánít véleményt, a határidő lejártát követő naptól kezdve naponta egy százalékkal *csökkenti*.

A szakértő indokolt kérelemmel kérheti a határidő módosítását, azt a bíróság meghosszabbíthatja. A szakértővel szemben tett intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni, ha a szakértő az elmaradását (eltávozását) a fenti intézkedések alkalmazása után alapos okkal kimenti. Az intézkedések ellen a szakértő fellebbezéssel élhet.

11.3. Az okirati bizonyítás (Pp. 190. §)

Okirat fogalma: az okirat olyan irat, amit a bizonyítás céljából használnak fel. Az irat az emberi gondolatnak a gondolat kifejezésére szolgáló jelekkel történő megörökítése.

Eljárási szabályok

Az okirat bemutatására az a fél köteles, aki okirattal kíván valamely tényt bizonyítani.

Az ellenfél is kötelezhető a birtokában levő olyan okirat bemutatására, amelyet a polgári jog szabályai szerint egyébként is köteles kiadni vagy bemutatni. Ilyen kötelezettség az ellenfelet különösen akkor terheli, ha az okiratot a bizonyító fél érdekében állították ki, vagy az reá vonatkozó jogviszonyt tanúsít, vagy ilyen jogviszonnyal kapcsolatos tárgyalásra vonatkozik.

Amennyiben az okirat harmadik személy birtokában van, őt tanúként kell kihallgatni, s a kihallgatás során kötelezni kell az okirat bemutatására.

Bíróságnál, más hatóságnál, közjegyzőnél vagy valamely szervezetnél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti.

Az eredeti okirat helyett annak hiteles vagy egyszerű másolatban való bemutatása is elegendő, ha ezt az ellenfél nem kifogásolja, és az eredeti okirat bemutatását a bíróság sem tartja szükségesnek. A bíróság elrendelheti az iratokhoz való csatolást.

Egyes adatok védelme

Az okirat megküldése megtagadható, ha az *minősített adatot* tartalmaz; a titoktartás alóli felmentés adható. A perben bizonyítékként nem használható fel a minősített adatot tartalmazó okirat (az okirat ilyen titkot tartalmazó része), melynek a fél általi megismeréséhez a minősítő nem járult hozzá.

Üzleti titok, hivatásbeli titok esetében a bíróság megkeresi a titokgazdát a titok megismerésének engedélyezése céljából. Ha a titokgazda a megkeresés kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem nyilatkozik, az engedélyt megadottnak kell tekinteni; erre a titokgazdát a megkeresésben figyelmeztetni kell. Ha a titokgazda határidőn belül úgy nyilatkozik, hogy az üzleti vagy hivatásbeli titok felek által történő megismeréséhez nem járul hozzá, az okirat ezen része bizonyítékként nem használható fel.

Az okirat bizonyító ereje

Az okirat kiemelt szerepét tükrözi, hogy olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

A) Közokirat [Pp. 195. § (1)]

Közokirat az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet *bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül*, a megszabott alakban állított ki.

A közokirat *teljesen bizonyítja* a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját.

Valódiság vélelme: A közokiratot az ellenkező bebizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban – ha szükségesnek találja – az okirat kiállítóját hivatalból is megkeresheti, hogy az okirat valódisága tekintetében nyilatkozzék. Ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény ki nem zárja vagy nem korlátozza.

B) Teljes bizonyító erejű magánokirat [Pp. 196. § (1)]

A magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi feltételek valamelyike fennáll:

- a) a kiállító az okiratot *sajátkezűleg* írta és aláírta;
- b) *két tanú* aláírásával igazolja, hogy a kiállító az okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el;
- c) a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg *hitelesítve* van;
- d) a *gazdálkodó szervezet* által üzleti körében kiállított okiratot szabályszerűen aláírták;
- e) ügyvéd (jogtanácsos) az általa készített okirat szabályszerű *ellenjegyzésével* bizonyítja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el, illetőleg a kiállító minősített elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik;
- f) az *elektronikus okiraton* kiállítója *minősített* elektronikus aláírást vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírást helyezett el.

Teljes bizonyító erejű a gazdálkodó szervezet által kiállított vagy őrzött okiratról készült felvétel is, ha a gazdálkodó szervezet a felvétel és az eredeti okirat azonosságát igazolta.

Hamisítatlanság vélelme:

A magánokirat valódiságát csak akkor kell bizonyítani, ha azt az ellenfél kétségbe vonja, vagy a valódiság bizonyítását a bíróság szükségesnek találja.

Ha a magánokiraton levő aláírás valódisága nem vitás vagy bizonyított, az *aláírást megelőző szöveget* – elektronikus okirat esetén az aláírt adatokat – az ellenkező bizonyításáig meg nem hamisítottak kell tekinteni, kivéve, ha az okirat rendellenességei vagy hiányai ezt a vélelmet megdöntik.

A magánokiraton levő aláírás valódiságát vagy a szöveg meg nem hamisított voltát – kétség esetében – más olyan írással való összehasonlítás útján is meg lehet állapítani, amelynek valódisága nem kétséges. A bíróság evégből íráspróbát rendelhet el, s azt a szükséghez képest írásszakértővel is megvizsgálathatja.

A bíróság pénzbírsággal sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki a saját, illetőleg az általa képviselt fél aláírásának valódiságát jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból tagadta.

C) Egyszerű magánokirat (Pp. 199. §)

Egyszerű magánokiratnak minősül minden olyan okirat, amely nem közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat.

Az egyszerű magánokirathoz törvényi bizonyító erő ugyan nem fűződik, de bizonyítékként figyelembe vehető. A bíróság a tárgyalás és a bizonyítás összes adatainak mérlegelése alapján ítéli meg, hogy az okirati bizonyítás eredménye mennyiben vehető figyelembe azokban az esetekben, amelyekben a törvény rendelkezései valamely okirat bizonyító erejét nem határozzák meg, vagy az okirat a közokirat vagy a teljes bizonyító erejű magánokirat törvényi követelményeinek nem felel meg.

11.4. Szemle (Pp. 188. §)

Szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetőleg megvizsgálása szükséges. A szemle céljára szükséges tárgy birtokosát a bíróság arra kötelezi, hogy a tárgyat mutassa be vagy bocsássa rendelkezésre, illetőleg a tárgy megszemlélését tegye lehetővé. A szemletárgy birtokosát is megilletik azok a jogok, mint a tanút a mentességeket tekintve, illetve jogosult adatai zárt kezelését kérni.

Feladat:

A felperes a személygépkocsija motorjának javítására az alperessel kötött vállalkozási szerződés hibás teljesítése miatt terjesztett elő keresetet. A felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a motor meghibásodását mi okozta. A rendelkezésre álló két szakértői vélemény között lévő ellentmondások kizárólag szakértői felülvélemény beszerzésével lennének feloldhatók, amelynek indítványozására azonban az elsőfokú bíróság több alkalommal eredménytelenül hívta fel a felperest. A felperes a 2009. október 5-én tartott tárgyaláson bírói

kérdésre kijelentette „nem kéri az ügyben szakértői testület kirendelését”. A 2009. november 18-án tartott tárgyaláson ugyancsak bírói kérdésre a felperes megismételte, hogy nem kéri szakértői testület kirendelését. Miután a felperes az elsőfokú bíróság felhívására több ízben határozottan kijelentette, hogy nem indítványozza további szakértői bizonyítás lefolytatását, a bíróság a felperes keresetét elutasító ítéletet hozott.

Meghozhatta a bíróság az ítéletet további bizonyítás elrendelése nélkül?
Elrendelhetette volna a bíróság hivatalból a szakértői vélemény beszerzését?
Indokolja válaszát!

12. A határozatok típusai, az ítélet tartalmi elemei, a jogerő

12.1. A határozatok meghozatala

A bírósági határozat egy döntéshozatali folyamat során születik meg, melyben a bíróság:

- egybeveti a felek előadásait a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékokkal, és ez alapján megállapítja a tényállást,
- eldönti, hogy a tényállás mely jogszabályi rendelkezés hatálya alá tartozik, és alkalmazza ezt a jogszabályt,
- a határozatot a törvény által előírt formába önti.

Tanácskozással, szavazással kapcsolatos szabályok **(Pp. 214. §)**:

- zárt tanácskozás (eljáró tanács tagjai+ jegyzőkönyvvezető lehet jelen),
- az elnök rendelkezhet úgy, hogy a tanácskozásról jegyzőkönyv készüljön, melyet zárt borítékban kell a periratokhoz csatolni,
- szavazás: minden kérdésben köteles minden tanácsstag állást foglalni (nincs tartózkodás); a fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az elnök utoljára szavaz; ha nincs egyhangúság, szavazattöbbséggel dől el – a kisebbségben maradó bíró különvéleményét írásba foglalhatja és zárt borítékban a tanácskozási jegyzőkönyvhöz csatolhatja.

A határozatot a meghozatalától számított 15 napon belül írásba kell foglalni, kivéve ha a kihirdetést elhalasztották. A rendelkező részt viszont már a kihirdetés előtt írásba kell foglalni, és a tanács tagjainak alá kell írni.

12.2. A határozat közlése (Pp. 218. §)

Írásbeli közlés: *kézbesítés*

Szóbeli közlés: *kihirdetés*

A kihirdetés a rendelkező rész felolvasása, és az indokok rövid ismertetése (kivéve, ha nem kell indokolni a határozatot). Általános szabály, hogy a tárgyalás napján kell kihirdetni a határozatokat, az ítélet kihirdetését azonban, ha az ügy bonyolultsága indokolja, el lehet halasztani legfeljebb 15 napra. Ez esetben a kihirdetés napját nyomban ki kell tűzni és a kihirdetésig írásba kell foglalni.

A határozatot az írásba foglalástól számított 15 napon belül kézbesíteni kell. Ha az ítélet kihirdetését elhalasztották, a kihirdetéskor jelen levő félnek nyomban kézbesítik (és ezt jegyzőkönyvben is feltüntetik), a jelen nem levő félnek pedig 8 napon belül kézbesítik.

Általában akkor kell közölni tekinteni a határozatot, ha mind a kihirdetés, mind a kézbesítés megtörtént. Kivéve például:

- nem kell kihirdetni: a tárgyaláson kívül hozott végzéseket;

– nem kell kézbesíteni: a tárgyaláson hozott végzéseket a jelen levő félnek, és a mulasztó félnek is csak akkor, ha olyan végzésről van szó, ami új hatánap kitűzésére vonatkozik, illetve, ha olyanról, mely ellen van helye külön fellebbezésnek.

Kézbesítéssel kell viszont minden esetben közölni **(Pp. 219. §)**:

- az ítéletet a felekkel,
- a tárgyaláson hozott végzéseket azzal a féllel, aki nem volt szabályszerűen megidézve,
- a tárgyalást mulasztó féllel az olyan végzést, mely új hatánap kitűzésére vonatkozik, vagy amely ellen külön fellebbezésnek van helye,
- a tárgyaláson kívül hozott végzést az érdekelt féllel,
- az eljárás során hozott határozatokat azzal a féllel, akinek érdekében az ügyész vagy külön jogszabály által feljogosított szervezet indított pert.

A közlés joghatásai

- közlést követő napon kezdődik a teljesítési határidő marasztaló ítéletnél,
- közléstől számít a fellebbezési határidő, illetve a kijavítás kérésére nyitva álló határidő is,
- ha nem támadható fellebbezéssel a határozat, a féllel történt kézbesítéstől számítanak mindazok a határidők, melyek a jogerőre emelkedéshez kapcsolódnak (perújítási határidő, felülvizsgálati határidő).

12.3. A határozatok típusai, jellemzői

A határozatok fő típusai:

1. ítélet
2. végzés
3. egyéb határozatok

Az ítélet és a végzés kapcsolata:

A Pp. megfogalmazása szerint a bíróság a *per érdemében ítélettel*, a per során felmerülő *más kérdésekben végzéssel* dönt.

Kivételek:

- 1) Amikor érdemi, anyagi jogi kérdésről van szó és mégis végzéssel döntenek, például:
 - ha a keresetlevelet a követelés idő előttisége vagy bírói úton nem érvényesíthető volta miatt utasítja el, vagy ezen okból szünteti meg a pert,
 - ideiglenes intézkedés elrendelése,
 - az ítélet kiegészítése iránti kérelem elutasítása.
- 2) Amikor eljárásjogi kérdésről van szó, mégis ítélettel döntenek, például:
 - a megállapítási kereset elutasítása azon az alapon, hogy a megállapítás nem szükséges a felperes jogainak védelme érdekében.

Az ítélet

Típusai:

1. A kereseti kérelem jellege alapján: marasztaló, megállapító, jogalakító ítélet
2. A kereseti kérelemhez viszonyított terjedelme alapján: ítélet, részítélet, közbenső ítélet, kiegészítő ítélet

1. *Részítélet* [Pp. 213. § (2)]

Amikor a bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható részei felől külön ítélettel határoz. Ennek feltétele, hogy a külön eldönteni kívánt kereset/rész vonatkozásban további tárgyalásra nincs szükség, ugyanakkor a többi kereseti kérelem, viszontkereset, beszámítási kifogás eldöntése végett a tárgyalást el kell halasztani. A részítélet ellen külön fellebbezésnek van helye, de a bíróság a jogerőre emelkedés bevárása nélkül folytatja a per tárgyalását.

A részítélet csak feltételesen emelkedik jogerőre, a későbbi tárgyalás eredményére (vizontkeresetre, beszámítási kifogásra vonatkozó tárgyalás) tekintettel hatályon kívül helyezhető, módosítható.

2. *Közbenső ítélet* [Pp. 213. § (3)]

Ha a keresettel érvényesíteni kívánt jog fennállása (jogalap) és a felperest a jog alapján megillető követelés összege tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását ítélettel előzetesen is megállapíthatja (célszerűségi szempontok alapján dönthet így, nem szükséges kérelem hozzá), pl. kártérítési perekben (fennáll-e a károkozó felelőssége), kötelesrész iránti perekben (megvan-e a kötelesrész jogalapja).

A közbenső ítélet meghozatalára csak akkor van lehetőség, ha a jogalap vonatkozásában a bizonyítási eljárás lefolytatásra került és ez alapján a döntés meghozható. A közbenső ítélet csak a jogalap fennállását állapíthatja meg. Ha a jogalap nem áll fenn, akkor ítélettel, a kereseti kérelem elutasításáról kell döntenie a bíróságnak.

A közbenső ítélet ellen van helye fellebbezésnek. Fellebbezés esetén azonban a tárgyalás az összecszerűség vonatkozásában csak akkor folytatódhat, ha a közbenső ítélet jogerőre emelkedett. A jogerős közbenső ítélethez anyagi jogerő kapcsolódik, így azt a bíróság a követelés összegének megállapítása iránt folytatott bizonyítás eredményeként sem változtathatja meg.

3. *Kiegészítő ítélet*

Az ítélet kiegészítése tárgyában hoz kiegészítő ítéletet a bíróság. Lásd bővebben a perorvoslatokkal kapcsolatos fejezetben.

Az ítélettel szembeni követelmények

- 1) *Törvényesség*: az anyagi és eljárási szabályok betartásával szülessen + a bíróság által megállapított tényállás azonos legyen a valós tényállással.
- 2) *Megalapozottság*: olyan tényállást tartalmaz, melyet bizonyítékokkal támasztottak alá.
- 3) *Határozottság*: egyértelmű és világos bírói döntés követelménye.
- 4) *Véglegesség és megváltoztathatatlanság*: a jogerőhöz kapcsolódik (lásd alább)
- 5) *Teljesség*: mely azt jelenti, hogy a döntésnek ki kell terjednie valamennyi a perben érvényesített kereseti kérelemre, ellenkérelemre, viszontkeresetre és nem kereseti formát öltő kérelemre (pl. beszámítási kifogás). Ugyanakkor a bíróság döntése ezen kérelmeken főszabályként nem terjeszkedhet túl, nem ítélt meg többet, mint amennyit a fél kért, kötve van a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz.

Kivételek a kérelemhez kötöttség alól:

- perköltségről hivatalból is határoz,
- a meg nem fizetett illetékek és állam által előlegezett költségek megtérítéséről hivatalból rendelkezik,
- házasság érvénytelenítése, felbontása esetén: a közös kiskorú gyermek elhelyezése, tartása felől erre irányuló kérelem nélkül is határoz,
- ha a szülőnél való elhelyezés veszélyeztetné a gyermek érdekeit, őt másnál is elhelyezheti (feltéve, hogy ez a személy ezt maga is kéri)
- a kártérítés módjának megállapításánál nincsen kötve a felek kérelméhez,
- birtokperben a hasznok, károk, költségek megtérítéséről akkor is határoz, ha a felperes keresete csak a birtoklás kérdésére terjedt ki.

Az ítélet felépítése (Pp. 220. §)

A) Fejrész:

- bíróság,
- ügyszám,
- határozat megnevezése (ítélet, részítélet stb.),
- felek, képviselőik neve, lakóhelye, perbeli állása,
- per tárgyának megjelölése.

B) Rendelkező rész:

1. A per tárgya feletti döntés:

- hogyan döntött a bíróság a kereseti kérelem, viszontkereset tárgyában
- kamat mértéke,
- marasztaló ítélet esetén a teljesítés határideje,

A *teljesítési határidő* a határozat közlését követő naptól 15 nap általában, de ennél rövidebb és hosszabb határidő is lehetséges, ha a felek méltányos érdekei alapján vagy a kötelezettség természetére tekintettel indokoltnak látszik.

Törvényben megállapított egyéb teljesítési határidők például:

- váltóper: 3 nap,

- le nem járt szolgáltatásokra vonatkozó marasztalás: lejárat napja,
- birtokper: akár azonnali hatállyal kötelezhető a birtokállapot helyreállítására, a birtoklás zavarásának megszüntetésére az alperes.
- részletfizetési lehetőség: ha a kötelezett kereseti viszonyai indokolttá teszik. A bíróság általában az ítéletben mondja ki, kivételesen a határozat jogerőre emelkedése után is megállapíthatja. Kimondhatja azt is, hogy a részletfizetés elmulasztása esetén az egész tartozás esedékessé válik.
- előzetes végrehajthatóság, ha fennáll a feltétele.
- perköltség és annak viselése, valamint a feljegyzett illeték és állam által előlegezett költségek sorsáról való döntés.

C) Perorvoslati záradék: van-e helye fellebbezésnek, ha igen azt hol, kinek címezve, mennyi idő alatt lehet benyújtani.

D) Indokolás

Három fő részből áll: pertörténet, ténybeli indokolás és jogi indokolás.

Szerkezeti felépítése:

- kereseti kérelem, ellenkérelem, viszontkereset, beszámítási kifogás stb. ismertetése
- a megállapított tényállás,
- figyelembe vett bizonyítékok, mellőzött bizonyítékok, a bizonyítás menete, bizonyítékok mérlegelése során irányadónak vett körülmények,
- jogi indokolás (mely jogszabályhelyekre alapozta döntését a bíróság, azokat hogyan kellett értelmezni a konkrét ügyre),
- perköltségről, illetékről való döntés indokolása.

Rövidített indokolás: a bíróság tehermentesítése érdekében meghatározott esetekben (vagylagosan):

- ha a felek hozzájárulnak,
- ha az ügy ténybeli és jogi megítélése egyszerű,
- ha jogról való lemondás, vagy jogelismerés alapján hoznak ítéletet.

E) Záró rész

Aláírás és keltezés (az ítélethozatal helye és időpontja).

A végzések

A végzések legjelentősebb osztályozása, ha aszerint teszünk különbséget köztük, hogy *pervezető végzésről* (tárgyalás elhalasztása, pénzbírság kiszabása, bizonyítás elrendelése) van-e szó, vagy az *eljárást befejező végzésről* (pl. permegszüntető végzés). A pervezető végzések általában nem fellebbezhetők, kivéve, ha a jogszabály kifejezetten megengedi; az eljárást befejező végzés mindig fellebbezhető.

Felépítésük az ítélethez hasonló, az alábbiakban csak az eltéréseket jelöljük:

- fejrész: a felek és képviselőik lakóhelyét csak szükséghez képest kell feltüntetni. Ha tárgyaláson hozott végzést a bíróság jegyzőkönyvbe foglalja, akkor elmarad a fejrész.
- rendelkező rész
- indokolás: csak olyan végzést kell indokolni, mely ellen van helye fellebbezésnek. A fellebbezéssel támadható végzések közül sem kell indokolni az egyezséget jóváhagyó végzést.
- zárórész: ha tárgyaláson hozott végzést a bíróság jegyzőkönyvbe foglalja, akkor elmarad a zárórész.

Az egyéb határozatok

A kiváltott joghatás alapján csoportosíthatjuk:

- a) ítélet hatályú határozatok: jogerős bírósági meghagyás, jogerős fizetési meghagyás, egyezséget jóvá hagyó végzés;
- b) végzés hatályú határozatok: pl. értesítés – így az ügyész értesítése, hogy fellépésének feltételei fennállnak; pervezetéssel összefüggő bírósági rendelkezések, intézkedések (rendreutasítás, kitanítás).

12.4. A határozatok joghatásai

Az egyszerű kötőerő (Pp. 227. §)

Szerepe: az eljárás komolysága, kiszámíthatósága indokolja, a jogbiztonság garanciája.

Jelentése: a bíróság kötve van a saját határozatához abban a perben, amelyben azt hozta, nem változtathatja meg, nem vonhatja vissza. Az egyszerű kötőerő a határozat kihirdetésével, ha pedig nem volt kihirdetve, a határozat kézbesítésével kezdődik. A kötőerő megszűnik, ha a másodfokú bíróság a határozatot hatályon kívül helyezi vagy megváltoztatja.

Célszerűségi okokból meghatározott esetekben a Pp. feloldja a kötőerőt, melyre mind ítéletek, mind végzések esetén találunk példát.

Kötőerő feloldása ítéletek esetén például:

- ha a fél tárgyalást mulaszt és sikeresen terjeszt elő igazolási kérelmet, akkor új tárgyalási napot tűznek ki. Ezen a tárgyalási napon az elmulasztott tárgyalás alapján hozott ítélet egészében vagy részben hatályon kívül helyezhető.
- a részítélet megváltoztatására, ill. hatályon kívül helyezésére is van lehetősége, ha ez beszámítási kifogás vagy viszontkereset folytán szükségessé válik.
- lehetőség van az ítélet kijavítására, kiegészítésére akár hivatalból, akár a felek kérelmére.

Kötőerő feloldása végzések esetén például:

- pénzbírságot kiszabó végzést a bíróság megváltoztathatja fontos okból;
- pervezető végzésekhez (pl. tárgyalás kitűzése) sem fűződik kötőerő, mert az megnehezítené a célszerű pervezetést;

- egyoldalú kérelmeket elutasító végzéshez sem (pl. költségmentesség engedélyezése iránti kérelem), mert az elutasító végzéssel senki nem szerzett jogot, így az elutasító végzés megváltoztatása sem okoz érdeksérelmet;
- lehetőség van végzés kijavítására, kiegészítésére.

Jogerő

A jogerőt minősített kötőerőnek is nevezhetjük, az egyszerű kötőerőnél magasabb fokú joghatást biztosít, így ha egy határozat jogerőre emelkedik, akkor az egyszerű kötőerő is beolvad a jogerőbe. A jogerőnek két típusa van.

A) Alaki jogerő (Pp. 228. §)

A határozat megtámadhatatlanságát jelenti. Különbséget kell tennünk a viszonylagos (relatív) és a végleges (abszolút) megtámadhatatlanság között.

Viszonylagos (relatív) megtámadhatatlanság azt jelenti, hogy a határozat rendes perorvoslattal (fellebbezés, ellentmondás) már nem támadható meg. Az alaki jogerő már ebben a stádiumban beáll.

Vizsgálandó, hogy mikor áll be az alaki jogerő:

1) Olyan határozatok esetén, melyek ellen eleve nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetéssel áll be az alaki jogerő (ugyanakkor azok a határidők, melyeket a határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani, a kézbesítéstől számítandók).

2) Azok a határozatok, melyek ellen van helye fellebbezésnek a következők szerint emelkednek jogerőre:

1. az erre jogosultak a törvényes határidőn belül nem éltek a fellebbezési jogukkal: a fellebbezési határidő leteltét követő naptól jogerős;

2. a bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasította a fellebbezést (pl. elkésett, nincs helye): fellebbezési határidő lejártát követő naptól jogerős;

3. lemondtak a fellebbezés jogáról:

- egyidejűleg mondtak le: a lemondással egyidejűleg jogerős;

- különböző időpontokban mondtak le: az utolsó lemondás megérkezésének időpontjában jogerős;

- jogi képviselővel rendelkező felek előzetesen mondtak le: az utolsó fellebbezésre jogosultnak történő kézbesítésével jogerős;

4. benyújtottak fellebbezést, de azt visszavonták: a visszavonás bejelentésének megérkezésekor jogerős.

A határozat végleges (abszolút) megtámadhatatlansága több stádiumban áll be:

- 60 nap: a felülvizsgálati kérelem határideje: már csak igazolási kérelemmel, alkotmányjogi panasszal és perújítási kérelemmel lehet megtámadni.

- 3 hónap: igazolási kérelem benyújtásának végső határideje: már csak alkotmányjogi panasszal és perújítással támadható.

- 180 nap: alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje: már csak perújítással támadható.

– 5 év: perújítási kérelem objektív határideje – végleges megtámadhatatlanság elérése, a határozat többé sem rendes sem rendkívüli perorvoslással nem támadható.

Ha a határozatnak csak valamely részét vagy rendelkezését támadják, a fellebbezéssel nem támadott rész jogerőre emelkedik (részleges jogerő).

B) Anyagi jogerő (Pp. 229. §)

A bírósági határozat véglegességét, megtámadhatatlanságát, és megváltoztathatatlanságát jelenti. Az alakilag jogerős határozatok közül az ítéletekhez, meghagyásokhoz és egyes végzésekhez anyagi jogerő is kötődik, melynek van egy pozitív és egy negatív hatása.

A *pozitív hatás*, hogy a felek, a bíróság és más hatóságok kötve vannak az anyagi jogerőhöz, a jogerős határozat tartalmát irányadónak kell tekinteniük.

A *negatív hatás* pedig, hogy ítélt dolog keletkezik, amelynek következtében ugyanazon felek (és jogutódaik!) ugyanazon tényalapból származó ugyanazon jog iránt egymás ellen új keresetet nem indíthatnak, az ítéletben elbírált jogot vitássá nem tehetik (fél, tény és jogazonosság). A *res iudicata* (ítélt dolgot) a bíróság hivatalból is figyelembe veszi, de a fél kifogásként is hivatkozhat rá. Ha egy ítélt dolog iránt pert indítottak, akkor a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani vagy a pert meg kell szüntetni; amennyiben csak a később hozott ítélet jogerőre emelkedése után derül ki, hogy ítélt dologról volt szó, perújítással lehet orvosolni a hibát, a későbbi határozat hatályon kívül helyezésével.

Az anyagi jogerő személyi és tárgyi hatálya

A felekre és a jogutódaikra terjed ki. Az egységes pertársakra és az önálló beavatkozóra is kiterjed. Arra is kiterjed a jogerő, akinek a jogai érvényesítése érdekében az ügyész vagy más szerv indított pert, feltéve ha a határozatot szabályszerűen kézbesítették.

Vannak olyan ítéletek, amelyek mindenkivel szemben hatályosak (*contra omnes* hatály), pl. házasság érvénytelenségét kimondó ítélet, apaság megállapítása, apasági vélelem megdöntése. Ezen esetekben senki nem indíthat a jogerős ítélettel elbírált per tárgyában újabb peres eljárást, mert az ítélt dolog mindenkit kötni fog.

Az anyagi jogerő tárgyi hatálya a jog és a tényalap azonosságára terjed ki.

Kivételek az ítélt dolog alól:

1. Az *egyezség* jogereje nem zárja ki, hogy a felek valamelyike az egyezséget valamilyen anyagi jogi jogcímen (pl. akarathiba, tévedés) egy újabb perben megtámadja.

2. Az ún. *utóperek* esete: olyan esetekben, amikor a bíróság valamelyik felet meghatározott szolgáltatás rendszeres teljesítésére kötelezte (pl. tartásdíj, járadék fizetése), ha a körülmények, melyre az ítéletet a bíróság alapozta, utóbb lényegesen megváltoztak, a felek bármelyike pert indíthat a szolgáltatás

menntiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt. Ez esetben nem lenne méltányos, ha valamelyik fél helyzetének változása következtében a megbomlott egyensúlyt ne állíthatná helyre a bíróság. Tipikus, hogy az egyik fél keresetet indít pl. a tartásdíj felemelése iránt, a másik fél pedig a tartásdíj leszállításáért vagy megszüntetéséért indít eljárást. Kizárólagos illetékességi szabály kötődik ehhez az esethez, azaz ha utóper van folyamatban, a másik fél által indított ugyanilyen perre kizárólagos illetékességgel bír a folyamatban levő utóper bírósága.

A jogerősítés

A jogerő/részjogerő megállapítása az első fokon eljáró tanács elnökének feladata. kivételesen, ha a részjogerő valamely okból csak az iratoknak a másodfokú bírósághoz történő felterjesztése után állapítható meg, annak megállapítása a másodfokú bíróság feladata.

A jogerősítés történhet a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal vagy külön jogerőt megállapító végzéssel (ehhez a bíróság nincs kötve, megváltoztatható, kijavítható, és fellebbezéssel sem lehet élni ellene).

A jogerő megállapításáról a felet a jogerő beálltától számított 8 napon belül értesíteni kell.

Feladat:

A felperes kereseti kérelme élettársi közös vagyon megosztására irányult. A bíróság közbeni ítéletet hozott, melyben megállapította az élettársi viszony fennállását és időbeli kereteit. A felperes nem értett egyet az élettársi kapcsolat kezdeti időpontjának megállapításával.

Milyen jogorvoslati lehetősége van a felperesnek?

Mikor dönthet a bíróság a vagyonmegosztás kérdésében?

Polgári eljárásjog 2. – A perorvoslatok és a különleges perek

DUPress e-jegyzetek

1. A perorvoslatok fogalma, osztályozása. Kijavítás, kiegészítés

Jogorvoslat = valamely sérelmes vagy annak vélt határozat megtámadása az erre jogosult részéről azzal a céllal, hogy az arra feljogosított hatóság orvosolja a jogsérelmet.

Perorvoslat = szűkebb, csak azok a jogorvoslatok, amelyeket a perben lehet érvényesíteni.

Osztályozás

Rendes: még nem jogerős határozat ellen, általánosan van helye (pl. fellebbezés, ellentmondás).

Rendkívüli: jogerős határozatok ellen, csak meghatározott feltételek esetén van helye

(pl. perújítás, felülvizsgálat)

Vegyes jellegű: jogerős és nem jogerős határozat ellen is igénybe vehető (pl. kijavítás, kiegészítés)

Fellebbviteli: a perorvoslat elbírálása során magasabb szintű bíróság jár el, mint amely a megtámadott határozatot hozta (fellebbezés, felülvizsgálat)

Nem fellebbviteli: a perorvoslat elbírálása során a megtámadott határozatot hozó bíróság jár el (ellentmondás, perújítás)

Átszármaztató hatályú: a perorvoslatot elbíráló bíróságot a támadott határozatot meghozó bírósággal azonos jogok illetik meg, a támadott határozatot teljes körben felülbíráhatja (fellebbezés)

Részlegesen átszármaztató hatályú: a perorvoslatot elbíráló bíróságot a támadott határozatot meghozó bíróság jogainak egy része illeti meg, a támadott határozatot csak a részleges jogosultságaihoz igazodóan bírálhatja felül (felülvizsgálat)

Nem átszármaztató hatályú: a perorvoslatot elbíráló bíróság csak a támadott határozatot meghozó bíróság határozatának jogszerűségét vizsgálhatja, jogellenesség megállapítása esetén csak hatályon kívül helyezheti (a magyar eljárásjogban tisztán ilyen nincs)

Önálló: önállóan előterjeszthető, független a többi perorvoslattól (pl. fellebbezés)

Járáulékos: önállóan nem terjeszthető elő, jogi sorsa egy másik jogorvoslattól függ (pl. csatlakozó fellebbezés)

Kijavítás, kiegészítés

A határozat hibáinak saját hatáskörben való korrigálására alkalmas perorvoslatok.

Összehasonlításuk a következő táblázat szerint:

	Kijavítás (Pp. 224. §)	Kiegészítés (Pp. 225–226. §)
<i>Mikor van helye?</i>	Névcseré, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén	Ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, vagy valamely része felől, a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett
<i>A határozat mely részének hibáját lehet orvosolni?</i>	Bármely része	Csak a rendelkező része
<i>Határideje</i>	Hivatalból – nincs határidő Kérelemre – nincs határidő	Hivatalból – nincs határidő Kérelemre – közléstől 15 nap
<i>Milyen határozattal történik a hiba orvoslása?</i>	Mindig végzés	<i>Elutasító:</i> mindig végzés <i>Helyt adó:</i> végzés kiegészítése végzéssel; ítélet kiegészítése ítélettel
<i>Van-e helye fellebbezésnek a határozattal szemben?</i>	Csak a rendelkező rész kijavítása tárgyában	Nem
<i>Kötelező-e a felek meghallgatása?</i>	Nem	Ítélet kiegészítése: igen Végzés kiegészítése: nem
<i>Befolyásolhatja a határozat végrehajtását?</i>	Nem	A bíróság felfüggesztheti az ítélet végrehajtását

2. A fellebbezés (Pp. XII. Fejezet)

Jellemzése:

A fellebbezés rendes, fellebbviteli és átszármaztató hatályú jogorvoslat. *Rendes* jogorvoslat azért, mert a még jogerőre nem emelkedett – elsőfokú – határozatokkal szemben vehető igénybe; *fellebbviteli*, mert a fellebbezést a támadott határozatot meghozó bíróságtól magasabb szintű bíróság bírálja el; *átszármaztató* hatályú, mert a másodfokú bíróságot az elsőfokú bírósággal azonos jogok illetik meg, és az elsőfokú bíróság által megállapított tényálláshoz nincs kötve, a támadott határozatot teljes körben felülbíráhatja.

2.1. Fellebbezéssel támadható határozatok

Az elsőfokú *ítéletekkel* szemben – a közigazgatási perekben és a választottbíróság ítéletének érvénytelenítése iránti perekben hozott ítéletek kivételével – fellebbezésnek van helye.

Az elsőfokú *végzésekkel* szemben főszabály szerint van helye fellebbezésnek. Ha a végzés az eljárást befejezi (pl. keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés, viszontkeresetet érdemi tárgyalás nélkül elutasító végzés, permegszüntető végzés), ellene mindig van helye fellebbezésnek. Kivételként az eljárás folyamán hozott pervezető végzések ellen a fellebbezés általában kizárt, de a törvény számos pervezető végzéssel szemben mégis megengedi a fellebbezést (ide tartozik pl.: a jogutódlás tárgyában hozott, az igazolási kérelmet elutasító, a félbeszakadást megállapító, a szakértői díj tárgyában hozott, pénzbírságot kiszabó végzés).

Fellebbezéssel támadható ezen felül *a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az elsőfokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye*, továbbá a másodfokú eljárásban hozott, *a fellebbezést hivatalból elutasító végzés*. A másodfokú eljárásban hozott végzések tehát csak akkor támadhatók fellebbezéssel, hogy ha azt az elsőfokú bíróság hozta volna meg, akkor az elsőfokú eljárás szabályai szerint is lenne helye ellene fellebbezésnek.

2.2. A fellebbezés előterjesztése

A fellebbezést a fél, a beavatkozó, az ügyész, valamint az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz a határozat közlésétől számított 15 napon (váltóper esetén 3 napon) belül nyújthatja be az első fokon eljáró bírósághoz.

A fellebbezésnek tartalmaznia kell, hogy a fellebbező fél mely határozattal szemben terjesztett elő fellebbezést, a támadott határozat megváltoztatását mennyiben kéri, továbbá melyek a fellebbezés indokai.

A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az – elbírálása esetén – reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna, vagy ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul.

2.3. A fellebbezés vizsgálata és felterjesztése

A fellebbezés benyújtását követően először az *elsőfokú bíróságnak* kell megvizsgálnia, hogy a benyújtott fellebbezés a törvényi követelményeknek megfelel-e. Ha a fellebbezés nem felel meg a jogszabályi tartalmi követelményeknek, rövid határidő kitűzésével, a hiányok megjelölésével, és azzal a figyelmeztetéssel, hogy a beadvány ismételt hiányos benyújtása esetén azt el fogja utasítani, vagy hiányos tartalma szerint fogja elbírálni, a fellebbezést előterjesztő felet a *hiányok pótlására* hívja fel. Amennyiben a fellebbezés elkésztett, nem jogosulttól származik, olyan határozat ellen terjesztették elő, amellyel szemben nincs helye fellebbezésnek, vagy a fellebbező fél a fellebbezés hiányosságait a hiányok pótlására irányuló bírósági felhívás ellenére határidőn belül nem tett eleget, a fellebbezést *hivatalból elutasítja*; a hiánytalan fellebbezést pedig felterjeszti a másodfokú bírósághoz. Az iratok felterjesztését követően a másodfokú bíróság azt vizsgálja meg, hogy a fellebbezést hiánytalanul előterjesztették-e. Ennek során mindazokat az intézkedéseket megteheti, amelyeket az elsőfokú bíróság *elmulasztott*: Így a fellebbező felet felhívhatja a hiányok pótlására, továbbá a fellebbezést hivatalból el is utasíthatja.

2.4. A fellebbezés tárgyaláson/tárgyaláson kívüli elbírálása

Ezután hoz döntést a másodfokú bíróság az ügy *tárgyaláson kívüli* elbírálásáról vagy a *tárgyalás* kitűzéséről. A fellebbezést elsődlegesen tárgyaláson kell elbírálni, a tárgyaláson kívüli elbírálásnak csak a jogszabályban meghatározott feltételek mellett van helye.

Ha a felek ezt *közösen kérték*, a másodfokú bíróság köteles az ítéletet *tárgyaláson kívül* elbírálni. Ha azonban a másodfokú bíróság bármilyen okból *bizonyítási eljárást* kíván lefolytatni, arra – a felek kérelmétől függetlenül – *csak tárgyaláson* kerülhet sor.

A fellebbezést *tárgyaláson kívül* kell elbírálni – kivéve, ha a felek bármelyike a törvényi határidőn belül tárgyalás tartását kérte –, ha a fellebbezés a per főtárgyát nem érintő *járművel kapcsolatos kérdésben* történt: így a kamatfizetés, perköltség

viselése, állam által előlegezett illeték és költség viselése, előzetes végrehajthatóság, teljesítési határidő, a tartozás részletekben történő megfizetése, az ítélet indokolására vonatkozóan előterjesztett fellebbezés elbírálása.

Amennyiben a másodfokú bíróság *megítélése szerint a fellebbezés tárgyaláson kívül is teljes körűen elbírálni*, tárgyalás kitűzése helyett a *tárgyaláson kívüli* elbírálásról értesítheti a peres feleket azzal, hogy nyolc napon belül tárgyalás tartását kérhetik; ha a felek bármelyike határidőn belül kéri, akkor viszont tárgyalást kell tartani.

Az ítélet elleni fellebbezést *tárgyaláson kívül* kell elbírálni – még akkor is, ha a felek a tárgyalás tartását kérték –, ha az elsőfokú bíróság ítéletét permegszüntetés okából vagy valamely lényeges eljárási szabálysértés miatt *kell hatályon kívül helyezni*.

A tárgyalás kitűzése esetén utóbb a tárgyaláson kívüli elbírálásra áttérni nem lehet.

Ha a másodfokú bíróság tárgyalást tart, azon a felek részvétele nem kötelező; a tárgyalás elmulasztásának nincs jogkövetkezménye.

2.5. Válasz a fellebbezésre

A tárgyalás kitűzésével – vagy tárgyaláson kívüli elintézésről tájékoztatással – egyidejűleg küldi meg a másodfokú bíróság a fellebbező fél ellenfele részére a fellebbezést, és ezzel együtt hívja fel a fellebbezési ellenkérelem vagy a csatlakozó fellebbezés előterjesztésének a lehetőségére.

A fellebbezési ellenkérelem és a csatlakozó fellebbezés a fellebbező fél ellenfele által a fellebbezésre adott válasz.

A *fellebbezési ellenkérelmet* az ellenérdekű fél határidő nélkül mindaddig előterjesztheti, amíg a bíróság a másodfokú határozat meghozatala céljából vissza nem vonul, vagy tárgyaláson kívüli elintézés esetében a másodfokú határozatát meg nem hozza. A fellebbezési ellenkérelem a támadott határozat részben vagy egészében való helybenhagyására irányul, a fellebbező fél ellenfele nem kívánja a támadott határozat megváltoztatását. A fellebbezési ellenkérelem előterjesztése nem illetékköteles beadvány.

A *csatlakozó fellebbezés* előterjesztésére a fellebbezés kézbesítésétől számított nyolc napon belül van lehetőség. A csatlakozó fellebbezés a fellebbezéssel támadott határozat megváltoztatására irányul. A csatlakozó fellebbezés illetékköteles beadvány.

Mind a fellebbezési ellenkérelem, mind a csatlakozó fellebbezés járulékos jellegű, osztja a fellebbezés jogi sorsát – ezért ha a fellebbezést hivatalból elutasították vagy a fellebbező fél azt visszavonta, a fellebbezési ellenkérelem illetve a csatlakozó fellebbezés is hatályát veszti.

2.6. Másodfokú határozatok

Ha az elsőfokú ítélet érdemi *felülbírálatra alkalmatlan*, és a per megszüntetésének nincs helye, a másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú ítéletet *hatályon kívül helyezi*, és az elsőfokú bíróságot *a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja*. A hatályon kívül helyezésre a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül kerül sor egyrészt akkor, ha az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, vagy az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok állt fenn; másrészt akkor, ha a bíróság az elsőfokú eljárás lényeges szabályait megsértette, és ezért a tárgyalás megismétlése, kiegészítése szükséges. A hatályon kívül helyezésre a fellebbezési kérelem és ellenkérelem keretei között kerül sor akkor, ha a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű megismétlése, kiegészítése szükséges anélkül, hogy az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak a megsértése lenne megállapítható.

A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet *hatályon kívül helyezi* és a *pert megszünteti*, ha a permegszüntetési ok már az elsőfokú eljárásban felmerült, de az elsőfokú bíróság azt nem vette figyelembe és érdemben határozott, vagy ha a per megszüntetésére alapot adó ok a másodfokú eljárás tartama alatt következett be.

Amennyiben a fellebbezéssel támadott ítélet érdemi *felülbírálatra alkalmas*, a másodfokú bíróság az ügy érdemére vonatkozó ítéletet hoz. Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, az ítéletet *helybenhagyja*. Amennyiben az érdemi döntéssel részben vagy egészben nem ért egyet, az érdemi felülbírálat folytán az elsőfokú ítéletet egészében *megváltoztatja*, vagy részben változtatja meg és egyebekben helybenhagyja. Lehetőség van arra is, hogy a másodfokú bíróság a felülbírálat eredményeképpen *részítéletet* vagy *közbenső ítéletet* hozzon.

2.7. Fellebbezés végzés ellen

A végzés elleni fellebbezésre az ítélet elleni fellebbezés szabályait kell alkalmazni, néhány kivétellel: így csatlakozó fellebbezés előterjesztésének nincs helye, a fellebbezésre észrevétel adására, a fellebbezési ellenkérelem előterjesztésére nem a másodfokú bíróság, hanem az iratok felterjesztése előtt az elsőfokú bíróság hívja fel a fellebbező fél ellenfelét.

Feladat:

Uzsora Péter felperes és Adós Pál alperes között per volt folyamatban. A felperes előadta, hogy 8 millió Ft összeget kölcsön adott az alperes részére, kérte annak visszafizetésére kötelezni az alperest. Becsatolta az írásba foglalt kölcsönszerződést. Az alperes érdemi ellenkérelme előadására készült, mely szerint az okirattal szemben valójában 3 millió Ft összeg került átadásra, amelyet hiánytalanul, három tanú jelenlétében vissza is fizetett. Alkalmatlan Zebulon bíró azonban anélkül, hogy az alperest meghallgatta volna, figyelmeztetés nélkül a tárgyalást berekesztette, és ítéletében a kereseti kérelem szerint kötelezte az alperest.

Írjon fellebbezést az alperes nevében!

3. A perújítás (Pp. XIII. Fejezet)

Jellemzése:

- jogerős bírósági ítélet megtámadására használható olyan rendkívüli perorvoslat, amelyet általában ténybeli természetű okok alapján lehet igénybe venni;
- nem fellebbviteli perorvoslat: a perben eljáró elsőfokú bíróságnál kell benyújtani elsőfokú bíróság bírálja el;
- tárgya jogerős ítélet és ítélet hatályú határozat.

3.1. A perújítás alapja

1. *Novum*

Ha a fél olyan tényre vagy bizonyítékra, illetve olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy:

- az elbírálás esetén – *elvileg* – reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna;
- a ténynek már a megtámadott ítélet hozatalakor fenn kell állnia (új tény új keresettel érvényesíthető);
- mindegy, hogy az el nem bírált tényre a fél hivatkozott vagy nem, de a bíróság figyelmen kívül hagyta.

A felek bármelyike csak akkor élhet új tényre, bizonyítékra vagy határozatra alapított perújítással, ha az ott említett tényt, bizonyítékot vagy határozatot a korábbi eljárás során hibáján kívül nem érvényesíthette.

Fontos megjegyezni, hogy tisztán jogkérdésben, például eltérő jogi álláspontra hivatkozással nincs helye perújításnak. Jogerős ítélet alapjául szolgáló jogszabály megváltoztatása sem nyújt perújításra alapot.

2. *Crimen*

Ha a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfélnek vagy másnak bűncselekménye miatt a törvény ellenére lett peresztes.

Feltételei:

- a bűncselekmény a perrel kapcsolatos;
- a fél a törvény ellenére lett peresztes;
- ha a perújítás okaként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős bírói ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet hozatalát nem a bizonyítékok hiánya, hanem más ok (pl. elévülés, kegyelem) zárta ki.

3. *Res iudicata*

Ha a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak.

Ezt a perben a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása vagy a per megszüntetése útján lehet kiküszöbölni. Azonban, ha ez nem történik meg, perújítás útján hatályon kívül helyezhető a két jogerős ítélet közül az utóbb hozott ítélet (vagy azzal azonos hatályú határozat).

4. A hirdetményi kézbesítés szabályainak megsértése

Erre hivatkozással csak az a fél élhet perújítással, akinek az iratot hirdetmény útján kézbesítették, és kizárólag akkor, ha a 101. § (2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményeket a bíróság az elsőfokú eljárásban vagy egyéb perorvoslatban a fél hibáján kívül álló okból nem mondhatta ki, és a fél a hirdetményi kézbesítést követő eljárást nem hagyta jóvá.

5. Alkotmányjogi panasz sikere esetén a sérelem orvoslása eredményeképpen

Ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban, értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál.

3.2. Perújítással támadható határozatok

Azokkal a határozatokkal szemben terjeszthető elő, amelyekhez anyagi jogerő fűződik: ezek az *ítélet* és az *ítélet hatályú más határozatok* (a bíróság jogerős végzésével jóváhagyott egyezség, a közjegyző által a hagyatéki eljárásban a felek között létrejött és jóváhagyott egyezség, az ellentmondással nem támadott bírósági meghagyás, ellentmondással nem támadott fizetési meghagyás). A jogerős ítélet ellen attól függetlenül van helye perújításnak, hogy a fél kimerítette-e a fellebbezési jogát, így nem kizáró ok, ha a támadott ítélet első fokon jogerőre emelkedett.

Egyes jogerős ítéletek ellen azonban *nem vagy részben megengedett a perújítás*, ide tartoznak: a lakás kiürítése iránti kérelemnek helyt adó ítélet; a lakásbérlet felmondásának érvényességét megállapító ítélet; a végrehajtási igényperben a per fő tárgya tekintetében hozott ítélet; a sajtó-helyreigazítási perben hozott ítélet; a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés és a felbontás tekintetében hozott ítélet; valamint az apaság vélelmét megdőntő ítélet az apaság vélelmét megdőntő részében, ha az apaság vélelmének megdőntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetőleg a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni.

3.3. A perújításra jogosultak

1. fél
2. ügyész: nem feltétel hogy az alapperben részt vegyen
3. beavatkozó
4. egyéb érdekelt személy: önálló perújítási jog, de csak az adott jogerős ítélet rájuk vonatkozó része ellen

3.4. A perújítás határideje

A) szubjektív határidő

- a perújítási kérelem előterjesztésének határideje *6 hónap*; ezt a határidőt a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől, ha pedig a perújítás okáról a fél csak később szerzett tudomást, vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy perújítással élhessen, ettől az időponttól kell számítani
- a tudomásszerzés időpontját elegendő valószínűvé tenni.

B) objektív határidő

- az ítélet jogerőre emelkedésétől számított *5 év* elteltével perújításnak helye nincs
- e határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

Nem a fenti határidőket kell alkalmazni az alkotmányjogi panasz alapján előterjeszthető perújítási kérelem esetén. Ebben az esetben a perújítási kérelmet a fél a Kúria azon határozatának a kézhezvételétől számított *30 napon belül* nyújthatja be, amelyben őt e rendkívüli jogorvoslat igénybevételének jogáról tájékoztatták (nincs külön szubjektív és objektív határidő).

3.5. A perújítási kérelem elbírálása

Az alapperben eljáró elsőfokú bíróság (mindegy, hogy elsőfokú vagy másodfokú bíróság ítéletét támadja a perújítás) kizárólagos illetékessége van, kivéve, ha a hirdetményi kézbesítés szabályait a másodfokú eljárásban sértették meg, mert akkor a másodfokú eljárást kell megismételni.

A perújítás során nem járhat el az a bíró, aki a perújítással megtámadott ítélet meghozatalában részt vett.

• Hivatalból elutasítás

- ha a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított *5 év* elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitűzése nélkül, hivatalból elutasítja;
- ha a perújító fél az első tárgyalást elmulasztja – ez a rendelkezés nem alkalmazható abban az esetben, ha a perújító fél kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg. (Az ellenfél mulasztása a tárgyalás

megtartását nem gátolja – az általános szabályok alkalmazandók, de nincs bírósági meghagyás).

- **A perújítás megengedhetőségének vizsgálata**

A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a perújításnak az előfeltételei fennállnak-e, tehát azt, hogy:

1. a perújítást a törvényben megjelölt okok valamelyikére alapította a fél

A megengedhetőség körében azt kell elbírálni, hogy a perújító fél által a perújítás alapjául felhozottak valóságuk bizonyítása esetében alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a perújító félre kedvezőbb határozatot hozzon.

2. nem olyan határozat ellen irányul-e, amely ellen kizárt a perújítás

3. megtartották-e a szubjektív határidőt

4. van-e a kérelmezőnek perújítási joga.

A bíróság választhat: a perújítási kérelem érdemével együtt vagy külön kerül tárgyalásra.

Ha a bíróság a perújítást megengedhetőnek találja az érdemi tárgyalást kitűzi, illetve a tárgyalást érdemben folytatja.

Ellenkező esetben a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant, elutasítja.

Ha a bíróság a perújítási kérelem megengedhetősége tárgyában külön hoz határozatot, határozata ellen külön fellebbezésnek van helye – ilyen esetben az érdemi tárgyalás csak a határozat jogerőre emelkedése után folytatható.

Nem kell vizsgálni az alkotmányjogi panasz előterjesztése esetén a perújítás megengedhetőségét, mivel arról az eredményes alkotmányjogi panasz alapján indult nemperes eljárásban a Kúria már határozott.

- **A perújítás érdemi tárgyalásának eredményeként hozható határozatok**

A perújítás megengedése esetében a pert a kérelem korlátai között újból kell tárgyalni. A keresetváltoztatás nem megengedett, de a kérelmet vissza lehet vonni – ezt úgy tekintik, mint a keresettől való elállás, végzéssel megszüntetik az eljárást.

A bíróság a per újbóli tárgyalásának eredményéhez képest:

1. a perújítási kérelemmel megtámadott ítéletet hatályában fenntartja;

A hatályban fenntartás mindig ítélet (a perújítás érdemében való döntés).

2. annak egészben vagy részben hatályon kívül helyezése mellett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz (ítélet);

3. permegszüntető végzést hoz;

Erre akkor kerül sor, ha a bíróság olyan permegszüntető körülményt észlel, amelynek következtében a per további folytatásának és érdemi határozattal történő befejezésének nem lehet helye

4. a kérelem visszavonása esetén az eljárást megszünteti.

Feladat:

A felperes keresetében a számára kedvezőtlen adóhatósági határozat hatályon kívül helyezését kérte. A bíróság 2009. február 9-én kelt ítéletével elutasította a keresetet.

A perújító felperes perújítási kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését a Kúria 2010. évi április hó 24. napján a Magyar Közlönyben közzétett jogegységi határozatára alapítottnan kérte azzal, hogy a jogegységi határozat más jogi érvelést tartalmaz, mint a bíróság ítélete. Eszerint a jogerős ítélet sérti a szerződési szabadság elvét, a felperes által kötött szerződéseket törvénysértően minősítette.

Bíróként határozzon a perújítás megengedhetősége tárgyában!

4. A felülvizsgálati eljárás (Pp. XIV. Fejezet)

Jellemzői:

- jogszabálysértésre alapítható, rendkívüli perorvoslat;
- a Kúria orvosolja a jogsérelmet;
- részleges átszármasztató hatályú;
- csak jogerős bírósági határozattal szemben vehető igénybe;
- a kérelmezőnek kötelező a jogi képviselő.

4.1. A felülvizsgálati kérelem tárgya

Helye van:

- az ügy érdemére vonatkozó jogerős ítélet ellen;
- az ügy érdemében hozott jogerős végzések ellen;
- felülvizsgálati kérelemnek van helye:
 - keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító jogerős végzés ellen
 - a pert hivatalból megszüntető jogerős végzés ellen.

Több okból azonban kizárt a fenti határozatok felülvizsgálata:

A jogorvoslati tilalom szerint kizárt a felülvizsgálat, ha a fél nem merítette ki a fellebbezése jogát: így nincs helye felülvizsgálatnak, ha a fél a határozat ellen nem fellebbezett, vagy a fellebbezését visszavonta, a fellebbezését a bíróság hivatalból elutasította. A közigazgatási perben, valamint a választottbírói határozat érvénytelenítése iránti perben meghozott ítéletekkel szemben, amelyek ellen főszabály szerint nincs helye fellebbezésnek, a törvényi korlátok között megengedett a felülvizsgálat.

A főtárgyi tilalom szerint nem terjeszthető elő felülvizsgálati kérelem a jogerős határozatnak csupán a kamatfizetésre, a perköltségre, a teljesítési határidőre, a részletfizetésre vonatkozó rendelkezései vagy csupán az indokolása ellen – abban az esetben sem, ha már a fellebbezés is kizárólag ezen rendelkezések ellen irányult.

Az abszolút tilalom alapján részben a Pp., részben más törvényi rendelkezések egyes jogerős ítéletek ellen nem vagy részben *nem engedik meg a felülvizsgálatot* azon az alapon, hogy a per tárgyát képező jogvita nem indokolja az anyagi jogerő utóbbi, jogszabálysértésre hivatkozással történő vitatását. Nem terjeszthető elő felülvizsgálat – többek között – a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében; az apaság vélelmét megdőntő ítélet ellen – az apaság vélelmét megdőntő részében –, ha az apaság vélelmének megdőntését követően a gyermeket valamely személy teljes

hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg; a birtokvédelmi eljárást követő *birtokvédelmi perben* hozott ítélet ellen; a *menekültügyi* eljárásban hozott bírósági határozat ellen.

A *relatív tilalom* – amikor a felülvizsgálat kizártsága meghatározott perekben a másodfokú ítélet azonosságán alapul – két csoportba osztható. Egyrészt nincs helye felülvizsgálatnak akkor, ha a másodfokú bíróság helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét például a *szomszédjogok* megsértéséből eredő, a *birtokvédelmi*, a *szülői felügyelet* gyakorlásának rendezése, megváltoztatása iránti perekben; másrészt nincs helye felülvizsgálatnak abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre utalással hagyta helyben például a *társasház* tulajdonostársai közösségének szervei által hozott határozatok tárgyában indult perekben.

Az *értékhatár-tilalom* értelmében nincs helye felülvizsgálatnak azokban a vagyoni jogi ügyekben, melyekben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték a *hárommillió forintot* nem haladja meg. (Ez alól azonban számos alkívételként értékhatártól függetlenül megengedett a felülvizsgálat, így a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránti perekben; vagy azokban az ügyekben, amelyek ingatlan tulajdonára vagy ingatlant terhelő jogra vonatkoznak.)

4.2. Határideje

A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított *60 napon belül* kell benyújtani. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye.

Azonban az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 30 nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

A 30 napon belüli igazolási kérelmet a Kúria bírálja el.

4.3. Az előterjesztésre jogosultak

1. a fél
2. a beavatkozó, valamint
3. az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz (a rendelkezés reá vonatkozó része ellen)
4. ügyész: csak ha részt vett az alapeljárásban

A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál kell benyújtani.

4.4. Tartalma

A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni:

1. azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá
2. a határozat mennyiben és milyen okból jogszabálysértő, hogyan kéri megváltoztatni
3. a felülvizsgálati kérelemhez (ha arra korábban nem került sor) csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását.

A felülvizsgálati eljárásban – a fellebbezésre vonatkozó szabályok szerint – van helye felülvizsgálati ellenkérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem előterjesztésének.

4.5. A felülvizsgálati kérelem elbírálása

A Kúria a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélezik.

- **A felülvizsgálati kérelem elutasítása hivatalból**

A jogi képviselő által előterjesztett kérelmet hivatalból el kell elutasítani, ha:

A Kúria a jogi képviselő által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasítja, ha az nem felel meg a törvényben előírtaknak, vagy ha ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására előírt határidőn belül nem történt meg.

A felülvizsgálati kérelmet a Kúria az eljárás bármely szakában akkor is hivatalból elutasítja, ha

a) felülvizsgálati kérelemnek nincs helye,

b) azt nem az arra jogosult nyújtotta be, vagy

c) a kérelmet előterjesztő fél megadott lakóhelyéről (székhelyéről) nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött.

- **A felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyaláson kívül**

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve:

1. ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri (végzés esetén nem lehet),

2. vagy a bíróság a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja.

Tárgyalás tartását a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a felülvizsgálati kérelmében kérheti, vagy az ellenfél csatlakozó felülvizsgálati kérelmének kézhezvételétől számított 8 napon belül. Az ellenfél pedig a felülvizsgálati kérelem kézhezvételétől számított 8 napon belül kérheti. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

- **A felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyaláson**

A felülvizsgálati tárgyalásra a fellebbezési tárgyalás szabályai megfelelően irányadóak.

A tanács elnöke a tárgyalást úgy tűzi ki, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a felek részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább 15 nappal megelőzze.

Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a felülvizsgálati kérelem elbírálását nem gátolja.

A felülvizsgálati eljárásban *bizonyítás felvételének helye nincs*, a Kúria a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.

4.6. Érdemi határozatok

A Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül, kivéve ha a pert hivatalból megszünteti, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

A) Ha a felülvizsgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Kúria a megtámadott határozatot *hatályában fenntartja* (ítélet).

B) Ha a határozat jogszabályt sért, a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben *hatályon kívül helyezi*, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók, helyette, illetve az első fokú határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő *új határozatot hoz* (ítélet).

C) Egyébként egészben vagy részben *hatályon kívül helyezi*, és az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot *új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja* (végzés). A hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad.

Feladat:

A felek szerzői jogi védelem alatt álló, a jövőben megalkotandó műre kötöttek felhasználási szerződést. A felperes az elkészített tervek alapján a tervezési díj megfizetését kérte, az alperes hibás teljesítésre hivatkozva elállt a szerződéstől, ezért nem fizette meg a felperes által kért összeget.

A másodfokú bíróság jogerős ítéletével az alperest a kereset szerint marasztalta. Az alperes felülvizsgálati kérelmében vitatta a megállapított tényállást, különösen az ennek alapjául szolgáló szakértői véleményt, illetőleg a másodfokú ítéletben kifejtett jogi álláspontot.

Mit kell tartalmaznia a felülvizsgálati kérelemnek? Ez alapján mit tenne bíróként ezzel a felülvizsgálati kérelemmel?

5. A személyállapotú perek közös szabályai. A házassági perek

Személyi állapot: azok a jogilag jelentős körülmények, amelyek az embernek személyi minőségét és családi kapcsolatait határozzák meg. Az ezzel kapcsolatos perek tárgya nem vagyoni jogi igény, hanem a személyi állapot valamely részének védelme, megváltoztatása.

Személyállapotú perek köre:

1. házassági perek (Pp. XV. Fejezet)

Házassági peren a házasság érvénytelenítése, továbbá érvényességének, illetve létezésének vagy nem létezésének megállapítása iránt indított pereket, valamint a házassági bontópereket kell érteni.

2. apasági és a származás megállapítása iránti perek, ideértve az apaság bírói megállapítása és az apaság vélelmének megdöntése iránti pert (Pp. XVI. Fejezet)

3. a szülői felügyelet megszüntetése, visszaállítása iránti perek (Pp. XVII. Fejezet)

4. a gondnokság alá helyezésre vagy megszüntetésére irányuló perek (Pp. XVIII. Fejezet).

5.1. Az összes személyállapotú per közös szabályai

A) Kizárólagos joghatóság: a magyar bíróságok joghatósága kizárólagos magyar állampolgár személyállapotú perében (ha törvény vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik). A magyar állampolgárok személyi állapotát érintő ügyekben a magyar joghatóság kizárólagos, de vannak kivételek, például, ha magyar állampolgár házasságának felbontása iránt indult külföldön eljárás, és a magyar állampolgárságú félnek lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye az eljáró bíróság vagy más hatóság államában van.

B) Konstitutív ítéletek: általában nem a feleket kötelezik, hanem az ítéletek konstitutív természetűek, azaz jogviszonyt vagy jogállapotot változtatnak meg.

C) Személyes igényérvényesítés: általában csak személyesen vagy bizonyos személy által érvényesíthető igények. A személyi állapottal kapcsolatos perek esetében a perindításra való jogosultságot minden egyes esetben a törvény határozza meg.

D) Illetékesség

Ha az általános vagy különös illetékesség alapján nincs illetékes belföldi bíróság PKKB az illetékes. Ha személyállapottal kapcsolatos per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indítható az ugyanazon tárgyra vonatkozó újabb személyállapotú per. Ez a rendelkezés a személyi állapottal kapcsolatos perek együttes elbírálása esetében kizárólagos illetékességi okot hoz létre.

E) Cselekvőképesség: az a korlátozottan cselekvőképességű, akinek a személyi állapotát a per érinti, teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

F) Keresetindítás: a felperesnek már a keresetlevélben elő kell adnia azokat az adatokat, amelyekből a keresetindításra való jogosultsága megállapítható. Ha a felperes ezt nem tudja igazolni, akkor a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani. Ha a keresetindítási jogosultság hiánya a per folyamán derül ki, akkor a pert meg kell szüntetni.

A keresetlevélhez az előadott adatokat igazoló okiratokat mellékelni kell, kivéve ha az adatok személyi igazolvánnyal igazolhatók erre a keresetlevélben azonban utalni kell.

G) Beavatkozás

A jogi érdek önmagában nem elég, beavatkozásra csak az jogosult, akinek a törvény ezt kifejezetten megengedi:

- házassági perben nincs helye beavatkozásnak
- apasági és származás megállapítása iránti perekben: anya (ha ügygondnok ellen indítják: egyenesági rokonok is)
- szülői felügyelet megszüntetése iránti perben: másik szülő.

H) Meghatalmazás: szigorúbbak az alaki feltételek, a nem ügyvédi iroda (ügyvéd) részére adott és aláírt, továbbá a bárki részére adott és kézjeggyel ellátott meghatalmazáson a fél aláírását, illetve kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

I) Tárgyalás és bizonyítás

Nyilvánosság kizárása: a felek kérelmére akkor is ki lehet zárni a nyilvánosságot, ha ennek feltételei egyébként nem állnak fenn. Erre a bíróság a feleket köteles figyelmeztetni. A határozat kihirdetése ekkor is nyilvános.

A fél személyes meghallgatása: a bíróság köteles a feleket személyesen meghallgatni. A bíróság rendelkezhet úgy, hogy az egyik fél a másik meghallgatásánál ne legyen jelen.

A tanúk vallomástételi kötelezettsége: a tanúságtételt nem tagadhatja meg

- a hozzátartozó
- a tanúként kihallgatott orvos, ha tanúvallomásával titoktartási kötelezettségét sértené meg.

A tárgyalás elmulasztásának következménye: akár az első, akár a folytatólagos tárgyalást az alperes elmulasztja el a mulasztás következményeit nem lehet alkalmazni bírósági meghagyást nem lehet kibocsátani.

A felperes mulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti. Ha azonban az ügyész a felperes, hivatalból új határnapot tűz ki. Az a felperes, akinek lakóhelye külföldön van, kérheti, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

Az eljárás szünetelése: nincs helye az eljárás szünetelésének a felek kölcsönös megegyezése, illetve a felek mulasztása alapján. Kivételt képeznek a házassági bontóperek, ahol a házasfelek a kölcsönös megegyezésükkel kérhetik a szünetelést.

J) A felek rendelkezési joga: a felperes keresetétől az eljárás bármely szakában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az elsőfokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt

áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán való felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

5.2. A házassági perekre vonatkozó különleges eljárási szabályok

A) Felek a házassági perben

A házassági pert a jogosultnak személyesen kell megindítania. A keresetindítási jogosultságot nem lehet átruházni és abban jogutódlásnak sincs helye. A törvény a korlátozottan cselekvőképesekeket sem zárja ki a jogosultak köréből, ha a jogosult a házastárs, akkor a törvényes képviselő hozzájárulására sincs szükség (a házassági perben a korlátozottan cselekvőképes házastárs teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik). Ha a jogosult a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, akkor a pert a nevében a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselője indítja meg.

Házassági perbe nincs helye beavatkozásnak.

- **A keresetindításra jogosultak** (a Ptk. állapítja meg)

Érvénytelenítési *per indítására jogosultak:*

1. bármelyik házastárs
2. az ügyész
3. akinek a házasság érvénytelenné nyilvánításához jogi érdeke fűződik

Korlátok:

Érvénytelenítési pert a legtöbb érvénytelenségi ok esetén csak korlátozott határidőben lehet indítani (pl: a házasságkötés alakszerűségeinek meg nem tartása miatt csak a házasságkötéstől számított 6 hónap alatt és csak a házasság megszűnéséig lehet indítani).

Érvénytelenítés és felbontás iránt a keresetet személyesen kell indítani a kereseti jogosultságot átruházni nem lehet.

A korlátozottan cselekvőképes maga indíthat keresetet törvényes képviselőjének hozzájárulásával (ha az a házastárs, akkor nem kell a hozzájárulása). Ha a házastárs vagy a keresetindításra jogosult a cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, érvénytelenítési vagy bontókeresetet nevében a gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője indíthat.

- **Az alperes**

– az érvénytelenítési pert:

1. a házastársnak a másik házastárs ellen
2. az ügyésznek, valamint a per megindítására jogosult harmadik személynek pedig mindkét házastárs ellen kell indítania
3. ha az a fél, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani

Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége és közte, valamint törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a bíróság a fél képviseletére ügygondnokot rendel ki.

Házassági bontóper: mivel a házasságot a házastársak kérelmére lehet felbontani, a keresetindítási jogosultság kizárólag a házasfeleket illeti meg. A házasság felbontását bármelyik házaspár kérheti, tehát az is, aki a magatartásával a házasság megromlását előidézte.

B) Illetékesség

1. általános illetékesség
2. a házassági perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak utolsó közös lakóhelye volt
3. ha egyik alapján sincs illetékes belföldi bíróság PKKB az illetékes

C) Keresetlevél

A házassági perben a keresetlevélben elő kell adni:

1. a házasság megkötésére és
2. a házasságból származott, életben levő gyermekek születésére vonatkozó adatokat, valamint
3. a szükséghez képest azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható
4. a keresetlevélhez az előadott adatokat igazoló okiratokat mellékelni kell, kivéve:
 - ha az adatok személyi igazolvánnyal igazolhatók erre a keresetlevélben azonban utalni kell

Az érvénytelenítési per megindításáról a keresetlevél egy példányának megküldésével az ügyészt is értesíteni kell.

A házassági per bírósága előtt a keresettel csak:

1. az ugyanarra a házasságra vonatkozó más érvénytelenítési vagy bontókeresetet, továbbá
2. a házaspár gyermekének származására, elhelyezésére és tartására vonatkozó keresetet, valamint
3. a házassági vagyoni jogi keresetet lehet összekapcsolni.

D) Elállás: a felperes házassági perben keresetétől az eljárás bármely szakában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az első fokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán való felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

E) Igazolás: A házassági perben az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 15 nap elteltével igazolásnak

akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására vagy az akadály csak később szűnt meg.

F) A határozat

A házasság érvénytelenítése vagy felbontása esetében a bíróságnak a közös kiskorú gyermekek elhelyezése és tartása felől (szükség esetén) erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell.

A bíróság a házassági perben a tárgyalás elhalasztása esetében a szükségeshez képest hivatalból is határozhat ideiglenesen a kiskorú gyermek elhelyezése és tartása, a szülői felügyeleti jogok bővítése vagy korlátozása, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, illetve a házastársak lakáshasználatának kérdésében.

Az elsőfokú bíróságnak a házasság érvénytelenítése iránt indított perben hozott ítéletét az ügyésszel akkor is közölni kell, ha a perben nem vesz részt, és az ügyész az ítélet ellen ilyenkor is fellebbezhet.

Az elsőfokú bíróságnak fellebbezéssel meg nem támadott ítélete csak a fellebbezési határidő utolsó napjától számított 15. nap elteltével emelkedik jogerőre. A törvény így kizárja annak a lehetőségét, hogy a házassági perben hozott jogerős ítéletet igazolás alapján hatályon kívül helyezték.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adó ítéletet (jogerőre emelkedése után) közli az illetékes anyakönyvvezetővel.

A házasságot érvénytelenné nyilvánító bírósági ítélet mindenkivel szemben hatályos. A házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében sem perújításnak, sem pedig felülvizsgálatnak nincs helye. A perújítás, illetve a felülvizsgálat megengedett az elutasító ítélet ellen, valamint a házassági perben érvényesített egyéb (pl. vagyoni jogi) igények, és a perköltség tekintetében.

5.3. A házassági bontóperre vonatkozó eltérő szabályok

A) Tárgyalás, bizonyítás

- a bontóperben tartott első tárgyaláson a bíróság a személyesen megjelent feleket meghallgatja

A személyes meghallgatás nem kötelező, ha:

- valamelyik házastárs cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, vagy
- ismeretlen helyen tartózkodik, továbbá
- a bíróság előtt való megjelenése más elháríthatatlan akadályba ütközik.

- ha a felperes (a fent meghatározott eseteket kivéve) az első tárgyaláson személyesen nem jelenik meg a pert meg kell szüntetni
- a bíróság a per bármely szakában megkísérelheti a felek békítését.

Ha a békítés eredményre vezet, a bíróság a pert megszünteti, a per költségekben való marasztalást azonban mellőzi. Ha a bontóperben tartott első tárgyaláson a felek nem békülnek ki:

- a bíróság a tárgyalást elhalasztja, egyben felhívja a feleket, hogy 3 hónapon belül írásban kérhetik az eljárás folytatását, ellenkező esetben a per megszűnik;
- a bíróság a tárgyalás folytatására csak a kérelem benyújtását követő 30 nap eltelte után tűzhet határnapot.

A pert már az első tárgyaláson érdemben kell tárgyalni (a bíróság ebben az esetben nem halaszthatja el a tárgyalást), ha:

- valamelyik házaspár cselekvőképességét kizáró gondnokság alatt áll, ismeretlen helyen tartózkodik vagy a bíróság előtt való megjelenése más elháríthatatlan akadályba ütközik;
- vagy a feleknek nincsen közös kiskorú gyermeke.

A bíróság a házassági perben a tárgyalás elhalasztása esetében a szükségeshez képest hivatalból is határozhat ideiglenesen:

1. a kiskorú gyermek elhelyezése és tartása,
2. a szülői felügyeleti jogok bővítése vagy korlátozása,
3. a házastársak lakáshasználata
4. a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás kérdésében.

A házasságot a bíróság bármelyik házastárs (illetve a házastársak közös) kérelmére felbontja, ha a házasságuk teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlására utal a házastársaknak a házasság felbontására irányuló végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes, egyező akaratnyilvánítása.

A Ptk. lehetőséget ad arra, hogy a házaspár a házasság felbontását egyező akaratnyilvánítással kérjék (közös megegyezéses bontás). Ennek feltétele, hogy a házastársaknak a házasság felbontására irányuló szándéka végleges elhatározáson alapuljon és befolyásmentes legyen. Az elhatározás akkor végleges, ha a házastársak a közös gyermek tekintetében a szülői felügyelet gyakorlása, a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a gyermek tartása, a házastársi közös lakás használata, valamint – ez iránti igény esetén – a házastársi tartás kérdésében megegyeztek, és perbeli egyezségüket a bíróság jóváhagyta.

A házastársak egyező akaratnyilvánítása sem teszi teljesen mellőzhetővé a bizonyítást, amelyet a bíróság a házassági bontóperben akár hivatalból is elrendelhet. A bizonyításnak – szükség esetén – arra kell irányulnia, hogy a felek akaratnyilvánítása valóban a végleges és befolyásmentes elhatározásukon alapul-e. A bíróságnak nem kell feltárnia azokat az okokat, amelyek a házasság megromlásához vezettek. A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia azt, hogy a felek által megkötött (vagy megkötni szándékozott) egyezség megfelel-e a kiskorú gyermek érdekeinek. A bizonyítás egyező akaratnyilvánítás esetén elsősorban a felek jognyilatkozataira irányul. Ha csak az egyik fél kéri a felbontást, a bizonyítás a teljes és helyrehozhatatlan megromlásra irányul.

B) Határozat

a) határozat a kötelék kérdésében

- egyező akaratnyilvánítás esetén addig nem dönthet a bíróság amíg valamennyi fenti kérdésben nincs egyezség
- ha valamelyik házastárs a házassági bontóper jogerős befejezése előtt meghal: a bíróság a pert a perköltségre vonatkozó határozathozatal nélkül megszünteti, és a perben esetleg már hozott ítéletet hatályon kívül helyezi.

b) a járulékos kérdésekben

- ha nincs egyező kérelem dönt a lakás bérletéről, a lakáshasználat megosztásáról, a lakáshasználati jog gyakorlásáról;
- a bíróságnak a közös kiskorú gyermekek elhelyezése és tartása felől – szükség esetében – erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell;
- a bíróság a perköltség viseléséről a pernyertességtől függetlenül az összes körülmények mérlegelése alapján határoz.

Az ítélet ellen a házastársak bármelyike jogosult fellebbezésre. Az elutasító határozatot az alperes akkor is megfellebbezheti, ha az elsőfokú eljárás során a házasság felbontását ellenezte.

C) A házassági vagyoni jogi kereset

Az érvénytelenítési és a bontókereset a házassági viszonnal összefüggő vagyoni jogi keresettel is összekapcsolható, illetve az ilyen vagyoni jogi igény viszontkeresettel a házassági perben is érvényesíthető.

A házassági perekre vonatkozó speciális rendelkezések az ilyen kereset, illetve viszontkereset tárgyában folyó eljárásra nem terjednek ki.

Ha a bíróság az érvénytelenítési, illetve a bontókereset és a házassági vagyoni jogi kereset felől külön határoz mindegyik kérdésben külön hoz ítéletet (részítéletet).

Ilyen esetben az eljárás a vagyoni jogi kereset tárgyában csak az érvénytelenítés, illetve a bontás kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

Ha a felek a házassági és vagyoni jogi keresetre egyaránt kiterjedő elsőfokú ítélet ellen kizárólag a vagyoni jogi kérdés tárgyában éltek fellebbezéssel:

- ez a házasság kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedését nem érinti, s
- ehhez képest a fellebbezési kérelem erre a kérdésre utóbb sem terjeszthető ki.

Feladat:

Az elsőfokú bíróság végzésében a magyar állampolgár felperes házasság felbontása iránti keresetlevélét idézés kibocsátása nélkül elutasította azon az alapon, hogy egy külföldi (kambodzsai) bíróság előtt már folyik a bontóper. A végzés megváltoztatása, a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának mellőzése és az elsőfokú bíróságnak a per tárgyalására utasítása érdekében a felperes fellebbezett. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú végzés jogszerűtlen.

Felperes kiemelte, hogy az alperes által a házasság felbontása érdekében 2009. december közepén a kambodzsai bíróság előtt indított per idején ő már több mint két hónapja nem lakott Kambodzsában, mert hazatelepült Magyarországra, ahol a házassági életközösség alatt is volt egy lakása.

Helyesen döntött az elsőfokú bíróság? Van-e a magyar bíróságnak joghatósága az ügyben?

DUPress e-jegyzetek

6. Az apaság és származás megállapítása iránti perek

6.1. Apaság bírói megállapítása

Apai jogállás alapulhat:

- a) házassági köteléken;
- b) élettársak esetén reprodukciós eljáráson;
- c) apai elismerő nyilatkozaton;
- d) bírósági határozaton.

Ha a gyermek apja sem az anya házassági köteléke, sem reprodukciós eljárás, sem teljes hatályú apai elismerés alapján nem állapítható meg, az apaságot bírósági úton lehet megállapítani.

A bíróság a gyermek apjának nyilvánítja azt a férfit, aki az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, és az összes körülmény gondos mérlegelése alapján alaposan következtethető, hogy a gyermek ebből az érintkezésből származik.

Az apaságot megállapító ítélet mindenkivel szemben hatályos.

Perindítás: az apaság bírósági megállapítását az anya, a gyermek, a gyermek halála után leszármazója és az apa kérheti.

Az anya a perben gyermeke törvényes képviselőjeként eljárhat.

Alperes: az apaság megállapítása iránti pert az apa ellen, az apának a gyermek ellen kell megindítania, az anyának pedig mindkettőjük ellen.

Beavatkozás: az anya beavatkozásként bármelyik félhez csatlakozhat.

Tárgyalás és bizonyítás:

- teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat: az apaság megállapítására irányuló perben, ha helye lehet annak, hogy az alperes a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerje el, őt erre az első tárgyaláson és a bizonyítás lefolytatása után is figyelmeztetni kell.
- harmadik személyek kötelezése orvosszakértői vizsgálat tűrésére: ha a bíróság vértulajdonság vizsgálatot, vagy a származás megállapításához szükséges más orvosszakértői (élettani) vizsgálatot rendel el, a vizsgálat tűrésére bármelyik érdekeltet kötelezheti. Ha a bíróság a vizsgálatra az anya férjét, vagy olyan tanút kötelez, aki a per adatai szerint az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, ezt a személyt a bíróság végzésének közlésétől kezdődően *a fél jogállása illeti meg*. Ha a vértulajdonság vizsgálat azon személy apaságának megállapítását alapozza meg, akit a fél jogállása illet meg, a felperes e személyt alperesként perbe vonhatja.

6.2. Apaság vélelmének megdöntése

Az apaság vélelmét azon az alapon lehet megtámadni, hogy az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idejében nemileg

nem érintkezett vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik.

Ha az apaság véelme teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton alapul, a véelmet azon az alapon is meg lehet támadni, hogy

- a) a nyilatkozatnak a jogi feltételek hiányában nincs teljes hatálya;
- b) az apai elismerő nyilatkozatot tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés hatása alatt tették meg = csak a véelmezett apa;
- c) vagy az apai elismerő nyilatkozatot jogszabály megkerülése céljából tették = az ügyész és a gyámhatóság.

Perindítás: az apaság véelmének megtámadására a véelmezett apa, az anya, a gyermek, a gyermek halála után leszármazója jogosult.

Az anya volt férje akkor jogosult az apaság véelmének megtámadására, ha a véelem alapján az anya újabb házasságban él, az apa, de ennek a véelemnek a megdőlte esetén a volt férjet kellene apának tekinteni.

Alperes:

Az apaság véelmének megdőntése iránti keresetet a gyermeknek és az anyának az apa ellen, az apának a gyermek ellen, más jogosultnak a gyermek és az apa ellen kell megindítania. A keresetet – a gyermek által indított kereset kivételével – az anya ellen is meg kell indítani.

Határidő: az apaság véelmének megdőntése iránti pert a kiskorú gyermek és az anya a gyámhatóság hozzájárulásával a kiskorú gyermek hároméves koráig indíthatja meg.

A többi jogosult az apasági véelem keletkezésétől számított egy év alatt támadhatja meg az apaság véelmét. Aki a megtámadás alapjául szolgáló tényről a rá megállapított határidő kezdete után szerzett tudomást, a tudomásszerzéstől számított egy év alatt támadhatja meg az apaság véelmét.

6.3. Nemperes eljárás

Kivételesen lehetőség van arra, hogy az apaság véelmének megdőntésére nemperes eljárásban kerüljön sor akkor, ha a az apaság véelme az anya házassága alapján áll fenn, a házastársak életközössége legalább háromszáz napja megszűnt, és az a férfi, akitől a gyermek ténylegesen származik, a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak kívánja elismerni. A nemperes eljárás *a véelmezett apa, az anya és a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal magáénak elismerni kívánó férfi közös kérelmére* indul. Az eljárásban együtt kell rendezni a fennálló apaság véelmének a megdőntését és az apaság megállapítását.

A bíróság a kérelmezőket és mindazon személyeket, akiknek hozzájárulása az apai elismerő nyilatkozat teljes hatályához szükséges, együttesen, tárgyaláson hallgatja meg. A bíróság végzésben állapítja meg, hogy a gyermeknek nem az anya férje vagy volt férje az apja, ha a kitűzött meghallgatáson a kérelmezők és mindazon személyek, akiknek a hozzájárulása az apai elismerő nyilatkozat

teljes hatályához szükséges, együttesen jelen vannak és az apaság vélelmének megdöntéséhez, az apai elismerő nyilatkozat megtételéhez és teljes hatályához szükséges feltételek fennállnak.

Feladat:

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság őt a K. K. anyától 2001. augusztus 19-én született Mária nevű gyermek apjának nyilvánítsa. A bíróság jogerős végzésével a keresetlevelet a Pp. 130. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül elutasította.

A keresetlevélből megállapítható tényállás szerint a felperes a gyermek fogamzási idejében rendszeres nemi viszonyt folytatott az alperesi anyával. Ugyanebben az időszakban azonban az anya élettársi kapcsolatban élt L. F.-el, akitől három gyermeke született, és aki a perbeli gyermek megszületése után reá nézve teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot tett. Ennek megfelelően a születési anyakönyv a gyermek apjaként L. F.-et tünteti fel.

Indíthatott-e apaság bírói megállapítása iránti pert a felperes? Indokolja választát!

7. A szülői felügyelettel és a gondnokság alá helyezéssel kapcsolatos perek

7.1. A szülői felügyelet megszüntetése és visszaállítása

A szülői felügyelet a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőjének jogát és kötelességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában.

A bíróság megszünteti a szülői felügyeletet, ha

- a) a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyeztet; vagy
- b) a gyermeket más személynél helyezték el vagy nevelésbe vették, és az a szülő, akinek szülői felügyeleti joga szünetel, a gyermek elhelyezésére vagy a nevelésbe vételre okot adó magatartásán, életvitelén, körülményein önhibájából nem változtat;
- c) ha a szülőt a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélte, a bíróság a szülői felügyeletet a szülő valamennyi gyermeke tekintetében megszüntetheti. A bíróság rendelkezhet úgy, hogy a megszüntető határozat hatálya kihat a később született gyermekekre is.

Felperes: szülői felügyelet megszüntetése iránt a másik szülő, visszaállítása iránt bármelyik szülő indíthat pert. Mindkét esetben perindításra jogosult a gyermek, a gyámhatóság és az ügyész is.

Alperes: a szülői felügyelet megszüntetése iránt a pert az ellen a szülő ellen kell megindítani, akinek szülői felügyeletét meg kívánják szüntetni. A szülői felügyelet visszaállítása iránt az ellen kell pert indítani, akinek keresete folytán a bíróság a szülői felügyeletet megszüntette; ha a szülői felügyelet visszaállítását ő kéri, a pert a másik szülő ellen kell megindítani.

Illetékesség: a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti pert a kiskorú gyermek lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

A szülői felügyeletet megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére kizárólag az a bíróság illetékes, amely a megtámadott határozatot hozta.

Beavatkozás: a szülő bármelyik félhez beavatkozóként is csatlakozhat

Tárgyalás: a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perben a bíróság soron kívül jár el. A tárgyalást – ha egyéb intézkedésre nincs szükség – legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni. Ha a gyermek súlyos veszélyeztetése miatt a szülői felügyelet sürgős megszüntetése szükséges, arról a bíróság a szülői felügyelet megszüntetése iránti perben ideiglenesen hivatalból is határozhat.

Ítélet: aki szülői felügyeletet megszüntető jogerős ítélet hatálya alatt áll, nem fogadhat örökbe, nem viselhet gyámságot, gyermek nála nem helyezhető el és – a bíróság vagy a gyámhatóság eltérő rendelkezésének hiányában – nincs joga arra, hogy gyermekével kapcsolatot tartson.

A szülői felügyelet megszüntetése és az annak visszaállítása iránt indított perben hozott ítélet mindenkiel szemben hatályos.

7.2. A gondnokság alá helyezés

Cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság: a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.

Cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság: a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljes körűen hiányzik, és emiatt gondnokság alá helyezése indokolt.

Illetékesség: a gondnokság alá helyezési perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamos időn át bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik.

Cselekvőképesség: a gondnokság alá helyezési perben a korlátozottan cselekvőképes felperes, valamint az alperes teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik. A hozzátartozó részére adott meghatalmazáson a fél aláírását, illetve kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

Keresetindítás:

A gondnokság alá helyezést a bíróságtól

- a) a nagykorú együtt élő házastársa, élettársa, egyenesági rokona, testvére;
- b) a kiskorú törvényes képviselője;
- c) a gyámhatóság;
- d) az ügyész kérheti.

A gondnokság alá helyezés iránti keresetlevélben fel kell tüntetni azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható, illetve az alperes ingatlanvagyonára vonatkozó adatokat.

Tárgyalás:

A gondnokság alá helyezési perben az alperes részére a tárgyalás kitűzésével egyidejűleg *ügygondnokot* kell kirendelni.

A bíróság a keresetlevél kézhezvételétől számított 30 napon belül megvizsgálja a gyámhatóság által hozott intézkedések fenntartásának szükségességét.

Eredményeként a bíróság a zárlatot, illetve ideiglenes gondnokrendelést a per jogerős befejezéséig hatályában fenntartja vagy megszünteti.

A nyilvánosságot a felperes kérelmére is ki lehet zárni, ha az alperes személyiségi jogainak védelme érdekében ez indokolt.

Az alperes személyes meghallgatása csak kivételesen indokolt esetben, különösen akkor mellőzhető, ha ismeretlen helyen tartózkodik, vagy a meghallgatása más elháríthatatlan akadályba ütközik. Ha a személyes megjelenésre idézett alperes a tárgyaláson nem jelent meg, a bíróság elrendelheti az elővezetését.

A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti. A bíróság igazságügyi elmeorvosszakértőt rendel ki. Ha a szakértői vizsgálattal kapcsolatban az alperes hosszabb ideig tartó megfigyelésére van szükség, vagy az alperes a szakértői vizsgálaton ismételt idézés ellenére sem jelenik meg, a bíróság elrendelheti az alperes fekvőbeteg-gyógyintézetben való – maximum harminc nap időtartamú – elhelyezését.

Határozat a gondnokság alá helyezésről

A bíróságnak a cselekvőképesség korlátozását elrendelő, azt fenntartó vagy módosító ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránti eljárás megindításának időpontjáról, amely

- a) a cselekvőképesség részleges korlátozása esetén nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év;
- b) a cselekvőképesség teljes korlátozása esetén nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tíz év.

Az ítélet mindenkivel szemben hatályos.

Az alperes gondnokság alá helyezését elrendelő jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság a gondnok kirendelése és az esetleg szükséges egyéb intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

Ha az alperesnek ingatlana van, a bíróság hivatalból intézkedik a gondnokság alá helyezésnek az ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzése iránt.

A gondnokság alá helyezést, valamint a választójogból való kizárást be kell vezetni a gondnokoltakról a bíróság által vezetett nyilvántartásba.

Gondnokság alá helyezés módosítása, illetve megszüntetése

A gondnokság alá helyezés megszüntetését a bíróságtól

- a) a gondnokolt;
- b) a gondnokolt együtt élő házastársa, élettársa, egyenesági rokona, testvére;
- c) a gondnok;
- d) a gyámhatóság; vagy
- e) az ügyész kérheti.

Ugyanezen személyek a módosítását is kérhetik. Ennek keretében kérhető:

- a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatása,

- a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítása,
- vagy a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetén a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható ügycsoportok módosítása.

Feladat:

A bíróság jogerős ítéletével az alperest cselekvőképességét korlátozó gondnokság alá helyezte. Indokolásában megállapította, hogy az alperes betegsége miatt 1985 óta több alkalommal elmeosztályi gyógykezelésre szorult. Az igazságügyi elmeorvos véleménye szerint idült hasadásos elmebetegség úgynevezett maradványállapotában szenved, emiatt ügyei önálló viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, nagymértékben csökkent. A bíróság az eljárás során a tárgyalásokon megjelent alperes személyes meghallgatását mellőzte.

Miért fontos az alperes személyes meghallgatása gondnokság alá helyezési perben? Hogyan biztosítja ezt a törvény?

8. A közigazgatási perek (Pp. XX. Fejezet)

A közigazgatási per a közigazgatási szervek hatósági határozatai ellen rendelkezésre álló jogorvoslat, mely során a bíróság a határozatot jogszerűségi szempontból vizsgálja felül. A közigazgatási döntések bírósági kontroll alá rendelésének az alkotmányos jogállamban garanciális jelentősége van. Alkotmányos követelmény a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának lehetősége. Jelenlegi Alaptörvényünk 25. cikk (2) b) pontja szerint a bíróság dönt a közigazgatási határozatok törvényességéről.

Jellemzői:

- rendkívüli: jogerős döntéssel szemben vehető igénybe, ha bármely jogosult kimerítette a fellebbezést
- szervezeten kívüli: a közigazgatás szervezetrendszerén kívüli, attól független bíróságok járnak el
- általános jellegű jogorvoslat: főszabály szerint valamennyi közigazgatási határozat megtámadható a bíróság előtt, a kivételeket törvényben kell szabályozni
- nincs halasztó hatálya: mivel csak jogerős határozat támadható, a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a végrehajtás felfüggesztése kérelmezhető
- nem teljes körű felülvizsgálat: csak törvényességi okból van helye, azaz hogy jogszabálysértő-e a határozat vagy az azt megelőző eljárás. A kivételeket (a megváltoztatható határozatok körét) szintén a törvény határozza meg.

Hatáskör: a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata a közigazgatási és munkaügyi bíróságok hatáskörébe tartozik.

Illetékesség

A bíróság illetékességét az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye alapítja meg.

Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékességi területe több megyére terjed ki (megye alatt értve a fővárost is), a bíróság illetékességét a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye alapítja meg; jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetében az a bíróság illetékes, ahol a szervezet belföldi székhelye található.

Ha a határozat tárgya valamely ingatlanhoz kapcsolódó jog vagy kötelezettség, illetve valamely ingatlanra vonatkozó jogviszony, a pert az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt kell megindítani.

Ha a határozat valamely bejelentéshez vagy engedélyhez kötött, illetve azzal kapcsolatos tevékenységre vonatkozik, az a bíróság illetékes, ahol e tevékenységet gyakorolják, vagy gyakorolni kívánják.

Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékességi területe több megyére terjed ki, de a felperesnek nincsen belföldi lakóhelye, tartózkodási helye, illetve székhelye, és az illetékes bíróság a többi ok alapján sem állapítható meg, a perben az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye szerint illetékes bíróság jár el.

Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékessége az egész országra kiterjed, a perre a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes.

Perindítás feltételei, határidő

Csak akkor kerülhet rá sor, ha a hatósági eljárásban az ügyfél vagy a jogosultak valamelyike a *fellebbezési jogát kimerítette*, vagy a fellebbezés a törvény rendelkezései szerint kizárt.

A keresetlevelet az *elsőfokú közigazgatási határozatot hozó szervnél* – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított *30 napon belül* – kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni. Ha a fél a keresetlevél benyújtására megállapított határidőt elmulasztotta, igazolással élhet. A közigazgatási szerv a hozzá elkészen benyújtott keresetlevelet nem utasíthatja el, hanem köteles azt a bírósághoz továbbítani abban az esetben is, ha a fél igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

Ha a fél – törvény rendelkezése ellenére – a keresetlevelet a bírósághoz nyújtotta be, azt a bíróság haladéktalanul megküldi az ügyben első fokon eljáró közigazgatási szervnek. A keresetlevelet határidőben benyújtottnak kell tekinteni, ha azt a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat közlésétől számított 30 napon belül ajánlott küldeményként postára adták vagy a bírósághoz benyújtották.

Keresetlevél

A közigazgatási pert keresetlevéllel lehet megindítani. A keresetlevélnek a Pp. 121. §-ban meghatározottakon túl – tartalmaznia kell:

- a) a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat számát,
- b) a határozatról való tudomásszerzés módját és idejét, valamint
- c) ha a közigazgatási eljárásban a jogi képviselő olyan meghatalmazást csatolt, mely a per vitelére is vonatkozik, az erre való utalást.

Emellett lehet kérni a végrehajtás felfüggesztését, illetve lehet kérni tárgyalás tartását az ügyben.

Jogosultak

A közigazgatási per megindítására jogosult:

- a) az ügyfél,
- b) a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője,

c) az ügyész akkor kérheti a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát, ha az ügyészi felhívás folytán hozott határozat továbbra sem felel meg a jogszabályok rendelkezéseinek.

Alperes közigazgatási szerv

A keresetet az ellen a közigazgatási szerv ellen kell indítani, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta. Ha a fél a pert nem a felülvizsgálni kért határozatot hozó másodfokú, hanem az első fokú közigazgatási szerv ellen indította, a per során a másodfokú közigazgatási szervet perbe vonhatja.

Intézkedések a keresetlevél alapján

Az elsőfokú közigazgatási szerv a keresetlevelet az ügy irataival együtt öt napon belül *felterjeszti a másodfokú közigazgatási határozatot hozó szervhez*, amely azokat – a keresetlevélben foglaltakra vonatkozó nyilatkozatával együtt – tizenöt napon belül *továbbítja a bírósághoz*.

Ha a közigazgatási eljárásban ellenérdekű ügyfél szerepelt, a bíróság értesíti őt a beavatkozás lehetőségéről.

Ha a közigazgatási határozat meghozatalára szakhatósági állásfoglalás alapulvételével került sor, az alperes a szakhatóságot perbe hívhatja, amely a perbehívást nem utasíthatja vissza.

Bizonyítás

A bíróság hivatalból bizonyítást rendelhet el:

- a) a közigazgatási határozat semmisségének észlelése esetén az annak alátámasztására szolgáló bizonyítékok tekintetében,
- b) ha a bizonyítás elrendelésének elmaradása kiskorú érdekeit sérti, vagy
- c) ha azt törvény kifejezetten megengedi.

Ha a közigazgatási eljárás hivatalból indult, vagy a közigazgatási szerv a tényállás-megállapítási kötelezettségének nem tett eleget, a közigazgatási szerv köteles a határozata (a szakhatóság az állásfoglalása) alapjául szolgáló tényállás valóságának bizonyítására, ha azt a felperes vitatja.

Tárgyalás felfüggesztése

Ha a bíróság tudomást szerez arról, hogy a közigazgatási szerv felülvizsgálni kért határozata ellen az ügyész felhívással élt, vagy pedig a felettes közigazgatási szerv a határozatnak felügyeleti úton való felülvizsgálata iránt intézkedett, a tárgyalást a felhívás nyomán vagy a felügyeleti intézkedéssel elrendelt újabb határozat meghozataláig – legfeljebb azonban harminc napra – felfüggeszti.

Ha az ügyészi felhívás vagy a felügyeleti intézkedés, illetőleg a határozatnak hivatalból vagy kérelemre történt visszavonása vagy módosítása folytán hozott új közigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltaknak eleget tesz, a bíróság a pert megszünteti.

Ha a kereseti kérelem egy részének tesz csak eleget, a bíróság a pert csak ebben a részben szünteti meg, a tárgyalást pedig folytatja a többi kereseti kérelmekre vonatkozóan.

A per elbírálása tárgyaláson kívül

A bíróság a pert *tárgyaláson kívül* bírálja el, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart.

Tárgyalás tartását a fél a keresetlevélben, a közigazgatási szerv a keresetlevélben foglaltakra vonatkozó nyilatkozatában kérheti.

A közigazgatási eljárásban szerepelt ellenérdekű felet a bíróság értesítésben figyelmezteti, hogy annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül írásban tárgyalás tartását kérheti.

A bíróság dönthet a per tárgyaláson történő elbírálásáról.

Nem lehet a pert tárgyaláson kívül elbírálni, ha – az okirati bizonyítást ide nem értve – bizonyítást kell lefolytatni.

Nem lehet a pert tárgyaláson kívül elbírálni továbbá:

- a) ügyészi felhívás és felügyeleti intézkedés esetében,
- b) ha a felperes az alperes kereseti ellenkérelmének kézhezvételétől számított nyolc napon belül írásban tárgyalás tartását kéri, illetve
- c) ha a bíróság a per elbírálására már tárgyalást tűzött ki.

A bíróság határozata

Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett – a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével – nincs helye új eljárásnak.

A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a döntéshozatal során annak megfelelően jár el.

A) Amennyiben jogszabálysértés történt, a jogerős közigazgatási határozatot *hatályon kívül helyezi*, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Amennyiben az elsőfokú hatóság sértett jogszabályt, úgy azt a határozatot is hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú eljárást szükséges megismételni.

B) *Megváltoztathatja* a közigazgatási határozatot például örökbefogadással, szülői felügyeleti jogokkal kapcsolatos határozatok, ingatlanügyi hatóság egyes határozatai, adó- vagy illetékkötelezettség megállapításáról rendelkező határozatok, a társadalombiztosítási határozatok esetében. Ilyen ügyekben, ha a jogszabálysértést a bíróság maga tudja orvosolni, akkor nem szükséges új eljárásra utasítani a közigazgatási szervet, hanem maga hozza meg a jogszabályoknak megfelelő határozatot. Ennek érdekében bizonyítást is lefolytathat, és nincs kötve a hatóság által megállapított tényálláshoz.

Jogorvoslat a bíróság ítélete ellen

A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek – egy kivétellel – nincs helye. A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye, ha a közigazgatási pert olyan elsőfokú határozat bírósági felülvizsgálata iránt indították, amely ellen közigazgatási úton nincs helye fellebbezésnek és e határozatot a bíróság törvény alapján megváltoztathatja.

A rendkívüli perorvoslatok közül van lehetőség felülvizsgálatra a Kúria előtt és perújításra az első fokon eljáró bíróság előtt.

Feladat:

Az ügyfél a hatósági eljárásban a fellebbezési határidőn belül lemondott a fellebbezésről. Ez alapján a hatósági határozat első fokon jogerőre emelkedett.

Indíthat az ügyfél a határozat megtámadása iránt közigazgatási pert? Indokolja választát!

9. A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránti per (Pp. XX/A. Fejezet)

A birtokvédelem esetei

Amennyiben a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják (a dolgot hatalma alól elvonják), vagy a birtoklásban zavarják (akadályozzák a hatalom gyakorlásában), azaz a tilos önhatalom eseteiben, megilleti őt a birtokvédelem. A birtokvédelemnek két alapvető típusát különíthetjük el. Az egyik a birtoklás tényén alapuló (*possessorius*) birtokvédelem, amely a jegyző előtt kérhető, illetve a birtoklás jogalapjának vizsgálatára irányuló (*petitorius*) eljárás, amely a birtoklás jogszerűségére hivatkozással a bíróság előtt kérhető.

9.1. A jegyző előtti eljárás

A jegyző csak abban az esetben járhat el, ha a birtoklás ténye vitás. A birtoklás tényére alapított kérelemben a birtokosnak azt kell igazolnia a birtokvédelem elnyeréséhez, hogy birtokban volt, és a birtoklásban tilos önhatalommal megzavarták.

A jegyző 30 napon belül hoz határozatot az ügyben. Ha jegyző helyt ad a kérelemnek:

- az eredeti birtokállapotot helyreállítja,
- és a birtoksértőt e magatartásától eltiltja,
- határozatot hozhat továbbá a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is.

A jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozata a közléssel jogerőssé válik, ellene jogorvoslati és döntés-felülvizsgálati eljárásnak nincs helye.

9.2. A jegyző határozatának bírósági felülvizsgálata

Bíróság jár el a jegyző által az eljárás során hozott érdemi határozat elleni jogorvoslat esetén. A jegyző által hozott határozat megtámadható peres eljárásban, a határozat megváltoztatása iránti kérelemmel, ám ez nem közigazgatási per lesz, mivel, a birtokvédelmi ügyben hozott határozat nem minősül hatósági ügyben hozott, közigazgatási határozatnak. A perre mögöttesen a Pp. általános szabályait kell alkalmazni.

Az a fél, aki a határozatot sérelmesnek tartja, a kézbesítéstől számított 15 napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak van helye.

A rendes bíróság – a járásbíróságok – hatáskörébe tartozik a megváltoztatás.

A perre a birtokvédelmi határozatot hozó jegyző székhelye szerinti járásbíróság kizárólagosan illetékes.

A keresetet az ellenérdekű fél és nem a közigazgatási hatóság ellen kell benyújtani. A bíróság nem a jegyző határozatát vizsgálja felül, hanem a birtokláshoz való jogcím alapján dönti el a felek közötti jogvitát.

A keresetindításnak a jegyző által hozott határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, kivéve, ha a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is határozatot hozott, és az érdekelt fél ebben a kérdésben vagy a birtoklás kérdésében pert indított.

A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében a jegyző által hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

A perben nincs helye bírósági meghagyás kibocsátásának, mivel a felek mulasztása nem akadályozza az érdemi határozat meghozatalának.

Amennyiben a határozat érdemben helyes, a keresetet a bíróság ítéletében elutasítja. Ellenkező esetben a bíróság a birtokvédelmi határozatot egészben vagy részben megváltoztathatja. A bíróság mind a tényállást maga állapíthatja meg, tehát nincs kötve a jegyző által megállapított tényekhez, illetve, lefolytathat teljes körű bizonyítást. Kiterjed a bíróság jogköre annak vizsgálatára, hogy a határozat megfelel-e az anyagi és eljárási jogszabályoknak. A bíróság jogkörének terjedelmét a konkrét ügyben a kereseti kérelem fogja meghatározni, mivel azon nem terjeszkedhet túl. Egy kivétel van ez alól, mégpedig birtokperben a bíróságnak hivatalból – a felek ilyen irányú kérelmének hiányában is – határoznia kell a hasznok, károk, költségek kérdésében, akkor is, ha a kereseti kérelem csak a birtoklás kérdésére irányult.

Feladat:

Mire terjed ki a bíróság döntési jogköre a birtokvédelmi határozat megváltoztatása iránti perben?

10. A kisértékű perek és a kiemelt jelentőségű perek

10.1. A kisértékű perek (Pp. XXVII. Fejezet)

Alkalmazási kör

A járásbíróság hatáskörébe tartozó, egymillió forintot meg nem haladó, kizárólag pénz fizetésére irányuló követelések érvényesítésére indított perekben – munkaügyi pereket ide nem értve –, amelyekben az eljárás fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás folytán alakult perré, vagy amelyek egyébként fizetési meghagyásos eljárást követnek (utóbbihoz tartozik, ha a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet a közjegyző hivatalból elutasítja, és ezt követően a jogosult a követelés érvényesítése végett a bíróságnál keresetet indít; vagy a fizetési meghagyásos eljárást a közjegyző végzéssel megszünteti, és ezt követően a jogosult a követelés érvényesítése végett a bíróságnál keresetet indít).

Nem lehet alkalmazni a kisértékű perek szabályait, ha az iratokat hirdetmény útján kell kézbesíteni, vagy ha a bíróság bármelyik fél részére ügygondnokot rendel. Nem lehet alkalmazni a kisértékű perek szabályait akkor sem, ha a felek közösen előterjesztett kérelmükben a per általános szabályok szerinti elbírálását kéri.

Ha a per *keresetváltoztatás folytán* nem tartozna a kisértékű perek körébe, a pert az általános szabályok szerint kell folytatni. A korábban megtett valamennyi perbeli cselekmény és nyilatkozat hatályos marad, azon perbeli jogok és kötelezettségek pedig, melyek gyakorlását vagy teljesítését a kisértékű perek szabályai határidőhöz kötötték, az általános szabályok szerint gyakorolhatók illetve teljesítendőek akkor is, ha a kisértékű perek szabályaiban meghatározott határidő már letelt. Amennyiben a rendes peres eljárás folytán változtatják meg úgy a keresetet, hogy arra egyébként a kisértékű perek szabályait kellene alkalmazni, ettől nem válik kisértékű perré a folyamatban lévő eljárás.

Tárgyalás

Előzménye: amennyiben a fizetési meghagyásos eljárásban ellentmondás érkezik be, a közjegyző felhívja a jogosultat, hogy terjessze elő részletes tényállításait és bizonyítékait az illetékes bíróságon, 15 napon belül és az illetéket egészítse ki a peres eljárás illetékére, különben a bíróság a pert megszünteti.

A tárgyalás kitűzése

A bíróságnak a tárgyalást úgy kell kitűznie, hogy az első tárgyalási nap a jogosult által beadott iratoknak, ha pedig a közjegyzői aktanyomat később érkezett meg a bírósághoz, akkor az aktanyomatnak a bírósághoz való

érkezését követő legkésőbb *negyvenöt* – ha fizetési meghagyás iránti kérelem elutasítás folytán indult a per, a keresetlevélnek a bírósághoz való érkezését követő legkésőbb *hatvan* – napon belül megtartható legyen.

A tárgyalás elmulasztásának következményei

A fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás nem akadályozza a bírósági meghagyás kibocsátását.

A bíróság a folytatólagos tárgyalás elmulasztása esetén a tárgyalást – az új hatánap egyidejű kitűzésével – csak kivételesen indokolt esetben halaszthatja el, ennek hiányában a tárgyalást berekeszti, és a határozatot a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg.

A bíróság a pert megszünteti, ha a felek közül bármelyik tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollevő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg. Tehát ilyenkor az általános szabályoktól eltérően nem szünetelésnek van helye.

Folytatólagos tárgyalás

Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a folytatólagos tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy az az elhalasztott tárgyalás napját követően legkésőbb *harminc* napon belül megtartható legyen.

Bizonyítási indítványok

Főszabály:

A fél a bizonyítási indítványait – *legkésőbb az első tárgyalási napon* terjesztheti elő.

Kivételek:

1./ *Keresetváltoztatás*, illetve *viszontkereset-indítás* esetén a megváltoztatott keresettel, illetve a viszontkeresettel érvényesített jog bizonyítására vonatkozó indítványt a fél azon a tárgyalási napon is előterjesztheti, amelyen a keresetváltoztatás (viszontkereset-indítás) történt, ha pedig arra két tárgyalási nap között került sor, az azt követő tárgyalási napon. Ha ilyenkor a bíróság az alperesnek (viszontkereseti alperesnek) a tárgyalásra történő felkészülésre határidőt biztosít, az alperes bizonyítási indítványait ezen határidőn belül köteles előterjeszteni.

2./ *Beszámítási kifogás* előterjesztése esetén a beszámítani kívánt követelés bizonyítására vonatkozó indítványt a kifogás előterjesztésével egyidejűleg kell előterjeszteni.

3./ Az ellenfél hozzájárulásától függetlenül az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig akkor is meg kell engedni a bizonyítási indítvány előterjesztését ha abban oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely *önhibáján kívül* az indítvány előterjesztésére egyébként nyitva álló határidő *lejárt* után jutott a

tudomására, illetve amely jogerőre emelkedéséről önhibáján kívül e határidő lejárta után szerzett tudomást, és ezt kellően igazolja.

4./ A fél bizonyítási indítványát *az ellenfél beleegyezésével* a per folyamán bármikor előterjesztheti, kivéve ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztetten vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő.

A fenti rendelkezésekkel ellentétesen előterjesztett bizonyítási indítványt a bíróság köteles figyelmen kívül hagyni.

Keresetváltoztatás

Főszabály:

A felperes a keresetét az alperes érdemi ellenkérelme előadása után csak egy ízben, az *első tárgyaláson* változtathatja meg.

Kivételek:

1./ Ezen időpont után a felperes – az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig – az *alperes hozzájárulásával* változtathatja meg a keresetét.

2./ A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy a felperes a keresetét írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában az alperes hozzájárulása nélkül megváltoztassa, ha az első tárgyaláson ehhez *felkészülési időt* kért. A megváltoztatott keresetet az alperessel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

3./ A felperes az alperes hozzájárulása nélkül az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig megváltoztathatja keresetét, ha oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely *önhibáján kívül* a keresetváltoztatásra egyébként nyitva álló határidő lejárta után jutott a tudomására, illetve amelynek jogerőre emelkedéséről önhibáján kívül e határidő lejárta után szerzett tudomást, és ezt kellően igazolja.

A keresetnek az eredetileg perbe nem vont alperesekre való kiterjesztésére, valamint a perbehívásra is ezen rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

Viszontkereset

Főszabály:

Az alperes a felperes ellen- annak hozzájárulása nélkül – viszontkeresetet az *első tárgyaláson* indíthat.

Kivételek:

1./ Ezen időpont után az alperes a felperes ellen – az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig – viszontkeresetet csak *felperes hozzájárulásával* indíthat.

2./ A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy az alperes viszontkeresetet írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig

nyitva álló időköz első harmadában a felperes hozzájárulása nélkül indíthasson, ha az első tárgyaláson ehhez *felkészülési időt* kért. A viszontkeresetet a felperessel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

3./ Ha a felperes a keresetét az alperes hozzájárulásával megváltoztatta, az alperes a felperes hozzájárulása nélkül indíthat viszontkeresetet. E viszontkereset-indítás az első tárgyaláson lehetséges, amin azt a tárgyalást kell érteni, amely tárgyaláson a felperes a keresetét megváltoztatta, ha a keresetváltoztatás a tárgyalási időközben történt, akkor a következő tárgyalási napot.

A bíróság érdemi tárgyalás nélkül végzéssel elutasítja a viszontkeresetet, ha nyilvánvaló, hogy a fél azt azért terjesztette elő késedelmesen, hogy a per befejezését hátráltassa, vagy amelyben nem kizárólag pénzkövetelést érvényesítenek, vagy amelyben olyan pénzkövetelést érvényesítenek, melynek az értéke az egymillió forintot meghaladja.

Beszámítási kifogás

Főszabály:

A kísértékű perekben beszámítási kifogást az első tárgyaláson lehet előterjeszteni.

Kivételek:

1./ a beszámítani kért követelést az ellenfél *elismeri*,

2./ a beszámítandó követelés fennállta *közokirattal vagy teljes bizonyítóerejű magánokirattal* bizonyítható,

3./ a beszámítani kért követelés ezen időpontot követően járt le, vagy

4./ a követelés fennálltáról vagy lejártáról ezen időpont után szerzett a fél *tudomást* és ezt valószínűsíti.

5./ A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy a fél a korlátozás mellőzésével a beszámítási kifogást írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában terjeszthessen elő, ha az első tárgyaláson ehhez *felkészülési időt* kért. A beszámítási kifogást az ellenféllel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

Fellebbezés kísértékű perekben

Fellebbezésnek az elsőfokú eljárás szabályainak az ügy érdemi elbírálására kiható lényeges megsértésére vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással van helye.

Fellebbezési határidő elmulasztása: Az elmulasztott fellebbezési határidő utolsó napjától számított hatvan nap elteltével igazolási kérelem akkor sem terjeszthető elő, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

Új tények, bizonyítékok: A másodfokú eljárásban újabb tények felhozásának vagy a korábbiak kiigazításának, illetve új bizonyítékok előterjesztésének helye nincs. E tilalom nem érvényesül, ha a tény előadására, kiigazítására, illetve a bizonyítékok előterjesztésére az elsőfokú eljárásban a bíróság eljárási szabálysértése vagy téves jogalkalmazása miatt nem kerülhetett sor. Ha a beszámítási kifogás előterjeszthető, a tényfelhozási tilalom annak elbírálása során nem alkalmazható.

A másodfokú bíróság az ügy érdemében *tárgyaláson kívül határoz*, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart. Tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében, illetve az ellenfél csatlakozó fellebbezésének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a fellebbező fél ellenfele pedig a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidők elmulasztásának igazolására a 60 napos objektív határidő irányadó.

A másodfokú határozatok tekintetében annyi az eltérés, hogy amennyiben a másodfokú bíróság azt állapítja meg, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a jogszabályoknak megfelel, vagy csak olyan eljárási szabálysértés történt, amely az ügy érdemi elbírálására kihatással nem volt, ítélettel helybenhagyja az elsőfokú ítéletet.

10.2. A kiemelt jelentőségű perek (Pp. XXVI. Fejezet)

Alkalmazási kör

A törvényszék hatáskörébe tartozó

a) 400 millió forintot meghaladó követelések érvényesítésére indított perekben,

b) azokban a *megállapításra* irányuló perekben amelyek esetében a per tárgyának értéke – ha marasztalás kérhető lenne – meghaladná az a) pontban meghatározott értéket;

c) *az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 67. §-ában foglaltak alapján indított perekben.* Eszerint a kormányzati ellenőrzési szerv az általa ellenőrzött költségvetési szervet és a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonba tartozó, állami tulajdonban álló, valamint az állam többségi befolyása alatt lévő gazdasági társaságot megillető, polgári jogviszonyból fakadó jog, követelés, egyéb polgári jogi igény érvényesítése iránt, valamint a költségvetési támogatás visszafizetése érdekében a jogosult nevében és helyett a bíróságok előtt eljárhat.

A kiemelt jelentőségű perek legfontosabb szabályai

A perekben a jogi képviselőt kötelező.

A kiemelt jelentőségű pereknél az elsőfokú bíróság köteles erre irányuló kérelem hiányában is elrendelni az ügyek *sonon kívüli* intézését. Az elsőfokú

bíróság által elrendelt soronkívüliség az eljárás minden szakaszára, a rendes és rendkívüli perorvoslatokra is kiterjed.

A kiemelt jelentőségű perekben a bíróság a *keresetlevelet* nyomban, de legkésőbb a bírósághoz érkezéstől számított *nyolc napon belül megvizsgálja*.

A bíróság a keresetlevél érkezésétől számított *60 napon belülre* köteles a per *első tárgyalását* kitűzni, kivéve, ha a törvény a határidő kezdő időpontját illetően korábbi időpontot határoz meg. A tárgyalási időpontra vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni, ha a fél részére a tárgyalásra szóló idézést külföldre kell kézbesíteni és a kézbesítéshez szükséges idő a tárgyalás határidőn belüli megtartását nem teszi lehetővé.

A *folytatólagos tárgyalást* az elhalasztott tárgyalás napját követő *két hónapon belülre* kell kitűzni, kivéve

a) ha a szakértői bizonyítás következtében ennél hosszabb tárgyalási időköz szükséges, vagy

b) ha a személyes megjelenésre kötelezett fél részére a tárgyalásra szóló idézést külföldre kell kézbesíteni, és jogszabály kötelezően ennél hosszabb kézbesítési határidőt állapít meg.

A bíróság a kiemelt jelentőségű perek elbírálása érdekében szükség szerint *egymást követő tárgyalási napokra is* tűzhet tárgyalást, amennyiben a per körülményei ezt lehetővé és indokoltá teszik.

A bíróság a szakértői bizonyítás során, a *szakvélemény elkészítésére* legfeljebb *30 napos*, különösen bonyolult ügyekben legfeljebb *60 napos* határidőt engedhet. A határidő különösen indokolt esetben egyszer és legfeljebb az eredetileg meghatározott napok számával meghosszabbítható, kizárólag a szakértő indokolt kérelmére.

Az elsőfokú *határozatot* – kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta annak meghozatalától számított legkésőbb *nyolc napon belül kell írásba foglalni*, és az írásba foglalást követő három napon belül kézbesíteni kell (egyébként ez 15 nap és 8 nap). Ha az ítélet kihirdetését a bíróság elhalasztotta, a kihirdetéskor jelen lévő feleknek a bíróság az írásba foglalt ítéletet nyomban kézbesíti, és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti, a meg nem jelent feleknek pedig három napon belül kézbesíti.

A bíróság *köteles rész- vagy közbenső ítéletet hozni*, amennyiben ezt bármelyik fél indítványozza és e körben a feleknek további, a bíróság által elrendelt bizonyítási indítványa nincsen. A bíróság a rész vagy közbenső ítélet meghozatalára irányuló indítványt kizárólag abban az esetben utasíthatja el, ha a fenti eljárásjogi feltételek nem állnak fenn (tehát nem mérlegelheti).

A kiemelt jelentőségű perekben a *felülvizsgálati kérelmet* az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított *harminc napon belül* kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni (az általános szabályok szerint egyébként 60 nap). A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától

számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

A kiemelt jelentőségű perekben a *bíróság nem köteles* a jogvita eldöntése érdekében a *bizonyításra szoruló tényekről*, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről *a feleket előzetesen tájékoztatni*.

A kiemelt jelentőségű perekben kiszabható *pénzbírság* legmagasabb összege *ötmillió forint*, ami tízszerese az egyébként kiszabható összegnek.

A *tanú kihallgatása* az úgynevezett amerikai típusú bizonyítás szerint zajlik. A tanú személyes adatainak a rögzítése, az elfogultság és a vallomástétel akadályainak a tisztázása után – a tanú kihallgatását kezdeményező fél indítványa esetén – a tanúhoz először a tanúkihallgatást indítványozó fél intézhet kérdéseket, majd – az ellenérdekű fél ilyen tartalmú indítványa esetén – az ellenérdekű fél. A feleket követően az elnök, valamint a bíróság többi tagja jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni.

A fél részéről a tanúhoz intézett, a tanú befolyásolására alkalmas, illetőleg a választ magában foglaló, az ügyre nem tartozó, indokolatlanul ismételt ugyanarra a tényre irányuló kérdés esetén az ellenérdekű fél tiltakozást jelenthet be. Tiltakozással érintett kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz.

Feladat:

Egy vagyoni jogi perben a második folytatólagos tárgyaláson a felperes 380 millió forintról 450 millió forintra emeli fel a keresetét. Át kell-e térni a kiemelt jelentőségű perek szabályai szerinti eljárásra?

11. Egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perek

11.1. A személyiségi jogi perekről általában

A Polgári Törvénykönyv abszolút védelemben részesíti az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat (Ptk. 2:42. §). Akit személyiségi jogaiban megsértenek, a jogsértővel szemben egyrészt pusztán a jogsértés ténye alapján *felróhatóságtól független szankciókat* – a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítása; a jogsértés abbahagyása és a jogsértő eltiltása a további jogsértéstől; elégtétel adására kötelezés; a sérelmes helyzet megszüntetése, a jogsértést megelőző állapot helyreállítása és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítése vagy jogsértő mivoltától való megfosztása; a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedése a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint – követelhet (Ptk. 2:52. §), valamint az őt ért nem vagyoni sérelemért *sérelemdíjra* (Ptk. 2:52. §), a vagyoni sérelemért *kártérítésre* (Ptk. 2:53. §) tarthat igényt. A személyiségi jogok érvényesítésére irányuló perekben a felperes által érvényesíthető jogkövetkezmények részben tehát eltérnek a vagyoni jogi perek jogkövetkezményeitől, amelyek a perek különleges szabályozását igénylik.

Bár a Pp. 23. §-a ga) pontja úgy rendelkezik, hogy a *törvényszék hatáskörébe* tartoznak azok a perek, amelyekben *felróhatóságtól független szankciók* alkalmazását kérik, ideértve azokat a pereket is, amelyekben a *felróhatóságtól független szankció* mellett – e jogok megsértése miatt – *sérelemdíj*, illetve *kártérítés* iránti igényt is érvényesítenek; valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 62. §-a (1) bekezdésének f) pontja értelmében a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül *illetékfeljegyzési jog* illeti meg a személyek polgári jogi védelmével kapcsolatos perekben – a személyiségi jogi perek a polgári perrendtartásban nem képeznek általában elkülönült különleges pertípust, hanem csupán egyes személyiségi jogok érvényesítéséhez kapcsolt a jogalkotó különleges eljárást. A hatályos szabályozás szerint három ilyen per létezik:

- 1./ a sajtó-helyreigazítási per
- 2./ a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per
- 3./ a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránt indított per

11.2. A sajtó-helyreigazítási per

A sajtó-helyreigazítási eljárás célja, rendeltetése

A *sajtó-helyreigazítás* a polgári jog különleges személyiségvédelmi eszköze, amelynek lényege, hogy amennyiben valakiről meghatározott sajtótermékben (médiatartalomban) *valótlan* tényt állítanak, híresztelnek, való tényt hamis színben tüntetnek fel, a lehetőség szerinti *legrövidebb időn belül*, igényt terjeszthet elő arra, hogy a sajtótermékben (médiatartalomban) olyan *helyreigazító közlemény* jelenjen meg, amelyből kitűnik, hogy a sérelmezett közlés mely tényállítása valótlan, megalapozatlan, mely tényeket tüntet fel hamis színben, és ezzel szemben melyek a való tények. Amennyiben pedig a sajtószerv a helyreigazításra vonatkozó kötelezettségének nem tesz önként eleget, az érintett személy ugyancsak rövid időn belül egy csak szűk körű bizonyítási eljárást lehetővé tevő, *oron kívüli* polgári peres eljárásban szerezhethet érvényt a helyreigazítás iránti követelésének.

A sajtó-helyreigazítási eljárás szabályait részben a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (Smtv.) 12. §-a, részben a **Pp. 342–346. §-a** tartalmazza.

A pert megelőző kötelező eljárás

Aki a sajtóközleményben megjelent, valótlan tartalmú tényt sérelmezi, nem fordulhat *közvetlenül* a bírósághoz. A sajtó-helyreigazításra irányuló igény bíróság előtti érvényesítésének *előfeltétele* a peres eljárást megelőző igényérvényesítés a kifogásolt közleményt megjelentető sajtószervvel szemben. A per megindítása előtt a sérelmezett közlemény *megjelenésétől számított harminc napon belül* írásban kell kérnie a helyreigazítás közzétételét a médiaszolgáltatótól, a sajtótermék szerkesztőségétől vagy a hírügynökségtől (a továbbiakban együtt: *sajtószerv*). A sajtószerv a határidőben kért helyreigazítás közzétételét csak akkor tagadhatja meg, ha a kérelemben előadottak valósága nyomban *megcáfolható*.

Ha a sajtószerv nem tudja a kérelemben előadottak valóságát nyomban cáfolni, *helyreigazítási kötelezettsége* keletkezik. Az igény kézhezvételétől számított rövid határidőn belül – amely napilap, internetes sajtótermék és hírügynökség esetében 5 nap, lekérhető médiaszolgáltatás, lineáris médiaszolgáltatás esetében 8 nap, időszaki lap esetében 8 nap, de a legközelebbi számban – köteles a sajtószerv a helyreigazító közlemény közzétételére.

A keresetindítás

Ha a sajtószerv a helyreigazítás közzétételére irányuló kötelezettségét *határidőben nem teljesíti*, az azt igénylő fél ellene sajtó-helyreigazítási pert indíthat. A sajtó-helyreigazításra irányuló keresetet – amelyet semmilyen más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet – a *közlési kötelezettség utolsó napjától számított tizenöt nap alatt* kell megindítani (ennek a

határidőnek az elmulasztása esetén – szemben a pert megelőző kérelem előterjesztésének határidejével – van helye igazolási kérelemnek).

A keresetlevélben határozottan meg kell jelölni az igényelt helyreigazító nyilatkozat tartalmát, *igazolni kell*, hogy a felperes a helyreigazítást törvényes határidőben igényelte, és napilap, folyóirat, időszaki lap esetében a kifogásolt közleményt tartalmazó lappéldányt, internetes sajtótermék esetében a kifogásolt közlemény kinyomtatott változatát – amennyiben azok rendelkezésre állnak – *csatolni kell*. A kereset a korábban már előterjesztett helyreigazítás iránti kérelemhez igazodik, azon nem terjeszkedhet túl, annál bővebb nem lehet.

A peres felek

A sajtó-helyreigazítási per *felperese* a sajtóközlemény által érintett fél, ugyanaz a személy, aki a pert megelőző helyreigazítás iránti kérelmet előterjesztette; az *alperes* pedig a sajtószerző, amely félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége.

Hatáskör, illetékesség

A sajtó-helyreigazítási per elbírálása a *törvényszék hatáskörébe* tartozik. A perre az a bíróság *kizárólagosan illetékes*, amelynek területén a sajtótermék szerkesztősége, a hírügynökség vagy a médiaszolgáltató székhelye, illetve lakhelye található. A felperesnek *kivételesen választási lehetősége* abban az esetben van, amennyiben a médiaszolgáltatónak van helyi stúdiója, mert ebben az esetben akár a médiaszolgáltató, akár annak helyi stúdiója székhelye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani a pert.

Az eljárás menete

A sajtó-helyreigazítás iránti per lényeges jellemzője a *rendkívüli gyorsaság*: a bíróság a sajtó-helyreigazítási perben *soron kívül* jár el. A bíróság legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított *nyolcadik napra* tárgyalást tűz ki. A pert főszabály szerint ezen az egyetlen tárgyaláson kell befejezni: a tárgyalást ugyanis – legfeljebb nyolc napra – *csak akkor lehet elhalasztani*, ha ezt a felperes kéri, vagy a már feltárt bizonyítékok a bizonyítás eredményességét valószínűsítik.

Ugyancsak a gyors elintézését szolgálja, hogy a perben igazolásnak, viszontkeresetnek és szünetelésnek *nincs helye*. A tárgyalás felfüggesztését ugyan eljárásjogi szabályok nem tiltják, azonban az eljárás jellegzetességei, annak soron kívülisége, a sérelem rövid időn belüli helyreállítására törekvés azt eredményezték, hogy a bírói gyakorlat kizárja a sajtó-helyreigazítási perekben való alkalmazhatóságát.

A tárgyalás *elmulasztásának* a szabályai is a gyors elbírálást segítik elő. Az első tárgyalás megtartásának nem akadálya az, ha a felperes vagy az alperes nem jelenik meg, ha azonban egyik fél sem jelenik meg az első tárgyaláson, az

eljárást meg kell szüntetni. Sajtó-helyreigazítási perben *bíróági meghagyást* nem lehet kibocsátani.

Bizonyítás

A hatékony jogvédelem a perben csak *korlátozott bizonyítást* enged meg. A sajtóközlemény kifogásolt tényállításának valóságát a sajtószerv köteles bizonyítani. Erre azonban csak igen szűk eljárásjogi keretben van lehetősége. Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson *rendelkezésre állnak*, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a közlemény kifogásolt tényállításainak valóságát nyomban igazolják, vagy a keresetben előadottakat nyomban megcáfolják. Bizonyítás felvételének helye lehet a felperes által *nyomban felajánlott* bizonyítékokra is.

Az eljárást befejező érdemi határozat

Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, ítéletében – a kérelem és az ellenkérelem korlátai között – *belátása szerint* állapítja meg a *helyreigazítás szövegét*, és ennek közlésére az alperest határidő tűzésével kötelezi. A bíróságot nemcsak a perbeli kérelem tartalma, hanem annak pontos szövege, továbbá a pert megelőző helyreigazítás iránti kérelem is *köti*. A törvény nem határoz meg az általános szabályoktól eltérő teljesítési határidőt, azonban egyértelműen kialakult a bírói gyakorlatban, figyelemmel a sajtó-helyreigazításnak a gyors és hatékony kompenzációhoz fűződő céljára, a 15 naposnál *rövidebb*, általában 8 napos, néha 3 napos *teljesítési határidő*.

Jogorvoslat

A másodfokú sajtó-helyreigazítási peres eljárás egyetlen speciális rendelkezése, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezést legkésőbb az iratok beérkezésétől számított *nyolc napon belül köteles tárgyalni*. Nincs lehetőség ennek megfelelően a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálására. Mindezekon felül a fellebbezési eljárásra az általános szabályokat kell alkalmazni.

A rendkívüli perorvoslat annyiban korlátozott, hogy a sajtó-helyreigazítási perben hozott ítélet ellen *perújításnak nincs helye*. A felülvizsgálati kérelem előterjesztése nem kizárt, és a felülvizsgálati eljárásra semmilyen speciális szabály nem vonatkozik.

11.3. A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per

A képmás és hangfelvétel védelme

A Ptk. 2:48. §-a a személyiségi jogok körében kifejezetten védelemben részesíti a *képmáshoz és a hangfelvételhez való jogot*. Kimondja, hogy a képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy *hozzájárulása* szükséges, ez alóli kivételként azonban nincs szükség az érintett

hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához *tömegfelvétel* és *nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel* esetén.

Mivel a képmás és hangfelvétel jogosulatlan felhasználása olyan érdeksérelemeket okozhat, amelyek orvoslása gyors és hatékony védelmet igényel, a jogalkotó a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő személyiségi jog megsértése esetére is egy különleges eljárást hozott létre.

Fontos azonban annak a hangsúlyozása, hogy a sajtó-helyreigazítással szemben a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő személyiségi jogok védelmére nemcsak a különleges perben, hanem *az általános személyiségi jogi perben is sor kerülhet* – csak az utóbbi perben nem alkalmazhatók a rendkívüli gyorsasághoz kapcsolódó speciális szabályok.

A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per szabályait a **Pp. 346/A–346/F. §-a** tartalmazza.

A pert megelőző kötelező eljárás

A sajtó-helyreigazítási perhez hasonlóan az érintett a különleges per szabályainak alkalmazása esetén nem fordulhat *közvetlenül* a bírósághoz. Akiről hozzájárulása nélkül képmás vagy hangfelvétel készül, illetve kerül felhasználásra, az a készítésről, illetve a felhasználásról történt *tudomásszerzés időpontjától számított harminc napon belül*, de *legfeljebb* a képmás vagy hangfelvétel készítésének, illetve felhasználásának időpontjától számított *hat hónapon belül* írásban kérheti a készítőtől, illetve a felhasználótól a jogsértés abbahagyását, és/vagy azt, hogy adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot, és/vagy a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását.

Ha a kérelmezett nem tudja a kérelemben előadottak valóságát *nyomban cáfolni*, a kérelem teljesítésének *kötelezettsége keletkezik*, amelynek *határidejét* nem a törvény, hanem kérelmében *az igény előterjesztője* – napokban – *jelöli meg*.

A keresetindítás

Ha a képmás, hangfelvétel készítője, felhasználója az igény teljesítésére irányuló kötelezettségét *határidőben nem teljesíti*, az azt igénylő fél ellene pert indíthat. A keresetben kizárólag azokat az igényeket lehet előterjeszteni, amelyeket a pert megelőző kérelemben azzal, hogy *ezen felül* a felperes kérheti még a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; minden más személyiségi jogi igényt csak az általános szabályok szerint lefolytatandó külön személyiségi jogi perben lehet kérni. A keresetet – amelyet semmilyen más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet – a sérelem orvoslása iránti kérelemben foglaltak teljesítésére rendelkezésre álló *határidő utolsó napjától*

számított tizenöt nap alatt kell megindítani (ennek a határidőnek az elmulasztása esetén van helye igazolási kérelemnek).

A keresetlevélben határozottan *meg kell jelölni*, hogy a felperes mely szankciók alkalmazását kéri, továbbá *igazolni kell*, hogy a sérelem orvoslása iránti kérelmet törvényes határidőben igényelte. A keresetlevélhez *csatolni kell* – amennyiben az rendelkezésre áll – a képmást, illetve a hangfelvételt, felhasználás esetén a megjelenési formától függő okirati vagy tárgyi bizonyítékot.

Ha az, akiről hozzájárulása nélkül képmás vagy hangfelvétel készül, illetve kerül felhasználásra, a fentiekben rögzített határidőkön belül a pert megelőző kérelmet, illetve a keresetet nem terjeszti elő, *nem veszíti el* a személyiségi jogi szankciók iránti jogát, azonban a személyiségi jog védelme iránt már csak az általános szabályok szerint indíthat pert.

A peres felek

A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per *felperese* az érintett, aki a képmáshoz, hangfelvételhez fűződő személyiségi joga megsértését állítja; az *alperes* pedig a képmás, hangfelvétel készítője illetve felhasználója, amely félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége.

Hatáskör, illetékesség

A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per elbírálása a *törvényszék hatáskörébe* tartozik. A perre az *általános illetékességi szabályok* az irányadók.

Az eljárás menete

Ennek a pernek is lényeges jellemzője a *rendkívüli gyorsaság*: a bíróság a sajtóhelyreigazítási perhez hasonlóan *oron kívül* jár el, és legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított *nyolcadik napra* tárgyalást tűz ki. A pert főszabály szerint ezen az egyetlen tárgyaláson kell befejezni: a tárgyalást – legfeljebb nyolc napra – *csak akkor lehet elhalasztani*, ha ezt valamely fél kéri, és valószínűsíti az általa felajánlott bizonyítás eredményességét.

Ugyancsak a gyors elintézészt szolgálja, hogy a perben igazolásnak, viszontkeresetnek és szünetelésnek *nincs helye*, és az ebben a perben kialakuló bírói gyakorlat sem engedi a per felfüggesztését.

A gyors elbírálást segítik elő tárgyalás *elmulasztásának* a szabályai is. Az első tárgyalás megtartásának nem akadálya az, ha a felperes vagy az alperes nem jelenik meg, ha azonban egyik fél sem jelenik meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni. A perben *bíróági meghagyást nem* lehet kibocsátani.

Bizonyítás

A hatékony jogvédelem ebben a perben is csak *korlátozott bizonyítást* enged meg. A képmás, hangfelvétel elkészítését, felhasználását a felperes, míg a készítésének, felhasználásának jogszerűségét az alperes köteles bizonyítani. Erre szűk eljárásjogi keretben van lehetőségük. Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy azokkal a felperes bizonyítsa, hogy a képmás vagy a hangfelvétel elkészült, illetve azt felhasználták, illetve, hogy azokkal az alperes bizonyítsa, hogy a felperes az elkészítéséhez, illetve a felhasználásához hozzájárult, vagy a felperes hozzájárulására törvény alapján nincs szükség. Bizonyítás felvételének van helye továbbá, ha az az objektív jogkövetkezmények alkalmazása körében szükséges; e tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Bizonyítás felvételének olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson *rendelkezésre állnak*, vagy amelyeket a felek *nyomban felajánlanak*.

Az eljárást befejező érdemi határozat

A bíróságnak a keresetnek helyt adó határozata nem tér el a személyiségi jogi perekben a felrőhatóságtól független szankciókat alkalmazó határozatoktól.

Jogorvoslat

A másodfokú eljárás egyetlen speciális rendelkezése, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezést legkésőbb az iratok beérkezésétől *nyolc napon belül* köteles tárgyalni, tehát a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása kizárt.

A rendkívüli perorvoslat annyiban korlátozott, hogy a perben hozott ítélet ellen *perújításnak nincs helye*. A felülvizsgálati kérelem előterjesztése nem kizárt, és a felülvizsgálati eljárásra semmilyen speciális szabály nem vonatkozik.

11.4. A közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránt indított per („gyűlöletbeszéd-per”)

A közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése iránt indított per (a közvéleményben elterjedt megnevezés szerint: „gyűlöletbeszéd-per”) egy olyan különleges személyiségvédelmi eszköz, amely által a felperes a saját nevében *nem közvetlenül a személyét*, hanem egy olyan *közösséget ért jogsérelem* miatt igényelheti – a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedésének kivételével – a személyiségi jogok megsértésének valamennyi szankcióját, amely közösséghez ő maga is tartozik.

Az igény érvényesítésének szabályait részben a Ptk. 2:54. §-ának (5) bekezdése, részben a **Pp. 347–348/B. §-a** tartalmazza.

Keresetindítás

Ha a törvényben *tételesen felsorolt egyes közösségeket* – ezek a közösségek: a magyar nemzet, illetve valamely nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösség – *nagy nyilvánosság előtt* súlyosan sértő vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó *jogsérelem éri*, akkor a jogsértés megtörténtétől számított *harminc napos jogvesztő határidőn belül* a közösség bármely *tagja* jogosult pert indítani. A perindítás feltétele, hogy a közösséghez tartozás a felperes személyisége *lényeges vonásának* minősüljön.

A keresetlevélben *meg kell jelölni* a jogsértés megtörténtének időpontját, valamint – ha rendelkezésre áll – az azt alátámasztó bizonyítékot is *csatolni kell*, továbbá a felperesnek *nyilatkoznia kell* arról, hogy a jogsérelemmel érintett közösséghez tartozik-e (önmagában a jogsérelemmel érintett közösséghez tartozás igazolására ez a nyilatkozat elégséges). A keresetet csak ugyanabból a ténybeli alapból származó közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítésére vonatkozó keresettel lehet összekapcsolni. A per minden szakaszában *kötelező a jogi képviselet*.

A közösség tagjain kívül az *ügyész* is keresetet indíthat, amelyhez a jogosultak hozzájárulása nem szükséges. Az ügyész általi keresetindításnak *két eltérő szabálya van*: egyrészt az ügyész nem érvényesíthet sérelemdíj és vagyoni kártérítés iránti igényt; másrészt a keresetindítás határideje hosszabb: az általános, öt éves határidőn belüli.

Hatáskör, illetékesség

A per elbírálása a *törvényszék hatáskörébe* tartozik. A perre pedig az a bíróság *illetékes*, amelynek területén az alperes belföldi lakóhelye (annak hiányában tartózkodási helye) vagy székhelye található, de ha az előző szabályok alapján az illetékes bíróság nem állapítható meg, a perre a Fővárosi Törvényszék illetékes.

Az eljárás menete

A per elintézése nem soron kívül történik, azonban a gyors elbírálást segíti elő, hogy a perben viszontkereset előterjesztésének, beavatkozásnak *nincs helye*.

Egyesítés, elkülönítés

Mivel a közösségnek számos tagja lehet, ezért elvileg nem kizárt, hogy a jogvesztő határidőn belül ugyanazon jogsértésre hivatkozva többen is pert indíthatnak. Ezt a helyzetet kívánja kezelni a perek *kötelező egyesítése*. A bíróságnak el kell rendelnie az olyan folyamatban lévő perek egyesítését, amelyeknek tárgya a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog érvényesítése, ha az igények ugyanabból a ténybeli alapból származó jogsérelemmel függnak össze – *függetlenül attól*, hogy a perek ugyanazon vagy különböző bíróság előtt vannak-e folyamatban. Ha különböző bíróság előtti

pereket kell egyesíteni, akkor az egyesítést követően az a bíróság jár el, amelyhez a legkorábban érkezett keresetlevelet benyújtották.

Ha azonban az előzőek szerint egyesített perben bármely felperes (vagyoni) kár megtérítése iránti követelést is érvényesít – mivel abban a részben nem lehet a kereseteket együttesen elbírálni – a bíróság elrendeli a *kártérítési per önálló ügyként* történő tárgyalását, és azt a „gyűlöletbeszéd-per” jogerős elbírálásáig *felfüggeszti*; majd a felfüggesztés megszüntetését követően a pert az általános szabályok szerint tárgyalja.

Az eljárást befejező érdemi határozat

A bíróságnak a keresetről döntés során a személyiség lényeges vonásának minősülő, a közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog vonatkozásában *azt kell vizsgálnia*, hogy a közösséget bántó jogsérelem alkalmas lehet-e arra, hogy általában véve a közösséghez tartozó személy személyiségi jogának a sérelmét is okozza. Ha jogsértés szankciójaként sérelemdíjat alkalmaz, azt nem külön-külön kell az egyes felpereseknek megítélni (tehát ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy a közösség hány tagja lép fel a közösséget érintő azonos jogsérelem miatt), a *sérelemdíjat egy összegben* kell megítélni, az az igényt érvényesítő felpereseket *egyetemlegesen* illeti meg.

Jogorvoslat

A pernek sem a rendes, sem a rendkívüli perorvoslatra nézve nincsenek különleges szabályai.

Feladat:

Az érintett személyről (később: felperes) egy napilapban 2015. szeptember 1. napján olyan közlemény jelent meg, amelynek egyes tényállításai valótlan tartalmúak voltak.

A következő kérdésekre adandó válaszok során abból kell kiindulni, hogy valamennyi fél és a bíróság valamennyi cselekményét a határidő utolsó napján teljesíti, továbbá hogy az első fokon eljáró bíróság az első tárgyaláson ítéletet hoz és azt nyomban ki is hirdeti.

- a.) Meddig kérheti a felperes a sajtószervtől a pert megelőző helyreigazító közlemény közzétételét?
- b.) Meddig köteles a sajtószervezet a kért helyreigazítást közzétenni?
- c.) Meddig terjesztheti elő a felperes – amennyiben a sajtószervezet nem tett eleget a helyreigazítás közzétételi kötelezettségének – keresetlevelét?
- d.) Legkésőbb melyik időpontra tűzheti ki az elsőfokú bíróság a tárgyalást?
- e.) Melyik időpontig köteles az elsőfokú bíróság az ítéletet írásba foglalni?
- f.) Melyik időpontig köteles az elsőfokú bíróság az ítéletet kézbesíteni?

g.) Legkésőbb melyik időpontra tűzheti ki a másodfokú bíróság a tárgyalást, feltételezve, hogy az elsőfokú ítélet kézbesítésére annak elrendelésétől számított 7. napon került sor?

DUPress e-jegyzetek

Polgári eljárásjog 3. – Nemperes és európai polgári eljárások

1. A nemperes eljárások fogalma, osztályozása

Fogalma: Mindazok az eljárások, amelyek nem a polgári per szabályai szerint bonyolódnak le.

A perhez képest ezek atipikus eljárások. Szabályozásuk nem egységes, külön törvényekben, miniszteri rendeletekben találhatóak, azonban mögöttes jogszabályuk a Polgári perrendtartás.

A Polgári perrendtartásban is találunk nemperes eljárásokat, ezek általában egy folyamatban lévő vagy megindítandó perrel összefüggésben merülnek fel:

- az eljáró bíróság kijelölése;
- a bírák kizárása;
- az általános meghatalmazás bejegyzése;
- az egyezségi kísérletre idézés;
- a megkeresés;
- az előzetes bizonyítás;
- az alkotmányjogi panasz.

Osztályozása:

1. eljáró szerv alapján

- bírósági (előzetes bizonyítás, holtak nyilvánítás)
- közjegyzői (okirat, értékpapír megsemmisítése, fizetési meghagyásos eljárás)
- egyéb szervek (bírósági végrehajtó – végrehajtási eljárás)

2. tárgya szerint

- személyiséggel összefüggő (holtak nyilvánítás)
- vagyoni (hagyatéki eljárás, fizetési meghagyásos eljárás)
- egyéb (előzetes bizonyítás)

3. célja szerint

- perpótló (házastársi vagyonközösség megszüntetése)
- perelhárító (fizetési meghagyásos eljárás)
- perelőkészítő (előzetes bizonyítás)

4. eredménye szerint

- jogállapot-változtató (cégbejegyzési, változásbejegyzési eljárás)
- jogok gyakorlását elősegítő (hagyatéki eljárás, bírósági letét)
- a jogot kényszer útján érvényesítő (végrehajtási eljárás).

A peres és nemperes eljárások közötti fő elhatárolási szempontokat az első félévben, a polgári eljárásjog jogrendszerbeli elhelyezése körében dolgoztuk fel (lásd a Polgári eljárásjog 1. rész 1. fejezetét).

2. Bírósági hatáskörbe tartozó nemperes eljárások

2. 1. Holtnak nyilvánítás és a halál tényének bírósági megállapítása (1/1960(IV.13) IM rendelet)

A halál tényét halotti anyakönyvi kivonattal lehet bizonyítani, de ha ez nem állítható ki, akkor kell lefolytatni a holtnak nyilvánítást.

Feltétele: az eltűnt személy holtnak nyilvánítása iránti kérelem előterjesztésének akkor van helye, ha az eltűnéstől számítva öt év eltelt anélkül, hogy az eltűnt életbenlétére utaló bármilyen adat ismeretes volna.

Kérelmezők: az eltűnt házastársa, örököse, ügyész, gyámhatóság, és akinek jogi érdeke fűződik a holtnak nyilvánításhoz.

Illetékesség: Az eljárásra kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén az eltűnt belföldi lakóhelye, illetőleg ennek hiányában utolsó tartózkodási helye volt. Belföldi lakóhely vagy tartózkodási hely hiányában kizárólag az a járásbíróság illetékes, amelynek területén az eltűntnek vagyona, illetőleg vagyonának túlnyomó része van. Ha az illetékes bíróság ezen rendelkezések alapján nem állapítható meg, az eljárásra a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékes; a holtnak nyilvánítást kérő személy azonban a Kúriától más bíróság kijelölését kérheti, ha ez az eljárás során felveendő bizonyítás szempontjából vagy más okból célszerűnek mutatkozik.

Kérelem tartalma: A holtnak nyilvánítás iránti kérelemben fel kell tüntetni:

a) az eljáró bíróságot és azokat az adatokat, amelyekből a bíróság illetékessége megállapítható;

b) az eltűnt nevét, születési évét, illetőleg életkorát, utolsó lakóhelyét és foglalkozását;

c) az eltűnt szüleinek, házastársának, gyermekeinek, valamint törvényes képviselőjének nevét és lakását;

d) az eltűnés idejének és körülményeinek tüzetes előadását;

e) a kérelem előterjesztésére való jogosultság jogcímét.

Hirdetmény kibocsátása: ha a kérelem megfelel a törvény rendelkezéseinek a bíróság – az eltűnt életbenlétére, illetőleg elhalálozására vonatkozó adatok bejelentése végett – hirdetményt bocsát ki.

A hirdetményben fel kell hívni az eltűntet, továbbá mindazokat, akiknek az eltűnt életben létéről vagy elhalálozásáról, illetőleg eltűnéséről, vagy pedig a holtnak nyilvánítás szempontjából lényeges egyéb körülményekről tudomásuk van, hogy az erre vonatkozó adatokat a bíróságnak harminc nap alatt jelentsék be, mert ellenkező esetben a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján fog a holtnak nyilvánítás kérdésében határozni. A hirdetményt harminc napra ki kell függeszteni a bíróság hirdetőtábláján, továbbá a bíróság illetékessége szempontjából irányadó polgármesteri hivatal vagy közös önkormányzati hivatal hirdetőtábláján is.

Bizonyítás: a bíróság a holtak nyilvánítás szempontjából jelentős körülmények kihirdetése érdekében hivatalból is tudakozódhat, és bizonyításfelvételt rendelhet el, ha ezt akár a kérelemben előadott tényállás, akár pedig a bárki által közölt adatok alapján szükségesnek látja. A bizonyításfelvétel során a bíróság a holtak nyilvánítás iránti kérelem előterjesztőjét is tanúként hallgathatja ki.

Határozathozatal: Indokolt végzéssel, tárgyalás nélkül, de szükség esetén az érdekelteket meghallgatja.

- holtak nyilvánítja az eltűntet: ha ennek előfeltételei fennállnak. A halál idejét is megállapítja: vagy a körülmények mérlegelésével, vagy ha a mérlegelés nem vezet eredményre, az eltűnést követő hónap 15. napja;
- elutasítja a kérelmet.

Fellebbezés: A holtak nyilvánítás kérdésében hozott végzés ellen a kérelem előterjesztésére jogosultak mindegyike fellebbezéssel élhet még akkor is, ha az eljárásban nem vett részt.

Módosítás/hatályon kívül helyezés: A holtak nyilvánító végzés módosítását, illetőleg hatályon kívül helyezését, a kérelem előterjesztésére jogosultak bármelyike kérheti az első fokon eljáró bíróságnál.

Amennyiben a holtak nyilvánítás feltételei továbbra is fennállnak, csak bebizonyosodik, hogy korábban/később tűnt el, akkor a bíróság módosítja. Ha a holtak nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, a végzést hatályon kívül helyezi.

Hatálytalanná válás: ha bizonyítják, hogy a holtak nyilvánított még él, a bíróság a holtak nyilvánítás iránti kérelem előterjesztésére jogosult személyek bármelyikének vagy bármely hatóságnak a kérelmére a holtak nyilvánító végzés hatálytalanságát állapítja meg. Ha a holtak nyilvánított maga kéri a holtak nyilvánító végzés hatálytalanságának megállapítását, és személyazonossága tekintetében kétség nem forog fenn, a bíróság a végzés hatálytalanságát bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül állapítja meg.

Halál tényének bírói megállapítása: akkor kérelmezhető, ha a halál ténye közokirattal nem igazolható, és más módon kívánják bizonyítani. Hirdetményt nem kell kibocsátani, ha a halál közveszély, köztudott baleset vagy más súlyos szerencsétlenség folytán következett be. Azt, hogy az adott esetben ilyen körülmény fennállott, a bíróság megkeresésére az igazságügyért felelős miniszter közli. Ilyen esetben a bíróság a közölt, valamint a rendelkezésre álló adatok alapján tárgyaláson kívül hoz határozatot. Egyébként, ha hirdetmény kibocsátásának van helye, abban közölni kell a halál idejére és helyére vonatkozó adatokat is. A végzésben a halál napját és a lehetőséghez képest a halál közelebbi idejét is meg kell állapítani. A bíróság az adatok alapján, tárgyaláson kívül határoz.

2.2. Pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésének elrendelése (Eütv. (1997. évi CLIV. törvény 196. § – 201. §)

Jellemzői

- Az eljárás tárgyi költségmentes
- A beteg lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti járásbíróság illetékes
- A beteg részére, ha nincs meghatalmazottja vagy törvényes képviselője, ügygondnokot kell kirendelni
- A bíróság értesíti a gyámhatóságot, ha a gondnokság alá helyezést látja indokoltnak (ha a belátási képesség csökkent vagy hiányzik)

Típusai:

1./ Önkéntes: Az önkéntes gyógykezelés indokoltságát csak akkor vizsgálja a bíróság, ha a cselekvőképes beteg ezt kéri, vagy ha a beteg nem cselekvőképes. Az osztályvezető orvos haladéktalanul megküldi a kérelmet a bíróságnak, a bíróság 72 órán belül megvizsgálja a feltételek fennállását, meghallgatja a beteget, a kijelölt orvost, és beszerzi független elmeorvos szakértői véleményt. Ha nem indokolt: elrendeli a beteg elbocsátását – a jogerős határozat közlésétől 24 órán belül el kell bocsátani.

Ha a beleegyezés érvénytelen: kötelező intézeti gyógykezelést lehet elrendelni
Felülvizsgálat: 30 nap (fekvőbeteg intézet), 60 nap (rehabilitációs intézet)

2./ Sürgősségi: Pszichés állapot vagy szenvedélybetegség miatt közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít (= saját vagy mások életére, testi épségére, egészségére közvetlen és súlyos veszély).

Az észlelő orvos intézkedik az intézetbe szállításról, szükség szerint a rendőrség közreműködésével. 24 órán belül kell értesíteni a bíróságot. Amennyiben a bíróság annak indokoltságát állapítja meg, elrendeli a kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelést.

A bíróságnak 72 órán belül kell döntenie, addig ideiglenesen az intézetben tartható a beteg. A bíróság meghallgatja a beteget, a kijelölt orvost, beszerzi a független elmeorvos szakértői véleményt.

Felülvizsgálat: 30 naponként

3./ Kötelező: Pszichiátriai betegsége vagy szenvedélybetegsége miatt veszélyeztető magatartást tanúsít, de nem indokolt a sürgősségi kezelés. A pszichiátriai gondozó szakorvosa kezdeményezi a bíróságnál, és javasolja a kezelést végző intézetet.

A bíróság 15 napon belül határoz; meghallgatja a beteget, a kezdeményező orvost, és független elmeorvos szakértői véleményt szerez be.

Felülvizsgálat: 30 illetve 60 naponként.

2.3. Alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárás

Az Alaptörvényben biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogséremlme

- az Alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása/bírói döntés Alaptörvénybe ütközése folytán következett be, és
- egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette.

Az Alkotmánybíróság:

- a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést megsemmisíti, amely ezért az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható, vagy
- megállapítja a bírói döntés Alaptörvény-ellenességét, és a bírósági határozatot megsemmisíti.

Az orvoslásról a konkrét ügyben a Kúria határoz **(Pp. XXIV. Fejezet)**.

Kérelem: Az eljárás az indítványozó – az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül előterjeszthető – kérelmére indul (bírói döntés megsemmisítése esetén hivatalból).

A Kúria az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében az alábbiak szerint határoz **(Pp. 361. §)**:

- a) ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt semmisített meg, értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál;
- b) ha az Alkotmánybíróság eljárási jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, szükség esetén az eljárás azon szakaszának újbóli lefolytatását rendeli el az azt befejező határozat egyidejű hatályon kívül helyezésével, melynek kimenetelére az Alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása hatással lehetett.
- c) ha az Alkotmánybíróság a bíróság határozatát megsemmisítette, az első vagy a másodfokon eljáró bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, vagy a felülvizsgálati kérelem tárgyában új határozat hozatalát rendeli el.

A Kúria határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A megismételt eljárásokat soron kívül kell lefolytatni.

2.4. Igazságügyi szakértő kirendelése

(2005. évi XLVIII. törvény az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről)

Kérelem nem nyújtható be abban a kérdésben, amelyet érintően a kérelmező által vagy ellen indított más bírósági eljárás, vagy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás van folyamatban.

Illetékesség: A kérelem annál a járásbíróságnál terjeszthető elő, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakik, vagy amelynek területén a szakértői vizsgálat tárgyát képező ingatlan fekszik, vagy a dolog található.

Eljárási szabályok:

- bizonyításnak, felfüggesztésnek és szünetelésnek nincs helye;
- a kérelemben meg kell jelölni az eljáró bíróságot, a kérelmező nevét, lakóhelyét (székhelyét), a szakértői vizsgálat tárgyát és annak helyét, a rövid tényállást, a kérelem előterjesztésének indokait, valamint azokat a kérdéseket, amelyekre a szakértőnek véleményt kell nyilvánítania;
- a kérelmet elutasító végzés ellen a kérelmező fellebbezhet.

A szakértő a szakvéleményt a szakértőt kirendelő végzés kézhezvételétől számított 30 napon belül köteles előterjeszteni. A bíróság a határidőt legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja.

Feladat:

Ismerőse, T. János a nyíregyházi székhelyű T. Bt. vezetője, mely rendszeres üzleti kapcsolatban áll más cégekkel, mivel azok szállítják neki az alapanyagot. A legutóbbi szállítmány azonban olyan rossz minőségű volt, hogy nem tudták a gyártáshoz felhasználni. T. János telefonon tett panaszt a beszállítónál, de ők azt állították, az alapanyag első osztályú minőségű.

T. János pert fontolgat, mivel kb. 80 millió forint kára származott ebből az esetből, azonban fél, hogy egy per hosszadalmas és a kimenetele kétséges.

Javasoljon neki olyan bírósági nemperes eljárást, amely a későbbi per gyorsabb, egyszerűbb lefolytatását segíti!

Tájékoztassa ismerőstét, hogy melyik bírósághoz forduljon, és mit írjon le a kérelemben! Tájékoztassa, hogy kell-e fizetnie az eljárásért!

3. A bírósági végrehajtás (1994. évi LIII. törvény)

3.1. A bírósági végrehajtás alapvető szabályai

Fogalma: önálló, törvényben szabályozott eljárás, ahol állami szerv vagyoni kényszer alkalmazásával juttatja érvényre az állam által elismert és kikényszeríthető alanyi jogot (vagy biztosítja a későbbi kikényszeríthetőséget). Nemperes eljárás, amelyben nincs sem tényállás megállapítás, sem bizonyítás; kérelemre indul; de van szűk körben kétoldalú meghallgatás.

Jogforrások

1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: **Vht.**), kormányrendeletek a végrehajtói kézbesítésről, végrehajtói díjszabásról, EU Rendeletek a határon átnyúló végrehajtásról.

Alapelvek

- vagyoni kényszer elsődlegessége
- Elsődlegesen vagyon elleni, és csak másodlagosan személy elleni kényszerítő cselekményeket kell alkalmazni (rendőrség által, pl. ha az adós nem igazolja személyazonosságát, ha ellenszegül a végrehajtó cselekményeinek – így lakás, vagyontárgy vizsgálata).
- kényszer arányos és fokozatos alkalmazása
- Az állami kényszer alkalmazása szubszidiárius. A pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből kell behajtani.
- Ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A lefoglalt ingatlant azonban csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki. A kényszer arányos, illetőleg fokozatos alkalmazása céljából a végrehajtást kérő rendelkezésétől az adós érdekében el lehet térni.
- végrehajtást kérő rendelkezési joga
- A végrehajtást kérő rendelkezésétől függ, hogy az adós milyen jellegű vagyontárgyából kívánja követelésének végrehajtását.
- szinguláris (egyedi) végrehajtás
- A felszámolás mint totális végrehajtás és a bírósági végrehajtás viszonya: ha végrehajtás alatt rendelik el az adós felszámolását, a végrehajtást meg kell szüntetni, a vagyontárgyakat és befolyt összeget át kell adni a felszámolónak. Felszámolás alatt álló adóssal szemben bírósági végrehajtás már nem indítható.

- a vagyoni végrehajtás egységessége
- Ha ingóságot (követelést, jogot) vagy ingatlant bírósági és a Ket. alapján lefolytatandó közigazgatási végrehajtás során egyaránt lefoglaltak, az eljárást bírósági végrehajtás útján, a Vht. szerint kell tovább folytatni.

Résztvevők

- Elrendelő bíróság
- Foganatosító bíróság
- Önálló bírósági végrehajtó
- Végrehajtást kérő
- Adós

A végrehajtás általános feltételei

Abban az esetben lehet a végrehajtást elrendelni, ha a következő feltételek teljesülnek:

- A végrehajtandó határozat (okirat) marasztalást tartalmaz
- A végrehajtandó határozat (okirat) jogerős vagy előzetesen végrehajtható határozat
- Letelt a teljesítési határidő

3.2. A végrehajtás elrendelése

Polgári ügyekhez kapcsolódó végrehajtható okiratok:

A végrehajtást a következő okiratokkal lehet elrendelni:

1. a bíróság és a közjegyző által kiállított végrehajtási lap,
2. végrehajtási záradékkal ellátott okirat,
3. a bíróság végrehajtást elrendelő, letiltó vagy átutalási végzése,
4. a közvetlen bírósági felhívást tartalmazó bírósági határozat.

Kérelem a végrehajtás iránt

A bíróság a kérelem beérkezésétől, hiánypótlás esetén a hiányok pótlásától számított 15 napon belül dönt a végrehajtási kérelemről:

- ha a kérelem teljesen alaptalan: megtagadó végzés,
- ha részben alaptalan: eltérő tartalommal állítja ki a végrehajtási lapot.

Melyik bíróság állítja ki a végrehajtási lapot?

<i>első fokon eljáró bíróság</i>	polgári ügyben hozott marasztaló határozat (ítélet, bírósági meghagyás)
	büntetőügyben a polgári jogi igényrel kapcsolatos marasztalás
	bíróság által jóváhagyott egyezség
	pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésére kötelező határozat
<i>bármelyik közjegyző</i>	közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó határozat, közjegyző által jóváhagyott egyezség
<i>adós lakóhelye szerinti járásbíróság</i>	fegyelmi bíróság (bírói, közjegyzői, végrehajtói) kártérítésre, pénzbírságra, eljárási költségre kötelező határozata
adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti <i>törvényszék székhelyén működő járásbíróság</i> (BKKB)	külföldi bírósági határozat; az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata; az európai végrehajtható okiratként hitelesített külföldi határozat; a végrehajtható európai fizetési meghagyás (kivéve, ha magyar közjegyző bocsátotta ki); kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet;
a kötelezett vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti <i>törvényszék székhelyén működő járásbíróság</i>	a házassági rendelet szerinti igazolással ellátott külföldi határozat (a gyermek visszavitelét előíró)
adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselte esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti <i>törvényszék</i>	választottbírósági határozat és egyezség

Végrehajtási záradékkal ellátható okiratok

- közjegyzői okiratok, azzal a feltétellel, hogy tartalmazza a végrehajtáshoz kötelező adatokat (közjegyző záradékolja)

Közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal ellátásának feltétele:

Az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,

b) a jogosult és a kötelezett nevét,

c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,

d) a teljesítés módját és határidejét.

- a jegyző birtokvitában a hasznok, károk, költségek tárgyában hozott határozata (járásbíróság záradékolja)

- a jegyző előtt a károkozó és a károsult vadkár megtérítéséről kötött egyezségét jóváhagyó jegyzői határozat (járásbíróság záradékolja)

- ügyvédi, építészeti fegyelmi testület pénzbírságra és eljárási költségre kötelező határozata (járásbíróság záradékolja)

- zálogszerződésről szóló közokirat, ha letelt a teljesítési határidő (közjegyző záradékolja)

- ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetéséről szóló szerződést tartalmazó teljes bizonyító erejű magánokirat (járásbíróság, ha pedig a közjegyző közokiratba foglalja, akkor a készítő közjegyző záradékolja)

- Mt. alapján: a munkáltató fizetési felszólítása (ha a munkavállaló nem támadta meg); a békéltető eljárás során kötött egyezség (járásbíróság záradékolja)

- az 1215/2012/EU Rendelet hatálya alá tartozó közokiratok, és egyéb EU Rendeletek szerinti közokiratok (járásbíróság záradékolja).

Közvetlen bírósági letiltó végzés

Azonnali végrehajtást tesz lehetővé, elsősorban tartásdíj behajtására.

Különbség a végrehajtási lappal elrendelt végrehajtástól: itt összefonódik az elrendelés és a foganatosítás első része, a végrehajtást elrendelő bíróság ezeket egy cselekményben végzi el.

Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

a) ezt kívánta a végrehajtást kérő,

b) a végrehajtás tartásdíj vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi.

Elsősorban közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

a) a végrehajtást kérő járulék nélkül számított követelése (főkövetelés) az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegét nem haladja meg, vagy

b) a bíróság a törvényi sorrendre tekintettel a közvetlen letiltást tartja indokoltnak.

Tartalma:

Végrehajtási lap helyett kiállított letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját, arra hívja fel, hogy – a letiltó végzés jogerőre emelkedésének bevárása nélkül – az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és haladéktalanul fizesse ki a végrehajtást kérőnek.

Végrehajtási záradék helyett kibocsátott letiltó végzésben a bíróság az adós munkáltatóját arra hívja fel, hogy az adós munkabéréből a végzésben feltüntetett összeget vonja le, és – ha a végzés kézbesítésétől számított 45 napon belül a bíróságtól nem kap értesítést – a levont és visszatartott összeget fizesse ki a végrehajtást kérőnek (meg kell várni a végzés jogerőre emelkedését).

Jogkövetkezménye: a bíróság a letiltó végzést a munkáltatónak és a feleknek kézbesítetteti. A munkáltató köteles az összeget levonni és kifizetni/visszatartani. Nincs helye közvetlen letiltásnak, ha a bíróság a követelésre vonatkozólag korábban más végrehajtható okiratot állított ki.

Közvetlen bírósági felhívás

Ennek alapja egy érdemi marasztaló határozat, ami tartásdíjra kötelez, és maga ez a határozat tartalmazza a munkáltató felhívását.

Nincs külön végzés, a Pp. szerint előzetesen végrehajtható. Azonban csak akkor van helye, ha azt a jogosult kérte. A kérelem lehetőségéről a bíróság köteles a jogosultat tájékoztatni.

Ha a bíróság a munkabérben részesülő személyt tartásdíj fizetésére kötelezte, a munkáltatót egyúttal közvetlenül felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget vonja le, és fizesse ki a jogosultnak.

Főszabály szerint az első fokú bíróság bocsátja ki, a másodfokú bíróság közvetlen felhívást akkor bocsát ki, ha az elsőfokú bíróság elutasító határozatával ellentétben tartásdíjat állapított meg, illetőleg ha az elsőfokú bíróság által megállapított tartásdíj összegét vagy a teljesítésre vonatkozó rendelkezését módosította. (Így pl. a Kúria bocsátja ki, ha a tartásdíjat felülvizsgálati kérelem alapján állapította meg illetőleg módosította.)

Nincs helye közvetlen felhívásnak, ha a bíróság a követelésre vonatkozólag korábban más végrehajtható okiratot állított ki.

A végrehajtó kijelölése

A végrehajtható okiratot kiállító szerv a végrehajtható okiratot megküldi az adós lakóhelye, illetőleg székhelye szerinti végrehajtónak. Az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye szerinti végrehajtóhoz kell eljuttatni, ha

- a) ezt kívánta a végrehajtást kérő, vagy
- b) a fenti szabály az adós lakóhelye, illetőleg székhelye hiányában nem alkalmazható.

3.3. A végrehajtás foganatosításának közös szabályai

A követelés megszűnése vagy csökkenése

A végrehajtást kérő kötelessége bejelenteni a végrehajtónak, ha az adós közvetlenül a jogosultnak teljesít. A jogosult köteles megtéríteni a meg nem fizetett illetéket, állam által előlegezett költséget, a helyszíni eljárással felmerült költséget és az önálló bírósági végrehajtó díját. Ha a végrehajtási eljárás már megindult, önkéntes teljesítés esetén is meg kell fizetnie a végrehajtást kérőnek a végrehajtási költségeket, ezért felelősséggel tartozik.

Ha az adós okirattal valószínűsíti, hogy teljesített/megszűnt a követelés, a végrehajtó felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzon (és egyúttal fizesse meg a végrehajtási költségeket), és figyelmeztetni kell a jogkövetkezményekre.

Ha elmulasztja, vagy nem fizeti meg a költségeket, a végrehajtó a foganatosító bírósághoz fordul. A bíróság végzésben kötelezi a végrehajtást kérőt a nyilatkozattételre.

Ha a végrehajtást kérő nem ismeri el a követelés megszűnését/csökkenését, az adós pert indíthat a végrehajtás megszüntetése/korlátozása iránt.

Végrehajtás megszüntetése és korlátozása

Lehet a Vht. alapján nemperes eljárásban, vagy a Pp. alapján perben is.

A végrehajtást foganatosító bíróság köteles megszüntetni a végrehajtást, ha ezt kérte a végrehajtást kérő, és a megszüntetés más jogát nem sérti. Köteles továbbá megszüntetni ha külön törvény így rendelkezik, pl. a csődtörvény szerint a felszámolás alá eső vagyonnal kapcsolatos végrehajtási eljárásokat meg kell szüntetni.

A végrehajtást elrendelő bíróság szünteti meg/korlátozza a végrehajtást, ha az alapul szolgáló határozatot jogerősen hatályon kívül helyezték vagy megváltoztatták.

Az adós kérheti, hogy a bíróság kötelezze a végrehajtást kérőt, hogy térítse vissza részben/egészben a kapott összeget és a végrehajtási költséget – ez a *visszvégrehajtás*, ugyanaz a végrehajtó foganatosítja, aki a megelőző végrehajtást.

Felfüggesztés

A foganatosító bíróság intézkedik, indokolt végzésben, ellene van fellebbezés, de annak nincs halasztó hatálya.

Kötelező esetei:

- ha a végrehajtást kérő kéri és más jogát nem sérti;
- zálogjogosult az eljárásba bekapcsolódás iránti kérelmére, a zálogjoggal terhelt ingó/ingatlant érintően fel kell függeszteni 3 munkanapon belül a végrehajtást, de ez csak az értékesítést zárja ki.

Mérlegelhető esetei:

– adós kérelmére – csak kivételesen, ha méltányolható körülményeket igazol, pl. tartós, súlyos betegség, természeti katasztrófa, tehát nem az ő hibájából történt, és nem sújtották rendbírsággal. A tartama határozatlan, kivéve ha ingatlan kiürítése iránt folyik, és az adós kéri, ilyenkor maximum 6 hónap.

– EU Rendeletek alapján: az adós kérheti a felfüggesztést, ha a származási tagállamban jogorvoslat iránti kérelmet nyújtott be az alapul szolgáló határozattal szemben.

– ha jogorvoslattal éltek a végrehajtható okirat vagy a végrehajtó intézkedése ellen, az ezt elbíráló bíróság felfüggesztheti a végrehajtást,

– fel lehet függeszteni, ha lehetővé teszi a Pp. (pl.: ha az igazolási kérelem vagy a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem sikere valószínű; ha a perújítási kérelem sikere valószínű; ítélet kiegészítése iránti kérelem esetén; a felülvizsgálati kérelem elbírálásáig) vagy más törvény (pl.: a Vbt. alapján a választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti perben).

Hatálya: a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában áll be. A bíróság 15 napon belül dönt, és a felfüggesztést azonnal közli a végrehajtóval.

A bíróság a végrehajtást valamennyi, vagy azon végrehajtási cselekményre kiterjedő hatállyal függeszti fel, amely a felfüggesztés okára és céljára figyelemmel feltétlenül szükséges; a felfüggesztés nem terjed ki a végrehajtás foganatosítása során szükséges bírósági döntések meghozatalára és a felfüggesztést megelőzően előterjesztett végrehajtási jogorvoslati kérelmek elbírálására. A végrehajtás felfüggesztésének hatálya a felfüggesztést elrendelő határozat meghozatalának időpontjában áll be.

A felfüggesztés fenntartásának indokoltságát a felfüggesztést elrendelő bíróság bármely fél indokolt kérelmére felülvizsgálja. A felfüggesztett végrehajtást a felfüggesztést elrendelő bíróság intézkedésére lehet tovább folytatni.

Szünetelés

A végrehajtó állapítja meg, arról jegyzőkönyvet készít, amely tanúsítja, hogy a foganatosítás során tett végrehajtói cselekmények nem vezettek eredményre, a követelés behajthatatlan. Értesíti a végrehajtást kérőt, illetve a vagyontárgy hiánya esetén az adóst is.

Okok:

a) az adós személyazonossága a szükséges adatok hiányában nem állapítható meg,

b) az adós meghalt, vagy a nem természetes személy adós megszűnt, és a végrehajtást kérő nem kérte a jogutódlás megállapítását,

c) a végrehajtást kérő az eljárásban való közreműködését megtagadta,

d) az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya, illetőleg a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen volt,

e) a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget – bár köteles rá – nem előlegezte, *ilyenkor kivételesen 1 év után megszűnik a végrehajtás.*

f) az adós a teljesítésre halasztást kapott, vagy a részletekben való teljesítést engedélyezték,

g) külön törvény így rendelkezik.

A végrehajtást akkor lehet folytatni, ha:

a) a személyazonosság megállapításához szükséges adatok pótlására került sor,

b) a végrehajtást kérő a jogutódlás megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő,

c) a végrehajtást kérő a közreműködési kötelezettségének eleget tesz,

d) valószínűsítették, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető,

e) a végrehajtást kérő a költséget előlegezte,

f) a halasztás időtartama eltelt, illetőleg az adós a részlet teljesítését elmulasztotta,

g) a szünetelés törvényben megállapított oka megszűnt.

Jogkövetkezményei: az addig elvégzett cselekmények hatályosak, de további cselekményeket nem lehet tenni.

Adatok beszerzése (előzetes tudakozódás):

A végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós személyének azonosítására szolgáló, továbbá az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, fizetési számla, betét, értékpapír, érdekeltség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

Megkeresheti az adósra és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, cégbírószágot, pénzforgalmi szolgáltatókat, befektetési szolgáltatókat, ingatlanügyi hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket, a távközlési szervezeteket, az ingó jelzálogjogi nyilvántartást, a közjegyzőket, stb.

3.4. Végrehajtás munkabérre és egyéb járandóságra

Módjai:

- Végrehajtói letiltás útján
- Bíróság közvetlen letiltó végzése vagy közvetlen bírósági felhívás útján

A levonás közös szabályai

- a nettó összegből általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni;
- mentes a végrehajtás alól az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege (kivéve gyermektartásdíj behajtása);

- korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének ötszöröse.

A munkáltatónak a letiltással kapcsolatos kötelessége:

- levonni és kifizetni az összeget;
- értesíteni az adóst a letiltásról,
- értesíteni a letiltás foganatosításának akadályáról a letiltást kibocsátó szervet;
- az adós részére a munkaviszony megszűnésekor olyan igazolást kiállítani, amely feltünteti, hogy a munkabérből milyen tartozásokat, milyen határozat vagy jogszabály alapján, kinek a részére kell levonni.

A munkáltató felelőssége: a munkáltató a le nem vont összeg erejéig készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek.

3.5. Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre

Módjai:

- átutalási végzés útján (bíróság)
- hatósági átutalási megbízással (végrehajtó)

Természetes személyt megillető összegből az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható; az ez alatti összegből pedig az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá.

Mentes a végrehajtás alól az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének.

Pénzintézet felelőssége: ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás alá vonandó pénzösszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek.

3.6. Az ingóvégrehajtás

A végrehajtás elrendelését követő 30 napon belül (postai kézbesítés esetén 45 napon belül) kell foganatosítani.

A végrehajtó foglalási jegyzőkönyvben összeírja az ingóságokat.

Becsérték: a végrehajtó a foglaláskor becsléssel megállapítja a lefoglalt ingóság értékét.

- a forgalmi árat veszi alapul;
- ha a felek a becsértékben megegyeztek, ez az irányadó;
- ha valamelyik fél kívánja, a végrehajtó a foglalásnál szakértő-becsüst alkalmaz.

Lefoglalható ingóságok:

- Valószínű, hogy az adós tulajdonában van;

- Házastársi közös vagyont is (a nem adós bizonyíthatja, hogy a különvagyon).

Addig folytathatja, amíg a követelés és a végrehajtási költség előreláthatólag nincs fedezve.

Végrehajtás alól mentes ingóságok:

- Foglalkozáshoz szükséges (szerszám, műszer)
- Tanulmányokhoz szükséges (tankönyv)
- Szükséges ruházat, bútor, konyhai felszerelés
- Gyógyszer, gyógyászati eszköz
- Gyermekek által használt tárgy
- 1 hónapra elegendő élelmiszer, stb.

Néhány speciális vagyontárgy lefoglalása:

- Arany, platina, drágakő, nyomdai úton előállított értékpapír: a végrehajtó magához veszi és bírósági letétbe helyezi
 - Készpénz: a végrehajtó magához veszi és befizeti a letéti számlájára
 - Gépjármű: a forgalmi engedélyt és a törzskönyvet is le kell foglalni
- Ha a gépjármű az adós foglalkozásához szükséges: használhatja, csak a törzskönyvet foglalják le. Nem foglalható le a mozgáskorlátozott adós gépjárműve.

A lefoglalt vagyontárgy sorsa

- Főszabály: adós őrizetében marad
- Ha valószínű, hogy az adós nem tudja megőrizni: Zár alá vétel (a végrehajtó tárolóban, külön helyiségben elhelyezi, amit lezár és lepecsétel)
- Ha az adós nem vállalja az őrzést vagy a végrehajtást kérő így kérte: zárgondnok őrzi

Az ingóság árverezése

A foglalást követő 30 nap után intézkedik a végrehajtó. Árverési hirdetményt bocsát ki.

Az adós meghatározhatja az árverezési sorrendet, ha nem: a jegyzőkönyv szerint történik. A becsérték 35%-áig lehet leszállítani a kikiáltási árat. A legmagasabb érvényes ajánlatot tevő kapja meg az ingóságot. A vevő köteles készpénzben azonnal kifizetni.

A végrehajtást kérő licitálhat, követelése erejéig (készpénzfizetés nélkül), ha a végrehajtási költségeket kifizeti.

Elektronikus árverezés:

- a végrehajtást kérő kérelmére 100 ezer Ft feletti ingóság;
- üzletrész;
- értékpapír lefoglalása esetében.

A hirdetmény közzétételét követő 30. nap 8-20 óra közötti ideig tart, 5 percen belüli újabb ajánlat esetén 5 perccel meghosszabbodik.

Ha sikertelen, a második árverésen a kikiáltási ár korlátlanul leszállítható.

Sikertelen árverés esetén:

- A végrehajtást kérő a becsérték 35%-ának megfelelő összeg fejében átveheti (be kell számítani a követelésébe); vagy
- Az ingóság visszaadása az adósnak; vagy
- Megsemmisítés vagy hulladékként elszállítás iránt intézkedik a végrehajtó.

3.7. Az ingatlan-végrehajtás

Lefoglalás: a végrehajtó a végrehajtás elrendelésétől 3 munkanapon belül megkeresi az ingatlanügyi hatóságot a bejegyzés iránt.

Értékesítés: a bejegyző határozat végrehajtóval történő közlésétől 45 nap elteltével. Árverezés útján történik, amely *kizárólag elektronikus árverés lehet.*

- Beköltözhető állapotban;
- Lakottan, ha bérlő vagy haszonélvező lakik benne.

Árverési hirdetmény

- Be kell jegyezni az ingatlan-nyilvántartásba
- Kifüggeszteni
- Elektronikus árverési nyilvántartásban megjeleníteni

Árverés

A közzétételt követő 60. nap 8-20 óra közötti időtartamig tart (5 percen belüli ajánlat+5perccel meghosszabbodik). A kikiáltási ár a becsérték összege. Érvényes ajánlatnak el kell érnie a kikiáltási ár felét (lakóingatlannál 70%-t). A vevő köteles a vételárat 15 napon belül befizetni, vagy kérhet 2 hónap halasztást.

Az árveréstől 30 nap elteltével a végrehajtó megküldi a jegyzőkönyvet a vevő és az ingatlanügyi hatóság részére.

Sikertelen árverés

- Nem tettek érvényes vételi ajánlatot;
- Nem érte el a becsérték felét (70%-át);
- Vevő nem írta alá a jegyzőkönyvet;
- Vevő nem fizette be a vételárat.

Ha a második árverés is eredménytelen:

- A felek megegyezése az árverésen kívüli eladásról; vagy
- Az ingatlan átvétele a végrehajtást kérő által.

3.8. A végrehajtás során befolyt összeg kifizetése

A végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget – az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget – kell kielégíteni.

Az ingóságnak mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésére kell fordítani.

Ezt követően a kielégítési sorrend – a következő:

- a) gyermektartásdíj,
- b) jogszabályon alapuló egyéb tartásdíj,
- c) munkavállalói munkabér és a vele egy tekintet alá eső járandóság,
- d) a büntető- és a büntetésvégrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeg, a vagyonekobzásból eredő követelés (a polgári jogi igény kivételével),
- e) adó, társadalombiztosítási követelés és más köztartozás,
- f) egyéb követelés,
- g) a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírság.

3.9. Meghatározott cselekmény végrehajtása

Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra irányul, a bíróság a végrehajtható okiratban az adóst, megfelelő határidő kitűzésével, felhívja az önkéntes teljesítésre.

A végrehajtó a végrehajtható okiratot azzal a felhívással küldi meg a végrehajtást kérőnek, hogy az önkéntes teljesítésre kitűzött határidő eltelte után a teljesítést vagy elmaradását közölje a végrehajtóval.

Ha a végrehajtást kérő közlése szerint a kötelezett a meghatározott cselekményt önként nem teljesítette, a végrehajtó ezt – szükség esetén – a helyszínen ellenőrzi.

A teljesítés elmaradása esetén a végrehajtó a végrehajtást kérő közlését és a helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet haladéktalanul beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

A bíróság végzéssel határoz a végrehajtás módjáról, így:

- a) a kötelezettet a meghatározott cselekmény pénzegyenértékének megfizetésére kötelezheti,
- b) feljogosíthatja a végrehajtást kérőt, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze, vagy mással elvégeztesse; egyúttal a kötelezettet az előreláthatólag felmerülő költség előlegezésére kötelezheti,
- c) a kötelezettel szemben 500 000 Ft-ig terjedő pénzbírságot szabhat ki,
- d) a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt.

A bíróság a végrehajtásnak azt a módját köteles elrendelni, amely – az ügy körülményeit figyelembe véve – a leghatékonyabban mozdítja elő a kötelezettség teljesítését.

3.10. A végrehajtás nemperes jogorvoslatai

A) A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok

- A végrehajtási lap visszavonása és a végrehajtási záradék törlése

Ha a bíróság a végrehajtási lapot a törvény megsértésével állította ki, a végrehajtási lapot vissza kell vonni. Ha a bíróság az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell.

- Fellebbezés a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban

Ha a bíróság a végrehajtást végzéssel rendelte el, vagy a végrehajtható okiratnak a kérelemtől eltérő kiállítása esetén az eltérésről végzést hozott, a felek e végzés ellen fellebbezhetnek. A végrehajtható okirat kiállítását megtagadó végzés ellen a végrehajtást kérő fellebbezhet.

B) A végrehajtás foganatosításával kapcsolatos jogorvoslatok

- Végrehajtási kifogás

A végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz.

A kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított 15 napon belül kell benyújtani a végrehajtónál, aki azt 3 munkanapon belül továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak. A végrehajtó intézkedésétől számított 3 hónap eltelte után nem lehet kifogást előterjeszteni; e határidő elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

A bíróság a végrehajtási kifogást elbíráló végzését 45 napon belül hozza meg.

A bíróság a végrehajtó intézkedését – a kifogásban foglalt kérelem korlátaira tekintet nélkül – megsemmisítheti, és a végrehajtót új intézkedés megtételére kötelezheti, ha a végrehajtási eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt szükséges az intézkedés megismétlése.

Ha a kifogásolt intézkedés a jogszabályoknak megfelel vagy nem lényegesen jogszabálysértő, a bíróság a kifogásolt intézkedést hatályában fenntartja és a kifogást elutasítja.

Ha a kifogásolt intézkedés lényegesen jogszabálysértő, a bíróság a kifogásolt intézkedést egészben vagy részben megsemmisíti, vagy – ha jogszabály ezt lehetővé teszi, és a döntéshez szükséges tények megállapíthatók – a végrehajtó intézkedését egészben vagy részben megváltoztatja. Intézkedés elmulasztása esetén pedig az elmulasztott intézkedés megtételére utasítja a végrehajtót.

- Fellebbezés

A bíróságnak a végrehajtás foganatosítása során hozott végzése ellen fellebbezésnek van helye.

3.11. Végrehajtási perek (Pp. XXV. Fejezet)

A) Végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per

Esete: ha a végrehajtási eljárás keretében nincs rá lehetőség.

Felek: az adós indítja meg, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, a végrehajtást kérő ellen.

Illetékesség: a perre kizárólagosan az elrendelő járásbíróóság illetékes (ha a törvényszék, a közigazgatási és munkaügyi bíróság, vagy közjegyző rendelte el, kizárólag az adós lakóhelye szerinti járásbíróóság illetékes.)

A perindítás feltétele:

Végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény

a) akkor történt, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy

b) a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be.

Végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha

a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,

b) a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt,

c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le,

d) az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.

Speciális perszabályok: a bíróság soron kívül jár el, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 15. napra tűzi ki. A perben szünetelésnek nincs helye. A tárgyalást – legfeljebb 8 napra – csak akkor lehet elhalasztani, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozza az, ha a felek valamelyike nem jelent meg, ha azonban egyik fél sincs jelen, a pert meg kell szüntetni.

Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevélben előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják, illetve helye lehet a felek által nyomban felajánlott bizonyítékokra.

B) Végrehajtási igényper

Esete: ha a végrehajtó az adósnál olyan vagyontárgyat foglal le, amely harmadik személy tulajdonát képezi, az kérheti, hogy a bíróság az adott vagyontárgyat a foglalás alól oldja fel.

Felek: a harmadik személy a végrehajtást kérő ellen indítja

Illetékesség: az igényper értékhatára tekintet nélkül a járásbíróság hatáskörébe tartozik, arra kizárólag a foglalás helye szerinti bíróság az illetékes.

A perindítás feltétele:

Nem indíthat igénypert a haszonélvező a lefoglalt ingatlanra (de ingó használója és haszonélvezője igen); továbbá az, aki a végrehajtandó tartozásért az adóssal egy sorban felel.

Ha a házassági vagyonközösség alá eső vagyontárgyat olyan tartozás fejében foglalták le, amelynek megfizetésére kizárólag az egyik házastárs köteles, a másik házastárs igényperrel kérheti a vagyontárgy foglalás alóli feloldását a közös vagyonból rá eső hányad erejéig. A pert a végrehajtást kérőn kívül az adós ellen is meg kell indítani.

Közös tulajdon lefoglalása esetén bármelyik tulajdonostárs önállóan indíthat igénypert.

Speciális perszabályok: halasztó hatályú az igényper, ha a foglalástól – vagy ingatlan esetén a végrehajtási jog bejegyzésétől – számított nyolc napon belül indítják meg, vagyis az igényperrel érintett vagyontárgyat csak a per jogerős befejezése után lehet értékesíteni.

Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, a vagyontárgyat a foglalás alól feloldja. Ha a vagyontárgyat már értékesítették, a pernyertes felperes részére a vételárnak megfelelő összeget kell kiutalni.

C) Foglalás tűrése iránti per

Ha valószínű, hogy az adós tulajdonában levő ingóság a feleken kívül álló harmadik személynél van, és a harmadik személy a nyilatkozatot elmulasztotta, vagy az adós tulajdonjogát nem ismerte el, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a foglalás tűrése iránt.

Felek: a végrehajtást kérő indítja meg a harmadik személy ellen.

Illetékesség: az általános szabályok irányadók.

A perindítás előzménye:

Ingóság foglalása esetén a végrehajtó a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel, figyelmeztetve őt a jogkövetkezményekre. A harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított 8 napon belül nyilatkozatban köteles a végrehajtóval közölni, hogy

- a) nála van-e a felhívásban megjelölt ingóság és milyen jogcímen,
- b) elismeri-e az adósnak az ingóságra vonatkozó tulajdonjogát,
- c) tart-e valaki igényt az ingóságra és milyen jogcímen.

Ha a harmadik személy elismerte, hogy a nála levő ingóság az adós tulajdonában van, a végrehajtó az ingóságot a helyszínen lefoglalja.

D) Követelés behajtása iránti per

Ha az adósnak harmadik személlyel szemben követelése van, illetőleg az adós harmadik személlyel olyan szerződést kötött, amelyből később követelése keletkezik, és a harmadik személy a követelést/szerződést nem ismerte el, vagy a nyilatkozatot (letétbe helyezést) elmulasztotta, a végrehajtást kérő a harmadik személy ellen pert indíthat a követelés behajtása iránt.

Felek: a végrehajtást kérő indítja meg a harmadik személy ellen.

Illetékesség: az általános szabályok irányadók.

A perindítás előzménye:

A végrehajtó a követelést lefoglalja, egyúttal a harmadik személyt nyilatkozatra hívja fel, figyelmeztetve őt a jogkövetkezményekre. A harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított 8 napon belül nyilatkozatban köteles a végrehajtóval közölni, hogy

a) elismeri-e a követelést, illetőleg a később keletkező követelésről szóló szerződést,

b) a követelés mikor esedékes,

c) tart-e valaki igényt a követelésre és milyen jogcímen.

A harmadik személy a felhívás kézbesítése után a követelést sem az adós, sem más javára nem teljesítheti, hanem köteles legkésőbb az esedékesség napján a követelés összegét befizetni a végrehajtói letéti számlára, illetőleg köteles a követelés tárgyát bírósági letétbe helyezni.

E) Zálogjogosult bekapcsolódásának engedélyezése iránti per

Esete: a zálogjogosult pert indíthat a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásának engedélyezése iránt, ha az engedélyező végzés meghozatalának azért nem volt helye, mert az adós vagy a végrehajtást kérő a zálogjoggal biztosított követelés jogalapját és összepszerűségét vitatta, és állítását valószínűsítette.

Felek: a zálogjogosult indítja meg a jogalapot vagy összepszerűséget vitató adós és/vagy végrehajtást kérő ellen.

Illetékesség: a perre kizárólag a foganatosító bíróság illetékes, amelyik a végzést hozza.

A perindítás előzménye:

A végrehajtó tájékoztatja a zálogjogosultat arról, hogy a zálogjogból fakadó igényét – ha az alapügyben nem végrehajtást kérő – végrehajtási eljárás során érvényesítheti, és az erre vonatkozó kérelmét az értesítés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül kell bejelentenie a végrehajtónál. A végrehajtó a kérelmet haladéktalanul, de legkésőbb annak kézhezvételét követő munkanapon továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak.

A zálogjogosultnak az értesítés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül előterjesztett kérelmére a végrehajtást foganatosító bíróság a soron kívül meghozott végzésével megállapítja a zálogjogosult kielégítési jogának a

megnyíltát, és engedélyezi, hogy a végrehajtási eljárásba bekapcsolódjék, ha a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja és összepszerűsége nem vitatott.

Ha az adós vagy bármelyik végrehajtást kérő a joglapot vagy az összepszerűséget vitatja, és állítását valószínűsítette, a bekapcsolódás iránti kérelmet a bíróság végzéssel elutasítja. Ebben az esetben a zálogjogosult perrel érvényesítheti a zálogjogból eredő igényét.

Speciális perszabályok: a perben a bíróság soron kívül jár el, nincs helye viszontkeresetnek.

Feladat:

Mi a teendő a végrehajtási eljárásban az alábbi esetekben?

- a zálogjogosult előterjeszti a bekapcsolódás iránti kérelmét
- az adósnak lefoglalható vagyontárgya nincs, vagy a lefoglalt vagyontárgy értékesítése sikertelen
- a bíróság elrendeli az adós cég felszámolását
- a végrehajtást kérő a végrehajtási költséget – bár köteles rá – nem előlegezte
- a végrehajtandó ítélet elleni perújítás sikere valószínűnek mutatkozik
- a végrehajtó lefoglalta a házastársak közös bankszámláján található összeget, és ezt az a házastárs sérelmezi, aki nem részese a végrehajtási eljárásnak

4. A közjegyző jogállása, egyes közjegyzői nemperes eljárások

4.1. A közjegyzők eljárási szerepe

A közjegyzőség célja a jogviták megelőzése pártatlan jogszolgáltatással. A cél eléréshez nyújtott eszköz a közhitelesség. A közhitelesség feltétele a hatósági jogállás.

Ekként a közjegyző az igazságszolgáltatáson belül működő független jogalkalmazó, akit a jogalkotó közhitelességgel ruházott fel, hogy pártatlan jogszolgáltatással elősegítse a jogviták megelőzését.

A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez.

A közjegyzői tevékenység általában

A közjegyző a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről közokiratot állít ki, okiratokat őriz meg, a felek megbízásából pénzt, értéktárgyat és értékpapírt vesz át a jogosult részére történő átadás végett, a feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban – a felek esélyegyenlőségének biztosításával – kioktatással segíti jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében.

A közhitelesség

A közhitelesség a valódiság vélelmének fennállását jelenti, vagyis azt, hogy a közhiteles tevékenység eredményét, a közokirat vagy a közhiteles nyilvántartás tartalmát nem kell feltétlenül vizsgálni, meg kell bízni a benne foglaltakban. A közhitelesség a közjegyző bizalmi funkciójából eredő követelmény.

4.2. A közjegyzői nemperes eljárások

Az eljárások szabályozása

A közjegyzői eljárások polgári nemperes eljárások. A közjegyző folytatja le a hatáskörébe utalt hagyatéki eljárást és egyéb nemperes eljárásokat.

Az eljárások közös szabályai az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvényben kerültek elhelyezésre. E mellett azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket ez a törvény nem szabályoz, a Pp. szabályai – a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel – megfelelően irányadók.

Kivételek a 2008. évi XLV. törvény alkalmazása alól: a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény.; a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény. Ezeknek közvetlenül a Pp. a háttérszabálya.

Az eljárások a szabályozás helye szerint

Külön jogszabályban elhelyezett eljárások a hagyatéki eljárás, a fizetési meghagyásos eljárás, az európai fizetési meghagyásos eljárás.

A 2008. évi XLV. törvényben szabályozott eljárások a következők:

- Előzetes bizonyítás;
- Igazságügyi szakértő kirendelése közjegyzői eljárásban;
- Közgyűjteményben elhelyezett dologra vonatkozó valószínű öröklési jogcím igazolására irányuló eljárás;
- Értékpapír és okirat semmissé nyilvánítása;
- A bejegyzett élettársi kapcsolat közjegyző általi megszüntetése;
- Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának vezetése;
- A házassági és az élettársi vagyoni szerződések elektronikus nyilvántartásának vezetése;
- A közjegyző letéti eljárása;
- A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett jogosult vagy kötelezett jogutódjának megállapítása.

4.3. Egyes közjegyzői nemperes eljárások

A közjegyző előtti előzetes bizonyítás

Előzetes bizonyításnak van helye az érdekelt fél kérelmére akár a per megindítása előtt, akár annak folyamatban léte alatt, ha:

- a) valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna;
- b) valószínűsíthető, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti;
- c) valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli;
- d) a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi;
- e) Továbbá akkor, ha a kérelmezőnek bizonyíték beszerzéséhez – különösen jelentős tény vagy állapot megállapításához – jogi érdeke fűződik.

Nincs helye előzetes bizonyításnak, ha az ügyben polgári per vagy büntetőeljárás van folyamatban.

Az eljárás lefolytatására az a közjegyző illetékes, akinek az illetékességi területén a kérelmező lakóhelye vagy tartózkodási helye (székhelye) van. Az eljárásra az a közjegyző is illetékes, akinek az illetékességi területén a bizonyítás helye van.

Az előzetes bizonyítás iránti kérelemnek tartalmaznia kell a következőket:

- a) a bizonyítani kívánt tényeket és az azokra vonatkozó bizonyítékokat,
- b) azokat a körülményeket, amelyeknek alapján előzetes bizonyításnak helye van,

c) az igazságügyi szakértő kirendelése iránti kérelmet, ha a kérelmező szerint az eljárás lefolytatásához igazságügyi szakértő kirendelése szükséges,
d) az ellenfél nevét és lakóhelyét (székhelyét), ha pedig az ellenfél ismeretlen, ennek okát.

Azt, hogy az előzetes bizonyítás előfeltételei fennállnak, valószínűsíteni kell.

A közjegyző a kérelem alapján elsőként az ellenfél meghallgatásáról határoz. Kivételt képez, ha a kérelmező valószínűsíti, hogy a meghallgatás az előzetes bizonyítás eredményes lefolytatását veszélyeztetné.

Ha a közjegyző az ellenfél meghallgatását mellőzi, határozatát az ellenféllel csak az előzetes bizonyítás elrendelése esetében, és legkésőbb az előzetes bizonyítás foganatosításának a megkezdésekor kell közölnie; ha a közlés akadályba ütközik, ez az előzetes bizonyítás foganatosítását nem akadályozza.

Az eljárás eredménye a lefolytatott bizonyítási cselekménytől függ. Ha szakértőt rendeltek ki: az eredmény a szakértői vélemény; tanúkihallgatás vagy szemle esetén pedig az arról készült jegyzőkönyv, amely közokiratnak minősül.

Az igazságügyi szakértő kirendelése közjegyzői eljárásban

Ha a kérelmező számára jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, a közjegyzőtől igazságügyi szakértő (a továbbiakban: szakértő) kirendelése kérhető.

A közjegyző a kérelmet elutasítja, ha abban a kérdésben, amelyre a szakértői véleményt a kérelmező be kívánja szerezni, a kérelmező által vagy ellene indított más bírósági eljárás, vagy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás van folyamatban.

Az eljárás lefolytatására az a közjegyző illetékes, akinek az illetékességi területén a kérelmező lakóhelye vagy tartózkodási helye (székhelye) van. Az eljárásra az a közjegyző is illetékes, akinek az illetékességi területén a szakértői vizsgálat tárgyát képező ingatlan fekszik vagy dolog található.

Az igazságügyi szakértő kirendelése iránti kérelemnek tartalmaznia kell a következőket:

a) a szakértői vizsgálat tárgyát és annak helyét,

b) azokat a kérdéseket, amelyekre vonatkozóan a szakértőnek véleményt kell nyilvánítania. Az igazságügyi szakértő kirendelése iránti kérelemben ellenfelet megjelölni nem kell.

A közjegyző felhívja a kérelmezőt, hogy a szakértői díj fedezésére előreláthatólag szükséges összeget helyezze bizalmi őrzésbe. Ha a kérelmező a felhívásnak nem tesz eleget, a közjegyző a kérelmet elutasítja, illetve az eljárást megszünteti.

A közjegyző eljárását a következők jellemzik:

– a szakértő kirendelése tárgyában bizonyításnak nincs helye;

– ha a szakvélemény elkészítéséhez a kérelmezőtől eltérő személynek külön nyilatkozata szükséges, a közjegyző kérelemre felhívhatja a harmadik személyt e nyilatkozat megtételére, pl. a kérelmezőtől eltérő személy számára orvosszakértői vizsgálat vagy más, személyi szabadságát korlátozó, illetve testi épségének sérelmével járó vizsgálat tűrését tenné szükségessé, és a kérelmező nem rendelkezik e személy arra irányuló – közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt – nyilatkozatával, hogy vállalta e kötelezettség teljesítését.

A közjegyző a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt, szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaságot, szakértői intézményt vagy külön jogszabályban meghatározott állami szervet, intézményt, szervezetet rendelhet ki szakértőként. Más szakértő csak ezek hiányában, kivételesen alkalmazható.

Értékpapír és okirat semmissé nyilvánítása

Az eljárás célja, hogy amennyiben az értékpapír, okirat elveszett, eltulajdonították, megsemmisült, semmisítsék meg hivatalosan is (jogvédelem). A semmissé nyilvánítást kérheti az értékpapír, okirat utolsó birtokosa, valamint akit az értékpapír alapján valamely jog illet meg, vagy valamely kötelezettség terhel.

Értékpapír: a nyomdai úton előállított olyan értékpapír, amely kiállítójának (kibocsátójának) székhelye Magyarországon van.

Az eljárásra bármelyik közjegyző illetékes.

A kérelemnek tartalmaznia kell a következőket:

- a) az értékpapír kiállítójának (kibocsátójának) nevét, székhelyét,
- b) az értékpapír lényeges tartalmát (megnevezését, az általa megtestesített jogot, követelést, és ha rendelkezésére áll, az értékpapír ISIN-azonosítóját, sorozatszámát, sorszámát).

A kérelemhez csatolni kell az értékpapír másolatát, amennyiben az rendelkezésre áll.

A közjegyző eljárásának lényeges elemei:

– Ha nincs helye hiánypótlásra való felhívás kibocsátásának vagy a kérelem elutasításának, a közjegyző hirdetményt tesz közzé.

A hirdetmény tartalmazza:

- a) az értékpapírra vonatkozó adatokat;
- b) a felhívást az értékpapír birtokosának arról, hogy az értékpapírt a hirdetmény közzétételétől számított 6 hónap alatt mutassa be a közjegyzőnél, vagy az értékpapír hollétére vonatkozó adatot jelentse be a közjegyzőnek, mert ellenkező esetben az értékpapírt a közjegyző semmissé fogja nyilvánítani;
- c) a hirdetményt közzétevő közjegyző nevét, székhelyét és irodájának címét, valamint a közjegyzői ügy számát.

A hirdetményt 6 hónapra közzé kell tenni. A közjegyző a hirdetményt megküldi az országos kamarának, amely gondoskodik a hirdetmény közzétételéről (interneten folyamatosan elérhető, nyilvános, díjmentesen megtekinthető elektronikus nyilvántartás).

Ha a hirdetmény közzétételének ideje alatt az értékpapírt bemutatják, vagy a magát az értékpapír birtokosaként megjelölő személy az értékpapír hollétére vonatkozó adatot jelent be, a közjegyző az eljárást megszünteti, a kifizetés tilalmáról és a bírói letétbe helyezésről szóló felhívását – a körülményekhez képest azonnali hatállyal vagy legfeljebb harminc napi határidővel – visszavonja.

Ha a hirdetmény közzétételének ideje alatt az értékpapírt nem mutatták be, és annak hollétére vonatkozó adatot sem jelentettek be, a közjegyző az értékpapírt semmissé nyilvánítja. A közjegyző értékpapírt semmissé nyilvánító jogerős végzésének ugyanaz a hatálya, mint a jogerős ítéletnek. A semmissé nyilvánított értékpapírral a benne foglalt jogot gyakorolni, követelést érvényesíteni nem lehet.

A bejegyzett élettársi kapcsolat közjegyző általi megszüntetése

A bejegyzett élettársi kapcsolat közjegyző általi megszüntetésének akkor van helye, ha

- a) azt a bejegyzett élettársak befolyásmentesen, közösen kérik,
- b) egyik bejegyzett élettársnak sincs olyan gyermeke, akinek tartására a bejegyzett élettársak közösen kötelezettek, és
- c) a bejegyzett élettársak az őket egymással szemben terhelő, jogszabályon alapuló tartás, a közös lakás használata, valamint – az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kivételével – a bejegyzett élettársi közös vagyon megosztása kérdésében közjegyzői okiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglaltan megegyeztek.

Ezen közokirat elkészítésére az a közjegyző is jogosult, aki a bejegyzett élettársi kapcsolatot nemperes eljárásban megszünteti.

Nincs helye a bejegyzett élettársi kapcsolat közjegyző általi megszüntetésének, ha

- a) a bejegyzett élettársak bármelyike cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes, vagy
- b) a bejegyzett élettársi kapcsolat érvénytelenné nyilvánításának vagy nemlétezése megállapításának lenne helye.

Az eljárásban a házasság felbontására vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, bizonyításnak és igazolásnak nincs helye.

Az eljáró közjegyző: a felek választása szerint az a közjegyző illetékes, akinek az illetékességi területén a kérelmezők utolsó közös lakóhelye volt, vagy akinek az illetékességi területén a felek valamelyikének lakóhelye van.

Ha a kérelem előterjesztésekor a feleknek nincs belföldi lakóhelye, az eljárást a bejegyzett élettársi kapcsolatot az anyakönyvbe bejegyző anyakönyvvezető illetékességi területe szerint illetékes közjegyző folytatja le.

Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának vezetése

Az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának célja az élettársi kapcsolat fennállása bizonyításának megkönnyítése.

Az élettársi nyilvántartás tartalmazza:

- a kérelmezők családi és utónevét, születési családi és utónevét, születési helyét és idejét, anyjának születési családi és utónevét, állampolgárságát,
- az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló nyilatkozatot, nyilatkozat arról, hogy az élettársi nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolat már nem áll fenn,
- azt az időpontot, amikor az anyakönyvi bejegyzés szerint a nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolat a kérelmezők bármelyikének házassága, bejegyzett élettársi kapcsolata vagy halála miatt megszűnt,
- a nyilatkozatot, a nyilvántartásba bejegyző közjegyző nevét, székhelyét és a bejegyzésről szóló végzés ügyszámát.

Az élettársi nyilvántartás igazolja, hogy egymással élettársi kapcsolata áll fenn azoknak, akiknek az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló közösen tett nyilatkozata az élettársi nyilvántartásban szerepel. Az élettársi nyilvántartás az adatokat az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló nyilatkozat bejegyzésének időpontjától számított 100 évig tartalmazza.

Az élettársi nyilvántartás adatait a közjegyző és az országos kamara kezeli. Az országos kamara működteti a nyilvántartásban szereplő adatok kezelésére szolgáló, folyamatosan a felhasználók rendelkezésére álló informatikai alkalmazást.

Közös kérelem esetén a közjegyző illetékességét az élettársak bármelyikének lakóhelye vagy tartózkodási helye megalapítja. Egyoldalú kérelem esetén a kérelmező lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti közjegyző illetékes.

A házassági és az élettársi vagyoni jogi szerződések elektronikus nyilvántartásának vezetése

A Ptk. szerinti házassági és élettársi vagyoni jogi szerződések országos nyilvántartásának célja, hogy megkönnyítse a vagyoni jogi szerződések fennállásának bizonyítását.

A nyilvántartásra szolgáló informatikai alkalmazást az országos kamara működteti.

A nyilvántartást a vagyoni jogi szerződést közokiratba foglaló közjegyző, a vagyoni jogi szerződésnek a nyilvántartásba történő bejegyzése iránti, továbbá a szerződés megszüntetése vagy megszűnése tényének bejegyzése iránti eljárást

lefolytató közjegyző, (a továbbiakban együtt: közjegyző), valamint az országos kamara vezeti.

A nyilvántartás – ellenkező bizonyításig – közhitelesen tanúsítja, hogy az abba bejegyzett vagyoni szerződés fennáll.

A közjegyző illetékességét a házastársak, illetve az élettársak bármelyikének lakóhelye vagy tartózkodási helye megalapítja.

A hagyatéki ügyben eljáró közjegyző az örökhagyó esetleges vagyoni szerződése iránti tudakozódás céljából elektronikus úton megkeresi a nyilvántartást, valamint a bejegyzett adatok alapján a vagyoni szerződést beszerzi.

A vagyoni szerződés tartalmáról felvilágosítás csak valamelyik szerződő fél írásbeli felhatalmazása alapján adható.

Feladat:

Ismerőse, Sz. Ilona, élettársi kapcsolatban él N. Józseffel. Szeretnének lakáscélú állami támogatást igénybe venni, amelyhez azonban szükséges az élettársi kapcsolat fennállásának igazolása.

Ügyvédként javasoljon ismerősenek olyan közjegyzői nemperes eljárást, ami az élettársi kapcsolat igazolását teszi lehetővé.

Tájékoztassa őt, hogy melyik közjegyzőhöz fordulhat, mi szükséges a kérelemhez, és kell-e valamit igazolnia a kérelemben?

Ismerőse aggódik, hogy mi lesz akkor, ha később megszakad a kapcsolatuk, vagy házasságot szeretne kötni. Adjon neki tanácsot!

5. A fizetési meghagyásos eljárás

5.1. A fizetési meghagyásos eljárás fogalma

A fizetési meghagyásos eljárás a közjegyző hatáskörébe tartozó *nemperes eljárás*, amelyben a követelés jogosultja által előterjesztett, meghatározott formai és tartalmi követelményeknek megfelelő kérelemre a közjegyző egy sajátos határozatban, a fizetési meghagyásban *feltételesen* kötelezi a követelés kötelezettjét a teljesítésre. Amennyiben a kötelezett határidőn belül előterjesztett speciális jogorvoslattal, az *ellentmondással* vitatja a követelés fennállását, akkor a fizetési meghagyásos eljárás be is fejeződik, az ellentmondás következtében perré alakul, és a továbbiakban a követelés érvényesítésére a polgári per szabályai szerint kerülhet sor. Ha viszont a kötelezett határidőn belül nem él ellentmondással, úgy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik, és annak alapján a jogerős ítélettel azonos hatállyal végrehajtásnak van helye.

Az eljárásban a kérelem előterjesztőjét *jogosultnak*; akivel szemben pedig a kérelmet előterjesztették, *kötelezettnek* nevezzük.

5.2. Fizetési meghagyás útján érvényesíthető követelések

Kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesíthető a következő követelések, ha:

- 1./ A követelés *kizárólag pénz fizetésére* irányul, és
- 2./ A követelt tőkeösszeg az *egymillió forintot* nem haladja meg, és
- 3./ a követelés *lejárt, és*
- 4./ a kötelezett rendelkezik *belföldi idézési címmel*, és
- 5./ a pénzkövetelés *nem munkaviszonyból* ered.

Ha a fenti esetekben a jogosult a *kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesíthető követelése* vonatkozásában a bíróságnál terjeszt elő keresetlevelet, akkor a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja azzal az indokolással, hogy a pert kötelezően más hatósági (közjegyzői) eljárásnak kell megelőznie, egyidejűleg tájékoztatja a jogosultat (felperest) a fizetési meghagyásos eljárás megindításának lehetőségéről és módjairól.

A jogosult *választásától függően akár* fizetési meghagyás útján, akár peres úton érvényesíthetők azok a követelések, amelyek esetén

- 1./ A követelés *kizárólag pénz fizetésére* irányul, és
- 2./ A követelt tőkeösszeg az *egymillió forintot* meghaladja meg, de a *négyszázmillió forintot* nem haladja meg.
- 3./ a követelés *lejárt, és*
- 4./ a kötelezett rendelkezik *belföldi idézési címmel*, és
- 5./ a pénzkövetelés *nem munkaviszonyból* ered.

Minden más esetben a követelés fizetési meghagyás útján való érvényesítése *kizárt*. (Így ha a követelés meghaladja a négyszázmillió forintot, ha nem pénz fizetésére irányul, ha még nem esedékes, ha a kötelezett nem rendelkezik belföldi idézési címmel, vagy a követelés munkaviszonyból ered.)

5.3. A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztése

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem többféle módon terjeszthető elő.

Előterjeszthető a Magyar Országos Közjegyzői Kamara az Interneten elérhető országos számítástechnikai rendszerén keresztül *elektronikus úton*. *Csak ilyen módon terjesztheti elő a kérelmet* a jogi képviselővel rendelkező fél, továbbá a jogi személy.

A jogi képviselő nélkül eljáró magánszemélyek, valamint a jogi képviselő nélkül eljáró, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek azonban a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmüket *írásban* (papír alapon), valamint *szóban* is előterjeszthetik, bármelyik közjegyzőnél.

A kérelem előterjesztésére egy formanyomtatvány kitöltésével kerül sor. A formanyomtatvány *kötelezően* tartalmazza a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, idézési címét és eljárásbeli állását; a követelés jogalapját (a követelés alapjául szolgáló jogviszonyt és az érvényesíteni kívánt jogot), valamint a követelésnek és járulékainak összegét; a követelés alapjául szolgáló jogviszony létrejöttének és a követelés lejártának időpontját; a követelés beazonosításához szükséges adatokat (így számlatartozás esetén a számla keltét és sorsszámát); valamint a fizetési meghagyás kibocsátására irányuló határozott kérelmet. Mindezekén felül azonban lehetőség van arra, hogy a jogosult a törvényben meghatározott további adatokat adjon meg: így – többek között – megjelölheti a kötelezett egyéb személyes adatait, vagy a saját fizetési számlaszámát, amelyen a követelés teljesítését elfogadja.

A fizetési meghagyás iránti kérelem *nem tartalmazhat mellékleteket*.

A fizetési meghagyásos eljárásban *a jogi képviselő nem kötelező*.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésével egyidejűleg a jogosultnak, a peres eljárással szemben nem illetéket, hanem a Magyar Országos Közjegyzői Kamara részére *eljárási díjat* kell megfizetnie, nem terheli azonban díjfizetési kötelezettség azt a természetes személyt, akinek a részére a közjegyző személyes költségfeljegyzési jogot engedélyezett abból az okból, hogy jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán az eljárási költséget fedezni nem tudja. *Jogi személy a fizetési meghagyásos eljárásban nem részesülhet költségkedvezményben.*

5.4. Az eljáró közjegyző. A közjegyző intézkedései a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem alapján

Amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet a jogosult elektronikus úton terjesztette elő, úgy az ügyeket a számítógépes rendszer *automatikusan*, egymás között egyenlő arányban osztja el a közjegyzők között. Ha pedig a kérelmet írásban vagy szóban terjesztették elő, akkor az a közjegyző jár el, *akinél a kérelem előterjesztésre került*.

A közjegyzőnek a beérkező kérelmet *nyomban, de legkésőbb a fizetési meghagyás kibocsátására nyitva álló határidőn belül* – amely a kérelem beérkezésétől számított tizenöt nap, elektronikus úton beadott kérelem esetén pedig három munkanap – meg kell vizsgálnia. Ha a közjegyző elmulasztja ezt a határidőt, akkor a határidő utolsó napját követő munkanapon a számítógépes rendszer útján a közjegyző nevében – és felelősségére – automatikusan kerülnek megtételre a szükséges intézkedések.

A kérelem megvizsgálása csak arra terjedhet ki, hogy teljesültek-e a kérelemmel kapcsolatos jogszabályi feltételek.

A kérelem megvizsgálását követően a közjegyző a következő intézkedéseket teheti:

a./ Ha a jogszabályi rendelkezések szerint nincs helye fizetési meghagyás kibocsátásának, a kérelmet *hivatalból elutasítja*. (Ezek az esetek lényegében megegyeznek azokkal az esetekkel, amikor a keresetlevelet kell idézés kibocsátása nélkül elutasítani, de akkor is el kell utasítani hivatalból a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet, ha a fizetési meghagyás kibocsátásának a törvényi rendelkezések alapján nincs helye; ha a kötelezettnek a meghagyást belföldi címen ismételtelen nem lehet kézbesíteni, mert meghalt (megszűnt), a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött; ha a jogi képviselővel rendelkező fél vagy a jogi személy kérelmét nem elektronikus úton terjesztette elő.) Ha a közjegyző a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet hivatalból elutasítja, a már kibocsátott fizetési meghagyás hatályát veszti. A kérelem beadásához fűződő joghatályok azonban fennmaradnak, ha a jogosult a fizetési meghagyás kibocsátása iránti újabb kérelmet vagy a keresetlevelet a végzés jogerőre emelkedését követő harminc napon belül benyújtja vagy ajánlott küldeményként postára adja, illetőleg e határidőn belül követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti. E határidő elmulasztása esetén igazolásnak viszont nincs helye.

b./ Ha a kérelmet hiányos tartalommal terjesztették elő, és a kérelmet nem kell hivatalból elutasítani, úgy a jogosultat *hiánypótlásra hívja fel*.

c./ Ha az eljárás nem tartozik a közjegyző hatáskörébe, intézkedik az ügy *áttételéről*.

d./ Amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátásához szükséges, a közjegyző *hivatalból* megteheti a jogszabályban meghatározott *intézkedéseket*.

e./ Egyébként a közjegyző a megfelelően előterjesztett kérelem alapján a *fizetési meghagyás kibocsátásáról* rendelkezik.

5.5. A fizetési meghagyás kibocsátása

A fizetési meghagyás kibocsátása papír alapon, és csak a kérelem szerint történik.

A fizetési meghagyás tartalmazza a *közjegyzőre vonatkozó adatokat*; a *felekre vonatkozó adatokat*; a *követelésre vonatkozó adatokat*; a *fizetésre felszólítást* – azt a meghagyást, hogy a kötelezett a követelésnek a meghagyás kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt tegyen eleget, és az összekszerűen meghatározott eljárási költségeket is fizesse meg; a *meghagyás jogkövetkezményeiről tájékoztatást* – azt a tájékoztatást, hogy a közjegyző a meghagyással érvényesített követelés jogalapját és az annak bizonyítására szolgáló tényeket érdemben e törvény alapján nem vizsgálta, és a meghagyás akkor válik jogerőssé és végrehajthatóvá, ha a kötelezett határidőben nem mond ellent; az *ellentmondás lehetőségére felhívást* – azt a figyelmeztetést, hogy a kötelezett a meghagyás ellen ellentmondással élhet; valamint az *önkéntes teljesítésről tájékoztatást* – azt a figyelmeztetést, hogy ha a meghagyás kézhezvétele után a kötelezett a követelést teljesíti, az elismerésnek minősül, és ebben az esetben a meghagyás az ellentmondásra nyitva álló határidő utolsó napját követő napon jogerőre emelkedik.

5.6. Az ellentmondás

Ha a kötelezett a fizetési meghagyást kellő időben ellentmondással nem támadja meg, a fizetési meghagyás *jogerőre* emelkedik, amely következménye, hogy annak alapján végrehajtás kezdeményezhető, továbbá a fizetési meghagyással érvényesített követelés ítélt dolognak minősül, az anyagi jogerő következtében ugyanazok a felek ugyanabból a tényalapból származó ugyanazon jog iránt egymás ellen keresetet nem indíthatnak, az elbírált jogot egymással szemben vitássá nem tehetik.

Az ellentmondás a kötelezettnek az a nyilatkozata, amellyel megakadályozza a fizetési meghagyás jogerőssé válását, és amely által a fizetési meghagyásos eljárás perré alakul át.

Az ellentmondás a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított *tizenöt napon* belül terjeszthető elő; elmulasztása esetén van helye igazolási kérelemnek.

Az ellentmondást akár elektronikus úton, akár írásban, akár szóban, bármelyik közjegyzőnél elő lehet terjeszteni – a jogi képviselővel rendelkező kötelezett és jogi személy kötelezett azonban az ellentmondást is csak elektronikus úton terjesztheti elő.

Az ellentmondás tartalmi követelménye minimális: annak kell tekinteni a kötelezett bármilyen olyan nyilatkozatát, amely a követelés fennállását vitatja.

(Elégséges: „vitatom”, „nem fizetek”.) Nem tekinthető azonban a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett csak a fizetésre halasztás vagy részletfizetés engedélyezését kéri; erre azonban csak az ellentmondásra nyitva álló határidőn belül van lehetőség. Nem minősül a fizetési meghagyás megtámadásának a kijavításra irányuló kérelem sem.

Ha az ellentmondás elkésett, vagy nem az ellentmondás előterjesztésére jogosulttól származik, vagy a jogi képviselővel rendelkező fél, jogi személy fél azt nem elektronikus úton terjesztette elő, a közjegyző az ellentmondást hivatalból elutasítja.

5.7. A fizetési meghagyás jogerősítése

Ha a kötelezett nem terjeszt elő ellentmondást, vagy az ellentmondást a közjegyző jogerős végzésével elutasította, a közjegyző a fizetési meghagyás kiadmányát *jogerősítési záradékkal* látja el, és így kézbesíti a jogosultnak. A jogerős fizetési meghagyásnak *ugyanolyan hatálya* van, mint a jogerős ítéletnek.

A jogerős fizetési meghagyás alapján, a teljesítési határidő eredménytelen eltelte után, végrehajtásnak van helye. A végrehajtás elrendelésére, végrehajtási lap kibocsátásával, a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző jogosult.

5.8. Az eljárás perré alakulása

A határidőben előterjesztett ellentmondás következtében az eljárás perré alakul át.

A perré alakulást követően a közjegyző az ellentmondásról szóló értesítést nyolc napon belül kézbesíti a jogosultnak, és felhívja, hogy az értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságnak benyújtott beadványon a peres eljárás illetékét rója le, az ügyre vonatkozó részletes tényállításait adja elő, és bizonyítékait terjessze elő azzal, hogy a felhívás elmulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti.

Miután a közjegyző az értesítést kézbesíteni rendelte, a kézbesítést igazoló tértivevény visszaérkezése után a fizetési meghagyásos eljárásnak a számítógépes rendszerben rögzített iratainak kinyomtatott példányát, az *aktanyomatot* megküldi a fizetési meghagyás iránti kérelemben a jogosult által megjelölt, vagy ennek hiányában a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak.

Ha a jogosult a közjegyző előző felhívásának eleget tett, úgy a bíróság az iratok beérkezését követő harminc napon belül *tárgyalást tűz ki*, a felhívás elmulasztása esetében pedig a *pert megszünteti*. A perben a jogosult felperes, míg a kötelezett alperes lesz.

Feladat:

Ellentmondásnak kell-e tekinteni a fizetési meghagyásra érkezett következő kötelezetti nyilatkozatokat?

„Nem tartozom!”

„Nem fogok fizetni!”

„Már kifizettem!”

„Szeretném hat részletben kifizetni!”

„Rosszul írták, nem Kiss János vagyok, hanem Dr. Kiss János!”

„NEM ÉS NEM!!!”

„Nem értek egyet, fellebbezek!”

„Vonják vissza ezt a fizetési meghagyást!”

6. Joghatósági szabályok az Európai Unióban

6.1. Az Európai Unió polgári eljárásjoga

Az Európai Unió jogalkotó szervei által alkotott azon közösségi jogi normák, valamint az Európai Bíróság esetjogának és jogértelmezésének összessége, melyek az Unió tagállamai között határon átnyúló polgári ügyekben alkalmazandóak.

6.2. A joghatóság

A joghatóság az ügyek államok közötti elosztását jelenti.

A joghatósági szabályozások joghatósági okokat határoznak meg. A joghatósági okok azon elemei a jogvitának, melyek azt egy adott tagállamhoz kapcsolhatják, és ezáltal megalapozzák a tagállam hatóságainak eljárását.

Az Európai Unión belül az ügyelosztási (joghatósági) rendelkezések a következő uniós jogi normákban kerülnek szabályozásra:

- polgári és kereskedelmi ügyekben: az Európai Parlament és a Tanács **1215/2012/EU rendelete** a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel I.);
- házassági ügyekben és a szülői felelősség kérdésében: a Parlament és a Tanács **2201/2003/EK rendelete** a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel II.)
- tartással kapcsolatos ügyekben: a Parlament és a Tanács **4/2009/EK rendelete** a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról;

6.3. Joghatósági szabályok polgári és kereskedelmi ügyekben

A joghatósági okok rendszere polgári és kereskedelmi ügyekben 5 joghatósági ok-csoportból áll:

- általános joghatóság;
- vagylagos joghatóság;
- aszimmetrikus joghatóság;
- kizárólagos joghatóság;
- megállapodás a joghatóságról.

Általános joghatóság

Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül az adott tagállam bírósága előtt perelhető (alperes lakóhelye szerinti tagállam).

Az általános joghatóságon, mint alapvető ügyelosztási elven kívüli további 4 joghatósági ok-csoport azon az elven nyugszik, hogy valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bírósága előtt is perelhető a rendelet által meghatározott esetekben. Ezek más néven a különös joghatósági okok (vagylagos, aszimmetrikus, kizárólagos, megállapodás a joghatóságról.)

Vagylagos joghatóság

A felperes – választása szerint – az alábbi tagállamban indíthat pert az alperessel szemben:

- Ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt;
- Jogellenes károkozással, azzal egy tekintet alá eső cselekménnyel, vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet;
- Fióktelep, képviselet vagy más telephely működéséből származó jogvita tekintetében a fióktelep, képviselet vagy más telephely helyének bírósága előtt;
- Az ugyanazon szerződésen vagy tényálláson alapuló viszontkeresetnél, amelyen az eredeti kereset alapul, azon bíróság előtt, amely az eredeti kereset tárgyában eljár **(Rendelet 7-9. cikke)**.

Aszimmetrikus joghatóság

A joghatóság a felperes lakóhelyéhez is igazodhat, amennyiben biztosítási ügyekben, fogyasztói szerződések esetén, valamint egyedi munkaszerződések esetén a felperes a biztosított, fogyasztó, munkavállaló.

A szabályozás alapja, hogy a jogvitában gyengébb félként fellépő felperest védelemben kell részesíteni a gazdasági erejénél, szervezettségénél fogva erősebb alperessel szemben. A védelem azáltal valósulhat meg, hogy a felperes saját tagállamában is jogosult a pert megindítani az alperessel szemben.

Fontos azonban, hogy ha a biztosított, a fogyasztó, a munkavállaló az alperes, az általános joghatóság alapján a lakóhelye szerinti tagállamban perelhető.

Kizárólagos joghatóság

Valamely tagállam bíróságai a felek lakóhelyére való tekintet nélkül kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:

- ingatlanon fennálló dologi joggal, ingatlan bérletével, haszonbérletével kapcsolatos eljárásban annak a tagállamnak a bírósága, ahol az ingatlan található;

- társaság vagy más jogi személy, természetes vagy jogi személyek társulása létrehozatalának érvényességével, érvénytelenségével, megszűnésével, ezek szervei határozatának érvényességével kapcsolatos eljárásban annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a társaság, jogi személy, társulás székhelye található;
- olyan eljárásban, amelynek tárgya közhitelű nyilvántartásba történő bejegyzés érvényessége, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a nyilvántartást vezetik;
- olyan eljárásokra, amelyek szabadalommal, védjeggyel, formatervezési mintával kapcsolatosak, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a letétbe helyezést vagy lajstromozást kérelmezték **(Rendelet 24. cikk)**.

Megállapodás a joghatóságról

A felek lakóhelyükre tekintet nélkül egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő jogviták eldöntésére valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki.

Megköthető írásban vagy szóban (írásbeli megerősítéssel), a felek között korábban kialakított gyakorlatnak megfelelően, nemzetközi kereskedelembe szokásos gyakorlatnak megfelelő formában.

Hatása, hogy a felek közötti jogvita elbírálására kizárólagos joghatóságot eredményez. Azonban a felperes által más tagállam bírósága előtt indított eljárást az alperes perbebocsátkozással elfogadhatja.

6.4. Joghatósági szabályok házassági ügyekben

Az alábbi joghatósági szabályokat házassági ügyekben kell alkalmazni.

A házassági ügy – uniós rendelet által alkalmazott – fogalma a házasság felbontásával, a különválással és a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos polgári ügyeket foglalja magába.

A rendelet által meghatározott joghatósági okok egyenrangúak, versengő viszonyban vannak, a felperes választásán múlik azok igénybevétele. Valamennyi joghatósági ok általános joghatóságként kerül szabályozásra.

E szerint annak a tagállamnak a bíróságai rendelkezhetnek joghatósággal, amelynek területén:

- a házastársak szokásos tartózkodási hellyel rendelkeznek;
- a házastársak legutolsó szokásos tartózkodási hellyel rendelkeztek, amennyiben az egyikük még ott tartózkodik;
- az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik;
- közös kérelem esetén a házastársak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik;
- a kérelmező szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, ha a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább 1 évig ott tartózkodott (6 hónapig ott tartózkodott, és az adott állam állampolgára).

Kisegítő joghatósági okként kerül szabályozásra a házastársak állampolgársága szerinti tagállam (amelynek mindkét házastárs állampolgára).

6.5. Joghatósági szabályok a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben

A rendelet joghatósági szabályait a szülői felelősség valamennyi vonatkozásával kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni. A szülői felelősség a gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jogot és kötelességet magában foglalja.

Általános joghatóság

A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal.

Joghatóság a tartózkodási hely jogszerű megváltoztatása esetén

A gyermek tartózkodási helyének jogszerű megváltozása esetén (költözés), a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti tagállam joghatósága 3 hónapig még fennmarad.

Ezen joghatósági ok esetén speciális szabályok is segítik a szülői felelősség kapcsán való eljárást:

- ha a gyermek előző tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságai már határozatot hoztak a szülői felelősséggel kapcsolatban (különösen a láthatási jogot illetően), akkor ez az ügy továbbra is az adott tagállam bíróságainak joghatósága alá tartozik.
- a házastársak elfogadhatják a házasság felbontásának ügyében joghatósággal rendelkező bíróságnak a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben való illetékességét.
- a szülők megállapodhatnak abban is, hogy az ügyet egy másik olyan tagállam bírósága elé viszik, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi (a gyermek az adott tagállam állampolgára).

A gyermek tényleges jelenléte szerinti joghatóság

Amennyiben sem a tartózkodási hely, sem más joghatósági ok alapján nem lenne joghatósággal rendelkező bíróság, az a tagállam vállalja a joghatóságot, amelyben a gyermek tartózkodik (a menekült gyermek, olyan gyermek, akit a hazájukban zajló zavargások miatt külföldre telepítettek át).

A gyermek jogellenes elvitelére vonatkozó joghatósági szabályok

A szabályozás vonatkozik a gyermek jogellenes elvitelére vagy visszatartására. A rendelkezések célja a gyermekek jogellenes elvitelének megakadályozása az Európai Unióban.

Annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a gyermek a jogellenes elvitelt megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig

joghatóságot gyakorolnak, amíg nincs a gyermeknek szokásos tartózkodási helye egy másik tagállamban. Utóbbira a gyermeknek a felügyeleti jogot gyakorló személyek beleegyezésével és legalább egy éves tartózkodási idő esetén kerülhet sor.

DUPress e-jegyzetek

Feladat:

A felperes pert kíván indítani az alperessel szemben az Ausztriában, Bécs mellett található 40 hektár földterület haszonbérletével kapcsolatos vita miatt. Öntől kér segítséget az eljárás megindításához, az eljárásra jogosult bíróság megtalálásához.

Adjon tanácsot a joghatóságra vonatkozó szabályok alapján!

DUPress e-jegyzetek

7. A határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása az Európai Unióban

Az Európai Unió tagállamaiban rendeletek útján szabályozzák, hogy milyen eljárásban, és milyen feltételekkel kell végrehajtani a tagállami bíróságokon hozott határozatokat egy másik tagállamban. A szabályozás alapköve a *kölcsönös elismerés elve*, ami azt jelenti, hogy egy tagállam bírósága által hozott határozatot a többi tagállamban automatikusan el kell ismerni ugyanúgy, mintha azt az elismerés helye szerinti tagállam bíróságai hozták volna meg. A más tagállamban történő végrehajtásnál is az a cél, hogy eltöröljék a külön végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást (exequatur), és a határozat a származási államban kiállított tanúsítvány segítségével bármely más tagállamban végrehajtható legyen. A rendeletek hatálya alá nem tartozó esetekben minden tagállam saját nemzetközi magánjogi szabályai irányadók.

Jogforrások:

1. Magyar belső jog:

- 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról (Nmjtvr.)
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról (Vht.)
- 2. EU Rendeletek:
 - 1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, és a 44/2001/EK rendelet felülvizsgálatáról
 - 2201/2003/EK rendelet a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
 - 805/2004/EK rendelet a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról

7.1. Az 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról (Nmjtvr.)

A külföldi határozat Magyarországon történő elismerésének feltételei:

1. megalapozott volt a bíróság joghatósága (a magyar joghatósági szabályok szerint)
2. jogerőre emelkedett a határozat a származási államban
3. viszonyosság álljon fenn
4. nem állhat fenn megtagadási ok

A megtagadási okok fennállása esetében a külföldi határozat nem ismerhető el, és nem hajtható végre Magyarországon. A megtagadási okokat a bíróság a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás során hivatalból vizsgálja.

Megtagadási okok:

1. ha az elismerés a magyar közrendbe ütközne
2. az alapvető eljárási elveket súlyosan sértette az eljárás
3. akinek terhére hozták a határozatot, az eljárásban nem vett részt (sem személyesen, sem képviselő útján) mert a keresetlevelet/idézetet nem kézbesítették szabályszerűen és olyan időben hogy a védekezésre felkészülhessen.
4. perfüggőség beállt az eljárás megindítása előtt
5. res iudicata, azaz ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog tárgyában magyar bíróság vagy más hatóság azonos felek között korábban jogerős érdemi határozatot hozott

Az elismerés

Nem igényel külön eljárást, sem alakszerű határozatot. Lehet kérelmezni nemperes eljárásban: az ellenérdekű fél belföldi lakóhelye (székhelye) vagy szokásos tartózkodási helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság (Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság); ennek hiányában a kérelmező belföldi lakóhelye (székhelye) vagy szokásos tartózkodási helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság (Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság); ha pedig a kérelmezőnek sincs belföldön lakóhelye (székhelye) vagy szokásos tartózkodási helye, a Budai Központi Kerületi Bíróság rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.

A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás (exequatur)

Ez szükséges ahhoz, hogy egy külföldi határozatot végre lehessen hajtani egy másik államban. A magyar bíróság ennek során végrehajtási tanúsítvánnyal látja el a külföldi határozatot. Ezután lehet csak elrendelni a végrehajtást, és végrehajtási lapot kiállítani a Vht. szerint.

A végrehajthatóvá nyilvánítás feltételrendszere:

1. a határozat megfelel az elismerés feltételeinek
2. marasztalást tartalmaz a határozat
3. a Vht. szerinti határozat (polgári bíróság, büntetőbíróság polgári jogi igényről hozott határozata)

Az a bíróság állítja ki a tanúsítványt, amelyik a végrehajtási lap kibocsátására jogosult külföldi határozat esetében.

A végrehajtási lapot külföldi bírósági határozat esetében – az adós lakóhelye, székhelye, vagyontárgyának helye, fióktelepe, kereskedelmi képviselete szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság (BKKB-Budapest), a 2201/2003/EK rendelet szerint a kötelezett vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság állítja ki. Végrehajtási záradékot állít ki a bíróság a 1215/2012/EU és a 2201/2003/EK szerinti közokiratok esetén.

7.2. Az 1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

Elismerés

A valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás előírása nélkül elismerik **(36. cikk (1) bekezdés)**.

A megtagadási okokat csak kérelemre veszik figyelembe.

Megtagadási okok:

- a) az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes a címzett tagállam közrendjével (ordre public);
- b) a határozatot az alperes távollétében hozták, amennyiben az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére megfelelő időben és megfelelő módon ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson, kivéve ha az alperes elmulasztotta a határozatot megtámadó eljárás kezdeményezését annak ellenére, hogy lehetősége lett volna rá;
- c) a határozat összeegyeztethetetlen az azonos felek között a címzett tagállamban hozott határozattal;
- d) a határozat összeegyeztethetetlen egy másik tagállamban vagy harmadik államban azonos jogalpból származó, azonos felek közötti eljárásban hozott korábbi határozattal, feltéve hogy a korábbi határozat eleget tesz az elismerés feltételeinek a címzett tagállamban; vagy
- e) a határozat ellentétes a kizárólagos vagy az aszimmetrikus joghatósági szabályokkal.

A megtagadási okok vizsgálata során tilos a határozat érdemi felülvizsgálata. A származási tagállam bíróságának joghatósága szintén nem vizsgálható felül (az e) pont kivételével).

Végrehajthatóvá nyilvánítás

A jogosultnak kérelmezni kell. Ilyen kérelem esetében érdemi felülvizsgálat nélkül, nyomban végrehajthatónak kell nyilvánítani a határozatot. Nem lehet vizsgálni hivatalból, hogy fennáll-e valamely megtagadási ok, és nem tehet észrevételt az adós ebben a szakaszban.

Illetékesség: az adós lakóhelye vagy a végrehajtás helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság

Csatolandó iratok:

1. a határozat hiteles másolata
2. tanúsítvány (a származási állam bírósága állítja ki) arról, hogy a származási államban végrehajtható a határozat. Ezt Magyarországon az első fokon eljáró bíróság kérelemre kiállítja.

A végrehajthatóvá nyilvánító végzés ellen bármelyik fél jogorvoslattal élhet.

Jogorvoslat a rendelet szerint (49. cikk):

Bármelyik fél jogorvoslatot nyújthat be a végrehajtás megtagadására irányuló kérelmet elbíráló határozattal szemben.

A jogorvoslatot azon bírósághoz kell benyújtani, amelyet az érintett tagállam a 75. cikk b) pontja szerint olyan bírósággént közölt a Bizottsággal, amelyhez a jogorvoslat benyújtandó.

A jogorvoslat tárgyában hozott határozat kizárólag akkor támadható meg jogorvoslati kérelemmel, ha az érintett tagállam közölte a Bizottsággal azon bíróságokat, amelyekhez bármely további jogorvoslat benyújtandó **(50. cikk)**.

Az a bíróság, amelyhez a végrehajtás megtagadására irányuló kérelmet nyújtanak be, vagy amely a 49. vagy az 50. cikk alapján benyújtott jogorvoslat ügyében jár el, felfüggesztheti az eljárást, amennyiben a határozat ellen rendes jogorvoslatra vonatkozó kérelmet nyújtottak be az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban, illetve ha az ilyen jogorvoslat benyújtására megadott határidő még nem járt le. Ez utóbbi esetben a bíróság meghatározhatja a jogorvoslat benyújtására nyitva álló időtartamot **(51. cikk)**.

Perfűggőség (29. cikk)

Amennyiben azonos jogalapon, azonos felek között különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak eljárásokat, a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatóságának megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást.

Amennyiben az elsőként felhívott bíróság joghatóságát állapítják meg, a később felhívott bíróság ennek javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.

Kikötött bíróság joghatóságának vizsgálata: amennyiben valamely tagállam olyan bíróságát hívják fel, amelyre a megállapodás kizárólagos joghatóságot ruház, egy másik tagállam bármely bírósága felfüggeszti az eljárást mindaddig, amíg a megállapodás alapján felhívott bíróság meg nem állapítja, hogy nem rendelkezik joghatósággal a megállapodás alapján.

Amennyiben a megállapodásban kikötött valamely bíróság megállapítja joghatóságát a megállapodással összhangban, egy másik tagállam bármely bírósága a szóban forgó bíróság javára megállapítja joghatósága hiányát.

7.3. A 2201/2003/EK Rendelet a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

Ebbe a körbe tartozó határozat: a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése, valamint szülői felelősségre vonatkozó határozat, amelyet egy tagállam bírósága mond ki, függetlenül a határozat elnevezésétől, ideértve az ítéletet vagy végzést.

A szülői felelősség magában foglalja egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jogot és kötelességet, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag

kötelező megállapodás útján gyakorol. Magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is.

Elismerés

Az elismerés ezekben az ügyekben automatikus. Azonban itt hivatalból kell vizsgálni a megtagadási okokat.

Megtagadási okok: a rendelet külön okokat tartalmaz a házassági ügyekre és a szülői felelősség körében.

A) Házassági ügyekben

1. a közrenddel nyilvánvalóan ellentétes a határozat
2. a határozatot az alperes távollétében hozták, és nem kézbesítették neki az eljárást megindító iratot megfelelő időben és olyan módon, hogy ellene védekezhessen, kivéve ha egyértelműen elfogadta a határozatot.
3. összeegyeztethetetlen egy olyan határozattal, amelyet ugyanazon felek közötti eljárásban abban a tagállamban hoztak, amelyben az elismerést kérik; vagy
4. összeegyeztethetetlen egy olyan korábbi határozattal, amelyet ugyanazon felek között más tagállamban vagy harmadik államban hoztak, feltéve hogy a korábbi határozat megfelel az elismerés feltételeinek abban a tagállamban, ahol az elismerést kérik.

B) Szülői felelősség körében

1. az ilyen elismerés – a gyermek érdekeit figyelembe véve – nyilvánvalóan ellentétes azon tagállam közrendjével, ahol az elismerést kérik;
2. ha a határozatot az alperes távollétében hozták, amennyiben az alperesnek nem kézbesítették az eljárást megindító vagy azzal egyenértékű iratot megfelelő időben és olyan módon, hogy az alperes védelméről gondoskodhasson, kivéve ha megállapítást nyer, hogy az alperes egyértelműen elfogadta a határozatot;
3. nem adtak lehetőséget a gyermek meghallgatására, és ez sérti a tagállam eljárási alapelveit (ahol az elismerést kérik);
4. bármely személy kérelmére, aki állítja, hogy sérti a szülői felelősségét a határozat, és nem adtak lehetőséget az eljárásban a meghallgatására;
5. összeegyeztethetetlen a szülői felelősségre vonatkozó későbbi határozattal, amit abban a tagállamban hoztak ahol az elismerést kérik;
6. összeegyeztethetetlen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamban vagy harmadik államban hozott későbbi szülői felelősségre vonatkozó határozattal, ha az megfelel az elismerés feltételeinek ott, ahol kérik;
7. nem tartják be a rendelet másik tagállamban való gyermekelhelyezésre vonatkozó szabályait.

Végrehajthatóvá nyilvánítás

A házassági ügyekben csak elismerési kötelezettség van, végrehajthatóvá nyilvánítás nincs. Tehát csak a szülői felelősség körében hozott határozatokra van végrehajthatóvá nyilvánítás.

Illetékesség: aki ellen kéri a végrehajtást, annak a szokásos tartózkodási helye, bármely gyermek szokásos tartózkodási helye, vagy a végrehajtás helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság jár el.

Csatolandó iratok:

- a határozat másolata
- igazolás arról, hogy a származási államban végrehajtható (ezt Magyarországon az első fokon eljáró bíróság állítja ki).
- az alperes távollétében hozott határozat esetén:
 - a) annak az okiratnak az eredeti példánya vagy hiteles másolata, amely bizonyítja, hogy a távollévő félnek kézbesítették az eljárást megindító vagy azzal egyenértékű iratot, vagy
 - b) bármely olyan okirat, amely azt jelzi, hogy az alperes a határozatot egyértelműen elfogadta.

Különös szabályok a láthatási joggal kapcsolatos és a gyermek visszavitelét elrendelő határozatokra

Láthatással kapcsolatos határozatok: nem kell végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás sem, és nincs lehetőség az elismerés megtagadására, ha a származási államban igazolást állítanak ki arról, hogy:

- az összes érdekelt fél részére biztosították a meghallgatás lehetőségét,
- a gyermeket meghallgatták,
- vagy mulasztás folytán hozták a határozatot, de megfelelő időben kézbesítették a mulasztó félnek az eljárást megindító iratot.

Ha határon átnyúló az ügy, akkor már a határozat végrehajthatóvá válásakor hivatalból ki kell adni az igazolást.

Gyermek visszavitelét elrendelő határozatok: itt sincs szükség végrehajthatóvá nyilvánítási eljárásra, és nem lehet megtagadni az elismerést.

Az igazolást mindkét esetben az első fokon eljáró bíróság állítja ki.

7.4. A 805/2004/EK Rendelet a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról

Célja

- egyszerűsített végrehajtás, automatikus elismerés és nincs külön végrehajthatóvá nyilvánítás
- minimumszabályok meghatározása a megelőző bírósági eljárásra és a kézbesítésre vonatkozóan

Fogalmak

– *nem vitatott követelés:*

- A) feltételezi egyrészt az igazoltan passzív alperest – a megjelenést elmulasztja, vagy felszólításra nem reagál, azaz nem emelt kifogást a követeléssel szemben, vagy igen, de utána nem jelent meg a tárgyaláson
- B) másrészt aktív magatartás is eredményezheti, azaz ha beleegyezett az alperes, ami lehet:
 - kifejezett elismerés,
 - bíróság előtt kötött egyezség,
 - közokiratban foglalt követelés.

Hitelesítés feltételei

Egy tagállamban meghozott, nem vitatott követelésről szóló határozatot a származási bírósághoz bármely időpontban intézett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni, ha:

- a) a határozat a származási tagállamban végrehajtható; és
- b) a határozatot nem a joghatóságra vonatkozó 1215/2014/EU rendelet aszimmetrikus és kizárólagos szabályok megsértésével hozták; és
- c) a származási tagállam bírósági eljárása megfelel a rendeletben meghatározott követelményeknek, amennyiben a követelés passzívan nem vitatott; és
- d) a határozatot az adós lakóhelye szerinti tagállamban hozták, a következő esetekben:
 - a követelés passzívan nem vitatott; és
 - a fogyasztó által kötött fogyasztói szerződésre vonatkozik; és
 - az adós a fogyasztó.

Minimumszabályok

Csak a passzívan nem vitatott esetekre kell alkalmazni. A tagállamoknak nem kötelező ezeket átültetnie a saját eljárásjogi szabályozásába, csak ösztönzőként szolgálnak, mivel ezen feltételek hiányában az adott tagállam bírósági határozatai nem hitelesíthetők európai végrehajtható okiratként.

A minimumszabályok egyrészt a kezdő irat kézbesítésére, másrészt a bírósági eljárásra (tájékoztatás a követelésről) vonatkoznak.

A) A kézbesítésre vonatkozó minimumszabályok:

Kézbesítés az adós általi kézhezvétel bizonyítékával (13. cikk)

Az eljárást megindító irat vagy azzal egyenértékű irat a következő módokon kézbesíthető az adós részére:

- a) személyes kézbesítés, átvételi elismervényt az adós aláírja;
- b) személyes kézbesítés a kézbesítést végző személy aláírásával ellátott irattal igazolva, amely megállapítja, hogy az adós átvette az iratot, vagy jogosulatlanul visszautasította annak átvételét, és meghatározza a kézbesítés dátumát;
- c) postai kézbesítés, átvételi elismervényt az adós aláírja és visszaküldi;

d) elektronikus kézbesítés, ha az átvételi elismervényt az adós aláírja és visszaküldi.

Kézbesítés az adós általi kézhezvétel bizonyítéka nélkül (14. cikk)

a) személyes kézbesítés az adós személyes címére, az adóssal egyháztartásban élő vagy az ott foglalkoztatott személyek részére;

b) ha az adós önálló munkavégző vagy jogi személy, személyes kézbesítés az adós üzlethelyiségében, az adós alkalmazásában álló személyek részére;

c) az irat elhelyezése az adós levélszekrényében;

d) az irat elhelyezése egy postahivatalban vagy az illetékes hatóságoknál, és az adós levélszekrényében egy írásos értesítés;

e) postai kézbesítés átvétel bizonyítéka nélkül, ha az adós címe a származási tagállamban van;

f) a kézbesítést igazoló elektronikus értesítés, feltéve hogy az adós előzetesen kifejezetten elfogadta e kézbesítési módot.

B) A bírósági eljárásra vonatkozó minimumszabályok

Az adós megfelelő tájékoztatása a követelésről (16. cikk):

Az eljárást megindító iratnak vagy azzal egyenértékű iratnak tartalmaznia kell a következőket:

a) a felek neve és címe;

b) a követelés összege;

c) amennyiben a követelés után kamatot igényelnek, a kamatláb és azon időszak, amelyre kamatot igényelnek;

d) a követelés jogalapjának megjelölése.

Az adós megfelelő tájékoztatása a követelés vitatásához szükséges eljárási lépésekről (17. cikk):

Az eljárást megindító iratban, az azzal egyenértékű iratban vagy a bírósági tárgyalásra való idézésben vagy azokhoz csatolva egyértelműen fel kell tüntetni a következőket:

a) a követelés vitatásának eljárásjogi követelményei, beleértve a határidőt, a bírósági tárgyalás időpontját; azon szerv neve és címe, amelyhez a választ intézni kell, illetve amely előtt adott esetben meg kell jelenni, valamint hogy kötelező-e az ügyvéd általi képviselet;

b) a kifogás elmaradásának vagy a megjelenés elmulasztásának következményei, különösen adott esetben azon lehetőség, hogy az adóssal szemben határozatot lehet hozni vagy végrehajtani.

A minimumszabályok megsértésének orvoslása

1. Ha a bírósági eljárásra vonatkozó minimumszabályoknak nem felel meg, de a kézbesítés a rendelet szerinti módokon történt, és lehetősége volt az alperesnek teljes körű jogorvoslatra, arról tájékoztatták, de nem élt vele az alperes;

2. ha nem felelt meg a kézbesítési módoknak, de alperes magatartása bizonyítja, hogy időben átvette;

ekkor nincs akadálya az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítésnek.

Végrehajtás

Az európai végrehajtható okirat tanúsítvány alapján történik, amit a származási bíróság akkor állít ki, ha:

- a határozat a származási államban végrehajtható,
- nem ütközik a 1215/2012/EU kizárólagos és aszimmetrikus joghatósági szabályaiba, vagy
- az adós a fogyasztó, és lakóhelyén hozták a határozatot.

A Vht. szerint az első fokon eljáró bíróság, közokirat esetében a kiállító hatóság székhelye szerinti járásbíróság vagy közjegyző állítja ki.

Teljes körű felülvizsgálat esete

A 14. cikk szerinti kézbesítési módok esetén lennie kell egy teljes körű felülvizsgálatnak a határozattal szemben.

Amennyiben nem a személyes kézhezvétel bizonyítékával, és fel nem róható okból nem megfelelő időben kézbesítették a címzettnek, a magyar Pp. szerint a kézbesítési vélelem megdöntése vehető igénybe.

Amennyiben vis major vagy rendkívüli körülmények akadályozták az alperest a követelés vitatásában, a magyar Pp. szerint igazolással élhet.

Végrehajtás megtagadása

Kérelemre lehetséges, ha összeegyeztethetetlen tagállami vagy harmadik állambeli korábbi ítélettel, ugyanazon jogalap tárgyában, ugyanazon felek között, ha az megfelel az elismerés feltételeinek, és az összeegyeztethetetlenséget nem hozták fel kifogásként a megelőző eljárásban. A magyar Vht. szerint ekkor a végrehajtási lap visszavonása, záradék törlése kérhető.

A végrehajtás felfüggesztése vagy korlátozása

Amennyiben az adós:

– jogorvoslatot nyújtott be az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat ellen, beleértve a 19. cikk szerinti felülvizsgálat kérelmezését is, vagy
– a 10. cikknek megfelelően az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítását vagy visszavonását kérelmezte,
úgy a végrehajtás szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága az adós kérelmére:

- a) a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja; vagy
- b) a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé; vagy
- c) kivételes körülmények esetén felfüggesztheti a végrehajtási eljárást.

A Vht. szerint ekkor a foganatosító bíróság felfüggeszti a végrehajtást (ami csak az értékesítést zárja ki).

Feladat:

A Németországban élő jogosult javára a német bíróság közlekedési balesetből eredő kártérítést ítélt meg, amit a Magyarországon élő adós ellen kellene végrehajtani. Az adós nem jelent meg egyik tárgyaláson sem.

Adjon tanácsot a jogosultnak, hogy mely Uniós rendeletek alapján kérheti a végrehajtást Magyarországon, melyik bírósághoz forduljon, és mit kell csatolnia a kérelemhez?

8. A kézbesítésről és a bizonyítás-felvételről szóló rendeletek

8.1. Az 1393/2007/EK rendelet (2007. november 13.) a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkezelés)

A rendelet célja

Az Európai Unió céljának megvalósításához (a szabadságon, biztonságon és személyek szabad mozgásán alapuló térség működtetése, fejlesztése érdekében) elengedhetetlen a bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbításának javítása és gyorsítása polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamok közötti kézbesítés során.

A polgári peres eljárások hatékonysága és gyorsasága megköveteli, hogy a bírósági és bíróságon kívüli iratokat közvetlenül és gyors módon továbbítsák a tagállamok által kijelölt helyi szervek között.

A rendelet tárgyi hatálya (alkalmazási köre)

- Polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, amennyiben bírósági és bíróságon kívüli iratokat kell továbbítani az egyik tagállamból a másikba, az utóbbiban történő kézbesítés céljából.
- Nem terjed ki különösen az adó-, vám- vagy közigazgatási ügyekre, illetve a közhatalom gyakorlásával összefüggő cselekményekért és mulasztásokért fennálló állami felelősségre.
- Nem alkalmazható, ha az irat címzettjének címe ismeretlen.

A bírósági és bíróságon kívüli irat fogalmának meghatározása

Bírósági irat: a bírósági eljárásokkal kapcsolatos iratok elnevezése, mely pl. idézés, jegyzőkönyv, keresetlevél, ellenkérelem, stb. lehet.

Bíróságon kívüli irat: Pontos fogalmat nem tudunk meghatározni, a tagállami eljárások tekinthetők irányadónak. Példálózó jelleggel bíróságon kívüli irat a hivatalos személy által elkészített irat, pl. közjegyzői okirat vagy idézés, a tagállamok hatóságai által kiállított iratok, pl. gyámhivatal vagy földhivatal iratai, illetve olyan típusú vagy jelentőségű irat, melyet hivatalos eljárás keretében kell a címzett tudomására hozni.

A rendelet által meghatározott irattovábbítási és kézbesítési módok

A) Postai kézbesítés

Bármely tagállam tértivevényes ajánlott levélben vagy ennek megfelelő módon kézbesíthet bírósági iratokat másik tagállamban lakóhellyel rendelkező személyek részére közvetlenül, postai szolgáltatások útján.

A rendelet 14. cikkében egy rövid meghatározással a tagállami postai szolgáltatók általi kézbesítés jelenik meg, melyhez egy feltételt fűz a rendelet: a kézbesítésről visszaigazolás érkezhessen.

B) Konzuli, diplomáciai kézbesítés

A konzuli, diplomáciai úton történő irattovábbításnak két módjáról is rendelkezik a rendelet. Ezek egyike, ha a konzuli, diplomáciai képviselő az irat egyik tagállamból a másik tagállamba történő eljuttatásában vesz részt (továbbítás). A másik megoldás szerint a konzuli, diplomáciai képviselő az irat tagállamon belüli kézbesítésében nyújt segítséget (kézbesítés).

A képviselőten keresztül továbbítást a rendelet kivételesnek tekint, a kézbesítést azonban kényszer alkalmazása nélkül, közvetlenül a képviselőten keresztül általános jelleggel teszi lehetővé.

C) Közvetlen kézbesítés

A rendelet által szabályozott közvetlen kézbesítés specialitása, hogy a bírósági eljárásban érdekelt személyek az átvevő tagállam bírósági tisztviselőjén, köztisztviselőjén vagy más illetékes személyén keresztül közvetlenül kézbesíthetnek bírósági iratokat. Megkötés azonban, hogy csak akkor alkalmazható ezen kézbesítési mód, ha az adott tagállam joga megengedi.

Több tagállam, köztük Magyarország sem támogatja ezt a kézbesítési módot.

D) Intézményközi kézbesítés

A kézbesítési mód alapvetőnek tekintett intézményei az átvevő és átvevő intézmények. Minden tagállam kijelöli azokat a hivatalos személyeket, hatóságokat vagy más személyeket, amelyek hatáskörrel rendelkeznek más tagállamban kézbesítendő bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbítására és átvételére.

A bírósági iratok esetén maga a bíróság az átvevő intézmény a saját eljárásában keletkezett irat esetén. Bíróságon kívüli iratok esetén a tagállami központi szervén keresztül történik az irat továbbítása.

Minden tagállam kijelöl egy központi szervet is, mely gondoskodik az átvevő intézmények tájékoztatásáról, megoldásokat keres a kézbesítendő irat továbbítása során felmerülő nehézségekre, és kivételes esetben az átvevő intézmény kérésére továbbítja is az átvevő intézményhez az iratot.

Az intézményközi kézbesítés folyamata

Az iratokat közvetlenül és a lehető legrövidebb időn belül kell továbbítani a kijelölt átvevő és átvevő intézmények között.

A továbbítás során minden megfelelő eszköz igénybe vehető, mely az irat tartalmát helyesen és megbízható módon tükrözi, a benne lévő valamennyi információ könnyen olvasható.

A továbbítás első lépése a rendelet I. mellékletében található nyomtatvány (kézbesítés iránti kérelem) kitöltése. A formanyomtatványt az átvevő tagállam hivatalos nyelvén kell kitölteni, vagy amennyiben annak a tagállamnak több hivatalos nyelve is van, akkor a kézbesítés helyének hivatalos nyelvén vagy hivatalos nyelveinek egyikén, vagy az adott tagállam által elfogadhatónak megjelölt más nyelven.

A kérelemmel együtt továbbított irat és dokumentum mentesül a hitelesítés vagy más hasonló alaki követelmény alól.

Az irat átvevő intézmény általi átvételét követően a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb az átvételt követő hét napon belül, a lehető leggyorsabb módon átvételi elismervényt küld az átvevő intézménynek, a megfelelő formanyomtatvány alkalmazásával.

Amennyiben a kézbesítési kérelem a továbbított információk vagy iratok alapján nem teljesíthető, az átvevő intézmény a lehető leggyorsabb módon érintkezésbe lép az átvevő intézménnyel a hiányzó információk vagy iratok beszerzése érdekében.

Ha a kérelmezett kézbesítés nyilvánvalóan nem tartozik e rendelet hatálya alá, vagy ha az előírt alaki feltételek teljesítésének elmulasztása lehetetlenné teszi a kézbesítést, a kérelmet és a továbbított iratokat az átvételt követően azonnal vissza kell küldeni az átvevő intézményhez a visszaküldésről szóló értesítéssel együtt, a megfelelő formanyomtatvány felhasználásával.

Ha az átvevő intézmény olyan iratot kap kézbesítésre, amelynek a kézbesítésére nem illetékes, az iratot a kérelemmel együtt átadja az ugyanabban a tagállamban illetékes átvevő intézménynek, és erről tájékoztatja az átvevő intézményt az I. mellékletben található formanyomtatvány felhasználásával.

Az irat kézbesítése

Az átvevő intézmény kézbesíti vagy kézbesítteti az iratot. A kézbesítés vagy az átvevő tagállam jogának megfelelően, vagy az átvevő intézmény által kért különös módon történhet, amennyiben ez a mód az átvevő tagállam jogával összeegyeztethető.

Az átvevő intézmény minden szükséges lépést megtesz annak érdekében, hogy az iratkézbesítés a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb az átvételtől számított egy hónapon belül megtörténjen. Amennyiben ezen határidő nem tartható, haladéktalanul tájékoztatja az átvevő intézményt, és az átvevő intézmény kérésének megfelelően jár el: folytatja a kézbesítést, vagy visszaküldi az átvevőnek az iratot.

Az irat átvételének megtagadása a címzett által

Az átvevő intézmény a II. mellékletben található formanyomtatvány felhasználásával tájékoztatja a címzettet arról, hogy megtagadhatja a kézbesítendő irat átvételét a kézbesítés alkalmával, illetve az iratnak a kézbesítéstől számított egy héten belül az átvevő intézmény számára történő

visszaküldésével, ha az nem a címzett által megértett nyelven, vagy az átvevő tagállam hivatalos nyelvén került megszövegezésre, és nem mellékeltek hozzá fordítást.

Amennyiben a címzett él a megtagadás jogával, az átvevő intézmény azonnal tájékoztatja az átvevő intézményt, és visszaküldi a kérelmet és a fordítást igénylő iratokat.

Az eljárás befejezése

Ha az irat kézbesítésével kapcsolatos eljárásokat befejezték, erről az I. mellékletben található formanyomtatványon igazolást állítanak ki, és azt megküldik az átvevő intézménynek.

A megjelenést elmulasztó alperesre vonatkozó speciális szabályok

Amennyiben e rendelet rendelkezései alapján idézést vagy azzal egyenértékű iratot kézbesítés céljából egy másik tagállamba kellett továbbítani, és az alperes nem jelent meg, határozat addig nem hozható, amíg megállapítást nem nyer, hogy:

- az iratot olyan módon kézbesítették, amelyet az átvevő tagállam belső joga a saját területén keletkezett iratoknak az ott tartózkodó személyek részére történő kézbesítésére előír, vagy
- az iratot ténylegesen átadták az alperes számára, vagy azt eljuttatták a lakóhelyére az e rendelet által előírt valamely más módon,
- és az iratot mindkét esetben megfelelő időben kézbesítették vagy adták át ahhoz, hogy az alperes védekezést terjeszthessen elő.

Mégis hozható határozat abban az esetben, ha a bíróság nem kapott igazolást a kézbesítésről vagy az átadásról, amennyiben a következő feltételek mindegyike teljesül:

- az iratot az e rendeletben előírt módok egyikén továbbították,
- az irat továbbításának időpontja óta eltelt egy olyan időtartam, amelyet a bíróság az adott esetben megfelelőnek tekint, de legalább hat hónap,
- semmiféle igazolás nem érkezett, az annak az átvevő tagállam illetékes hatóságai vagy szervei útján való beszerzésére irányuló minden ésszerű intézkedés ellenére sem.

Ekkor azonban az alperes részére beépítettek egy hosszabb jogorvoslati határidőt. Amennyiben e rendelet rendelkezései alapján idézést vagy azzal egyenértékű iratot kézbesítés céljából egy másik tagállamba kellett továbbítani, és határozatot hoztak olyan alperessel szemben, aki nem jelent meg (mulasztáson alapuló határozat), a bíróság mentesítheti az alperest a jogorvoslati határidő elmulasztásának következményei alól, amennyiben a következő feltételek teljesülnek:

- az alperes – önhibáján kívül – nem értesült időben az iratról ahhoz, hogy védekezést terjesszen elő, vagy a határozatról ahhoz, hogy jogorvoslattal élhessen; és

– az alperes védekezése a kereset érdemi részéről nem tűnik megalapozatlannak.

A tagállami bíróság a kérelmet elutasítja, ha azt a közleményében megjelölt határidő lejártá után nyújtják be. Ez a határidő nem lehet rövidebb, mint a határozat keltétől számított egy év.

8.2. Az 1206/2001/EK rendelet (2001. május 28.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyítás-felvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről

A rendelet célja

A bíróságok között a bizonyítás-felvétel tekintetében történő együttműködés javítása, egyszerűsítése és gyorsítása. A rendelet a tagállami bíróságok közvetlen kapcsolat-felvételét támogatja a bizonyítási eljárások tekintetében.

A rendelet tárgyi hatálya

Polgári és kereskedelmi ügyekben egy tagállam bírósága az adott tagállam jogának rendelkezéseivel összhangban kéri egy másik tagállam illetékes bíróságát bizonyítás-felvételre, vagy hogy egy másik tagállamban közvetlenül folytathasson le bizonyítást.

A rendelet tehát a tagállamok közötti bizonyítás-felvétel két módjáról rendelkezik: a megkeresések bíróságok közötti közvetlen továbbításáról (aktív jogsegély) és a megkereső bíróság által végzett közvetlen bizonyítás-felvételről (passzív jogsegély).

Megkereső bíróság, megkeresett bíróság és a központi szerv a rendeletben

A megkereső bíróság az a bíróság, amely előtt az eljárást megkezdték, illetve megindítani szándékoznak.

A megkeresett bíróság valamely más tagállamnak a bizonyítás-felvétel elvégzésére illetékes bírósága.

A központi szerv feladata a tájékoztatás, valamint törekvés a megkeresésekkel kapcsolatban esetlegesen felmerülő nehézségek megoldására.

Az aktív jogsegély

A bizonyítás-felvételére irányuló kérelmet a mellékletben szereplő "A" formanyomtatványon, illetve adott esetben az "I" formanyomtatványon kell előterjeszteni.

A kérelmek és tájékoztatások nyelve a megkeresett tagállam hivatalos nyelve, vagy – amennyiben az érintett tagállamnak több hivatalos nyelve van – a kérelmezett bizonyítás-felvétel helyszínének hivatalos nyelve, illetve hivatalos nyelveinek egyike, vagy egyéb olyan nyelv, amelynek elfogadását a megkeresett tagállam jelezte.

A benyújtott kérelmek továbbítását a megkeresett tagállam által elfogadhatóként megjelölt lehető leggyorsabb úton kell elvégezni. A továbbítás bármely arra alkalmas eszköz révén történhet, feltéve hogy az átvett irat pontosan tükrözi a továbbított irat tartalmát, és hogy az azon feltüntetett minden információ jól olvasható.

A kérelem átvétele

A megkeresett bíróság a kérelem átvételétől számított 7 napon belül a mellékletben szereplő "B" formanyomtatványon visszaigazolja a megkereső bíróságnak a kérelem átvételét. Amennyiben a kérelem nem felel meg az előírt feltételeknek, a megkeresett bíróság ezt az átvétel visszaigazolásában jelzi.

Ha egy kérelem azért nem teljesíthető, mert nem tartalmaz minden szükséges adatot, a megkeresett bíróság erről haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem átvételét követő 30 napon belül a mellékletben szereplő "C" formanyomtatványon tájékoztatja a megkereső bíróságot, és felkéri azt a hiányzó adatok pótlására, a lehető legpontosabban megnevezve ezeket a hiányokat.

Bizonyítás-felvétel a megkeresett bíróság előtt

A megkeresett bíróság a kérelmet haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem átvételét követő 90 napon belül teljesíti.

A megkeresett bíróság a saját tagállamának joga szerint teljesíti a kérelmet. A megkereső bíróság a mellékletben szereplő "A" formanyomtatványon kérheti, hogy a kérelmet tagállamának joga szerinti különös eljárás keretében teljesítsék. A megkeresett bíróság az ilyen igényeket teljesíti, kivéve ha az adott eljárás összeegyeztethetetlen a megkeresett bíróság tagállamának jogával, illetve ha az jelentős gyakorlati akadályba ütközik.

A megkereső bíróság kérheti a megkeresett bíróságtól, hogy a bizonyítás-felvétel során használjon távközlés-technikai eszközöket, különösen a videokonferenciát és a telefonkonferenciát.

A feleknek, illetve esetleges képviselőiknek joguk van jelen lenni a megkeresett bíróság által végzett bizonyítás-felvétel során, ha azt a megkereső bíróság tagállamának joga megengedi.

A megkeresett bíróság a mellékletben szereplő "F" formanyomtatványon értesíti a feleket és esetleges képviselőiket a bizonyítás-felvétel időpontjáról és helyszínéről, valamint adott esetben azokról a feltételekről, amelyek mellett azon részt vehetnek.

Amennyiben szükséges, a kérelem teljesítése során a megkeresett bíróság megfelelő kényszerítő intézkedéseket alkalmaz azon esetekben, illetve olyan mértékben, ahogyan azt a tagállamának joga az ugyanolyan célból a saját belföldi hatóságai vagy az érintett felek valamelyike által előterjesztett kérelem teljesítésére írja elő.

A kérelem teljesítését követő eljárás

A megkeresett bíróság a megkereső bíróságnak haladéktalanul megküldi azon iratokat, amelyekből a kérelem teljesítése megállapítható, valamint megfelelő esetben visszaküldi a megkereső bíróságtól kapott iratokat. Az iratokhoz a mellékletben szereplő "H" formanyomtatványon mellékelni kell a teljesítés igazolását.

A passzív jogsegély

Amennyiben egy bíróság kérelmezi, hogy más tagállamban közvetlenül bizonyítást folytathasson le, a mellékletben szereplő "I" formanyomtatványon kérelmet nyújt be a tagállam központi szervének vagy hatáskörrel rendelkező hatóságának.

Közvetlen bizonyítás-felvételnek csak akkor van helye, ha önkéntes alapon, kényszerítő intézkedések alkalmazása nélkül foganatosítható.

Az eljárás engedélyezése

A tagállam központi szerve vagy hatáskörrel rendelkező hatósága a kérelem átvételét követő 30 napon belül a "J" formanyomtatványon tájékoztatja a megkereső bíróságot, hogy elfogadásra került-e a kérelem, és szükség esetén arról is, hogy tagállamának joga szerint milyen feltételek mellett foganatosítható a kérdéses cselekmény.

A központi szerv vagy a hatáskörrel rendelkező hatóság különösen kijelölheti tagállamának valamely bíróságát, hogy vegyen részt a bizonyítás-felvételen, biztosítandó azt, hogy e cikket megfelelően alkalmazzák, és a meghatározott feltételeket betartják.

A közvetlen bizonyítás-felvétel lefolytatása

A bizonyítás-felvételt a megkereső bíróság tagállamának jogával összhangban kinevezett igazságügyi megbízott, illetve más személy – például szakértő – végzi.

Amennyiben a közvetlen bizonyítás szükségessé teszi valamely személy meghallgatását, a megkereső bíróság tájékoztatja az érintett személyt a meghallgatás önkéntes jellegéről.

A megkereső bíróság tagállamának jogával összhangban teljesíti a kérelmet, azaz saját jogát alkalmazva folytatja le a bizonyítási cselekményt.

Feladat:

1. Mutassa be, hogy a Debreceni Járásbíróság egyesbírójának milyen lehetősége lehet a felperes megidőzésére, ha a felperes Németországban, Berlinben rendelkezik lakóhellyel!
2. Mutassa be, hogy a Debreceni Járásbíróság egyesbírójának milyen lehetősége lehet egy tanú meghallgatására, ha a tanú Németországban, Berlinben rendelkezik lakóhellyel!

9. Az európai fizetési meghagyásos eljárás

9.1. Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló rendelet megszületése és jelentősége

Az európai fizetési meghagyásos eljárást az Európai Parlament és a Tanács **1896/2006/EK rendelete** teremtette meg.

A rendelt előzménye, hogy a gazdasági szereplők fizetéseképtelenségének leggyakoribb oka a teljesítési késedelem, mely veszélyezteti a vállalkozásokat, a munkahelyeket. A hátralékos követelések gyors, hatékony eljárásban való elintézése az Európai Unió gazdasági szereplői számára, a belső piac zökkenőmentes működése érdekében elengedhetetlen.

A tagállami polgári eljárásjogok a fizetési meghagyásos eljárást különösen gyors, hatékony és költségkímélő eljárási megoldásként alkalmazzák a nem teljesítő adósokkal szemben. Erre tekintettel született meg a fizetési meghagyásos eljárás egységes, uniós eljárási formája, az európai fizetési meghagyásos eljárás.

Az eljárás célja tehát az, hogy elősegítse az európai fizetési meghagyás iránti kérelem benyújtásának időpontjában esedékes, meghatározott összegű pénzkövetelések behajtását **(Rendelet 4. cikk)**.

9.2. Az európai fizetési meghagyásos eljárás meghatározása

A hitelező kérelme alapján a bíróság vagy más illetékes hatóság anélkül dönt a hitelezői követelésről, hogy az adósnak lehetőséget adna a védekezésre. A döntés nem más, mint az adósnak szóló felhívás arról, hogy vagy elfogadva a döntést, teljesíti a meghagyásban foglaltakat, vagy az előírt határidőn belül megtámadhatja azt (ellentmondással). Amennyiben az adós nem reagál, a fizetési parancs (meghagyás) végrehajtható. Amennyiben ellentmondással él, megindul a "rendes" peres eljárás.

9.3. Az európai fizetési meghagyásos eljárás alkalmazási területe

Az európai fizetési meghagyásos eljárás határon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben alkalmazható, felső összeghatár nélkül, fakultatív jelleggel vehető igénybe, és kizárólag pénzbeli követelések érvényesítésére alkalmas.

A rendelet alkalmazása során figyelemmel kell lenni az 1215/2012/EU rendelet által lefektetett joghatósági szabályokra. Polgári és kereskedelmi ügyben vehető igénybe, és olyan ügyekben alkalmazható, amikor legalább az egyik fél az eljáró hatóság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik lakóhellyel, szokásos tartózkodási hellyel (határon átnyúló jellegű ügy).

A rendelet kizárólag pénzkövetelések gyorsabb behajtását szolgálja, mely pénzköveteléseknek sem alsó, sem felső értékét nem határozza meg a rendelet. Az eljárás igénybe vétele fakultatív, azaz a jogosult által választható európai uniós eljárásjogi eszköz.

9.4. Az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem a rendelet I. mellékletében található „A” formanyomtatvány alkalmazásával nyújtható be. Tartalmaznia kell az eljáró hatóság megnevezését, címét, a felek, képviselőik nevét és lakóhelyét/székhelyét, az érvényesíteni kívánt követelést (tőke, kamatok, kötbér és költségek), azon körülményeket, melyek az igény alapjául szolgálnak **(Rendelet 7 cikk (2) bek.)**.

A jogosult a kérelemhez csatolt függelékben jelezheti a bíróság számára, hogy a kötelezett általi ellentmondás esetén nem kívánja a polgári peres eljárásra való áttérést **(Rendelet 17. cikk (1) bek.)**. Ilyen irányú kérelemmel a jogosult az eljárás későbbi szakaszában is élhet, legkésőbb a fizetési meghagyás kibocsátásáig.

A kérelem benyújtható papíron vagy bármely más, az eljárás helye szerinti tagállam által elfogadott és rendelkezésére álló kommunikációs eszközön keresztül, beleértve az elektronikus formát is.

A kérelmet az eljárás helye szerinti tagállam által elfogadott nyelvek egyikén kell kitölteni. A rendelkezésre álló többnyelvű formanyomtatványok hozzájárulhatnak az eljárás megkönnyítéséhez és gyorsításához, a fordítások szükségessége és az ezzel járó költségek, valamint az idővesztés korlátozódhat.

A kérelem alapján a tagállamok megfelelő hatóságai járnak el, melyek többségében bíróságok. Kivétel képez ez alól Magyarország, ahol közjegyző jár el a kérelem alapján, valamint Svédország, ahol az eljárás a *Kronofogdemyndigheten* hatáskörébe tartozik.

9.5. A kérelem vizsgálata

Az eljáró hatóság megvizsgálja a benyújtott kérelmet, hogy megfelel-e a rendelet által támasztott tartalmi követelményeknek. Ennek a "lehető legkorábban" meg kell történnie **(Rendelet 8. cikk)**.

A tagállami hatóság felhívja a jogosultat a kérelem kiegészítésére vagy kijavítására, amennyiben a kérelem nem felel meg a rendelet által meghatározott követelményeknek. Eltekint a felhívástól, ha a kérelem nyilvánvalóan alaptalan vagy nem elfogadható.

A rendelet lehetőséget biztosít arra, hogy amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem csak egy részében felel meg az európai fizetési meghagyás követelményeinek, a jogosult – a hatóság erről szóló tájékoztatását

követően – kérheti a rendeletnek megfelelő kérelemrész tekintetében az európai fizetési meghagyás kibocsátását. A jogosult elfogadó nyilatkozatának visszaérkezése esetén az érintett rész vonatkozásában bocsátja ki a hatóság az európai fizetési meghagyást, és a kérelem egyéb részeit illetően a tagállami fizetési meghagyásos eljárás lesz az irányadó. Amennyiben a jogosult nem ad választ, illetve elutasítja a javaslatot, a hatóság teljes egészében elutasítja az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet.

A kérelem elutasításának alapjául szolgál továbbá, ha nem teljesülnek a rendelet alkalmazhatóságának feltételei, illetve a kérelem tartalmi követelményei, és a hiányok pótlása nem történik meg az előírt határidőn belül. Az elutasítás ellen fellebbezésnek nincs helye.

Az elutasítás nem akadályozza meg a jogosultat abban, hogy követelését újra európai fizetési meghagyással, illetve más, a tagállami jog által biztosított eljárás keretében, például fizetési meghagyás útján érvényesítse.

9.6. Az európai fizetési meghagyás kibocsátása

Amennyiben a kérelem eleget tesz a rendelet által támasztott követelményeknek, a tagállami hatóság a lehető leghamarabb, általában a kérelem benyújtásától számított 30 napon belül, az V. mellékletben található „E” formanyomtatványt felhasználva kibocsátja az európai fizetési meghagyást.

A meghagyás lényeges tartalmi eleme, hogy tájékoztatni kell a kötelezettet azon választási lehetőségről, miszerint megfizetheti a jogosultnak a meghagyásban szereplő összeget, vagy ellentmondás benyújtásával tiltakozhat ellene. A meghagyás ellentmondás hiányában végrehajtható, ellentmondás esetén pedig az eljárás rendes polgári peres eljárás szabályai szerint folyik tovább.

A kibocsátott fizetési meghagyást kézbesítik a kötelezettnek. A kézbesítés az uniós kézbesítésre vonatkozó rendelet (1393/2007/EK rendelet), valamint speciális szabályozásként a 805/2004/EK rendelet alapján történik.

9.7. Az ellentmondás, mint a kötelezett védekezési eszköze az európai fizetési meghagyással szemben

A kötelezett – a rendelet VI. mellékletében található „F” formanyomtatványon – ellentmondással élhet a fizetési meghagyás ellen, melynek határideje a kézhezvételtől számított 30 nap.

Az ellentmondás minimális és elégséges feltétele, hogy a kötelezett vitatja a meghagyásba foglalt követelést. A vitatás indokait nem kell meghatározni. Az ellentmondást papíron vagy más – az eljáró tagállam által elfogadott – közlési formában kell benyújtani, beleértve az elektronikus közlési módokat is.

Az ellentmondás polgári peres eljárássá alakítja a fizetési meghagyásos eljárást. Ez alól egyetlen kivételt teremt a rendelet, amikor a jogosult már a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemhez csatolt mellékletben kérte a

hatóságtól, hogy nem kívánja a peres eljárásra való áttérést **(Rendelet 17. cikk (1) bek.)**. Erre példa lehet azon bagatell-követelések esete, amikor a kérelmező a vitatott érték alapján meghatározott peres eljárási költségeket magasnak találja, és ezért nem kívánja igénye további, perbeli érvényesítését.

A hatóság tájékoztatja a jogosultat a kötelezetti ellentmondásról és az eljárás perré alakulásáról.

Az ellentmondás elmaradása esetén a bíróság haladéktalanul végrehajthatóvá nyilvánítja – formanyomtatvány kitöltésével – az európai fizetési meghagyást. A végrehajtható európai fizetési meghagyást megküldi a jogosultnak.

9.8. Különleges jogorvoslati lehetőség a végrehajthatóvá nyilvánított európai fizetési meghagyással szemben

Amennyiben a kötelezett elmulasztja az ellentmondás benyújtására nyitva álló határidőt, csak a rendelet által, különleges esetekben alkalmazható jogorvoslati lehetőséget, a felülvizsgálatot veheti igénybe a jogkövetkezmények elhárítása érdekében.

Kivételes jellegű tehát a jogorvoslat, mely a következő, taxatív meghatározott esetekben áll rendelkezésre:

- a fizetési meghagyást az adós általi kézhezvétel bizonyítéka nélkül kézbesítették; és
- a kézbesítést nem fogantatosították kellő időn belül ahhoz, hogy a kötelezett gondoskodjon védelméről, és ez nem vezethető vissza önhibájára, vagy
- a kötelezett a követelést számára fel nem róható okból, vis major vagy rendkívüli körülmények miatt nem tudta vitatni, feltéve, hogy az illető haladéktalanul intézkedett.
- A kötelezett a származási tagállam illetékes bíróságánál akkor is kérelmezheti az európai fizetési meghagyás felülvizsgálatát, ha az európai fizetési meghagyást egyértelműen tévesen bocsátották ki – tekintettel e rendelet követelményeire, vagy egyéb különleges körülmény miatt.

Amennyiben a bíróság annak alapján utasítja el a kérelmet, hogy a felülvizsgálati indokok egyike sem teljesül, az európai fizetési meghagyás hatályban marad, míg a felülvizsgálati indokok megalapozottságának megállapítása esetén az európai fizetési meghagyás semmis.

Feladat:

A magyar jogosult 2500 Euró összegű pénzkövetelést és 350 euró összegű ingó (egy könyv) átadása iránti igényt kíván érvényesíteni európai fizetési meghagyásos eljárásban. Az adósa németországi lakóhellyel rendelkezik.

A kérelem alapján az illetékes német bíróság hogyan jár el?

10. Az európai kis értékű követelések eljárása (861/2007/EK rendelet)

Jellemzők: alternatív eljárásként áll rendelkezésre, a tagállami eljárások mellett.

Az eljárásban hozott ítélet végrehajtása egyszerűbb, mint a tagállamok nemzetközi magánjogi szabályai szerint. A rendelet csak határon átnyúló ügyben alkalmazható.

Mivel nincs kötelező jogi képviselet, a bíróság tájékoztatási kötelezettsége szélesebb, mint az általános szabályok szerint. A bíróság szükség esetén eljárásjogi kérdésekben „kioktatja” a feleket, és a tényállás megállapításához ténybeli információt kérhet tőlük.

A fél nem kötelezhető a jogi minősítésre, és a bíróság az eljárás során a felek közötti egyezsége törekszik. A bíróság a formanyomtatvány kitöltésével kapcsolatban segítséget nyújt, illetve tájékoztatja a feleket a bíróság által előírt határidők be nem tartása esetére előírányzott jogkövetkezményekről.

Határon átnyúló ügy: az ügy attól minősül határon átnyúló jellegűnek, ha legalább az egyik fél a bíróság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel. Ebből az következik, hogy a kötelezett lehet harmadik állambeli is.

A követelés értéke: pénzkövetelés, vagy más, pénzben kifejezhető követelések 2000 € alatt (kb. 600.000 Ft), kamatok és költségek nélkül.

Amennyiben az előterjesztett viszontkereset ezt meghaladja, a tagállami eljárásjog szerint kell elbírálni, rendes eljárásban.

Eljáró szerv: Magyarországon az alábbi bíróságok rendelkeznek hatáskörrel és illetékességgel:

a) a „járásbíróságok”

b) a „törvényszékek”, Budapesten a „Fővárosi Törvényszék”, az alábbi perek esetében:

- szerzői és szomszédos jogi, valamint iparjogvédelmi perek,
- nemzetközi áru fuvarozási vagy szállítmányozási szerződéssel kapcsolatos perek,
- értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek,
- tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségére hivatkozva pénzkövetelés iránt indított perek.

Alkalmazási kör

Azokban a határokon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, amelyeknél a követelés értéke a keresetlevél hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság általi kézhezvételekor nem haladja meg a 2000 EUR összeget, az összes kamat, kiadás és költség nélkül.

Ez a rendelet nem alkalmazható a következők tekintetében:

- a) természetes személyek személyi állapota, jog- és cselekvőképessége;
- b) házassági vagyoni jogon, tartási kötelezettségeken, valamint végrendeleten és öröklésen alapuló jogok;
- c) csődeljárás, fizetési képtelen társaságok vagy más jogi személyek felszámolására vonatkozó eljárások, csődegyezség, kényszeregyezség és hasonló eljárások;
- d) szociális biztonság;
- e) választottbíráskodás;
- f) munkajog;
- g) ingatlan bérlete, a pénzbeli követelésekre irányuló keresetek kivételével; vagy
- h) személyiségi jogok megsértése, beleértve a rágalmozást is.

Az eljárás megindítása

A joghatóságra az 1215/2012/EU rendelet szabályait kell alkalmazni, vagy ha a kötelezettnek nem tagállamban van lakóhelye, akkor a nemzetközi magánjogról szóló törvényerejű rendeletet.

Az első lépés a keresetlevél-formanyomtatvány kitöltése és benyújtása a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz. Magyarországon a keresetlevél céljára szolgáló formanyomtatvány („A” nyomtatvány) kitöltve benyújtható a bíróságnál; az postai úton eljuttatható a bírósághoz; vagy a kereset szóban is előadható a bíróságnál.

A keresetlevél-formanyomtatvány tartalmazza a követelést alátámasztó bizonyítékok leírását, és ahhoz csatolni kell – amennyiben szükséges – az azt alátámasztó egyéb iratokat.

Ha a rendelet hatályán kívül eső ügyre vonatkozik: a bíróság erről tájékoztatja a felperest. Ha a felperes nem vonja vissza keresetét, a bíróság azon tagállam eljárási jogának megfelelően tárgyalja az ügyet, amely tagállamban az eljárást lefolytatják.

Ha az információk nem megfelelőek, illetve nem elég egyértelműek, vagy ha a keresetlevél hiányos, a bíróság lehetőséget ad a felperesnek, a bíróság által előírt határidőn belül, a keresetlevél kiegészítésére vagy kijavítására, illetve a bíróság által megjelölt további információk vagy iratok benyújtására, vagy a kereset visszavonására kivéve, ha a követelés nyilvánvalóan alaptalan, vagy a kérelem nem elfogadható.

Nyelv: a bíróság nyelvén kell kitölteni, bármely iratról fordítás csak akkor kérhető, ha szükséges az ügy eldöntéséhez.

Az eljárás lefolytatása: az eljárás alapvetően írásbeli, tárgyalást tartani csak akkor kell, ha bármelyik fél kéri, vagy a bíróság szerint szükséges.

A bíróság a kérelmet elutasíthatja, ha úgy ítéli meg, hogy tekintettel a körülményekre, az ügy tisztességes elbírálásához nyilvánvalóan nincs szükség tárgyalásra. Az elutasítást írásban meg kell indokolni, fellebbezés nincs.

Nincs kötelező jogi képviselő, nem kell kézbesítési megbízottat sem megjelölni. A valamely másik tagállamban a kis értékű követelések európai eljárásban hozott ítélet végrehajtását kérő fél nem kötelezhető arra, hogy a végrehajtási eljárásra jogosult képviselőként kívül:

a) meghatalmazott képviselővel; vagy

b) levelezési címmel

rendelkezzen a végrehajtás szerinti tagállamban.

A keresetlevél egy példányát és a válasz-formanyomtatványt kézbesíteni kell az alperesnek. A megfelelően kitöltött keresetlevél kézhezvételétől számított 14 napon belül kell megküldeni.

Az alperes a keresetlevél és a válasz-formanyomtatvány kézbesítését követő 30 napon belül a válaszyomtatvány bírósághoz történő eljuttatásával vagy egyéb megfelelő módon válaszol.

Az alperes válaszában a bírósághoz való beérkezését követő 14 napon belül a válasz és az azt alátámasztó iratok egy példányát a bíróság megküldi a felperesnek.

Amennyiben válaszában az alperes kijelenti, hogy valamely nem pénzkövetelés értéke meghaladja az összeghatárt, a bíróság 30 napon belül azt követően, hogy a választ megküldték a felperesnek, megállapítja, hogy a követelés a rendelet hatálya alá tartozik-e.

Az alperes viszontkeresetet terjeszthet elő, amit a kézhezvételtől számított 14 napon belül kell megküldeni a felperes részére. a felperesnek a kézbesítéstől számítva 30 nap áll a rendelkezésére a viszontkereset megválaszolására.

Amennyiben a viszontkereset meghaladja az összeghatárt, a keresetet és a viszontkeresetet nem a kis értékű követelések európai eljárása keretében kell elbírálni, hanem azon tagállam eljárási jogának megfelelően, amelyben az eljárást lefolytatják.

Kézbesítés: a rendelet önálló kézbesítési szabályt alkalmaz: postai, tértivevényes levélben történik.

A címzettet megilleti az átvétel megtagadásának joga – a kézbesítés alkalmával, vagy egy héten belül visszaküldheti az iratot, amennyiben azt nem az átvevő tagállam hivatalos nyelvén írták, vagy azt nem kíséri az átvevő tagállam hivatalos nyelvén készült fordítás, vagy azt nem a címzett által értett nyelven írták.

Határidők:

A rendelet a bíróságra és a felekre is tartalmaz határidőket.

A bíróságnak 14 nap áll rendelkezésre a kézbesítésre, 30 nap az ítélelhozatalra vagy egyéb intézkedésre, a tárgyalást az idézéstől számított 30 napon belülre kell kitűzni.

A feleknek 30 nap áll rendelkezésre a válaszra, ha elmulasztják, akár mulasztási ítélet is szülehet.

Amennyiben a bíróság határidőt szab, az érintett felet tájékoztatni kell a határidő elmulasztásának következményeiről.

A bíróság kivételes esetben meghosszabbíthatja a hiánypótlás, a válaszok és a további információk benyújtására előírt határidőket, amennyiben ez szükséges a felek jogainak védelméhez.

Amennyiben a bíróság kivételes esetben nem tudja betartani a kézbesítésre, tárgyalási időközre, ítéletre előírt határidőket, a lehető leghamarabb megteszi az e rendelkezésekben megkövetelt lépéseket.

Az eljárás lezárása

Az alperes vagy a felperes válaszána a bírósághoz történő beérkezésétől számított 30 napon belül a bíróság ítéletet hoz, vagy:

- a) felhívja a feleket, hogy meghatározott – 30 napot meg nem haladó – határidőn belül nyújtsanak be további információkat a követeléssel kapcsolatban;
- b) bizonyításfelvételt folytat le;
- c) tárgyalásra idézi a feleket, amelyet az idézéstől számított 30 napon belül kell megtartani.

Bizonyítási szabályok: az eszközöket és terjedelmét a bíróság határozza meg, a legcélszerűbb bizonyítási módot kell választania. Szakértő és a tanú szóbeli kihallgatására akkor kerülhet sor, ha más módon nem lehetséges a tényállás megállapítása.

Ítélet: a bíróság a tárgyalástól vagy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi információ beérkezésétől számított 30 napon belül meghozza az ítéletet. Amennyiben a bíróság határidőn belül nem kapja meg az érintett fél válasz-formanyomtatványát, a keresettel vagy a viszontkeresettel kapcsolatban ítéletet hoz.

Jogorvoslat

A tagállamok tájékoztatják a Bizottságot arról, hogy eljárási joguk lehetővé teszi-e a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélettel szembeni jogorvoslatot, valamint közlik azt a határidőt, amelyen belül a jogorvoslatot a bírósághoz be kell nyújtani. A Bizottság nyilvánosan hozzáférhetővé teszi az

erre vonatkozó információkat. Magyarországon rendes jogorvoslat, fellebbezés vehető igénybe.

Emellett a rendelet tartalmaz az ítélet felülvizsgálatára vonatkozó minimumszabályokat.

Az alperes kérelmezheti a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet felülvizsgálatát az ítéletet meghozó tagállam hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósága előtt, amennyiben:

a) a keresetlevelet vagy a tárgyalásra szóló idézést a 805/2004/EK rendelet 14. cikkében foglaltaknak megfelelően olyan módon kézbesítették, amely nem nyújt bizonyítékot a személyes kézhezvételre, és a kézbesítésre számára fel nem róható okból nem megfelelő időben került sor ahhoz, hogy a védekezéshez szükséges előkészületeket meg tudja tenni;

vagy

b) az alperes a kereset ellen vis maior vagy rendkívüli körülmények miatt, számára fel nem róható okból nem tudott kifogást emelni, feltéve bármelyik esetben, hogy haladéktalanul cselekszik.

Ha a bíróság úgy határoz, hogy a felülvizsgálat az okok valamelyike alapján indokolt, a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet semmis.

Végrehajtás

Az ítélet fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. Nincs külön végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás. A határozatot hozó bíróság bármelyik fél kérésére térítésmentesen kiállítja a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletre vonatkozó tanúsítványt, ami tartalmazza a felek adatait, a bíróság adatait, az ítélet rendelkező részét és egyéb információkat.

A végrehajtást kérő fél a következő iratokat köteles benyújtani:

a) az ítélet egy példánya, amely megfelel a hitelesség megállapításához szükséges feltételeknek; valamint

b) a tanúsítvány egy példánya, valamint szükség esetén annak fordítása a végrehajtás szerinti tagállam hivatalos nyelvére. Magyarországon a „D” formanyomtatvány szerinti tanúsítványt minden esetben magyar nyelvű fordítással ellátva kell benyújtani.

Végrehajtás megtagadási ok: csak az adós kérelmére, a végrehajtás szerinti tagállam bírósága (a Vht. szerint az elrendelő bíróság), ha:

- összeegyeztethetetlen a valamely tagállamban vagy harmadik országban hozott bármely korábbi ítélettel, feltéve, hogy:

a) a korábbi ítélet ugyanazon jogalap tárgyában, ugyanazon felek között született;

b) a korábbi ítéletet a végrehajtás szerinti tagállamban hozták, vagy az megfelel a végrehajtás szerinti tagállamban való elismeréséhez szükséges feltételeknek; valamint

c) az összeegyeztethetlenséget az ítéletet meghozó tagállamban a bírósági eljárás keretében nem hozták fel kifogásként, és nem is lehetett volna azt kifogásként felhozni.

A végrehajtás felfüggesztése: Akkor kerülhet rá sor, ha a származási államban jogorvoslat még lehetséges. A magyar Vht. szerint a foganatosító bíróság függeszti fel, de csak az értékesítést és az összegek kifizetését akadályozza.

Feladat:

Érvényesíthető-e az alábbi követelés európai kísértékű eljárásban?

- 1500 euró összegű munkavállalói munkabér követelés
- hibás teljesítés miatti 1800 eurós követelés, ami kamatokkal együtt 2400 euró
- 500 euró összegű elmaradt gyermektartásdíj igény
- jó hírnév megsértése miatti 1900 eurós követelés
- 1000 euró összegű lakásbérleti díj követelés
- a szolgáltatott áru ellenértéke iránti 2000 euró összegű követelés

Ajánlott szakirodalom

Bereczky Sára – Mohácsi Máté – Molnár Judit – Nyilas Anna – Osztovits András – Pomeisl András – Pribula László – Surányi-Farkas Sára – Villám Krisztián – Virág Csaba, A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény – nagykomentár, Opten Kiadó, 2015.

Cserba Lajos, Gyekiczky Tamás, Kormos, Erzsébet, Nagy Adrienn, Nagy Andrea, Wopera, Zsuzsa, Polgári perjog, Általános rész, Budapest, Complex Kiadó, 2008.

Elek Balázs, Pribula László, Szabó Krisztián (szerk.), A jogalkalmazás vitatott területei – az egészségügyi szolgáltatók polgári jogi felelőssége – szigorú bírói gyakorlat?, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debreceni Egyetem OEC Általános Orvosi Kar, 2013.

Éless Tamás, Juhász Edit, Juhász Imre, Kapa Mátyás, Papp Zsuzsanna, Somlai Zsuzsanna, Szécsényi-Nagy Kristóf, Timár Kinga, Tóth Ádám, Török Judit, Varga István, A polgári nemperes eljárások joga, ELTE Eötvös Kiadó, 2012.

Farkas József – Kengyel Miklós, Bizonyítás a polgári perben, Complex Kiadó, 2005.

Falcsik Dezső, A polgári perjog tankönyve, Budapest, 1910.

Gáspárdy László, A polgári per idődimenziója, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.

Gáspárdy László, Modern magyar perjogtörténet: Egyetemi jegyzet, Miskolc, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, 2000.

Gyekiczky Tamás, Jogutódlás a polgári perben: összehasonlító perjogi elemzés, Pécs, Publikon, 2014.

Harsági Viktória (szerk.), Közép-európai polgári perjogi reformok és kodifikációk az elmúlt negyedszázadban: tradíció és megújulás: tanulmánykötet, Budapest, HVG-ORAC, 2014.

Harsági Viktória, Okirati bizonyítás a modern polgári perben, HVG-Orac, Budapest, 2005.

Kapa Mátyás, Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban, Dialóg Campus Kiadó, 2006.

Kengyel Miklós (szerk.), Polgári eljárásjog a XXI. században: tanulmányok Farkas József emlékére, Pécs, Dialóg Campus, 2002.

Kengyel Miklós, Magyar polgári eljárásjog, Budapest, Osiris, 2014.

Kengyel Miklós, Perkultúra : a bíróságok világa, a világ bíróságai, Budapest, Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2011.

Kengyel Miklós – Harsági Viktória, Európai polgári eljárásjog , Budapest Osiris, 2009.

Kiss Daisy, A polgári per titkai: kérdések és válaszok a Polgári perrendtartás Általános részéből, Budapest, HVG-ORAC, 2009.

Kiss Nikolett – Osztovits András – Pomeisl András – Villám Krisztián, A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény – nagykommentár, Opten Kiadó, 2015.

Kovács Marcel, A Polgári perrendtartás magyarázata, Budapest, 1911.

Magyary Géza, Magyar polgári perjog, Franklin-társulat, 1913.

Molnár Judit – Nyilas Anna, A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény – nagykommentár, Opten Kiadó, 2015.

Molnár Judit, A magyar fizetési meghagyásos eljárás az európai megoldások tükrében, Budapest, Közjegyzői Akadémia Kiadó, 2014.

Németh János, Kiss Daisy (szerk.), A polgári perrendtartás magyarázata, Budapest Complex, 2010.

Németh János, Varga István (szerk.), Egy új polgári perrendtartás alapjai, HVG-ORAC Kiadó, 2014.

Nyilas Anna, A polgári per egyszerűsítésének és gyorsításának eszközei az európai jogrendszerekben, különös tekintettel a kis értékű követelésekre vonatkozó eljárásokra, PhD értekezés, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2011.

Osztovits András (szerk.), Európai polgári eljárásjog: Jogszabálygyűjtemény, Budapest HVG-ORAC, 2009.

Osztovits András, Európai joghatósági szabályok polgári perekben, Budapest, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft, 2010.

Osztovits András, Pribula László, Szabó Imre, Udvary Sándor, Wopera Zsuzsa, Polgári eljárásjog I: a polgári per általános szabályai, Budapest HVG ORAC, 2013.

Osztovits András, Pribula László, Udvary Sándor, Wopera Zsuzsa, Polgári eljárásjog II: Perorvoslatok, különleges eljárások és egyes nemperes eljárások, Budapest HVG-ORAC, 2013.

Petrik Ferenc (szerk.), Polgári eljárásjog: Kommentár a gyakorlat számára, Budapest HVG-ORAC, 2013.

Pribula László (szerk.), A jogalkalmazás vitatott területei: a sajtó polgári jogi felelőssége, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2014.

Pribula László, A sajtó-helyreigazítás bírósági gyakorlata, Budapest, HVG-ORAC, 2012.

Sárffy Andor, Magyar polgári perjog, Grill, Budapest, 1946.

Udvary Sándor, Polgári eljárásjog: jogi szakvizsga felkészítő kötet, Budapest Patrocinium, 2015.

Udvary Sándor, Pro actione collectiva: a komplex perlekedés amerikai eszközei, különösen a class action összehasonlító vizsgálata az intézmény magyarországi recepciója céljából, Budapest, Patrocinium, 2015.

Wopera Zsuzsa, Az európai unió polgári eljárásjoga, Complex Kiadó, 2007.

Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn, Az igazságszolgáltatás szervezete és ügyviteli szabályai. Tankönyv jogi asszisztens képzésben résztvevők számára, Miskolc, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, 2010.

Wopera Zsuzsa – Wallacher Lajos (szerk.), Polgári eljárásjogi szabályok az Európai Unió jogában, Complex Kiadó, Budapest, 2006.